

İLHAM
ƏLİYEV

**İNKİŞAF –
MƏQSƏDİMİZDİR**

İLHAM

ƏLİYEV

YÜZ QIRX İKİNCİ KİTAB

DEKABR 2024 - FEVRAL 2025

AZƏRNƏŞR
BAKİ - 2025

İLHAM ƏLİYEV

ÇIXIŞLAR * NİTQLƏR

BƏYANATLAR * MÜSAHİBƏLƏR

MƏKTUBLAR * MƏRUZƏLƏR

MÜRACİƏTLƏR

AZƏRNƏŞR
BAKİ - 2025

Buraxılışına məsul
baş redaktor
ƏLÖVSƏT AĞALAROV

ƏLİYEV İLHAM

İnkişaf – məqsədimizdir. B., Azərnəşr, 2025, 392 səh.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin oxuculara təqdim olunan «İnkişaf – məqsədimizdir» çoxcildliyinin bu cildində dövlət başçısının ölkəmizin İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatına (D-8) yekdilliklə üzv seçilməsi münasibətilə Türkiyə, Misir, Pakistan və İran prezidentlərinə təşəkkür məktubu, Azərbaycan Hava Yolları şirkətinə məxsus Bakı–Qroznı istiqamətində uçan sərnişin təyyarəsinin qəzaya uğraması ilə əlaqədar Heydər Əliyev Beynəlxalq Hava Limanında keçirdiyi müşavirədə, qəzada həyatını itirmiş ekipaj üzvlərinin ailələri ilə görüşdə çıxışları və bu faciə ilə bağlı Rusiya Prezidenti Vladimir Putinlə danışıqları toplanmışdır.

Kitabda, həmçinin dövlət başçısının Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü və Yeni il münasibətilə Azərbaycan xalqına təbriki, yerli televiziya kanallarına geniş müsahibəsi, 20 Yanvar – Ümumxalq Hüzn Günündə Şəhidlər xiyabanını ziyarəti, ölkəmizdə keçirilmiş bələdiyyə seçkilərinə səsvermədə iştirakı, Davos İqtisadi Forumu zamanı Çinin CGTN telekanalına geniş müsahibəsi yer almışdır.

ISBN 978-9952-8100-7-3

© Azərnəşr, 2025

**TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB RƏCƏB TAYYİB ƏRDOĞANA**

Hörmətli cənab Prezident!

Əziz qardaşım!

19 dekabr 2024-cü il tarixində Misirin paytaxtı Qahirə şəhərində inkişaf etməkdə olan 8 ölkənin İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının (D-8) 11-ci Zirvə görüşü zamanı Azərbaycan Respublikasının yekdilliklə D-8 təşkilatının üzvü seçilməsinə görə qardaş Türkiyə Respublikasına və şəxsən Sizə dərin təşəkkürümü bildirirəm. Ölkəmizin D-8-ə qəbul olunmasının təşkilatın gücləndirilməsinə xidmət edəcəyi ilə bağlı sözlərinizə görə Sizə minnətdaram.

28 il əvvəl Türkiyənin təşəbbüsü və liderliyi ilə yaradılmış bu təşkilat hazırda inkişaf etməkdə olan ölkələrin dünya iqtisadiyyatı daxilində rolunun artması, iqtisadi-ticari əlaqələrinin şaxələndirilməsi və yeni imkanların yaradılması, beynəlxalq səviyyədə mövqelərinin gücləndirilməsi istiqamətində səmərəli fəaliyyət göstərməkdədir. Qahirədə D-8 təşkilatının genişlənməsi ilə əlaqədar ilk dəfə tarixi qərarın qəbul edilməsi Azərbaycana olan beynəlxalq etimadın göstəricisi və bizim üçün xüsusi qürur mənbəyidir. Azərbaycanın namizədliyinə ifadə edilən birmənalı dəstək təşkilata üzv olan hər bir ölkə ilə möhkəm dostluq və əməkdaşlıq münasibətlərimizin, birliyimizin və

həmrəyliyəmizin təzahürüdür. Əminəm ki, Azərbaycan üzv ölkələrlə birlikdə D-8-in təməl prinsiplərinin qorunması, təşkilat çərçivəsində əməkdaşlığın dərinləşməsi və ümumi maraqlarımızın təşviqi, islam həmrəyliyinin möhkəmlənməsi və böyük gücə çevrilməsi məqsədilə birgə səylərin səfərbər olunmasına öz töhfəsini verəcəkdir.

Əziz qardaşım!

Fəxr hissi ilə qeyd etmək istərdim ki, dərin tarixi köklər, ortaqlıq milli-mənəvi dəyərlər ilə bir-birinə sıx bağlı olan xalqlarımızın iradəsindən qaynaqlanan Azərbaycan–Türkiyə münasibətləri bu gün ən yüksək pillədə qərarlaşmışdır. Sarsılmaz dostluq və qardaşlığımız, siyasi, iqtisadi, ticari, hərbi, hərbi-texniki, humanitar və digər sahələrdə qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığımız və birgə gerçəkləşdirdiyimiz irimiqyaslı layihələr strateji müttəfiqliyimizi səciyyələndirən mühüm amillərdəndir.

Noyabrda COP29-da iştirak etmək üçün Azərbaycana səfərinizi yüksək qiymətləndirir, Sizinlə səmimiyyət, qarşılıqlı etimad və mehribanlıq şəraitində keçən görüşümüzü, apardığımız fikir mübadiləsini ən xoş təəssüratlarla xatırlayıram.

Bir daha Sizə minnətdarlığımı ifadə edir, möhkəm cansağlığı, işlərinizdə uğurlar, qardaş Türkiyə xalqına daim əmin-amanlıq və firavanlıq diləyirəm.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 20 dekabr 2024-cü il

**MİSİR ƏRƏB RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB ƏBDÜLFƏTTAH ƏS-SİSİYƏ**

Hörmətli cənab Prezident!

19 dekabr 2024-cü il tarixində Misirin paytaxtı Qahirə şəhərində inkişaf etməkdə olan 8 ölkənin İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının (D-8) 11-ci Zirvə görüşünün yüksək səviyyədə təşkili və uğurlu nəticələri münasibətilə Sizi ürəkdən təbrik edirəm.

Dost ölkənizin ev sahibliyi ilə keçirilən bu mötəbər tədbir zamanı Azərbaycan Respublikasının yekdilliklə D-8 təşkilatının üzvü seçilməsinə görə Misir Ərəb Respublikasına və şəxsən Sizə dərin təşəkkürümü bildirirəm. Siz təbrik mesajınızda qeyd etdiyiniz kimi, Azərbaycanın təşkilata üzvlüyü ölkələrimiz arasında əlaqələrdə yeni səhifə açacaqdır.

Əlamətdar haldır ki, 30 ilə yaxın müddət ərzində fəaliyyət göstərən D-8 təşkilatı ilk dəfə olaraq genişlənmə ilə əlaqədar qərar qəbul etmişdir. Azərbaycana beynəlxalq etimadın göstəricisi olan bu tarixi qərar bizim üçün xüsusi qürur mənbəyidir.

Azərbaycanın namizədliyinə ifadə edilən birmənalı dəstək təşkilata üzv olan hər bir ölkə ilə möhkəm dostluq və əməkdaşlıq münasibətlərimizin, birliyimizin və həmrəyliyimizin təzahürüdür.

Əminəm ki, Azərbaycan bütün üzv ölkələrlə birlikdə D-8-in təməl prinsiplərinin qorunması, təşkilat çərçivəsində əməkdaşlığın dərinləşməsi və ümumi maraqlarımızın təşviqi, islam həmrəyliyinin möhkəmlənməsi və böyük gücə çevrilməsi məqsədilə birgə səylərin səfərbər olunmasına öz töhfəsini verəcəkdir.

Hörmətli cənab Prezident!

Qarşılıqlı hörmət və etimad ruhunda inkişaf edən Azərbaycan–Misir münasibətlərinin və əməkdaşlığının hazırkı səviyyəsi məmnunluq doğurur. Keçən ilin əvvəlində Sizin Azərbaycana, cari ilin iyununda isə mənim Misirə səfərim dövlətlərarası əlaqələrimizin tarixində yeni mərhələnin əsasını qoymuşdur. İnanıram ki, ölkələrimiz arasında dostluq münasibətlərinin möhkəmləndirilməsi, birgə fəaliyyətimizin potensialından tam istifadə olunması, beynəlxalq strukturlar çərçivəsində səmərəli əməkdaşlığımızın genişləndirilməsi üçün birgə səylərimizi bundan sonra da uğurla davam etdirəcəyik.

Bir daha Sizə minnətdarlığımı ifadə edir, möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, işlərinizdə müvəffəqiyyətlər, dost Misir xalqına daim əmin-amanlıq və firavanlıq diləyirəm.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 20 dekabr 2024-cü il

**İRAN İSLAM RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB MƏSUD PEZEŞKİANA**

Hörmətli cənab Prezident!

19 dekabr 2024-cü il tarixində Misirin paytaxtı Qahirə şəhərində inkişaf etməkdə olan 8 ölkənin İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının (D-8) 11-ci Zirvə görüşü zamanı Azərbaycan Respublikasının yekdilliklə D-8 təşkilatının üzvü seçilməsinə görə İran İslam Respublikasına və şəxsən Sizə dərin təşəkkürümü bildirirəm.

Əlamətdar haldır ki, 30 ilə yaxın müddət ərzində fəaliyyət göstərən D-8 təşkilatı ilk dəfə olaraq genişlənmə ilə əlaqədar qərar qəbul etmişdir. Azərbaycana beynəlxalq etimadın göstəricisi olan bu tarixi qərar bizim üçün xüsusi qürur mənbəyidir.

Azərbaycanın namizədliyinə ifadə edilən birmənalı dəstək təşkilata üzv olan hər bir ölkə ilə möhkəm dostluq və əməkdaşlıq münasibətlərimizin, birliyimizin və həmrəyliyimizin təzahürüdür.

Əminəm ki, Azərbaycan bütün üzv ölkələrlə birlikdə D-8-in təməl prinsiplərinin qorunması, təşkilat çərçivəsində əməkdaşlığın dərinləşməsi və ümumi maraqlarımızın təşviqi, islam həmrəyliyinin möhkəmlənməsi və böyük gücə çevrilməsi məqsədilə bir-

gə səylərin səfərbər olunmasına öz töhfəsini verəcəkdir.

Fürsətdən istifadə edərək, qarşılıqlı hörmət və mehriban qonşuluğa əsaslanan Azərbaycan–İran dostluq və əməkdaşlıq münasibətlərinin xalqlarımızın və ölkələrimizin mənafelərinə uyğun olaraq bundan sonra da möhkəmlənməsi yolunda birgə səylərimizi davam etdirəcəyimizə inamımı ifadə edirəm.

Bir daha Sizə minnətdarlığımı ifadə edir, möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, işlərinizdə müvəffəqiyyətlər, dost və qardaş İran xalqına daim əmin-amanlıq və firavanlıq diləyirəm.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 20 dekabr 2024-cü il

**PAKİSTAN İSLAM RESPUBLİKASININ
BAŞ NAZİRİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB MƏHƏMMƏD ŞAHBAZ ŞƏRİFƏ**

Hörmətli cənab Baş Nazir!

Əziz qardaşım!

19 dekabr 2024-cü il tarixində Misirin paytaxtı Qahirə şəhərində inkişaf etməkdə olan 8 ölkənin İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının (D-8) 11-ci Zirvə görüşü zamanı Azərbaycan Respublikasının yekdilliklə D-8 təşkilatının üzvü seçilməsinə görə qardaş Pakistan İslam Respublikasına və şəxsən Sizə dərin təşəkkürümü bildirirəm.

Əlamətdar haldır ki, 30 ilə yaxın müddət ərzində fəaliyyət göstərən D-8 təşkilatı ilk dəfə olaraq genişlənmə ilə əlaqədar qərar qəbul etmişdir. Azərbaycana beynəlxalq etimadın göstəricisi olan bu tarixi qərar bizim üçün xüsusi qürur mənbəyidir.

Azərbaycanın namizədliyinə ifadə edilən birmənalı dəstək təşkilata üzv olan hər bir ölkə ilə möhkəm dostluq və əməkdaşlıq münasibətlərimizin, birliyimizin və həmrəyliyimizin təzahürüdür.

Əminəm ki, Azərbaycan bütün üzv ölkələrlə birlikdə D-8-in təməl prinsiplərinin qorunması, təşkilat çərçivəsində əməkdaşlığın dərinləşməsi və ümumi maraqlarımızın təşviqi, islam həmrəyliyinin möhkəm-

lənməsi və böyük gücə çevrilməsi məqsədilə birgə səylərin səfərbər olunmasına öz töhfəsini verəcəkdir.

Qarşılıqlı inam, hörmət və dəstəyə əsaslanan, gündən-günə yeni məzmunla zənginləşən Azərbaycan–Pakistan münasibətlərinin hazırkı səviyyəsi məmnunluq doğurur. Biz qardaş Pakistanla siyasi, iqtisadi, ticari, nəqliyyat, hərbi-texniki, humanitar və digər sahələrdə çoxşaxəli əməkdaşlığımızı və strateji tərəfdaşlığımızı daim genişləndirməyə xüsusi əhəmiyyət veririk. İyul ayında ölkənizə etdiyim dövlət səfəri əlaqələrimizin tarixində yeni səhifə açmışdır, bu səfəri ən xoş təəssüratlarla xatırlayıram.

COP29-da iştirak etmək üçün Azərbaycana səfərinizi, Sizinlə mehribanlıq, səmimiyyət və qarşılıqlı etimad şəraitində keçən görüşümüzü, apardığımız fikir mübadilələrini yüksək qiymətləndirirəm. 2025-ci ildə Sizin Azərbaycana dövlət səfərinizi səbirsizliklə gözləyir, bunun qardaşlıq münasibətlərimizin möhkəmlənməsinə, səmərəli birgə fəaliyyətimizin daha da dərinləşməsinə təkan verəcəyinə əminliyimi ifadə edirəm.

Bir daha Sizə minnətdarlığımı bildirir, möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, işlərinizdə müvəffəqiyyətlər, qardaş Pakistan xalqına daim əmin-amanlıq və firavanlıq diləyirəm.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 20 dekabr 2024-cü il

**ALMANİYA FEDERATİV
RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB
FRANK-VALTER ŞTAYNMAYERƏ**

Hörmətli cənab Prezident!

Maqdeburq şəhərindəki Milad yarmarkasında baş vermiş faciəli hadisə nəticəsində insanların həlak olması və xəsarət alması xəbəri bizi son dərəcə sarıtdı.

Bu faciə ilə əlaqədar Sizə, həlak olanların ailələrinə və yaxınlarına, Almaniya xalqına şəxsən öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından dərin hüznlə başsağlığı verir, yaralananlara şəfa diləyirəm.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 21 dekabr 2024-cü il

**«DİNİ MAARİFLƏNDİRMƏNİN AKTUAL
MƏSƏLƏLƏRİ: ƏNƏNƏ, TƏCRÜBƏ VƏ
PERSPEKTİVLƏR» MÖVZUSUNDA
KEÇİRİLMİŞ AZƏRBAYCAN DİN
XADİMLƏRİ FORUMUNUN
İŞTİRAKÇILARINA**

Hörmətli forum iştirakçıları!

Sizi – «Dini maarifləndirmənin aktual məsələləri: ənənə, təcrübə və perspektivlər» mövzusunda keçirilən forumun iştirakçılarını salamlayıram.

Ayrı-ayrı dini etiqad və inanclara mənsub icmaların əmin-amanlıq şəraitində yaşadığı Azərbaycanda tarixən qarşılıqlı etimada və hörmətə əsaslanan mütərəqqi milli-mədəni münasibətlər sistemi formalaşmışdır. Yüz illərlə nümunəvi tolerantlıq ənənələrinin mövcud olduğu ölkəmizdə heç vaxt dini zəmində ayrı-seçkilik və qarşıdurma halları baş verməmişdir. Təsadüfi deyil ki, dünya dini liderlərinin mötəbər beynəlxalq tədbirlərinə uğurla ev sahibliyi edən Azərbaycan bu gün mədəniyyətlərarası əməkdaşlıq və dialoq məkanına çevrilmişdir. Cəmiyyətimizdə etnik-mədəni müxtəlifliyin qorunub saxlanması, zəngin multikulturalizm dəyərlərinin təbliği və təşviqi dövlət siyasətimizin başlıca istiqamətlərindən biridir. Ölkəmizdə din siyasəti demokratik, hüquqi, dünyəvi dövlətçilik prinsiplərinə və beynəlxalq normalara uyğun həyata keçirilir. Biz

bu təcrübəni ictimai-siyasi sabitliyin və həmrəyliyin vacib amili kimi qiymətləndiririk.

Hazırda dünyada cərəyan edən mürəkkəb proseslər, dinin siyasi məqsədlər üçün vasitəyə çevrilməsi, ksenofobiya, ekstremizm, məzhəbçilik kimi mənfi təzahürlər beynəlxalq sülhə və əmin-amanlığa ciddi təhdidlər yaratmaqdadır. Belə təhlükəli amillərin vaxtında qarşısının alınması üçün dinin cəmiyyət həyatında yerinin və rolunun düzgün qiymətləndirilməsi, mənəvi-əxlaqi tərbiyə işinin təkmilləşdirilməsi, dini təhsil və maarifləndirmə istiqamətində fəaliyyətin gücləndirilməsi günümüzün zəruri məsələlərindəndir. Bu sahədə din xadimlərinin üzərinə böyük vəzifələr düşür.

Azərbaycanda müxtəlif konfessiyaları təmsil edən din adamlarının, ilahiyyatçıların, alim və mütəxəssislərin aktual problemlərin müzakirəsi ilə bağlı bir araya gəlməsini təqdirəlayiq hesab edirəm. Əminəm ki, toplantınız konstruktiv müzakirələr şəraitində keçəcək, ölkəmizdə dini maarifləndirmənin müasir tələblərə uyğun təşkilinə və mənəvi-əxlaqi dəyərlərin təbliğinə layiqli töhfə verəcəkdir.

Bir daha sizə ən xoş diləklərimi yetirir, forumun işinə uğurlar arzulayıram.

İLHAM ƏLİYEV

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 23 dekabr 2024-cü il

ROMA PAPASI FRANSİSK HƏZRƏTLƏRİNƏ

Zati-müqəddəsləri!

Müqəddəs Milad bayramı münasibətilə Sizə və Sizin simanızda bütün həmməzhəblərinizə ən səmimi təbriklərimi və xoş arzularımı çatdırmaqdan məmnunluq duyuram.

Mərhəmət, xeyirxahlıq kimi ülvî hissləri özündə təcəssüm etdirən, yeni ruh gətirən bu nurlu bayram özünün bütün məramı ilə insanlar arasında qarşılıqlı anlaşmanı, dəstəyi və birliyi tərənnüm edir. Azərbaycan cəmiyyətinin ayrılmaz hissəsi olan xristian icması tərəfindən bu bayramın daim coşqu və yüksək əhval-ruhiyyə ilə qeyd edilməsi ölkəmizdə hökm sürən etnik-mədəni müxtəliflik, zəngin multikulturalizm ənənələrinin bariz təzahürüdür.

Azərbaycan müxtəlif sivilizasiyaların qovuşduğu, əsrlərboyu milli-mədəni rəngarənglik və tolerantlıq mühitinin formalaşdığı, ayrı-ayrı millətlərin və konfessiyaların nümayəndələrinin əmin-amanlıq, sülh, qarşılıqlı etimad və hörmət şəraitində birgə yaşadığı nadir diyarlardan biridir. Biz bütün bunlarla fəxr edirik və bu dəyərləri milli sərvət kimi qoruyuruq. Təsədüfi deyil ki, xalqlararası dostluğun və dinlərarası harmoniyanın, multikulturalizm və tolerantlıq ənənələrinin qorunması Azərbaycanın dövlət siyasətinin prioritet

istiqlamətlərindən olmaqla yanaşı, xalqımızın təbii yaşam tərzidir.

Müasir Azərbaycan cəmiyyətində xristian icmasının özünəməxsus yeri var. Yüz illər boyu Azərbaycanda məskunlaşıb vahid ailə kimi yaşayan xristian vətəndaşlarımız vətənlərinin ictimai-siyasi və sosial-mədəni həyatının bütün sahələrində yaxından iştirak edərək, doğma ölkəmizin rifahına böyük töhfələr verirlər. Ərazimizdə mövcud olan qədim xristian irsi, məbədlər, kilsələr və digər ibadət yerləri məscidlər və sinaqoqlar kimi, eyni səviyyədə Azərbaycan dövləti tərəfindən mühafizə olunur. Ölkəmiz dünya mədəni irsinin incilərindən sayılan xristian abidələrinin qorunmasında fəal rol oynayaraq, mədəniyyətlərarası dialoqu təşviq edir.

Azərbaycan ilə Müqəddəs Taxt-tac arasında formalaşmış münasibətlər bizi sevindirir. İkitərəfli əlaqələrimizin tarixi çoxsaylı qarşılıqlı səfərlər, daimi təmaslar və əlamətdar hadisələrlə zəngindir. Məmnunluqla qeyd etmək istərdim ki, ölkəmizdə sayca ikinci olacaq və Papa II İohann Pavelin şərəfinə ucaldılacaq yeni katolik kilsə katolik dini icmasına göstərilən böyük diqqət və qayğının təzahürü, Azərbaycan ilə Müqəddəs Taxt-tac arasında yüksək səviyyəli əlaqələrin yeni rəmzidir.

Zati-müqəddəsləri!

Azərbaycan ilə Müqəddəs Taxt-tac arasında münasibətlərin möhkəmlənməsinə verdiyiniz töhfəyə görə Sizə təşəkkürümü bildirir, ölkəmizin multikulturalizm

və tolerantlıq ənənələrini daim yüksək dəyərləndirdiyiniz üçün minnətdarlığımı ifadə edirəm.

Əminəm ki, Azərbaycan ilə Müqəddəs Taxt-tac arasındakı səmərəli əməkdaşlıq bundan sonra da dünyada dinlərarası və mədəniyyətlərarası anlaşmanın təşviqi, ümumbəşəri dəyərlərin qorunub saxlanılması, insanlar arasında həmrəyliyin bərqərar olmasına xidmət edəcəkdir.

Bu xoş fürsətdən istifadə edərək, Sizə doğum gününüz və qarşıdan gələn 2025-ci il münasibətilə ən səmimi təbriklərimi yetirir, möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, xeyirxah və müqəddəs missiyanızda uğurlar diləyirəm.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 23 dekabr 2024-cü il

**QAZAXISTAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ KASIM-JOMART TOKAYEV
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVƏ
TELEFONLA ZƏNG EDİB**

24 dekabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə dekabrın 24-də Qazaxıstan Respublikasının Prezidenti Kasım-Jomart Tokayev telefonla zəng edib.

Kasım-Jomart Tokayev Prezident İlham Əliyevə ad gününü münasibətilə təbriklərini çatdırıb, prezidentlik fəaliyyətində uğurlar və möhkəm cansağlığı arzulayıb.

Dövlətimizin başçısı göstərilən diqqət və təbrikə görə minnətdarlığını ifadə edib.

Telefon söhbəti zamanı yüksək səviyyədə qarşılıqlı səfərlərin və təmasların əhəmiyyətinə toxunulub, bu il Qazaxıstan Prezidentinin ölkəmizə dövlət səfərinin əlaqələrimizin möhkəmlənməsi işində rolu xüsusi vurğulanıb.

Qazaxıstan Prezidenti COP29-un ölkəmizdə uğurla keçirilməsi ilə bağlı bir daha təbriklərini çatdırıb, bu tədbirin Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə mövqelərinin möhkəmlənməsi işinə töhfə verdiyini deyib. Prezident İlham Əliyev təbriklərə görə təşəkkürünü ifadə edərək,

Qazaxıstanın dövlət başçısına COP29-da fəal iştirakı ilə bağlı bir daha minnətdarlığını bildirib.

Dövlət başçıları ölkələrimiz arasında dostluq və qardaşlıq münasibətlərinin uğurla inkişaf etdiyini vurğulayıb, əməkdaşlığımızın bundan sonra da möhkəmlənəcəyinə əminliklərini ifadə ediblər.

Telefon söhbəti zamanı əlaqələrimizin perspektivləri, yeni təmaslar və qarşılıqlı maraq doğuran məsələlər müzakirə olunub.

**RUSİYA FEDERASIYASININ
PREZİDENTİ VLADİMİR PUTİN
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVƏ
TELEFONLA ZƏNG EDİB**

24 dekabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə dekabrın 24-də Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putin telefonla zəng edib.

Rusiya Prezidenti dövlətimizin başçısına ad günü münasibətilə təbriklərini çatdırıb, ona prezidentlik fəaliyyətində uğurlar və möhkəm cansağlığı arzulayıb.

Prezident İlham Əliyev göstərilən diqqət və təbrikə görə minnətdarlığını bildirib.

Telefon söhbəti zamanı həyata keçirilən qarşılıqlı səfərlərin və görüşlərin əhəmiyyətinə toxunulub, Vladimir Putinin bu il Azərbaycana dövlət səfərinin ikitərəfli münasibətlərimizin daha da möhkəmlənməsi işinə mühüm töhfə verdiyi qeyd olunub.

Telefon söhbəti zamanı strateji tərəfdaşlıq və mütəfəqlik əlaqələrimizin bundan sonra da uğurla inkişaf edəcəyinə əminlik bildirilib, əməkdaşlığımızın perspektivləri ilə bağlı fikir mübadiləsi aparılıb.

**ÖZBƏKİSTAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ŞAVKAT MİRZİYOEYEV
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVƏ
TELEFONLA ZƏNG EDİB**

24 dekabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə dekabrın 24-də Özbəkistan Respublikasının Prezidenti Şavkat Mirziyoyev telefonla zəng edib.

Şavkat Mirziyoyev dövlətimizin başçısını ad günü münasibətilə təbrik edib, ona prezidentlik fəaliyyətində yeni uğurlar və möhkəm cansağlığı arzulayıb.

Prezident İlham Əliyev göstərilən diqqət və təbrikə görə minnətdarlığını bildirib.

Telefon söhbəti zamanı yüksək səviyyədə qarşılıqlı səfərlərin və mütəmadi təmasların ikitərəfli münasibətlərin inkişafına verdiyi töhfə qeyd edilib, Prezident İlham Əliyevin bu il Özbəkistana dövlət səfərinin əməkdaşlığımızın daha da gücləndirilməsi işində xüsusi rol oynadığı vurğulanıb. Qeyd olunub ki, həmin səfər zamanı imzalanmış müttəfiqlik münasibətləri haqqında Müqavilə ikitərəfli münasibətlərimizin ən yüksək zirvəsini nümayiş etdirib.

Özbəkistan Prezidenti COP29-un Azərbaycanda yüksək səviyyədə keçirilməsi ilə bağlı Prezident

İlham Əliyevə bir daha təbriklərini çatdırıb və bu mühüm tədbiri ölkəmizin beynəlxalq nüfuzunun möhkəmlənməsinin nümayişi kimi qiymətləndirib.

Prezident İlham Əliyev təbriklərə görə minnətdarlığını ifadə edərək, Şavkat Mirziyoyevin COP29-da fəal iştirakına görə bir daha təşəkkürünü bildirib.

Prezidentlər ölkələrimiz arasında dostluq və qarداşlıq münasibətlərinin bütün sahələrdə bundan sonra da uğurla inkişaf edəcəyinə əminliklərini bildirib, əməkdaşlığımızın perspektivləri, gələcək təmaslar və qarşılıqlı maraq doğuran məsələlər barədə fikir mübadiləsi aparıblar.

**ŞİMALİ KİPR TÜRK RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ERSİN TATAR
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVƏ
TELEFONLA ZƏNG EDİB**

24 dekabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə dekabrın 24-də Şimali Kipr Türk Respublikasının Prezidenti Ersin Tatar telefonla zəng edib.

Ersin Tatar dövlətimizin başçısını ad günü münasibətilə təbrik edib, prezidentlik fəaliyyətində ona uğurlar və möhkəm cansağlığı arzulayıb.

Prezident İlham Əliyev göstərilən diqqət və təbri-kə görə minnətdarlığını ifadə edib.

Telefon söhbəti zamanı dövlətimizin başçısının Er-sin Tatarla Bakıda və digər beynəlxalq tədbirlər çər-çivəsində keçirdiyi görüşlər məmnunluqla xatırlanıb, Ersin Tatarın bu il Şuşada keçirilmiş Türk Dövlətləri Təşkilatının dövlət başçılarının qeyri-rəsmi Zirvə gö-rüşündə iştirakının önəmi vurğulanıb, gələcək təmaslar barədə fikir mübadiləsi aparılıb.

2024-cü İLİN İDMAN YEKUNLARINA HƏSR OLUNMUŞ MƏRASİMDƏ İŞTİRAK

24 dekabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Milli Olimpiya Komitəsinin prezidenti İlham Əliyev dekabrın 24-də 2024-cü ilin idman yekunlarına həsr olunmuş mərasimdə iştirak etmişdir.

Dövlətimizin başçısı tədbirdə çıxış etdi.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin çıxışı

Əziz idmançılar, əziz dostlar!

İlk növbədə, Azərbaycan idmançılarını bu il əldə edilmiş uğurlar münasibətilə təbrik etmək istəyirəm. 2024-cü il də Azərbaycan idmanı üçün uğurlu olmuşdur. Azərbaycan idmançıları beynəlxalq yarışlarda ölkəmizi ləyaqətlə təmsil etmişlər, 1700-ə yaxın medal qazanılmışdır. Bu onu göstərir ki, idmanımız inkişaf edir, yeni nəsil idmançılar yetişir və Azərbaycan idman dövləti kimi, öz gücünü müxtəlif beynəlxalq yarışlarda təsdiqləyir.

Əlbəttə, ilin ən böyük yarışы Yay Olimpiya oyunları idi və burada da biz tarixi nəticə əldə etmişik. Azərbaycan müstəqil ölkə kimi 1996-cı ildən Olimpiya oyunlarında iştirak edir və bu dəfə ən yüksək

yərə layiq görülmüşdür, komanda hesabında Azərbaycan 30-cu yerdə qərarlaşmışdır. Bu, ən yüksək nəticədir. Bütövlükdə 200-dən çox milli komanda Olimpiya oyunlarında iştirak edirdi. Onların arasında 30-cu olmaq çox böyük nailiyyətdir.

Onu da deməliyəm ki, müsəlman ölkələri arasında Azərbaycan 3-cü yerdə idi. Nəzərə alsaq ki, dünyada 60-a yaxın müsəlman ölkəsi var, bu da böyük və tarixi nailiyyətdir. Komandamız 2 qızıl, 2 gümüş və 3 bürünc olmaqla 7 medal qazanaraq, ölkəmizin idman şöhrətini bir daha yüksəklərə qaldırmışdır.

Təbii ki, bu gözəl nəticədən sonra növbəti yarışlarda da idmançılarımızdan qələbələr, uğurlar gözləyirik. İdmançılarımız Azərbaycan xalqını öz qələbələri ilə daim sevindirirlər. Gələn il və ondan sonrakı illərdə idmanın inkişafı üçün nə lazımdırsa, o da ediləcək. Çünki Azərbaycan dövlətinin siyasəti bu istiqamətdə çox açıqdır, birmənalıdır və uzun illər ərzində aparılır.

İdman cəmiyyətimizin ayrılmaz hissəsidir. İdmanın və idman qələbələrinin ictimai məkanda çox böyük rolu var. Xüsusilə gənc nəslin yetişdirilməsi, vətənpərvərlik hisslərinin gənc nəslə aşılınması üçün idman amili çox böyük məna daşıyır. Nəzərə alaq ki, bu Yay Olimpiya oyunlarında Azərbaycan müzəffər ölkə kimi, qalib ölkə kimi iştirak edirdi, idmançılarımız isə müzəffər xalqın nümayəndələri kimi iştirak edirdilər. Bu vətənpərvərlik amili daim diqqətdə olmalıdır.

Gənc nəslin vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə edilməsində idman nə qədər vacibdirsə, bir o qədər də

hərbi hazırlıq və fiziki hazırlıq vacibdir. Fiziki güc mə-nəvi saflığa da yol açır və şadam ki, idmançılarımızın mütləq əksəriyyəti idmanda da, məişətdə də, cəmiyyətdə də nümunədirlər, örnəkdirlər. Onların davranışı, cəmiyyətdəki fəaliyyəti məni və əminəm ki, xalqımızı sevindirir. Azərbaycan gənci məhz belə olmalıdır – vətənpərvər, fiziki cəhətdən güclü, mənəvi cəhətdən saf, öz xalqına, dövlətinə bağlı, heç bir kənar təsirə boyun əyməyən və ləyaqətli Azərbaycan gənci. Yənə də deyirəm, 1996-cı ildən bu yana bütün Olimpiya oyunlarında iştirakımız, o cümlədən bu məqsədi daşı-yırdı. Biz özümüzdə də, dünyaya da sübut etməli idik və etdik ki, biz güclü dövlətik. Hər dövlətin gücü isə onun xalqının gücünə söykənir.

Əminəm ki, bu dəfə idmançılarımız qalib ölkənin nümayəndələri kimi, idman arenalarına, döşəklərə, idman meydançalarına tamamilə fərqli bir ovqatla çıxırdılar. Bu gözəl nəticə dövlətimizin gücünü bir daha göstərdi. Bizim bundan sonrakı fəaliyyətimiz təbii ki, idmanın inkişafı ilə bağlı olacaq. Çünki lazımi qərarlar verilib, müvafiq strukturlar, federasiyalar, klublar, idman cəmiyyətləri, Olimpiya Komitəsi, nazirlik vahid strategiya əsasında fəaliyyət göstərirlər. Federasiyalarda gücləndirmə işləri aparılmışdır. Ümid edirəm ki, bizim həm ənənəvi medal gətirən idman növlərində, həm də bu günə qədər o qədər də inkişaf etməyən idman növlərində növbəti irəliləyiş olacaqdır. Uzun illər bütün bölgələrdə idmanla məşğul olmaq üçün dövlət öz fəaliyyətini aparıb. Hazırda bizim bölgələrimizdə 44 Olimpiya İdman Kompleksi fəaliyyət

göstərir və belə idman komplekslərinin bundan sonra da inşası nəzərdə tutulur, müxtəlif bölgələrdə, o cümlədən Qarabağ bölgəsində. Bakı şəhərində ən müasir idman infrastrukturumuz vardır. Biz təxminən 10 il bundan əvvəl Bakıda mötəbər Avropa oyunlarını keçirmişdik. Ondan sonra İslam Həmrəyliyi oyunlarını keçirmişdik və keçən ay Bakıda COP29 beynəlxalq iqlim konfransı da Olimpiya stadionunun içində və onun ətrafında keçirilmişdir. Yəni burada da vaxtilə inşa etdiyimiz idman obyektinin – Bakı Olimpiya Stadionunun böyük rolu olmuşdu. Vaxtilə biz bunu etməsəydik, bu böyüklükdə, bu miqyasda beynəlxalq tədbiri keçirə bilməzdik – 197 ölkə, 76 min qeydiyyatdan keçmiş iştirakçı təmsil olunurdu və qonaqların məmnunluğu xüsusi qeyd edilirdi. Cəmi 10 şikayət var idi, onlar da tezliklə öz həllini tapdı.

Bölgələrdə isə dediyim kimi, bundan sonra da bu işlər aparılacaq. O ki qaldı azad edilmiş ərazilərə, siz yaxşı bilirsiniz ki, o ərazilərdə infrastruktur layihələri ilə yanaşı, keçmiş köçkünlərin yaşayışı üçün inşa edilən evlərlə yanaşı, idman infrastrukturunu da yaradırlar. Bəziləri hesab edə bilər ki, bu, bir az tezdir. Amma mən hesab edirəm ki, bu, mütləq olmalıdır. Çünki bu idman obyektlərinin həm rəmzi mənası, həm də funksional tərəfi var. Məsələn, İmarət stadionunun inşa edilməsi – onun çox böyük rəmzi mənası var. İndi Ağdam şəhərində yeni, bütün beynəlxalq standartlara cavab verən stadion inşa edilir. Füzuli şəhərində Olimpiya İdman Kompleksinin təməli qoyulub. Suqovuşan və Köndələnçay su anbarlarında beynəlxalq

avarçəkmə yarışları keçirilir. Şuşa şəhərində bir neçə idman yarışı keçirilmişdir. Xankəndi şəhərindəki stadion – hansı ki, Azərbaycan büdcəsi hesabına hələ keçən əsrin 50-ci illərində inşa edilmişdi – əsaslı şəkildə təmir edilir, demək olar ki, yenidən qurulur. Düz 1 il bundan əvvəl Xankəndi stadionunda hamımız tarixi futbol yarışını izləmişik. Amma bu stadion da bütün beynəlxalq standartlara cavab verəcək və bu stadionun yenidən qurulması prosesi gələn il başa çatmalıdır. Azad edilmiş ərazilərimizdə digər idman qurğularının tikintisi nəzərdə tutulur və bütün bu işləri biz ardıcılıqla edəcəyik.

Gələn il Azərbaycan növbəti böyük idman yarışına ev sahibliyi edəcək, bu da MDB oyunlarıdır. Üçüncü MDB oyunları Azərbaycanda keçiriləcək. Bunun üçün 14 şəhər seçilib və əsas oyunlar Gəncədə keçiriləcək. Gəncə şəhəri MDB oyunlarının mərkəzi olacaq. Gəncədə yeni stadion inşa edilir və oyunlara qədər istismara verilməlidir. Bir neçə ay bundan əvvəl Gəncədə ölkəmizin ən böyük Olimpiya İdman Kompleksi açılmışdır. Hətta Bakı şəhərində bu böyüklükdə və bu qədər funksional standartlara cavab verən Olimpiya İdman Kompleksi olmayıb. Üçüncü MDB oyunlarında 7000 idmançının iştirakı gözlənilir. Əgər biz 2015-ci ilin Avropa oyunları ilə müqayisə etsək, o vaxt təqribən 5000–5500 iştirakçı var idi.

Gəncə şəhərində isə 7000 iştirakçını, onların komandalarını, heyətlərini qəbul etmək üçün şərait yaradılmalıdır və müvafiq göstərişlər verilib. Gələn ildən başlayaraq Gəncə şəhərində çox böyük təmir-bərpa

işləri aparılacaq. Həm şəhər infrastrukturunu yenilənəcək, şəhər nəqliyyatı tamamilə yenilənəcək, həm tarixi binaların bərpaası və digər infrastruktur layihələrimiz icra ediləcək ki, bizim qədim şəhərimiz olan, Nizami yurdu olan Gəncə bütün MDB məkanına və daha geniş coğrafiyaya öz gözəlliyini, eyni zamanda, tarixi simasını və müasirliyini təqdim etsin. Biz təbii olaraq, bu oyunlara da hazırlaşırıq. Əminəm ki, bu oyunların ev sahibi kimi, Azərbaycan idmançıları, gənc idmançılar yaxşı nəticələr göstərəcəklər.

Biz ilin sonunda, ya da ki, hər ilin əvvəlində ənənəvi olaraq idmançılarımızı təltif edirik – dövlət təltifləri ilə, mənzillərlə. Bu proses artıq 27 ildir ki, davam edir. Çünki mən Milli Olimpiya Komitəsinin prezidenti vəzifəsinə seçildəndən sonra çox yaxşı görürdüm ki, əgər idmançılara dövlət qaygısı göstərilməsə, idman inkişaf edə bilməz. İdmanın inkişafının bir çox amilləri Azərbaycanda vəhdət təşkil edir, ilk növbədə, dövlət dəstəyi. Bütün təltiflər tamamilə əsaslıdır. Həm idmançılar, həm də idman ictimaiyyətinin nümayəndələri, məşqçilər və digər idman mütəxəssisləri dövlət tərəfindən layiqincə qiymətləndirilir və bu da ədalətlidir. Hər yerdə ədalət olmalıdır – beynəlxalq münasibətlərdə, ailədə, hər bir ölkədə, hər bir cəmiyyətdə. Biz buna çalışırıq. Biz tarixi ədaləti, ərəzi bütövlüyümüzü və suverenliyimizi bərpa etmişik və bununla qürur duyuruq. Əminəm ki, bu şanlı Qələbəmiz hər bir Azərbaycan gənci üçün əlavə ruhlandırma amili olacaq. Biz döyüş meydanındakı Zəfərimizə idman qələbələrini də əlavə etdik və bu, ölkəmizin beynəlxalq nüfuzunu da-

ha da artırır. Çünki idmanın inkişafı hər bir ölkənin ümumi inkişafının nümayişidir, onu əks etdirir. Azərbaycan güclü dövlətdir, öz gücünə əsaslanan, öz yolu ilə gedən, heç kimin qarşısında heç bir öhdəliyi olmayan, heç kimin qabağında baş əyməyən, ləyaqətlə, vicdanla irəliyə gedən bir ölkədir və bu bizim böyük sərvətimizdir.

Bu gün dünyada gedən proseslər göz qabağındadır. Qanlı toqquşmalar, müharibələr, münafiqlər, bəzi ölkələrin digər ölkələrin işlərinə kobudcasına qarışması, vəziyyətin gərginləşməsi – bütün bunları biz Azərbaycanda görmürük və görməyəcəyik. Çünki xalq-iqtidar birliyi, cəmiyyətdəki həmrəylik, vahid siyasi baxışlarımız, təbii ki, bizim tarixi Zəfərimiz və bir çox digər amillər bizi bu çətinliklərdən, çağırışlardan sığortalayır. Artıq 30 ilə yaxındır ki, Azərbaycan sabitlik şəraitində yaşayır və əminəm ki, bundan sonra da əbədi sabitlik şəraitində yaşayacaqdır.

O ki qaldı Qarabağ və Şərqi Zəngəzur bölgələrinə, mən bilirəm ki, bizim idmançılarımız müntəzəm olaraq o bölgələrə səfərlər edirlər. Artıq orada 10 min insan yerləşib. Onların böyük hissəsi uşaqlardır, gənclərdir. O yerləri heç vaxt görməyən uşaqlar, gənclər böyük həvəslə oraya qayıdırlar. Əlbəttə ki, Azərbaycanın görkəmli idmançılarının azad edilmiş torpaqlara müntəzəm səfərləri gənclər üçün də, uşaqlar üçün də böyük hadisə olacaq. Ona görə hesab edirəm ki, idman yarışları öz yerində, eyni zamanda, indi müxtəlif tədbirlər çərçivəsində Azərbaycan idmançıları, cəmiyyətimizin digər tanınmış simaları, ziyalıları o bölgələrə

nə qədər çox səfər etsələr, o qədər yaxşı olacaq, həm onlar üçün, həm orada yaşayanlar üçün. Çünki orada həyat yenidən, sıfırdan qurulur. Bizim icra etdiyimiz layihələrin dünyada misli-bərabəri yoxdur və bəlkə də olmayacaq. Böyük coğrafiyada, 15-16 min kvadratkilometr ərazidə – hansı ki, Ermənistan oranı tamamilə yerlə yeksan edib – yeni həyat qurulur, özü də müasir, gözəl, rahat. Ona görə mənim idmançılara, idman ictimaiyyətinin nümayəndələrinə tövsiyəm odur ki, o bölgələrə və bütövlükdə digər bölgələrə də tez-tez getsinlər, orada həm görüşlər keçirsinlər, həm də ki, gənc idman istedadlarını seçsinlər. Çünki seleksiya işi – indi idman mütəxəssisləri bunu yaxşı bilirlər – əsas amildir.

Əziz dostlar, sizi uğurlar münasibətilə bir daha təbrik edirəm. Qarşıdan Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü gəlir, Yeni il gəlir. Bu bayramlar münasibətilə də sizi təbrik edirəm, sizə cansağlığı, yeni uğurlar arzulayıram. Sağ olun.

* * *

Sonra Azərbaycanda idmanın inkişafında xidmətləri olan idmançıların və idman mütəxəssislərinin mükafatlandırılması mərasimi oldu.

Dövlətimizin başçısı ölkəmizdə idmanın inkişafında xidmətlərinə görə Natiq Bağirova, Rauf Bünyatəliyev, Cavanşir Qurbanova və Sadıq Sadıqova Prezidentin fəxri fərmanlarını təqdim etdi.

Azərbaycanda idmanın inkişafında xüsusi xidmətlərinə və yüksək peşəkarlığına görə Nəriman Abdullayev və

Rövşən Umudov «Əməkdar bədən tərbiyəsi və idman xadimi» fəxri adları ilə təltif olundular.

Prezident İlham Əliyev ölkəmizdə idmanın inkişafında xidmətlərinə görə Zərqələm Abbasovaya, İqrar Cəfərova, Fərhad Əliyevə, Musa Məmmədova, Nəsimi Musayevə, Aydın Məmmədova, Rəşad Rəsulluya, Tahir Tahirova və Vüqar Verdiyevə «Tərəqqi» medallarını təqdim etdi.

Dövlətimizin başçısı 2024-cü ildə yüksək nailiyyətlər qazanmış bir qrup idmançıya və idman mütəxəssisinə – Anna Skidan, Vüqar Əzimov, Aynur Rzayeva, Sərxan Əliyev, Hidayət Heydərov, Zelim Kotsoyev, Vladimir Şulikin, Əliabbas Rzazadə, Rövşən Hacıyev, Rəna Həsənova, Könül Mikayılova, Qaşım Maqomedov, Sabir Həsənov, Vadim Kutukov, Anar Süleymanov, Elgiz Əlizadə, Şahin Xudaverdiyev, Ceyhun Hüseynov, Anar Məmmədov, İmaməddin Xəlilov və Ərkan Sağdıça yeni mənzillərin orderlərini təqdim etdi.

Azərbaycanda idmanın inkişafında uzunmüddətli səmərəli fəaliyyətinə görə Faiq Qarayevə, Mirağa Qiyasova və Ramiz Tağıyevə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərdi təqaüdü veriləcək.

Sonra xatirə şəkilləri çəkdirildi.

**TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ RƏCƏB TAYYİB
ƏRDOĞAN AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
İLHAM ƏLİYEVƏ TELEFONLA
ZƏNG EDİB**

24 dekabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə dekabrın 24-də Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan telefonla zəng edib.

Rəcəb Tayyib Ərdoğan dövlətimizin başçısına ad günü münasibətilə təbriklərini çatdıraraq, ona fəaliyyətində uğurlar, möhkəm cansağlığı arzulayıb.

Prezident İlham Əliyev göstərilən diqqət və təbriklə görə minnətdarlığını bildirib.

Rəcəb Tayyib Ərdoğan ölkəmizin inkişaf etməkdə olan 8 dövlətin İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının (D-8) üzvü seçilməsi münasibətilə dövlətimizin başçısını təbrik edib.

Prezident İlham Əliyev öz növbəsində, bu məsələdə Türkiyənin Azərbaycana göstərdiyi dəstəyə görə bir daha minnətdarlığını bildirib.

Söhbət zamanı Azərbaycan–Ermənistan normallaşma prosesi, regional təhlükəsizlik məsələləri müzakirə olunub. Suriyada Əsəd rejiminin çökməsindən sonra

müsbətə doğru irəliləyiş məmnunluqla qeyd edilib, Suriyanın sosial və iqtisadi inkişafı ilə bağlı birgə səylərin göstərilməsi razılaşıdırılıb.

Dövlət başçıları ölkələrimiz arasında dostluq, qardaşlıq və strateji müttəfiqlik münasibətlərinin bundan sonra da bütün sahələrdə uğurla inkişaf edəcəyinə əminliklərini bildirib, əməkdaşlığımızın perspektivləri və gələcək təmaslar barədə fikir mübadiləsi aparıblar.

**İRAQ RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ƏBDÜLLƏTİF CAMAL RƏŞİD
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVƏ
TELEFONLA ZƏNG EDİB**

24 dekabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə dekabrın 24-də İraq Respublikasının Prezidenti Əbdüllətif Camal Rəşid telefonla zəng edib.

Əbdüllətif Camal Rəşid dövlətimizin başçısını ad günü münasibətilə təbrik edib, ona prezidentlik fəaliyyətində uğurlar və möhkəm cansağlığı arzulayıb.

Prezident İlham Əliyev göstərilən diqqət və təbri-kə görə minnətdarlığını bildirib.

İraq Prezidenti COP29-un uğurla təşkil edilməsi ilə bağlı Azərbaycan Prezidentini təbrik edib.

Dövlətimizin başçısı təbrikə görə təşəkkürünü bildirib, Əbdüllətif Camal Rəşidə COP29-da iştirakı ilə bağlı bir daha minnətdarlığını ifadə edib.

Söhbət zamanı ölkələrimiz arasında əməkdaşlığın perspektivləri ilə bağlı məsələlər müzakirə olunub.

**GÜRCÜSTANIN BAŞ NAZİRİ
İRAKLİ KOBAXİDZE AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
İLHAM ƏLİYEVƏ TELEFONLA
ZƏNG EDİB**

24 dekabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə dekabrın 24-də Gürcüstanın Baş Naziri İrakli Kobaxidze telefonla zəng edib.

İrakli Kobaxidze dövlətimizin başçısına ad günü münasibətilə təbriklərini çatdırıb, ona prezidentlik fəaliyyətində uğurlar və möhkəm cansağlığı arzulayıb.

Prezident İlham Əliyev göstərilən diqqət və təbriklə görə minnətdarlığını bildirib.

Söhbət zamanı Azərbaycan ilə Gürcüstan arasında dostluq münasibətlərinin bundan sonra da müxtəlif sahələrdə uğurla inkişaf edəcəyinə əminlik ifadə olunub, əməkdaşlığımızın perspektivləri və qarşidan gələn ildə yeni təmaslar barədə fikir mübadiləsi aparılıb.

**MOSKVANIN VƏ BÜTÜN RUSİYANIN
PATRIARXI KİRİLL AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
İLHAM ƏLİYEVƏ TELEFONLA
ZƏNG EDİB**

24 dekabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə dekabrın 24-də Moskvanın və Bütün Rusiya-nın patriarxı Kirill telefonla zəng edib.

Patriarx Kirill dövlətimizin başçısına ad günü mü-nasibətilə təbriklərini çatdırıb, fəaliyyətində uğurlar və möhkəm cansağlığı arzulayıb.

Prezident İlham Əliyev göstərilən diqqət və təbri-kə görə minnətdarlığını bildirib.

Söhbət zamanı Azərbaycan ilə Rusiya arasında əla-qələrin uğurla inkişaf etdiyi bildirilərək, humanitar sahədə əməkdaşlığımızın bu işə töhfə verdiyi qeyd olunub, patriarx Kirilin Azərbaycana səfərlərinin hu-manitar əməkdaşlığın möhkəmlənməsində rolu vur-ğulanıb.

Telefon söhbəti zamanı ölkələrimizdə dini-mənəvi dəyərlərin qorunub saxlanılması ilə bağlı həyata ke-çirilən işlər məmnunluqla qeyd edilib.

**SANKT-PETERBURQDA KEÇİRİLƏCƏK
MDB ÜZV ÖLKƏLƏRİ DÖVLƏT
BAŞÇILARININ QEYRİ-RƏSMİ ZİRVƏ
GÖRÜŞÜNDƏ İŞTİRAK ETMƏK ÜÇÜN
RUSİYA FEDERASIYASINA YOLA DÜŞƏN
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEV AZAL
ŞİRKƏTİNƏ MƏXSUS TƏYYARƏNİN
QƏZAYA UĞRAMASI İLƏ ƏLAQƏDAR
GERİ DÖNMÜŞDÜR**

25 dekabr 2024-cü il

Sankt-Peterburq şəhərində keçiriləcək MDB üzv ölkələri dövlət başçılarının qeyri-rəsmi Zirvə görüşündə iştirak etmək üçün dekabrın 25-də Rusiya Federasiyasına səfərə yola düşən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə Rusiya hava məkanında olarkən «Azərbaycan Hava Yolları» şirkətinə məxsus Bakı–Qroznı istiqamətində uçan sərnişin təyyarəsinin qəzaya uğraması ilə əlaqədar məruzə edilmiş və dövlət başçısı dərhal geri dönmək barədə tapşırıq vermişdir.

Təyyarədə olarkən dövlət başçısı tərəfindən qəzanın səbəblərinin araşdırılması və təxirəsalınmaz tədbirlərin görülməsi üçün aidiyyəti dövlət qurumlarına lazımi tapşırıqlar verilmişdir.

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN
RUSİYA FEDERASIYASININ
PREZİDENTİ VLADİMİR PUTİN İLƏ
TELEFON DANIŞIĞI**

25 dekabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 25-də təyyarədə olarkən Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putinə telefonla zəng edib.

Telefon danışığı əsnasında Prezident İlham Əliyev «Azərbaycan Hava Yolları» şirkətinə məxsus Bakı–Qroznı istiqamətində uçan sərnişin təyyarəsinin qəzaya uğraması ilə əlaqədar Sankt-Peterburq şəhərində keçiriləcək MDB üzv ölkələri dövlət başçılarının qeyri-rəsmi Zirvə görüşündə iştirak edə bilməyəcəyini və geri dönmək haqqında qərar qəbul etdiyini bildirib.

Dövlət başçıları aralarında Azərbaycan, Rusiya və digər ölkələrin vətəndaşlarının yer aldığı təyyarə qəzası ilə əlaqədar bir-birinə, həmçinin həyatını itirən şəxslərin ailə üzvlərinə və yaxınlarına başsağlıqlarını ifadə edib, xəsərət alanların tezliklə şəfa tapmasını diləyiblər.

HEYDƏR ƏLİYEV BEYNƏLXALQ HAVA LİMANINDA MÜŞAVİRƏ

25 dekabr 2024-cü il

Sankt-Peterburq şəhərində keçiriləcək MDB üzv ölkələri dövlət başçılarının qeyri-rəsmi Zirvə görüşündə iştirak etmək üçün dekabrın 25-də Rusiya Federasiyasına səfərə yola düşən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə Rusiya hava məkanında olarkən «Azərbaycan Hava Yolları» şirkətinə məxsus Bakı–Qroznı istiqamətində uçan sərnişin təyyarəsinin qəzaya uğraması ilə əlaqədar məruzə edilmiş və dövlət başçısı dərhal geri dönmək barədə tapşırıq verərək, Heydər Əliyev Beynəlxalq Hava Limanına eniş etmişdir.

Təyyarə endikdən dərhal sonra Prezident İlham Əliyev hadisə ilə bağlı Heydər Əliyev Beynəlxalq Hava Limanında müşavirə keçirdi.

İlham Əliyev: Təyyarə qəzasında həlak olanlara Allahdan rəhmət diləyirəm. Onların ailələrinə, yaxınlarına səbir diləyirəm, başsağlığı verirəm. Azərbaycan xalqına böyük faciə üz vermişdir.

Mən bu gün səhər MDB Zirvə görüşündə iştirak etmək üçün Bakıdan Sankt-Peterburqa uçurdum və uçuş zamanı qəza ilə bağlı mənə məlumat verildi. Dərhal göstəriş verdim və təyyarə geriye – Bakıya

döndü. Havada ikən nazirlə danışdım, onun rəhbərliyi ilə komissiya yaradıldı. Azərbaycan nümayəndələrindən ibarət heyət qəzanın baş verdiyi Aktau şəhərinə ezam edilmişdir. Əlavə göstəriş verildi ki, Azərbaycan həkimlərindən ibarət briqadalar da Aktau şəhərinə tezliklə ezam olunsun.

Komissiyanın işi məsələni tam araşdırmaqdır, qəzanın səbəblərini və bütün təfərrüatlarını araşdırıb həm mənə, həm də Azərbaycan ictimaiyyətinə məlumat verməkdir. Mənə verilən məlumata görə, Bakı–Qroznı marşrutu ilə hərəkət edən AZAL şirkətinə məxsus təyyarə havanın pisləşməsi ucbatından istiqamətini dəyişmiş və Aktau hava limanına tərəf uçuşa başlamış, eniş zamanı qəza baş vermişdir. Mediada, sosial şəbəkələrdə təyyarənin qəzaya uğraması anları mövcuddur. Onu hər kəs görə bilər. Ancaq qəzanın səbəbləri bizə bəlli deyil. Müxtəlif versiyalar var. Hesab edirəm ki, bu barədə danışmaq tezdir. Məsələ tam araşdırılmalıdır. Baş Prokurorluq tərəfindən cinayət işi açılmışdır və təbii olaraq, Azərbaycan ictimaiyyəti həm komissiyanın işinin nəticələri, həm də cinayət işinin gedişatı ilə bağlı müntəzəm olaraq məlumatlandırılacaq.

Qəzada həlak olanların və onların yaxınlarının acısını çəkərək, həlak olanlara Allahdan bir daha rəhmət, yaralananlara şəfa, həlak olanların, yaralananların yaxınlarına, doğmalarına səbir diləyirəm. Sağ olun.

**TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ RƏCƏB TAYYİB ƏRDOĞAN
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVƏ
TELEFONLA ZƏNG EDİB**

25 dekabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə dekabrın 25-də Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan telefonla zəng edib.

Rəcəb Tayyib Ərdoğan baş vermiş təyyarə qəzası ilə əlaqədar Azərbaycan Prezidentinə, həlak olanların ailə üzvlərinə başsağlığı verib, yaralananlara şəfa diləyib.

Prezident İlham Əliyev göstərilən diqqətə və başsağlığına görə minnətdarlığını bildirib.

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
PREZİDENTİNİN SOSIAL ŞƏBƏKƏ
HESABLARINDAN**

25 dekabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 24-də Aktau yaxınlığında baş vermiş təyyarə qəzasında həlak olanların ailələrinə başsağlığı verib.

Dövlətimizin başçısı bununla bağlı sosial şəbəkə hesablarında paylaşım edib.

Paylaşımnda deyilir: «Azərbaycan Hava Yolları» şirkətinə məxsus Bakı–Qroznı istiqamətində uçan sərnişin təyyarəsinin qəzaya uğraması nəticəsində həlak olanların ailələrinə dərin hüznlə başsağlığı verir, xəsarət alanların tezliklə şəfa tapmasını diləyirəm».

**ÖZBƏKİSTAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ŞAVKAT MİRZİYOEYEV
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVƏ
TELEFONLA ZƏNG EDİB**

26 dekabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə dekabrın 26-da Özbəkistan Respublikasının Prezidenti Şavkat Mirziyoyev telefonla zəng edib.

Şavkat Mirziyoyev baş vermiş təyyarə qəzası ilə bağlı Azərbaycan Prezidentinə və həlak olanların yaxınlarına başsağlığını bildirib, yaralanan şəxslərin tezliklə sağalmalarını arzulayıb.

Prezident İlham Əliyev göstərilən diqqətə və başsağlığına görə minnətdarlıq edib.

**İRAN İSLAM RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ MƏSUD PEZEŞKİAN
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVƏ
TELEFONLA ZƏNG EDİB**

26 dekabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə dekabrın 26-da İran İslam Respublikasının Prezidenti Məsud Pezeşkian telefonla zəng edib.

İran Prezidenti təyyarə qəzası nəticəsində insanların həlak olması ilə bağlı Azərbaycan Prezidentinə və həlak olanların ailə üzvlərinə başsağlığını çatdırıb, yaralananların tezliklə şəfa tapmasını diləyib.

Prezident İlham Əliyev göstərilən diqqətə və başsağlığına görə minnətdarlığını bildirib.

**PAKİSTAN İSLAM RESPUBLİKASININ
BAŞ NAZİRİ MƏHƏMMƏD ŞAHBAZ ŞƏRİF
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVƏ
TELEFONLA ZƏNG EDİB**

26 dekabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə dekabrın 26-da Pakistan İslam Respublikasının Baş Naziri Məhəmməd Şahbaz Şərif telefonla zəng edib.

Məhəmməd Şahbaz Şərif təyyarə qəzası nəticəsində insanların həlak olması ilə bağlı Prezident İlham Əliyevə və həyatını itirən şəxslərin yaxınlarına başsağlığı verib, xəsarət alanlara şəfa arzulayıb.

Prezident İlham Əliyev göstərilən diqqətə və başsağlığına görə təşəkkür edib.

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN
QAZAXISTAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ KASIM-JOMART
TOKAYEV İLƏ TELEFON DANIŞIĞI**

27 dekabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin dekabrın 27-də Qazaxıstan Respublikasının Prezidenti Kasım-Jomart Tokayev ilə telefon danışığı olub.

Dövlət başçıları Azərbaycan və Qazaxıstan vətəndaşlarının olduğu təyyarənin qəzaya uğraması nəticəsində insanların həlak olması ilə bağlı bir-birinə, həmçinin həlak olanların yaxınlarına başsağlıqlarını bildirib, yaralananlara tezliklə şəfa arzulayıblar.

Prezident İlham Əliyev ilk növbədə Qazaxıstan Prezidentinə xilasetmə işlərinin aparılması ilə bağlı şəxsən təşəkkürünü bildirib. Dövlətimizin başçısı bu işlərdə dərhal lazımi tədbirlər görən və yaralanan sərnişinlərin xilas olunmasında fəal iştirak edən Qazaxıstan xilasedicilərinin işini yüksək qiymətləndirib. Eyni zamanda, Azərbaycan Prezidenti Qazaxıstanın tibb personalına da təşəkkürünü çatdıraraq, onların xəsarət alanlara qayğı ilə yanaşmaları və peşəkarcasına tibbi xidmət göstərmələri ilə bağlı minnətdarlığını

bildirib, yaralananların böyük hissəsinin artıq vətənə döndüyünü, lakin hələ də orada müalicə olunan Azərbaycan vətəndaşlarının olduğunu vurğulayıb.

Dövlətimizin başçısı bununla yanaşı, Qazaxıstanın sadə vətəndaşlarının da Azərbaycanla həmrəylik göstərərək, bu işlərdə verdikləri dəstəyi bir daha dost və qardaş xalqlarımızın bir-birinə nə qədər bağlı olmasının göstəricisi kimi dəyərləndirib, bunun Azərbaycan ictimaiyyəti tərəfindən çox yüksək qiymətləndirildiyini qeyd edib.

Öz növbəsində, Kasım-Jomart Tokayev bildirib ki, təyyarə qəzasının araşdırılması ilə bağlı onun tapşırığı ilə xüsusi komissiya yaradılıb, «Embraer» şirkətinin nümayəndələri artıq Qazaxıstana gəliblər və araşdırma işlərində fəal iştirak edirlər.

Telefon söhbəti zamanı tərəflər istintaqın gedişi ilə bağlı fikir mübadiləsi aparıb və əmin olduqlarını bildiriblər ki, aparılan istintaqın nəticəsində qəzanın başvermə səbəbləri tam şəkildə araşdırılacaq.

**KUBA RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB MİGEL
DÍAS-KANEL BERMUDESƏ**

Hörmətli cənab Prezident!

Kuba Respublikasının milli bayramı – Azadlıq Günü münasibətilə Sizə və Sizin simanızda bütün xalqınıza öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ən səmimi təbriklərimi və xoş arzularımı çatdırıram.

Azərbaycan ilə Kuba arasında dostluq əlaqələri xoş ənənələrə əsaslanır. İnanıram ki, mövcud imkanlardan yararlanaraq birgə səylərimizlə dövlətlər arasındakı münasibətlərimizin daha da inkişafına, qarşılıqlı maraq doğuran sahələrdə səmərəli əməkdaşlığımızın genişlənməsinə nail ola bilərik.

Bu xoş fürsətdən istifadə edərək, yeni 2025-ci il münasibətilə də Sizi ürəkdən təbrik edir, möhkəm cansağlığı, işlərinizdə uğurlar, dost Kuba xalqına daim əmin-amanlıq və firavanlıq arzulayıram.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 27 dekabr 2024-cü il

**SUDAN RESPUBLİKASININ SUVEREN
KEÇİD ŞURASININ SƏDRİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB ABDEL FATTAH AL-BURHAN
ABDELRƏHMAN AL-BURHANA**

Hörmətli cənab Sədr!

Sudan Respublikasının milli bayramı – Müstəqillik Günü münasibətilə Sizi və xalqınızı öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından səmimi-qəlbdən təbrik edirəm.

Sizin COP29-da iştirak etmək üçün Bakıya səfərinizi məmnunluqla xatırlayıram. İnanıram ki, Azərbaycan Respublikası ilə Sudan Respublikası arasında münasibətlər xalqlarımızın mənafelərinə uyğun olaraq həm ikitərəfli, həm də çoxtərəfli əsasda bundan sonra da dostluq və əməkdaşlıq ruhunda inkişaf edəcəkdir.

Bu bayram günündə Sizə ən xoş arzularımı çatdırır, dost xalqınıza əmin-amanlıq və firavanlıq diləyirəm.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 27 dekabr 2024-cü il

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
PREZİDENTİNİN SOSIAL ŞƏBƏKƏ
HESABLARINDAN**

28 dekabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 28-də 2025-ci il – «Konstitusiya və Suverenlik ili» elan edilməsi ilə bağlı paylaşım edib.

«Azərbaycan Respublikasında 2025-ci ilin «Konstitusiya və Suverenlik ili» elan edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı:

Müstəqil və suveren dövlətə sahib olmaq, milli-mənəvi dəyərlərə, həmrəylik, humanizm, ədalət və qanunun aliliyi prinsiplərinə əsaslanan inkişaf etmiş cəmiyyət qurmaq yüz illər boyu Azərbaycan xalqının ən böyük arzusu olmuşdur. Tarixin müxtəlif mərhələlərində kənar müdaxilələrə, məhrumiyətlərə baxmayaraq, xalqımız milli kimliyini, mübarizə ruhunu qoruyub saxlamış, öz ideallarına həmişə sadıq qalmış və XX əsrin sonlarında dövlət müstəqilliyini bərpa etmişdir.

Konstitusiyamızın bəyan etdiyi niyyətlərdən biri kimi, ərazi bütövlüyümüzün və suverenliyimizin tam bərpa olunduğunu, 2025-ci ildə Konstitusiyamızın qəbul edilməsinin 30-cu və Vətən müharibəsində Qələbəmizin 5-ci ildönümünü nəzərə alaraq, Azərbay-

can Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq **qərara alıram:** 2025-ci il Azərbaycan Respublikasında «Konstitusiya və Suverenlik ili» elan edilsin».

**RUSİYA FEDERASIYASININ
PREZİDENTİ VLADİMİR PUTİN
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVƏ
TELEFONLA ZƏNG EDİB**

28 dekabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə dekabrın 28-də Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putin telefonla zəng edib.

Telefon danışığı əsnasında Vladimir Putin dekabrın 25-də Bakı–Qroznı marşrutu üzrə uçuş yerinə yetirən «Azərbaycan Hava Yolları»na məxsus sərnişin təyyarəsinin Rusiyanın hava məkanında fiziki-texniki xarakterli kənar müdaxiləyə məruz qalması və nəticədə baş vermiş faciəvi hadisə ilə bağlı üzrxahlığını ifadə edib, bu qəzada həlak olanların ailələrinə və yaxınlarına dərin və ən səmimi başsağlığını bir daha çatdırıb, xəsarət alanların tezliklə şəfa tapmasını dilədiyini deyib.

Prezident İlham Əliyev «Azərbaycan Hava Yolları»na məxsus sərnişin təyyarəsinin Rusiyanın hava məkanında olan zaman kənar fiziki-texniki müdaxiləyə məruz qaldığını və idarəetməsini tam itirdiyini, Qazaxıstanın Aktau şəhərinə doğru yönləndirildiyini, yalnız pilotların şücaəti və peşəkarlığı sayəsində qəza enişə edə bildiyini qeyd edib. Dövlətimizin başçısı

təyyarənin gövdəsində çoxsaylı dəliklərin olmasının, hələ havada olarkən sərnişinlərin və heyət üzvlərinin təyyarənin göyərtəsini dəlib içəri daxil olan yad hissəciklərlə yaralanmalarının, bu xüsusda, sağ qalan təyyarə bələdçilərinin və sərnişinlərin ifadələrinin kənar fiziki-texniki müdaxilə faktını təsbit etdiyini vurğulayıb.

Söhbət zamanı dövlət başçıları faciənin bütün təfərrüatlarının ciddi və hərtərəfli araşdırılmasını, günahkarların məsuliyyətə cəlb olunmasını müzakirə ediblər.

Prezident İlham Əliyev bildirib ki, Azərbaycan tərəfinin təklifi ilə bu qəzanın səbəblərinin hərtərəfli araşdırılması üçün beynəlxalq ekspertlərdən ibarət heyət təşkil edilib və bu heyət artıq fəaliyyətə başlayıb.

Dövlət başçıları, həmçinin faciə ilə əlaqədar başlanılmış istintaq prosesinin tam şəffaf şəkildə aparılacağını və mütəmadi qaydada ictimaiyyətə məlumat veriləcəyini vurğulayıblar.

**UKRAYNA PREZİDENTİ
VOLODİMİR ZELENSKİ
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVƏ
TELEFONLA ZƏNG EDİB**

28 dekabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə dekabrın 28-də Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenski telefonla zəng edib.

Volodimir Zelenski dekabrın 25-də Bakı–Qroznı istiqamətində uçuş yerinə yetirən «Azərbaycan Hava Yolları»na məxsus sərnişin təyyarəsinin qəzaya uğraması nəticəsində çox sayda insanın həlak olması ilə bağlı Prezident İlham Əliyevə və Azərbaycan xalqına başsağlığını çatdırıb, xəsarət alanların tezliklə şəfa tapmasını diləyib.

Dövlətimizin başçısı göstərilən diqqətə və başsağlığına görə minnətdarlığını bildirib.

**BAKIDA KOMMUNAL XİDMƏT
GÖSTƏRƏCƏK MÜXTƏLİF XÜSUSİ
TƏYİNATLI NƏQLİYYAT
VASİTƏLƏRİNƏ BAXIŞ**

28 dekabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 28-də Bakıda kommunal xidmət göstərəcək müxtəlif xüsusi təyinatlı nəqliyyat vasitələrinə baxış keçirmişdir.

Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Eldar Əzizov dövlətimizin başçısına nəqliyyat vasitələrinin texniki göstəriciləri və imkanları barədə məlumat verdi.

Bildirildi ki, burada IVECO və «Dongfeng» şirkətlərinin istehsalı olan müxtəlif kommunal işlər üçün nəzərdə tutulan nəqliyyat vasitələri və texnika var. Nəqliyyat vasitələrinin əksəriyyəti tam elektrikli olmaqla, ekoloji cəhətdən ətraf mühitə ziyan vurmada çalışır.

Prezident İlham Əliyevin diqqət və qayğısı nəticəsində Azərbaycanın hər bir bölgəsində, o cümlədən Bakıda ardıcıl olaraq yenidən qurulma və abadlaşdırma işləri aparılır, digər şəhərlərimizdə olduğu kimi, paytaxtda da ekoloji vəziyyətin yaxşılaşdırılması istiqamətində mühüm addımlar atılır. Bütün bunlar həm şəhər sakinləri, həm də paytaxtımızın

qonaqları tərəfindən böyük məmnunluqla qarşılır. Təsadüfi deyil ki, Bakıya gələn turistlər paytaxtımızın dünyanın ən təmiz və gözəl şəhərlərindən biri olduğunu qeyd edirlər.

**BAKİ-QROZNI İSTİQAMƏTİNDƏ UÇAN
TƏYYARƏNİN QƏZAYA UĞRAMASI
NƏTİCƏSİNDƏ HƏLAK OLAN EKİPAJ
ÜZVLƏRİNİN AİLƏLƏRİNƏ VƏ
YAXINLARINA BAŞSAĞLIĞI**

29 dekabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva dekabrın 29-da Bakı-Qroznı istiqamətində uçan təyyarənin qəzaya uğraması nəticəsində həlak olan ekipaj üzvlərinin Heydər Əliyev Beynəlxalq Hava Limanında keçirilmiş vida mərasimində iştirak etmiş, onların ailə üzvlərinə və yaxınlarına başsağlığı vermişlər.

**HEYDƏR ƏLİYEV BEYNƏLXALQ
HAVA LİMANINDA AZƏRBAYCAN
TELEVİZİYASINA MÜSAHİBƏ**

29 dekabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 29-da Heydər Əliyev Beynəlxalq Hava Limanında Azərbaycan Televiziyasına müsahibə vermişdir.

Müxbir: Salam, cənab Prezident.

İlham Əliyev: Salam.

Müxbir: Təəssüf ki, ötən günlərdə bizi dərin-dən sarsıdan hadisə baş verdi. Dekabrın 25-də Bakı–Qroznı istiqamətində uçan AZAL-a məxsus təyyarənin Qazaxıstanın Aktau şəhəri yaxınlığında qəzaya uğraması və bundan sonra hadisələrin inkişafı ilə bağlı fikirlərinizi bilmək istərdik.

İlham Əliyev: Mən bu barədə Sankt-Peterburqa MDB Zirvə görüşünə uçarkən məlumat aldım, məlumatlandırıldım, dərhal göstəriş verdim və təyyarə geri – Bakıya döndü. Bakıya gələn kimi hava limanında operativ müşavirə keçirdim. Hələ Bakıya qayıdarkən mənim göstərişimlə Dövlət Komissiyası yaradılmışdır və müvafiq qurumların nümayəndələrindən ibarət heyət Aktau şəhərinə dərhal ezam edilmişdir. Çünki onlar dərhal işə başlamalı idilər. İlk

növbədə, təyyarənin qalıqlarının vəziyyəti ilə tanış olmalı idilər, yerində müşahidə aparmalı idilər, video və fotomateriallar əldə etməli və onları ictimaiyyətə təqdim etməli idilər.

Eyni zamanda, Azərbaycan həkimlərindən ibarət qrup ezam edildi. Baxmayaraq ki, Qazaxıstan tərəfi yaralıları sağaltmaq və onlara tibbi xidmət göstərmək üçün əlindən gələni əsirgəməirdi. Mənim göstərişimlə Azərbaycan Baş Prokurorluğu cinayət işi açmışdır və bilirəm ki, həm Qazaxıstanda, həm Rusiyada oxşar addımlar atılmışdır.

Təbii olaraq, ilkin versiyalar üzərində iş başladı, son versiya «qara qutu»lar açıldıktan sonra bəlli olacaq. Ancaq ilkin versiyalar da kifayət qədər əsaslıdır və faktlara söykənir. Faktlar isə ondan ibarətdir ki, Azərbaycanın mülki təyyarəsi Rusiya ərazisində, Qroznı şəhərinin yaxınlığında xaricdən zədə almış və idarəetməni, demək olar ki, itirmişdir. Onu da bilirik ki, təyyarəmiz radioelektron mübarizə vasitələri tərəfindən idarəolunmaz vəziyyətə salınmışdır. Bu, təyyarəyə yetirilən birinci xətdir. Yerdən açılan atəş nəticəsində təyyarənin quyruq hissəsi də böyük dərəcədə zədələnmişdir və dərhal, elə həmin gün bizim heyətimiz Aktau şəhərində o videomaterialları təşkil edəndə ictimaiyyət də bu məsələ ilə məlumatlandırıldı. Füzelyajın dəlik-deşik olması onu göstərir ki, bilmirəm, ilkin olaraq kimin tərəfindən atılmış quş versiyası tamamilə gündəlikdən çıxarıldı. Ola bilər ki, təyyarə zədə alanda, zərbə alanda pilot bunu quşların təyyarə ilə toqquşması kimi qəbul edib. Yəqin ki,

heç kimin ağına gələ bilməzdi ki, dost olan ölkədə bizim təyyarəyə yerdən atəş açılsın. Ancaq təəssüflər olsun ki, Rusiyanın bəzi dairələri bu versiya üzərində dayanmağa üstünlük vermişdilər. Bizi təəssüfləndirən və təəccübləndirən məqamlardan biri də o idi ki, Rusiyanın rəsmi qurumları hansısa qaz balonunun partlaması ilə bağlı versiyalar irəli sürmüşdü. Bu, açıq-aydın göstərir ki, Rusiya tərəfi məsələni ört-basdır etmək istəyir və bu heç kimə başucalıqı gətirmir. Təbiidir ki, təyyarəmiz təsadüfən vuruldu. Burada hər hansı bir qəsdən terror aktı törətmək məsələsindən söhbət gedə bilməz. Ona görə öz günahını etiraf etmək, dost ölkə sayılan Azərbaycandan vaxtında üzr istəmək və bunu ictimaiyyətə bildirmək—bütün bunlar görüləsi tədbirlər və addımlar idi. Əfsuslar olsun ki, birinci 3 gün ərzində biz Rusiyadan cəfəng versiyalardan başqa heç nə eşitməmişik.

Təbii ki, qəzanın təfərrüatları tam araşdırılacaq. Bundan mənim şübhəm yoxdur. Onu da bildirməliyəm ki, Azərbaycan ilk gündən beynəlxalq ekspertlərdən ibarət qrupun bu işlə məşğul olmasının tərəfdarı idi. Rusiya tərəfi rəsmi qaydada bizə təklif etmişdi ki, Dövlətlərarası Aviasiya Komitəsi bu işi araşdırsın. Biz isə qəti şəkildə bundan imtina etdik. Səbəb də aydındır. Sırr deyil ki, bu qurum daha çox Rusiya məmurlarından ibarətdir və qurumun başında Rusiya vətəndaşları dayanır. Burada obyektivlik amilləri tam təmin edilməyə bilərdi. Əgər qəza baş verəndən dərhal sonra biz Rusiya tərəfindən ədalətli

və adekvat addımlar görsəydik, bəlkə də buna etiraz etməzdik. Amma məsələni ört-basdır etmək cəhdləri göz qabağındadır.

Biz Qazaxıstan tərəfi ilə sıx təmasda olarkən mövqemizi bildirdik, Rusiya tərəfinə də mövqemizi bildirdik ki, ancaq beynəlxalq ekspertlərdən ibarət işçi qrup yaradılmalıdır və yaradılmışdır. Orada təyyarənin istehsalçı şirkəti – «Embraer»in nümayəndələri, Braziliyanın müvafiq qurumlarının nümayəndələri, Azərbaycan, Qazaxıstan və Rusiyanın, o cümlədən Dövlətlərarası Aviasiya Komitəsinin nümayəndələri də var. Ancaq aparıcı rollarda yox, işçi qrupun tərkibində olan üzvlər kimi. Yenə də deyirəm, «qara qutu»lar açıldıqdan sonra və daha detallı məlumat əldə etdiyimiz halda məsələnin tam təfərrüatları üzə çıxacaq və bu gün hələ ki, sual kimi qalan bir çox məsələlərə aydınlıq gətiriləcək. Məsələn, təyyarə nə üçün Qroznı şəhərinə enə bilmədi? Radioelektron mübarizənin təsiri nə dərəcədə təyyarənin idarə olunmasına təsir göstərmişdir? Havada endirilən zərbə və təyyarənin yanında olan partlayışın nəticələri nə dərəcədə təsirli oldu? Onu da bildirməliyəm ki, bu açıq-aydın faktı inkar etmək və burada gözdən pərdə asmaq cəhdləri həm cəfəngiyyatdır, həm də ağilsizliqdır. Xoşbəxtlikdən ekipajın qəhrəmanlığı sayəsində təyyarə enə bilib, qəza enişi olsa da, təyyarə enə bilib. Sərnişinlərin bir çoxu xilas edilib, onların ifadələri var. Təyyarəni dəşən qəlpələrin sərnişinlərə və ekipaj üzvlərinə yetirdiyi xəsarət göz qabağındadır. Bunu quşlarla bağlamaq, yaxud da qaz balonunun partla-

ması kimi qələmə vermək həm ağılsızlıqdır, həm də vicdansızlıqdır.

Ona görə də «qara qutu»lar açıldıktan sonra bilinəcək ki, nə üçün təyyarə enə bilməyib? Dəqiq nə vaxt təyyarəyə yerdən atəş açılıb? Nə üçün yaxında olan hava limanlarına təyyarə eniş cəhdi etməyib, daha yaxın Minvod və Mahaçqala hava limanları idi. Təyyarə Aktauya göndərildimi, yoxsa bu, obyektiv seçim idi? Müxtəlif fərziyyələr var. Bəziləri hesab edir ki, təyyarə bilərəkdən yerdəki xidmət tərəfindən, Qroznı tərəfindən göndərilib, çünki təyyarə artıq idarəolunmaz vəziyyətdə idi və ehtimal böyük idi ki, təyyarə dənizə düşəcək. Belə olan halda, ört-basdır cəhdləri uğurla nəticələnəcək və «quş» versiyası əsas versiya kimi təqdim ediləcək. Bəzi mütəxəssislərin fikirlərinə görə, Aktau ona görə seçilmişdir ki, ora açıq məkandır, yaşayış yerləri hava limanından uzaqdır və təyyarə ekipajı fərz edə bilərdi ki, bu, qəza enişi olacaq və bunun üçün daha uyğun yer seçmişdi. Digər tərəfdən, yaxın hava limanları olduğu halda, təyyarə idarəolunmaz vəziyyətdə olan halda daha uzaq məsafəyə, özü də dənizin üzərindən uçmaq daha riskli idi. Bütün bu suallara hələ ki, cavab yoxdur. Biz Azərbaycan tərəfi və şəxsən mən maksimum ədalətli olmağa çalışırıq. Biz hansısa tam aydın olmayan məsələlər aydınlaşmadan bu barədə fikir söyləmək istəmirik. Ancaq açıq-aydın olan məsələlərdə biz tam qətiyyətlə öz fikrimizi deməliyik, deyirik və deyəcəyik. Mən qəza baş verən gün hava limanındakı çıxışında söylədim ki, Azərbaycan ictimaiyyəti müntə-

zəm olaraq bu məsələ ilə, istintaqın gedişatı ilə bağlı məlumatlandırılacaq və məlumatlandırılır.

S u a l: Cənab Prezident, təyyarə ekipajının fəaliyyətini necə qiymətləndirirsiniz?

C a v a b: Çox yüksək. Bu gün mən vida mərasimində iştirak etdim, həlak olan ekipaj üzvlərinin yaxınlarına başsağlığı verdim. Bu gün ekipaj üzvlərinin təltifi ilə bağlı mənim sərəncamım olacaq. Mən onların fəaliyyətini, peşəkarlığını, fədakarlığını çox yüksək qiymətləndirirəm. Pilotlar və bütün ekipaj böyük qəhrəmanlıq göstəriblər. Pilotlar həm peşəkarlıq, həm qəhrəmanlıq göstəriblər ki, idarəolunmaz vəziyyətdə olan təyyarəni müxtəlif üsullarla idarə ediblər. Baxmayaraq ki, pilotlar təcrübəli pilotlar idi, lakin onlar bu qəza enişindən sağ çıxa bilməyəcəklərini bildirdilər. Ancaq sərnişinləri xilas etmək üçün maksimum qəhrəmanlıq göstərmişlər və bunun nəticəsində təyyarə qəzasında sağ qalanlar var. Bunun nəticəsində füzelyajın bir hissəsi yanmayıb və məhz buna görə biz tam açıq-aydın deyə bilərik ki, təyyarə Rusiya tərəfindən vurulub. Bu faktdır və bu faktı heç kim dana bilməz. Demirik ki, bu, qəsdən edilib, amma təyyarəmiz vurulub. Pilotlar və ekipaj üzvləri həm peşəkarlıq, həm soyuqqanlılıq göstəriblər. Xüsusilə mən qadın ekipaj üzvlərini qiymətləndirməliyəm. Onlar özləri stress vəziyyətində idilər. Ancaq sərnişinləri sakitləşdirmək, təyyarənin içində xaos vəziyyəti yaratmamaq üçün görün nə qədər böyük insani davranış göstərmişlər. Onların fəaliyyəti, yenə də deyirəm, Azərbaycan dövləti tərəfindən layiqincə qiymətləndiriləcək. Allah ölən ekipaj üzvlərinə

və bütün həlak olanlara rəhmət eləsin və biz sağ qalanlara Allahdan şəfa diləyirik. Sağ qalanların xeyli hissəsi artıq Bakıdadır. Onlar Qazaxıstanda dərhal müalicə almışlar, bəziləri hələ ki, müalicə alır və imkan olan kimi Azərbaycana təxliyə ediləcəklər.

S u a l: Cənab Prezident, Siz Qazaxıstan Prezidenti Kasım-Jomart Tokayevə zəng etdiniz. Müzakirə olunan məsələlər barədə fikrinizi bilmək istərdik. Məsələ ilə bağlı birgə fəaliyyət göstərən Azərbaycan və Qazaxıstan hökumət rəsmilərinin birgə fəaliyyətini necə qiymətləndirirsiniz?

C a v a b: Bəli, ilk növbədə, Prezident Tokayevə minnətdarlığımı ifadə etmək üçün zəng etdim. Biz bildirdik və məlumat əldə etmişdik ki, qəza baş verən kimi Qazaxıstan xilasediciləri dərhal hadisə yerinə yetişib və həyatlarını riskə ataraq, insanları dağılmış füzelyajdan çıxartmağa çalışıblar. Çünki onlar bilmirdilər ki, növbəti partlayış olacaq, yoxsa yox. Təyyarənin bir hissəsi yanmışdı və bu hissə də yana bilərdi. Buna baxmayaraq, onlar da əsl qəhrəmanlıq göstərmişlər. Həkim personalının fəaliyyəti də çox qiymətli idi. Çünki yaralı sərnişinlər dərhal tibb məntəqələrinə aparıldılar və buna görə də mən Prezident Tokayevə təşəkkürümü bildirdim. Qazaxıstanlı qardaşlarımızın, bacılarımızın həmrəylik nümayişi də bilirəm ki, Azərbaycan xalqının qəlbində çox böyük iz buraxmışdır. Sadə vətəndaşlar bizim Aktaudakı konsulluğa gələrək gül qoyublar, öz münasibətlərini bildiriblər, bizimlə həmrəy olduqlarını ifadə ediblər. Əsl dostluq, qardaşlıq belə olar. Prezident Tokayevlə söhbət

zamanı Azərbaycanın istintaqla bağlı mövqeyini də bildirdim və məsələləri də onun diqqətinə çatdırdım ki, biz beynəlxalq ekspertizanın tərəfdarıyıq və heç cür bu məsələni Dövlətlərarası Aviasiya Komitəsinin sərəncamına verə bilmərik. Bu mövqe də anlayışla qarşılandı. Təbii olaraq, bizim dövlət qurumlarımızın nümayəndələri, komissiyanın üzvləri və rəhbərləri, prokurorluq orqanlarının nümayəndələri daim təmasdadırlar. Qazaxıstan da öz növbəsində, Dövlət Komissiyası yaratmışdır və Prezident Tokayev söhbət zamanı bu barədə mənə məlumat vermişdi. Onlar da təbii olaraq, istəyirlər və çalışırlar ki, məsələ tam təfərrüatları ilə açılsın. Mən Prezident Tokayevə də başsağlığı verdim, çünki qəza nəticəsində 6 Qazaxıstan vətəndaşı həlak olmuşdu. O da mənə başsağlığı verdi. Bu nə qədər ağır hadisə olsa belə, eyni zamanda, bir sınaq məsələsidir. Yəni bu sınaqdan kim necə çıxacaq? Mən görürəm və əminəm ki, Qazaxıstanda da eyni fikirdədirlər. Bizim dostluğumuz, qardaşlığımız bu ağır vəziyyətdən sonra daha da gücləndi.

S u a l: Qəzadan sonra AZAL şirkəti Rusiyanın bəzi şəhərlərinə uçuşları dayandırdı. Bu qərarın verilməsi hansı zərurətdən irəli gəldi və hazırda işlər necə gedir?

C a v a b: Bu göstərişi mən vermişəm və bunun əsas səbəbi təbii ki, təhlükəsizlik məsələləridir. Çünki Rusiyanın bir çox şəhərlərində vaxtaşırı hava məkanı bağlanır, orada xüsusi əməliyyat rejimi tətbiq edilir. Onlar buna «kovyor əməliyyatı» deyirlər və birinci sualda dediyim məsələlərə qayıdarkən onu da bildirməliyəm ki, bir şeyin də üstü açılmalıdır – «kovyor əməliyyatı»

nə vaxt elan edilib? Bizdə olan məlumatlara görə, təyyarəmiz xarici təsirə məruz qaldıqdan sonra «kovyor əməliyyatı» elan edilib. Əgər belədirsə, bu bir daha göstərir ki, yerli xidmətlər bu məsələni ört-basdır etmək üçün ediblər.

AZAL-ın uçuşlarına gəldikdə, AZAL Rusiyanın 7 şəhərinə uçuşlarını müddətsiz olaraq dayandırıb. Eyni zamanda, biz Rusiya aviaşirkətlərinin 3 Rusiya şəhərindən Azərbaycana uçuşlarını da dayandırmışdıq. Deməli, toplam 10 şəhərlə bizim hava bağlantımız indi dayandırılıb və yenə də deyirəm, burada ilk növbədə, təhlükəsizlik məsələləri ön plandadır. Biz sərnişinlərimizin təhlükəsizliyini həmişə ön sırada olan məsələ kimi qəbul etmişik və beləliklə, bu vəziyyət elan edilib. Biz nəyi ediriksə açıq-aydın edirik və yenə də deyirəm, bu qərar qəbul edilib və nə vaxt bu uçuşlar bərpa ediləcək, yoxsa yox, xüsusilə Qroznı şəhərinə bərpa ediləcək, yoxsa yox? Çox güman ki, yox. Amma bunu həyat göstərir və Rusiya hava məkanının təhlükəsizlik məsələləri də, əlbəttə ki, nəzərə alınacaqdır.

S u a l: Cənab Prezident, ümumilikdə Azərbaycanın baş verənlərlə bağlı Rusiyadan gözləntiləri və tələbləri nədən ibarətdir?

C a v a b: Biz öz tələblərimizi açıq şəkildə Rusiya tərəfinə bildirmişik. Dekabrın 27-də artıq bu tələblər rəsmi qaydada onlara çatdırılıb. Bu nədən ibarətdir? Birincisi, Rusiya tərəfi Azərbaycandan üzr istəməlidir. İkincisi, öz günahını etiraf etməlidir. Üçüncüsü, günahkarları cəzalandırmalıdır, cinayət məsuliyyə-

tinə cəlb etməlidir və Azərbaycan dövlətinə və zərərçəkən sərnişin və ekipaj üzvlərinə təzminat ödəməlidir. Bu bizim şərtlərimizdir. Onlardan birincisi artıq dünən təmin edildi. Mən ümid edirəm ki, digər şərtlərimiz də qəbul ediləcək. Bu şərtlər ədalətlidir. Burada hər hansı bir fəvqəladə tələb, yaxud da ki, məsələ yoxdur və bu, beynəlxalq təcrübəyə və normal insani davranışa əsaslanır. Yenə də deyirəm, Azərbaycan ictimaiyyəti məsələnin bütün tərəfləri barədə məlumatlandırılacaq və məlumatlandırılır. Dediym şərtlər də, təbii olaraq, ictimaiyyətə sizin vasitənizlə çatdırılır və yenə də deyirəm, mən ümid edirəm ki, bizim şərtlərimiz qəbul ediləcək.

M ü x b i r: Çox sağ olun, cənab Prezident. Suallarımıza ətraflı şəkildə cavab verdiyiniz üçün minnətdarıq.

**RUSİYA FEDERASIYASININ
PREZİDENTİ VLADİMİR PUTİN
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVƏ
TELEFONLA ZƏNG EDİB**

29 dekabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə dekabrın 29-da Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putin telefonla zəng edib.

Telefon danışığı zamanı dövlət başçıları «Azərbaycan Hava Yolları» Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinə məxsus sərnişin təyyarəsinin qəzaya uğraması ilə bağlı məsələlərin müzakirəsini davam etdiriblər.

**LİTVA RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ GİTANAS NAUSEDA
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVƏ
TELEFONLA ZƏNG EDİB**

30 dekabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə dekabrın 30-da Litva Respublikasının Prezidenti Gitanas Nauseda telefonla zəng edib.

Litva Prezidenti təyyarə qəzası nəticəsində insanların həlak olması ilə bağlı dövlətimizin başçısına və Azərbaycan xalqına başsağlığı verib, xəsarət alanların tezliklə sağalmasını arzulayıb, xalqımızla həmrəyliyini bildirib.

Prezident İlham Əliyev göstərilən diqqətə və başsağlığına görə minnətdarlıq edib.

Dövlət başçıları Cənubi Qafqaz regionunda sülhün və sabitliyin daha da möhkəmləndirilməsi barədə fikir mübadiləsi aparıblar.

Telefon söhbəti zamanı bu il ölkələrimiz arasında diplomatik münasibətlərin qurulmasının 30 illiyinin qeyd olunduğu bildirilib, bu xüsusda Azərbaycan ilə Litva arasında mədəni və humanitar sahələrdə əməkdaşlıq məsələləri vurğulanıb.

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
PREZİDENTİNİN SOSIAL ŞƏBƏKƏ
HESABLARINDAN**

30 dekabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev 31 Dekabr–Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü və Yeni il bayramı ilə əlaqədar sosial şəbəkə hesablarında paylaşım edib.

Paylaşdığı fotonun üzərində: «Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü və Yeni iliniz mübarək» sözləri yer alıb.

DÜNYA AZƏRBAYCANLILARININ HƏMRƏYLIYI GÜNÜ VƏ YENİ İL MÜNASİBƏTİ İLƏ AZƏRBAYCAN XALQINA MÜRACİƏT

Əziz həmvətənlər!

2024-cü ili uğurla başa vururuq. İlin əvvəlində qarşımıza qoyduğumuz bütün məsələlər öz həllini tapmışdır. Ölkəmiz inamla inkişaf etmişdir. Ölkəmizin beynəlxalq nüfuzu böyük dərəcədə artmışdır. Ölkə iqtisadiyyatında müsbət inkişaf var, hərbi gücümüz artıb. Ölkəmizdə sabitlik hökm sürür. Azərbaycan xalqı təhlükəsizlik şəraitində yaşamışdır.

Bu gün dünyada baş verən hadisələr hamımızın gözünün qarşısındadır. Yeni müharibələr, qarşıdurmalar, münaqişələr alovlanır. Dünyanın müxtəlif bölgələrində qanlı toqquşmalar davam edir. Azərbaycan isə sülh, əmin-amanlıq, təhlükəsizlik və sabitlik şəraitində yaşayır. Əminəm ki, bundan sonra sabitlik və əmin-amanlıq əbədi olacaqdır.

2024-cü ildə bir çox önəmli hadisələr baş vermişdir. Onların arasında ən vacib məsələ Qazax rayonunun ötən əsrin 90-cı illərinin əvvəllərində işğal altına düşmüş 4 kəndinin işğaldan azad edilməsi idi. Bu kəndlər haqqında biz heç vaxt öz mövqemizdən bir addım belə, geri atmamışdıq. Bu kəndləri heç vaxt unutmamışdıq. Sadəcə olaraq, ərazi bütövlüyü-

müzün və suverenliyimizin bərpasının öz məntiqi var idi. Hər şeyi, bütün məsələləri inamla və ardıcılıqla həll etdik. Birinci mərhələdə Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun böyük hissəsini 2020-ci ildə Vətən müharibəsində işğalçılardan azad etdik. İşğal altında qalan hissə keçən il antiterror əməliyyatı nəticəsində işğalçılardan azad edildi və Azərbaycan öz dövlət suverenliyini bərpa etdi. Biz bu il Qazax rayonunun 4 kəndini geri aldığımız, bir güllə atılmadan, siyasi yollarla. Amma o da həqiqətdir ki, əgər son 4 ildə Azərbaycan–Ermənistan münasibətlərindəki hadisələr baş verməsəydi, Ermənistan heç vaxt öz xoşu ilə bu kəndləri bizə qaytarmazdı. Onlar məcburiyyət qarşısında bunu etdilər, bizim siyasi, hərbi gücümüzü dərk edərək buna getdilər və ümid edirəm ki, bundan sonra da Ermənistan öz siyasətində Cənubi Qafqazda və eyni zamanda, dünyada yaradılmış yeni reallıqları nəzərə alacaq. Cənubi Qafqazda yeni reallıqları biz yaratdıq. Vətən müharibəsi bu reallıqları yaratdı, dövlət suverenliyimizin bərpası bu reallıqları daha da gücləndirdi və biz Cənubi Qafqazda yaratdığımız yeni reallıqları diplomatik, beynəlxalq və siyasi müstəvidə təsdiqlədik. Dünya yeni reallıqları qəbul etdi.

Ona görə Ermənistanın genişmiqyaslı silahlanma kampaniyası hesab edirəm ki, bölgə üçün növbəti təhdid mənbəyidir. Əgər bu il bizim üçün ən narahat edici məqamı qeyd etsək, təbii ki, bu, Ermənistanın silahlanmasıdır. Bunun heç bir məntiqi izahı yoxdur. Ermənistan öz işğalçılıq siyasətində tamamilə iflaslaşmış və öz-özünə qalmışdır. 2020-ci və ondan sonra 2023-cü

illərdəki hərbi məğlubiyyətləri onlara düz yol göstərməli idi. Biz də buna çalışırıdıq və bu gün də öz söylərimizi davam etdiririk. Mən dəfələrlə həm rəsmi bəyanatlarımda, həm Ermənistan tərəfi ilə apardığımız danışıqlar əsnasında onlara xəbərdarlıq etmişəm ki, bu təhlükəli yoldan çəkinsinlər. Onları təhrik edən və bu gün yenə də Azərbaycan üzərinə hücum etməyə vadar edən xarici dairələr, xarici ölkələr onların arxasında durmayacaq, sadəcə olaraq, dura bilməyəcək. Bizimlə bu bölgədə hərbi müstəvidə heç bir qüvvə rəqabət apara bilməz. Ona görə də bir daha deyirəm, hələ ki, gec deyil, bu təhlükəli yoldan geri qayıtsınlar. Cənubi Qafqaz sülh, əmin-amanlıq, əməkdaşlıq bölgəsi olmalıdır. Ermənistanın genişmiqyaslı və sürətli silahlanması, öldürücü silahların tədarükü mümkün olan sülhü poza bilər. Bir şeyi də qeyd etməliyəm, Azərbaycan sadəcə olaraq, bu məsələ ilə bağlı tamaşaçı rolunda olmayacaq. Otuzillik işğal, dağıntılar, Qarabağın, Şərqi Zəngəzurun viran qoyulması, Xocalı soyqırımı, 1 milyondan çox insanımızın Ermənistanın ucbatından qaçqın, köçkün vəziyyətində yaşaması bizim yaddaşımızdan heç vaxt silinməyəcək. Biz bunu heç vaxt unutmayacağıq. Ermənistanın işğalçılıq siyasəti və mahiyyəti daim nəzərə alınmalıdır. Ona görə bir daha özümə borc bilib Ermənistan rəhbərliyinə növbəti xəbərdarlıq edirəm ki, bu təhlükəli yoldan çəkinsinlər. Bir də ki, bizimlə hərbi və istənilən sahədə rəqabət aparmaq onların iqtidarında deyil.

Ermənistanın kütləvi surətdə silahlanmasını nəzərə alaraq, biz gələn ilin hərbi büdcəsini əhəmiyyətli dərəcədə artırmışıq. Bu, rekord həddə çatıb – 8,4 milyard manat səviyyəsinə qalxıb. Yenə də deyirəm, biz məcbur qalıb bunu bu səviyyəyə qaldırmışıq. Çünki Cənubi Qafqazda Ermənistanın başlatdığı silahlanma yarışında biz geridə qala bilmərik. Ancaq bu silahlanma yarışının olmasaydı, həmin bu pulun ən azı yarısı digər sahələrə istiqamətləndiriləcəkdi – Qarabağın, Şərqi Zəngəzurun bərpa edilməsinə, vətəndaşlarımızın sosial problemlərinin həllinə. Sadəcə olaraq, müqayisə üçün deyim, hərbi xərclərimiz 8,4 milyard manat olacaq. Qarabağa və Şərqi Zəngəzura isə gələn il biz 4 milyard manat ayırıırıq. Bunun tam əksi ola bilərdi. Sadəcə olaraq, Ermənistan və onun arxasında duran, onlara pis məsləhətlər verən ölkələr buna imkan vermir.

Bununla belə, Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun bərpası uğurla gedir. Artıq 10 minə yaxın keçmiş məcburi köçkün bu torpaqlara qayıdıb, onlar üçün ən gözəl şərait yaradılıb. Bütövlükdə isə azad edilmiş ərazilərdə yeni açılmış müəssisələrdə, sosial obyektlərdə, inşaat işlərində 30 mindən çox insan yaşayır, çalışır, işləyir. Gələn il oraya qayıdacaq vətəndaşların sayı xeyli dərəcədə artacaq. Onu da bildirməliyəm ki, 2021-ci ildən bu günə qədər Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun bərpasına Azərbaycan 19 milyard manatdan çox vəsait ayırıb və bundan sonra da Böyük Qayıdış Proqramının icra edilməsi bizim üçün prioritet məsələ olacaqdır.

Bütün bu işləri görmək üçün iqtisadiyyatımız inkişaf etməlidir. Burada da yaxşı nəticələr var. Bu il ümumi daxili məhsul 4 faizdən çox, qeyri-neft sektorunda ümumi daxili məhsul 6 faizdən çox, qeyri-neft sənaye sahəsində isə artım 7 faizdən çox olub. Biz öz valyuta ehtiyatlarımızı artırmışıq və hazırda 72 milyard dollardan çox valyuta ehtiyatlarımız var. Eyni zamanda, xarici borcumuzu da azaltmışıq və bu gün Azərbaycanın xarici borcu cəmi 5,2 milyard dollardır. Yəni başqa sözlə desək, valyuta ehtiyatlarımız xarici borcumuzu 14 dəfə üstələyir. İndi əgər bu rəqəmlərə yaxın olan rəqəm hər hansı bir inkişaf etmiş ölkədə varsa, onu mənə göstərsinlər. Bütün bu işləri görməklə yanaşı, Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun bərpası, hərbi gücümüzün artırılması, sosial layihələrin icra edilməsi ilə yanaşı, biz, bax, bu önəmli makroiqtisadi rəqəmləri əldə etmişik. Həm borcumuzu azaltmışıq, həm ehtiyatlarımızı artırmışıq və bu, imkan verir ki, biz geniş sosial proqramlar icra edək. Deyə bilərəm ki, 2019-cu ildən bu yana 4 sosial paket layihəsi, proqramı icra edilmişdir. Gələn il 5-ci paket icra ediləcək. Bu layihələrə ayrılan və ayrılacaq vəsait 7,5 milyard manat olacaq.

Sosial sahəyə gəldikdə, bildirməliyəm ki, 2025-ci ildən başlayaraq minimum əməkhaqqı 345 manatdan 400 manata, minimum pensiya isə 280 manatdan 320 manata qaldırılacaq. Artım təxminən 14-15 faizdir. Bu böyük investisiya, sərmayə qoyuluşu layihələrinin icrasına baxmayaraq, sosial sahə, insanların

güzəranı, sosial müdafiəsi daim diqqət mərkəzində olacaqdır.

Bu il Azərbaycanda COP29 iqlim konfransı keçirildi. Deyə bilərəm ki, bu bizim müstəqillik tariximizdə ən böyük beynəlxalq tədbirdir və hesab edirəm ki, dünya müstəvisində ən böyük və mötəbər beynəlxalq konfransdır. Cəmi 11 ay ərzində bu tədbirə hazırlaşdıq və uğurla keçirdik. Qeydiyyatdan keçmiş 76 min iştirakçı öz gözləri ilə Azərbaycanın potensialını bir daha gördü. 197 ölkə, 80 dövlət və hökumət başçısı, vitse-prezident iştirak etdi. Bu bir daha onu göstərir ki, COP29-u Azərbaycana qarşı istifadə etmək istəyən bəzi Qərb ölkələrinin, onların nəzarətində olan «qeyri-hökumət» təşkilatlarının və saxta media orqanlarının söyləri əbəs oldu. COP-dan sonra da bizə qarşı şər, böhtan, yalan, iftira, uydurma kampaniyası hələ də davam edir. Məqsədləri Azərbaycanı qaralamaq, imicinə zərbə vurmaqdır. Onun arxasında duran ölkələrin adlarını heç çəkmək də istəmirəm. Azərbaycan xalqı o ölkələri yaxşı tanıyır. Qeyri-hökumət təşkilatları hansı mənbədən vəsait alır, hansı paytaxtdan göstəriş alır, onu da Azərbaycan xalqı yaxşı bilir. Ümid edirəm ki, gələn il yanvarın sonlarından başlayaraq Azərbaycana qarşı diskriminasiya və ayrı-seçkilik, şər, böhtan siyasətinə son qoyulacaq. Hər halda, ümidlər böyükdür.

Bu il Azərbaycan xalqı bir daha mənə böyük etimad göstərmişdir. Prezident seçkilərində göstərilən dəstək məni daha da ruhlandırır, gücləndirir. Məni bir daha əmin edir ki, biz düzgün yolla irəliyə gedirik

və bundan sonra da mən bu yüksək etimadı doğruldacağam. Hesab edirəm ki, Azərbaycan xalqında bu məsələ ilə bağlı hər hansı bir şübhə yoxdur. Azərbaycan 21 ildir inamla, uğurla, ləyaqətlə inkişaf edir. Bu illər ərzində çətinliklər də olub, sınaq məqamları da olub, müharibələr olub, bizə qarşı əsassız ittihamlar olub. Amma heç biri bizi yolumuzdan döndərə bilmədi. Biz ərazi bütövlüyümüzü də bərpa etdik, dünya güclərinin istəklərinə rəğmən, dövlət suverenliyimizi də bərpa etdik, yenə də böyük dövlətlərin iradəsinə zidd olaraq. Ölkəmizi də inamla idarə edirik. Bizim ayağımıza dolaşmaq istəyənlər isə növbəti dəfə iflasa uğrayacaq.

Əziz həmvətənlər, bu gün Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günüdür. Bütün dünyada yaşayan azərbaycanlıları bu bayram münasibətilə ürəkdən təbrik edirəm. Əziz xalqıma cansağlığı, firavanlıq, xoşbəxtlik, səadət arzulayıram.

Bayramınız mübarək olsun!

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 31 dekabr 2024-cü il

ŞAHDAĞ TURİZM KOMPLEKSİNİN ƏRAZISİNDƏ İNŞA EDİLƏN «LAKESİDE» HOTELİNDƏ GÖRÜLMÜŞ İŞLƏRLƏ TANIŞLIQ

2 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev, xanımı Mehriban Əliyeva və ailə üzvləri yanvarın 2-də Şahdağ Turizm Kompleksinin ərazisində inşa edilən «Lakeside» hotelində görülmüş işlərlə tanış olmuşlar.

«Archico» MMC-nin texniki direktoru Nazim Şirinov dövlət başçısına və xanımına burada görülmüş və nəzərdə tutulan işlər barədə məlumat verdi.

Bildirildi ki, hotelin interyeri Lahıcın ən məşhur misgərlik ustalarının əl işləri olan Lahıc misgərlik sənətinin nümunələri ilə bəzədilib.

Yeni hoteldə qonaqların istirahətinin hərtərəfli, dolğun və mənalı təşkili üçün geniş imkanlar yaradılacaq. Burada ümumilikdə 122 nömrə olacaq.

Hoteldə idman, «kids care» zonaları, işgüzar tədbirlər üçün müasir konfrans zalı və iclas otağı, xizək həvəskarları üçün xizək məktəbi və iki xizək simulyatoru ilə təchiz edilmiş mərkəz fəaliyyət göstərəcək. Hotelin yerləşdiyi əraziyə xizək sürənlərin rahat yaxınlaşmasını təmin etmək üçün burada ilk dəfə

«MegaCord» əlaqələndirici lift fəaliyyət göstərəcək. Bu lift hoteli ümumi kanat yolları şəbəkəsi ilə birləşdirəcək.

Şahdağın gözəl təbiəti və yeni hotelin göstərəcəyi xidmətlər qonaqların istirahətini unudulmaz edəcək. Hotelin qarşısında təbii gölün füsunkar mənzərəsi, gölətrafi müxtəlif restoran və kafelər qonaqların istirahətinə xüsusi rəng qatacaq.

Yeni hotelin interyerində milli ornamentlərə üstünlük verilib. Taxtadan hazırlanmış və əl işi olan Qarabağ xalçasının nümunəsi də hotelin interyerini bəzəyən elementlərdən biri olacaq.

Hoteldə 250 yerlik restoran qonaqların ixtiyarına veriləcək.

Məlumat verildi ki, inşaat işlərinin ikinci fazasında hotelin yaxınlığındakı dağlıq ərazidə gəzinti parkının tikintisi də nəzərdə tutulur.

Son illərdə dövlət başçısının diqqət və qayğısı nəticəsində ölkəmizdə turizm infrastrukturunun daha da inkişaf etdirilməsi istiqamətində çox mühüm layihələr həyata keçirilir. Dünyanın ən yüksək standartlarına cavab verən müasir turizm infrastrukturunun yaradılması sayəsində insanlarımızın, eləcə də ölkəmizə gələn turistlərin rahat istirahəti üçün hər cür şərait yaradılır. Bunun nəticəsində həm yeni iş yerləri açılır, həm daxili turizmin potensialı genişlənir, həm də Azərbaycana gələn xarici turistlərin sayı artır. Bütün bunlar, eləcə də ölkəmizdə hökm sürən sabitlik və əmin-amanlıq Azərbaycanı dünyanın ən cəlbədici məkanlarından birinə çevirib.

Sonra dövlət başçısı, xanımı və ailə üzvləri Şahdağ Turizm Kompleksinin ərazisində inşa edilən Xizək Stadionu Kompleksinin «Xizək klubu» binasının tikintisi ilə tanış oldular.

«Xizək klubu» binasında kafe, brifinq, iclas və konfrans zalları, mətbuat nümayəndələri üçün otaq olacaq. Yalnız qış mövsümündə deyil, bütün ilboyu burada «Xizək klubu»na üzv olanlara, o cümlədən uşaq və yeniyetmələr üçün xizəksürmə kursları təşkil ediləcək.

Xizək Stadionu Kompleksində yaradılmış yamac Beynəlxalq Xizək və Snoubord Federasiyasının tələb və standartlarına tam cavab verir. Burada idmanın bu növü üzrə müxtəlif beynəlxalq yarışların, o cümlədən dünya və Avropa çempionatlarının keçirilməsi üçün hərtərəfli şərait yaradılacaq. İdman kompleksində idmançıların, məşqçilərin və azarkeşlərin rahatlığı üçün bütün məqamlar nəzərə alınacaq. Burada 500 nəfərlik tribuna quraşdırılacaq.

Artıq bir neçə ölkə öz idmançılarının Şahdağ Turizm Kompleksinin ərazisində inşa olunan Xizək Stadionu Kompleksində təlim-məşq toplantıları keçirməsi üçün müraciət edib.

Beləliklə, burada yaradılan şərait bir daha Azərbaycanın idman ölkəsi kimi dünyada beynəlxalq rolunu daha da artırmaqla yanaşı, ölkəmizdə idmanın bir çox növü üzrə nüfuzlu yarışların keçirilməsi üçün mühüm layihələrin icra olunduğunu, müasir infrastrukturun qurulduğunu nümayiş etdirir.

Xizək Stadionu Kompleksinin istifadəyə verilməsi ilə gənc nəsildə idmanın bu növünə olan maraq arta-

caq, bu sahədə idmançılar yetişəcək, ölkəmizi beynəlxalq səviyyəli idman yarışlarında layiqincə təmsil edəcəklər.

Daha sonra Prezident İlham Əliyev, xanımı Mehriban Əliyeva və ailə üzvləri Şahdağ Turizm Kompleksində istirahət edən insanlarla görüşdülər.

**MONTENEQRO PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB
YAKOV MİLATOVIÇƏ**

Hörmətli cənab Prezident!

Çetinye şəhərində silahlı hücum nəticəsində insanların həlak olması və xəsarət alması xəbəri bizi son dərəcə sarsıtdı.

Bu faciə ilə əlaqədar dərdinizə şərik çıxır, Sizə, həlak olanların ailələrinə və yaxınlarına, bütün Monteneqro xalqına öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından dərin hüznə başsağlığı verir, yaralananların tezliklə sağalmasını arzulayıram.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 3 yanvar 2025-ci il

AZƏRBAYCANIN PRAVOSLAV XRİSTİAN İCMASINA

Hörmətli həmvətənlər!

Müqəddəs Milad bayramı münasibətilə Azərbaycanın bütün xristian icmasını ürəkdən təbrik edir, hamınıza cansağlığı və xoşbəxtlik arzulayıram.

Azərbaycanda əsrlərdən bəri xristian dininin mənsəbləri digər xalqların və konfessiyaların nümayəndələri ilə birgə mehriban dostluq, sülh və əmin-amanlıq mühitində yaşayırlar. Ölkəmizdə etnik-mədəni müxtəlifliyin və zəngin tolerantlıq ənənələrinin qorunub saxlanması, mədəniyyətlərarası və dinlərarası dialoqun inkişafına qlobal miqyasda dəstək göstərilməsi apardığımız siyasətin başlıca istiqamətlərindəndir.

Cəmiyyətimizdə demokratik, hüquqi dövlətçilik prinsipləri, mütərəqqi dövlət–din münasibətləri bərqərar edilmişdir. Nümunəvi multikulturalizm məkanını kimi tanınan Azərbaycanda dilindən, dinindən, etnik mənsubiyyətindən asılı olmayaraq, hər kəs eyni hüquq və azadlıqlara malikdir. Xristian həmvətənlərimiz də inanclarına uyğun ayin və mərasimləri sərbəst şəkildə həyata keçirməklə öz adət-ənənələrini layiqincə yaşadır, vətəndaşlıq borcunu vicdanla yerinə yetirərək, Azərbaycanın ictimai-siyasi, sosial-mədəni həyatında yaxından iştirak edirlər.

Yeniliyin, gələcəyə inamın, insanlar arasında xeyirxahlıq və şəfqət duyğularının rəmzi olan Milad bayramı hər il Azərbaycanda təntənə ilə qeyd edilir. Qoy bu əziz bayram ailələrinizə sevinc və səadət, süfrələrinizə bol ruzi-bərəkət gətirsin.

Bayramınız mübarək olsun!

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 5 yanvar 2025-ci il

**AZƏRBAYCAN HAVA YOLLARINA
MƏXSUS BAKI–QROZNI REYSİNİ YERİNƏ
YETİRƏRKƏN QƏZAYA UĞRAMIŞ
«EMBRAER 190» TIPLI SƏRNIŞIN
TƏYYARƏSİNİN HƏLAK OLAN
EKİPAJ HEYƏTİNİN AİLƏ ÜZVLƏRİ VƏ
QƏZA ZAMANI SAĞ QALAN TƏYYARƏ
BƏLƏDÇİLƏRİ İLƏ GÖRÜŞ**

6 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 6-da «Azərbaycan Hava Yolları» Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinə məxsus Bakı–Qrozni reysini yerinə yetirərkən qəzaya uğramış «Embraer 190» tipli sərnişin təyyarəsinin həlak olan ekipaj heyətinin ailə üzvləri və qəza zamanı sağ qalan təyyarə bələdçiləri ilə görüşmüşdür.

İ l h a m Ə l i y e v: Dekabrın 25-də Bakı–Qrozni marşrutu ilə uçan AZAL-a məxsus sərnişin təyyarəsi Qrozni şəhərinin yaxınlığında kənar müdaxilə nəticəsində idarəetməni itirib, zədələnib və demək olar ki, idarəolunmaz vəziyyətə salınıb. Məhz pilotların peşəkarlığı, qəhrəmanlığı və fədakarlığı nəticəsində təyyarə Aktau şəhərində qəza enişini edə bilib. Pilotların və bütün ekipaj üzvlərinin fəaliyyəti Azərbaycan dövləti tərəfindən yüksək qiymətləndirilib.

Mənim sərəncamımla ekipaj üzvləri ilə vida mərasimindən sonra ekipajın 3 üzvü – 2 pilot və 1 bələdçi «Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı» adına layiq görüldü, 2 bələdçi isə 1-ci dərəcəli «Rəşadət» ordeni ilə təltif edilib. Pilotlar peşəkarlıq, qəhrəmanlıq göstərməyədilər, bu qəzada sağ qalan olmazdı.

Bildiyiniz kimi, Dövlət Komissiyası yaradılıb, komissiya fəaliyyət göstərir. Mənim göstərişimlə Azərbaycan prokurorluğu cinayət işi açıb. Cinayət işinin ilkin araşdırması dediyim versiyanı bir daha təsdiqləyir. Bu barədə ilkin məlumat bizdə dekabrın 29-da var idi və Azərbaycan Televiziyasına vida mərasimindən sonra verdim müsahibədə mən həm öz fikirlərimi, həm istintaqın bizə verdiyi məlumatı Azərbaycan xalqına çatdırmışdım. Bildirmişdim ki, Azərbaycan ictimaiyyəti istintaqın gedişatı ilə müntəzəm surətdə tanış olacaq.

Prokurorluğun işçi qrupları həm Qroznı, həm Aktau şəhərlərinə ezam edilmişdi, orada operativ işlər görmüşdür. Yenə də deyirəm, ilkin məlumatlar var. Biz təbii olaraq, istintaqın başa çatmasından sonra tam məlumatı Azərbaycan ictimaiyyətinə çatdıracağıq. Ancaq dekabrın 29-da bildirdiyim bir məqamı bir daha diqqətinizə çatdırmaq istəyirəm. Qroznı şəhərində «kovyor əməliyyatı», yəni hava sahəsinin bağlanması əməliyyatı təyyarə yerdən vurulandan sonra elan edilib. Bu bir daha onu göstərir ki, burada çox ciddi cinayət tərkibli məsələlər var. Adətən, hər hansı bir ölkənin hava məkanında təhlükə yaranırsa, dərhal o ölkənin hava məkanı bağlanır. Bu, bütün

ölkələrdə var və bunun müxtəlif adları var. Rusiyada buna «kovyor əməliyyatı» deyirlər. Əgər Rusiyanın hava məkanı üçün təhlükə var idisə, dərhal təyyarə kapitanına bu barədə məlumat verilməli idi. Dərhal hava məkanı bağlanmalıydı və təyyarə geri dönməli idi. Onu da bildirməliyəm ki, baş vermiş qəzadan təqribən 10 gün əvvəl oxşar hadisə Qroznı şəhərinin yaxınlığında baş vermişdi. AZAL-a məxsus təyyarə yarı yoldan geri dönmüşdü. Nə üçün bu dəfə təyyarə ekipajına xəbərdarlıq edilməmişdi? Bunu təbii olaraq, istintaq göstərəcək. Mən bir daha demək istəyirəm ki, bizdə olan məlumat həqiqətə əsaslanır. Rusiyanın dövlət qurumları tərəfindən bu hadisəni ört-basdır etmək və cəfəng versiyalar üzərində dayanmaq bizdə həm təəccüb, həm təəssüf, həm də haqlı olaraq hiddət hissi doğurur. Günahsız insanlar həlak olublar. Yenə də deyirəm, məhz pilotların və ekipaj üzvlərinin qəhrəmanlığı nəticəsində 30-a yaxın insan bu qəzadan sağ çıxıb, onların bir neçəsi ağır yaralanıb. Onu da bildirməliyəm ki, qəza nəticəsində ən çox həlak olan Azərbaycan vətəndaşlarıdır. Eyni zamanda, Rusiya və Qazaxıstan vətəndaşları da həlak olublar. Qırğızıstan vətəndaşları isə yaralanmışlar.

Ekipaj üzvlərinin qəhrəmanlığı haqqında mən vı-da mərasimi zamanı bildirmişdim. Bir daha demək istəyirəm, bu doğrudan da böyük fədakarlıqdır. Mən bildirdim, çox güman, pilotlar bilirdilər ki, bu qəzadan sağ çıxma bilməyəcəklər. Onlar təcrübəli pilotlar idi, idarəolunmaz vəziyyətdə olan təyyarəni məhz öz peşəkarlıqları nəticəsində bir yolla məkana yetişdirə

bilmişdilər və qəza enişə olsa da, təyyarəni endirə bilmişdilər. Ekipajın digər üzvləri – bələdçilər də soyuqqanlılıq göstərmişlər. Təyyarədə xaosun yaranmaması üçün böyük cəsarət göstərmişlər. Onlar da görürdülər, bilirdilər ki, onları nələr gözləyir. Yəqin heç ümid etmirdilər ki, bu vəziyyətdən sağ-salamat çıxıb bilərlər. Belə vəziyyətdə özünü təmkinlə, soyuqqanlılıqla, cəsarətlə aparmaq bir daha onların yüksək keyfiyyətlərini göstərir. Xüsusilə nəzərə alsaq ki, bələdçilərin ikisi qadın idi.

«Qara qutu»ların açılması prosesi başlanmışdır. Bizim təkidimizlə bu proses Braziliyada həyata keçirilir. Mən bunu dekabrın 29-da televiziya müsahibəmdə demişdim ki, biz bütün təkliflərə və təkidlərə baxmayaraq, Dövlətlərarası Aviasiya Komitəsinin «qara qutu»ları açmasına qəti etiraz etmişdik. Çünki obyektivlik sual altına düşə bilərdi. Burada hüquqi dillə desək, maraqlar toqquşması ola bilərdi. Ona görə Azərbaycan, Qazaxıstan və Rusiya nümayəndələrinin iştirakı ilə Braziliyada «qara qutu»ların təhlilinə başlanılmışdır və yəqin ki, yaxın gələcəkdə bu barədə də məlumat veriləcəkdir. Təbii ki, bu günə qədər hələ də açıq olmayan bütün məsələlər üzə çıxacaq. Gün kimi aydın olan məsələlər ondan ibarətdir ki, təyyarə radioelektron mübarizə vasitələri tərəfindən idarəolunmaz vəziyyətə salınmışdır. Bizə bəlli olan digər məsələ ondan ibarətdir ki, təyyarə yerdən açılan atəş nəticəsində zədələnmişdir. Ancaq nə üçün təyyarə Aktau istiqamətinə göndərilmişdir? Bu barədə bizdə hələ ki, məlumat yoxdur. Bu, yerli dispet-

çerlər tərəfindən qəbul edilmiş qərar əsasında baş verib, yoxsa pilotlar özləri başa düşərək ki, artıq Rusiyanın hava məkanında radioelektron mübarizə vasitələri onlara eniş etmək üçün imkan verməyəcək, özləri bu seçimi ediblər? Bu barədə hələ ki, bizdə məlumat yoxdur. Təbii ki, «qara qutu»lar açıldıqdan sonra bütün bu məlumatlar olacaq.

Ekipaj üzvlərinin fəaliyyətini nəzərə alaraq, bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, Azərbaycan dövləti onları yüksək mükafatlarla təltif edib.

Ekipaj üzvlərinin ailələrinə, həmçinin təyyarə qəzasında həlak olanların hamısının ailələrinə bir daha başsağlığı vermək istəyirəm. Məhz ekipaj heyətinin peşəkarlığı, rəşadəti və qəhrəmanlığı sayəsində 30-a yaxın insanın həyatını xilas etmək mümkün olub.

Yəqin ki, siz də bu faciəvi xəbərin dünya mediasında necə işıqlandırıldığını izləyirsiniz. Bütün digər məsələlərlə yanaşı, ekspertlər məhz pilotların peşəkarlığını və qəhrəmanlığını qeyd edirlər, eyni zamanda, ekipaj heyətinin bütün digər üzvlərinin yüksək keyfiyyətlərini. Çünki belə bir şəraitdə qəza enişi etmək və Rusiyanın hava məkanında kənar müdaxilə nəticəsində, demək olar ki, idarəolunmaz halda olan təyyarəni sahilə qədər çatdırmaq həm peşəkarlıq, həm də qəhrəmanlıq tələb edirdi. Heç kim özünü itirməyib, hərçənd dediyim kimi, ekipaj üzvləri başa düşürdülər ki, sağ qalmaq şansı, demək olar, yoxdur. Görünür, pilotlar əmin idilər ki, bu onların sonuncu reysidir, bununla belə, insanları xilas etmək üçün hər şeyi ediblər. Qəhrəmanlıq da bundan ibarətdir. Əgər

pilotların nümayiş etdirdikləri qəhrəmanlıq və fədakarlıq meyarları varsa, bunu məhz belə adlandırmaq lazımdır.

Azərbaycan dövləti öz oğul və qızlarının fəaliyyətini, qəhrəmanlığını həmişə layiqincə qiymətləndirib. Bu dəfə də ekipaj heyətinin qəhrəmanlığı layiqincə qiymətləndirildi. Ekipajın 3 üzvünə ölümündən sonra «Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı» adı verildi. Sağ qalan 2 ekipaj üzvü də yüksək dövlət mükafatı ilə təltif olundu. Ola bilər ki, yaxınlarını itirən ailələr üçün bu, kiçik bir təsəllidir, amma Azərbaycan dövlətinin öz vətəndaşlarına münasibətinin təzahürüdür. Həlak olanların hər biri təkcə onun yaxınları, ailə üzvləri üçün deyil, həm də Azərbaycan dövləti üçün əzizdir. Biz buna operativ şəkildə reaksiya verdik, elə bir şəraitdə Azərbaycanın hər bir vətəndaşının həyatının bizim üçün çox qiymətli olduğunu bəyan edərək, prinsipial davrandıq, Azərbaycan vətəndaşlarının bu qəzada həlak olmalarına səbəb olan təqsirkarların cəzalandırılmasını və ədaləti tələb edəcəyik. Əgər Qroznı şəhəri öz ərazisində Rusiyanın hava məkanının bağlanması üzrə vaxtında tədbirlər görsəydi, yerüstü xidmətlərin bütün qaydalarına əməl olunsaydı, həmçinin Rusiya Federasiyasının silahlı qüvvələri və mülki xidmətləri arasında koordinasiya olsaydı, onda bu faciə də baş verməzdi.

Mən hələ ki, cinayət işinin bütün materiallarını açıqlamaq istəmirəm, onun ilkin təhqiqatı və nəticələri mənə məruzə edilib. Amma əminliklə deyə bilərəm ki, Azərbaycan vətəndaşlarının bu qəzada həlak

olmasının günahı Rusiya Federasiyası nümayəndələrinin üzərindədir. Biz ədalət tələb edirik, günahkarların cəzalandırılmasını tələb edirik, tam şəffaflıq və insani davranış tələb edirik.

«Qara qutu»ların Braziliyaya göndərilməsi də ondan xəbər verir ki, biz obyektivlik tələb edirik. Mən artıq bu barədə ekipajla vida mərasimindən sonra da demişəm. Əgər biz ilk dəqiqələrdən və ya saatlardan Rusiya Federasiyasının rəsmi dairələri tərəfindən bu faciəni obyektiv araşdırmaq cəhdini görsəydik, onda çox güman ki, «qara qutu»ların Dövlətlərarası Aviasiya Komitəsi tərəfindən açılmasının həyata keçirilməsinə razılıq verərdik. Biz onilliklər ərzində bu struktur ilə əməkdaşlıq etmişik və fəal əməkdaşlığımız olub. Bu struktur əsasən keçmiş SSRİ məkanında təyyarə qəzalarının təhqiqatı ilə məşğul olub. Amma biz işin ört-basdır edilməsi, bunu hansısa quşların və ya qaz balonunun adına çıxmaq cəhdini gördükdə təbii ki, həm mənim, həm də Azərbaycan ictimaiyyətinin bu strukturun təhqiqatının obyektivliyinə ciddi şübhələri yarandı. Hazırda «qara qutu»ların şifrəsinin açılması prosesi gedir. Əminəm ki, yaxın vaxtlarda biz ilkin nəticələri öyrənəcəyik və hər şey öz yerini tutacaq. Baş verən faciənin bütün mənzərəsi də məlum olacaq. Təbii ki, bu, faciənin tam araşdırılması və onun günahkarlarının cəzalandırılması işində mühüm məqam olacaq.

Mən həlak olanların ailə üzvlərini, eləcə də ekipaj üzvlərini bu yüksək mükafatları şəxsən sizə təqdim etmək, sizə bir daha başsağlığı vermək və Azərbaycan

can dövlətinin hər zaman sizinlə olacağını bəyan etmək üçün dəvət etdim. Mən sizə müraciət və xahiş etmək istəyirəm ki, həyatın istənilən şəraitində sizin arxanızda güclü Azərbaycan dövlətinin dayandığını biləsiniz. Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinə, həmçinin «Azərbaycan Hava Yolları» Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinə sizinlə daimi əlaqə saxlamaq və sizi narahat edən məsələləri operativ şəkildə həll etmək tapşırılıb.

Bir daha mənim başsağlığımı qəbul edin və əmin olun ki, biz bu məsələni, bu araşdırmanı sonadək başa çatdıracağıq.

Sonda təltif olunma mərasimi keçirildi.

**ÇİN XALQ RESPUBLİKASININ SƏDRİ
ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB Sİ CİNPİNƏ**

Hörmətli cənab Sədr!

Sidzan Muxtar Rayonunun Şiqatse şəhərində baş vermiş güclü zəlzələ nəticəsində çoxsaylı insan tələfatı və dağıntılar barədə xəbər bizi son dərəcə kədərləndirdi.

Bu faciə ilə əlaqədar Sizə, həlak olanların ailələrinə və yaxınlarına, dost Çin xalqına öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından dərin hüznə başsağlığı verir, xəsarət alanlara şəfa diləyir, təbii fəlakətin nəticələrinin tezliklə aradan qaldırılmasını arzulayıram.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 7 yanvar 2025-ci il

YERLİ TELEVİZİYA KANALLARINA MÜSAHİBƏ

7 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 7-də yerli televiziya kanallarına müsahibə vermişdir.

V ü s a l M ə t l ə b (*Azərbaycan televiziyası*): Xoş gördük, cənab Prezident. Əvvəlcə icazənizlə, ənənəyə çevrilmiş bu müsahibə formatına görə Sizə təşəkkür etmək istəyirik. Çünki bu bizə ictimaiyyəti maraqlandıran məsələlərlə bağlı Sizin fikirlərinizi ətraflı şəkildə öyrənmək imkanı yaradır. Növbəti belə fürsət üçün minnətdarıq.

İstərdim 2024-cü ilin yekunları ilə başlayaq. 2024-cü ilin sosial-iqtisadi yekunlarının göstəriciləri barədə nə demək olar və bu göstəricilər 2025-ci il üçün hansı proqnozlara əsas yaradır?

İlham Əliyev: Keçən il iqtisadi inkişaf baxımından yenə də uğurlu il olmuşdur. Azərbaycanın iqtisadiyyatı inkişaf etmişdir. Hesab edirəm ki, inkişaf templəri bugünkü dünyanın mənzərəsinə nəzər salsaq, müsbət sayıla bilər. Yəni ümumi daxili məhsul 4 faizdən çox artmışdır. Əslində bizim üçün əsas göstərici qeyri-neft sektorunun inkişafıdır. Çünki biz son vaxtlar neft hasilatında tənəzzüllə üzləşmişdik və

hesab edirəm ki, aparılan danışıqlar, göstərilən səylər nəticəsində tənəzzülə son qoyulacaq və neft hasilatı sabit qalacaq. Beləliklə, neft hasilatının azalması bundan sonra ümumi daxili məhsula mənfi təsir göstərməyəcək. Ona görə biz ümumi iqtisadi göstəricilərə nəzər saldıqda, ilk növbədə qeyri-neft sektorunun parametrlərini nəzərə alırdıq. Burada inkişaf daha uğurludur, 6 faizdən çox artıb. Nəzərə alsaq ki, uzun illər bizim iqtisadi inkişafı ilə bağlı əsas hədəflərimizdən biri sənaye istehsalının artırılmasıdır, qeyri-neft sənaye sektorunda artım daha yüksəkdir, 7 faizdən çoxdur. Əgər dünya iqtisadiyyatının artım templərinə və inkişaf etmiş ölkələrin inkişafına, yaxud da ki, tənəzzülə nəzər salsaq görərik ki, Azərbaycan iqtisadiyyatı uğurla inkişaf edib. Əlbəttə ki, bunun təməlində düşünülmüş siyasət dayanır.

Bu göstəricilər keçən ilin məhsulu deyil. Uzun illər aparılan iqtisadi islahatlar, şəffaflıq, inhisarçılığa qarşı mübarizə, investisiyaların cəlb edilməsi, investisiya iqliminin yaxşılaşdırılması nəticəsində biz beynəlxalq aparıcı reyting agentliklərinin Azərbaycana olan münasibətində müsbət dəyişiklik görürük. Onlar da reallıqları inkar edə bilməzlər. Həlbuki mən hesab edirəm ki, bizim beynəlxalq reytingimiz indikindən daha yüksək səviyyəyə layiqdir və müəyyən səbəblər üzündən hələ ki, aparıcı reyting agentlikləri daha da təvazökar yanaşmanı sərgiləyirlər. Bütün bunlar onu deməyə əsas verir ki, biz iqtisadi sahədə dayanıqlı inkişafa nail ola bilmişik

və əminəm ki, bu il və gələn illərdə bu dinamika saxlanılacaq.

O ki qaldı maliyyə vəziyyətimizə, biz keçən il maliyyə vəziyyətimizi böyük dərəcədə yaxşılaşdır, rezervlərimizi artır, bilməmişik. Baxmayaraq ki, keçən ilin büdcəsi rekord səviyyədə idi və bir çox sosial proqramlar icra edildi, o cümlədən Qarabağın bərpası ilə bağlı böyük vəsait səfərbər olundu, biz optimallaşmanı elə təşkil etmişdik ki, valyuta ehtiyatlarımız daha da artdı. İl ərzində valyuta ehtiyatlarımız təqribən 5 milyard dollardan çox artıb və bu gün bu rəqəm 72 milyard dollara bərabərdir. Əhalisi 10 milyon olan ölkə üçün bu çox böyük göstəricidir. Çünki hər şey müqayisədə ölçülür. Dünya ölkələrinin valyuta ehtiyatlarının hesablanması adambaşına düşən ehtiyatlara söykənməlidir və bu göstəriciyə görə Azərbaycan dünyada aparıcı ölkələrin sırasındadır.

İkinci vacib göstərici ümumi daxili məhsulun xarici borca olan nisbətidir. Hesab edirəm ki, biz burada da dünyada liderlər sırasındayıq. Çünki xarici borcumuz ümumi daxili məhsulumuzun cəmi 7,2 faizini təşkil edir. Müqayisə üçün deyə bilərəm ki, əksər inkişaf etmiş ölkələrdə bu, 100 faizdən də çoxdur və 7,2 faiz səviyyə doğrudan da çox böyük nəticədir. Məhz buna görə beynəlxalq reyting agentlikləri Azərbaycana daha ədalətli mövqə nümayiş etdirməlidirlər. Əlbəttə, valyuta ehtiyatlarının xarici borcla müqayisəsi də önəmli amillərdən biridir. Burada da bizim valyuta ehtiyatlarımız xarici borcumuzu 14 dəfə üstələyir. Yəni əgər kimsə mənə ikinci belə ölkə –

söhbət inkişaf etmiş ölkələrdən gedir – göstərsə, əgər kimsə bu rəqəmlər toplusunu təqdim edə bilsə, mən, əlbəttə, minnətdar ola bilərəm. Amma inkişaf etmiş ölkələr sırasında belə analoqlar yoxdur. Bunlar onu deməyə əsas verir ki, iqtisadiyyat dayanıqlıdır, öz resurslarına söykənir, heç bir xarici maliyyələşməyə ehtiyac yoxdur. Halbuki biz indi xarici borcumuzu bir qədər artırmaq üçün də səylər göstərməyə başlamışıq. Müəyyən dərəcədə arta bilər, çünki bu, əhəmiyyətli dərəcədə azalıb. Mən hələ 5 il əvvəl bizim xarici borcumuz ümumi daxili məhsulun təqribən 20 faizini, ona yaxın faizi təşkil edəndə qarşıya hədəf qoymuşdum ki, biz bunu 10 faizə endirməliyik. İndi 7,2 faizdir, yəni xarici maliyyələşmə bizə nə verəcək? Nəzərə alsaq ki, ölkə qarşısında duran bir çox ciddi investisiya tələb edən məsələ var, bu, büdcə yükünü bir qədər azaldacaq. Bizim xarici borcumuzun ödəmə qrafiki də təsbit edilib və bu gün 5,2 milyard dollara bərabər olan xarici borcumuz illər keçdikcə daha da azalacaq. Ona görə əlavə maliyyə resurslarının cəlb edilməsi məqsədəuyğun sayıla bilər və hökumət bu istiqamətdə fəaliyyətə başlayıb. Mənim tərəfimdən müvafiq göstərişlər verilib.

Büdcə parametrləri hər bir ölkənin iqtisadi potensialını əks etdirir: həm parametrlər, həm dinamika. Bu ilin büdcəsi rekord səviyyədədir. Büdcə xərcləri 41 milyard manatdan çoxdur. İcmal büdcə isə 48 milyard manatı ötüb. Yəni Azərbaycan tarixində bu qədər böyük büdcə olmayıb. Bütün bu amilləri sadalayaraq bir daha göstərmək istəyirəm ki, biz yal-

nız daxili resurslar hesabına, şəffaflıq, idarəetmə və düzgün iqtisadi siyasət nəticəsində bu nəticələrə çatmışıq. Mən dəfələrlə bildirmişəm və artıq hesab edirəm ki, bunu hər kəs görür, hər bir ölkənin siyasi müstəqilliyi onun iqtisadi müstəqilliyindən asılıdır. İqtisadi cəhətdən, maliyyə məsələləri cəhətindən əgər heç kimdən asılı deyilsənsə, sən müstəqil siyasət apara bilərsən. Bütövlükdə bir çox digər parametrlər də var. Amma əsas iqtisadi göstəricilər bundan ibarətdir. Təbii ki, bu bizə sosial proqramları daha fəal icra etməyə imkan verir.

Bildiyiniz kimi, bu il yanvarın 1-dən minimum əməkhaqqı 55 manat artıb və 400 manata çatıb. Minimum pensiya 40 manat artıb və 320 manata çatıb. Orta hesabla artım 14-15 faizdir. Bu qədər böyük sərmayə qoyan və Qarabağın bərpası kimi qarşımızda bu qədər böyük problemi olan ölkədə bu sahəyə bu diqqəti yetirmək, əlbəttə ki, bizim siyasətimizin, necə deyirlər, mahiyyətini göstərir. Yəni Azərbaycan vətəndaşları ildən-ilə daha yaxşı yaşamaladırlar. Əgər biz bu artımı inflyasiyanın dərəcəsi ilə müqayisə etsək – hansı ki, keçən il 2 faizdən bir qədər çox idi – yəni bu artım məhz az müdafiə olunan təbəqə üçün dövlət tərəfindən növbəti yardımdır. Hər şey cəmiyyətdə də, siyasətdə də, ailədə də ədalətli olmalıdır və sosial ədalət prinsipləri həmişə bizim üçün vacib olub. İmkan yarandıqca, biz ilk növbədə bu sahəni də diqqətdə saxlamışıq. Son bir neçə il ərzində 4 sosial paket həyata keçirilib və bu məqsədlər üçün 7 milyard manatdan çox vəsait xərclənib. Bundan sonra da so-

sial və iqtisadi inkişaf yanbayan gedəcək. İqtisadi imkanlar artdıqca biz daim sosial məsələlərin həllinə – minimum əməkhaqqı, pensiya, sosial müavinətlərin artırılması məsələlərinə də daim diqqət göstərəcəyik.

Q a y Ş o u n (*AnewZ televiziya*): Cənab Prezident, bu müsahibə imkanına görə AnewZ kanalı adından Sizə təşəkkür etmək istərdim. İngilis dilində fəaliyyət göstərən beynəlxalq kanal olaraq, tamaşaçılarımız üçün suallarımızı ingilis dilində cavablandırıdığınıza görə Sizə təşəkkürümü bildirirəm.

Sualım COP29 ilə bağlıdır. Demək olar ki, bütün dünyadan iştirakçılar Bakıya gəldilər və gərgin müzakirələr aparıldı. İştirak etməyənlər də diqqət çəkdi – Fransa Prezidenti, Avropa Komissiyasının Prezidenti. Buna baxmayaraq, razılıq əldə edildi. Tədbir çərçivəsində nailiyyətlər haqqında fikirlərinizi öyrənmək istərdik. Habelə cari və növbəti ildə irəliləyişi təmin etmək üçün hansı addımlar atılmalıdır?

İ l h a m Ə l i y e v: Bəli, bizim üçün COP29 böyük bir çağırış və böyük imkan idi. Bizim vəzifəmiz bu çağırışı uğura çevirməkdən ibarət idi. Biz tam dərk edirdik ki, Azərbaycan istixana qazlarının emissiyası baxımından o qədər də böyük paya sahib deyil və bu işdə dünyanın bir araya gəlməsində mühüm rol oynaya bilməz. Lakin hesab etdik ki, beynəlxalq təşkilatlarda fəaliyyət təcrübəsi və şəxəlləndirilmiş xarici siyasət bizə körpülər qurmaqda yardımçı olacaq.

Beləliklə, biz 2023-cü ilin dekabrında, COP29-a ev sahibliyi etmək imkanını əldə edən kimi, bu möv-

zunun mahiyyəti ilə daha dərinləndən məşğul olmağa başladıq. Səmimi desəm, buna qədər biz prosesdə o qədər də fəal iştirak etmədik. Bu işdə uğura nail olmaqda ən böyük maneə Qlobal Cənub və Qlobal Şimal arasında olan etimadsızlıqdır – ətraf mühiti ən çox çirkləndirən ölkələr və bundan əziyyət çəkən ölkələr. Biz disbalansı görürük – iqlim dəyişikliyi nəticəsində bəzi ölkələrin mövcudluğu təhlükə altındadır. Emissiya baxımından onların payı 0,1 faizdir, lakin onların, xüsusilə də kiçik ada dövlətlərinin həyatı və gələcəyi təhlükə altındadır.

Biz hazırlıq işlərinə başladıq və Qlobal Cənub çərçivəsində olduqca fəal iş apardıq. Biz 4 il ərzində «Qoşulmama Hərəkəti»ndə sədrlik etmişik. Bu, böyük uğur idi və üzv dövlətlərin yekdil qərarı ilə bizim sədrliyimiz daha bir il uzadıldı. Eyni zamanda, Avropa siyasətində fəal iştirak edən ölkə kimi, Azərbaycan Avropa İttifaqının 10 üzv ölkəsi ilə strateji tərəfdaşlıq haqqında Bəyannamə imzalayıb və qəbul edib. Biz hesab etdik ki, bu iş uğurla nəticələnmə bilər.

Biz dərhal iki istiqamətdə işə başladıq – hazırlıq və məzmun. Hər iki istiqamətdə çoxsaylı çətinliklər var idi, lakin yekun nəticə bunun uğur hekayəsi olduğunu sübut etdi. Hazırlıq bizim üçün böyük çağırış idi, çünki əvvəlki COP-lardan fərqli olaraq, hazırlıq üçün 2 il deyil, cəmi 11 ay vaxtımız var idi. Biz stadion və onun ətrafında nəhəng qurğular inşa etməli idik – bu, 200 min kvadratmetrə yaxın qapalı məkan idi. Tədbirin təşkilatçılığı hər kəsdə məm-

nunluq doğurdu. Bu, təkcə məkanın qurulması demək deyil. Buraya logistika, nəqliyyat, yerləşmə, mehmanxanaların sertifikatlaşdırılması, qonaqların yerləşdirilməsi üçün əlavə yerlərin müəyyən edilməsi daxil idi. Nəzərə alsaq ki, bizdə 197 ölkədən 76 min iştirakçı qeydiyyatdan keçmişdi, bunun üçün kifayət qədər yerimiz yox idi.

Daha bir gözləmədiyimiz problem COP29-u siyasi motivlər səbəbindən boykot etmək cəhdləri idi. Bu, olduqca gözlənilməz idi. Hesab edirəm ki, bu tədbirə ev sahibliyi etmiş heç bir ölkə bu dərəcədə müqavimətə rast gəlməmişdir. Lakin biz bunun da öhdəsindən gəldik. Boykot uğursuz oldu. Baxmayaraq ki, sizin də qeyd etdiyiniz kimi, bəzi ölkələr, xüsusilə də Fransa əlindən gələnı edirdi ki, tədbiri gözdən salsın. Həmkarlarımdan aldığım məlumata görə, Fransa Prezidenti şəxsən onlara zəng edərək, Bakıya getməməyi tövsiyə edirmiş. Yəni liderlərin buraya səfər etmələrinin qarşısını almaq üçün hətta belə vasitəyə də əl atılmışdır. Lakin bu da uğursuz oldu. 80 dövlət və hökumət başçısı Bakıya səfərə gəldi və bu, bir daha Azərbaycanın etibarlı tərəfdaş olduğunu nümayiş etdirdi.

Avropa Komissiyasının Prezidentinin iştirak etməməsinə gəldikdə, bildiyimə görə bu, Avropa Komissiyasının Prezidentinin iştirak etmədiyi ilk COP oldu. Halbuki onun iştirakı bir neçə ay əvvəl təsdiq edilmişdi. Hətta Avropa Komissiyasının təşəbbüsü əsasında Azərbaycan, Gürcüstan, Macarıstan və Rumıniya liderlərinin iştirakı ilə «yaşıl kabel» layihəsinə

həsr edilmiş xüsusi sessiya da təşkil ediləcəkdə. Gərgin qrafikə baxmayaraq, biz bu sessiya üçün xüsusi vaxt tapa bildik. Buna baxmayaraq, səfər son anda təxirə salındı və bu, gözlənilməz oldu.

Bilirəm ki, COP29-un təşkilat komitəsi Avropa Komissiyası ilə təmas qurdu və qarşı tərəfə bildirdi ki, COP iki həftə ərzində keçirilir və səfər etmək üçün kifayət qədər vaxt var. Yeri gəlmişkən, BMT-nin Baş katibi Bakıya 2 dəfə səfər etdi – tədbirin açılışında və bağlanışında. Ancaq bu mesajda Avropa Komissiyası tərəfindən əhəmiyyət verilmədi. Bu, COP29-un keçirilməsinə xələl gətirmədi, ancaq COP-a üzv olan tərəf kimi, Avropa Komissiyasının iştirak etməməsi çoxsaylı suallar doğurur.

Buna baxmayaraq, təşkilatçılıq baxımından bu həqiqətən də uğur hekayəsi oldu. Mən bunu bir dəfə qeyd etmişəm ki, bizim cəmi 10 şikayətimiz var idi və onlar dərhal həll edildi.

Nəticələrə gəldikdə, çoxları bunu Bakı nailiyyəti adlandırır və mən bununla razıyam. Çünki təqribən 10 il ərzində tərəflər karbon bazarı ilə bağlı razılığa gələ bilmirdi və COP-un ilk günlərində artıq uğur əldə edildi – karbon bazarına dair Paris Sazişinin 6-cı maddəsi üzrə razılıq əldə edildi. Bu, əhəmiyyətli uğur idi və hər kəs bundan məmnun qaldı. Yəni 10 il ərzində razılaşdırıla bilinməyən məsələ Bakıda öz həllini tapdı.

COP-un əsas mövzularından biri maliyyələşmə məsələsi idi. Bilirəm ki, 1 trilyon dollar civarında gözləntilər var idi, ancaq bu tamamilə qeyri-real rə-

qəm idi. Nailiyyət isə ondan ibarət oldu ki, biz qarşıdan gələn illər üçün nəzərdə tutulmuş məbləği 3 dəfə artırma bildik. Çünki COP29-dan əvvəl razılaşdırılmış rəqəm 100 milyard dollar idi. Burada – Bakıda biz onu 300 milyard dollara çatdırdıq. Kim-sə iddia edirsə ki, bu uğursuzluqdur, bu ədalətsizlikdir – əksinə bu, nailiyyət idi və bu, gələcək üçün bir miras oldu.

Bundan başqa da mühüm təşəbbüslər oldu – Azərbaycanın irəli sürdüyü təşəbbüslərin sayı 14 idi. Onların hamısını sadalamaq istəmirəm. Lakin bu bizim bu məsələyə nə qədər ciddi yanaşdığımızı göstərir. Digər COP tədbirlərində istifadə olunacaq daha bir miras hazırkı, keçmiş və gələcək COP-a ev sahibliyi edən ölkələr arasında üçlük mexanizmdir. Bu, bir sinerji yaradır, çünki biz Birləşmiş Ərəb Əmirliklərində əldə edilmiş uğur üzərində uğur qazandıq – mən COP28 Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri Konsensusunu nəzərdə tuturam. Biz onların təcrübəsindən istifadə etdik və bu il Braziliyada keçiriləcək COP zamanı Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin və Azərbaycanın əldə etdiyi uğura uğur əlavə olunacaq.

Bizim «yaşıl gündəliyimiz» daha bir mövzudur. Bu tamamilə qlobal «yaşıl keçid» və «yaşıl gündəliyə» uyğundur. Biz artıq bir çox işlər görmüşük və yaxın gələcəkdə nəzərdə tutulmuş çoxsaylı layihələrimiz var. Beləliklə, mən bunu bir daha çox böyük uğur adlandırırdım. Bizim üçün daha bir mühüm amil ölkənin təqdimatı idi. Bizim regionda buna bənzər, bu qədər qonağın iştirak etdiyi ikinci belə tədbir

keçirilməyib. Bu, ölkənin təqdimatı idi. Mənim gördüyüm və ölkəmizə ilk dəfə səfər edənlərin hamısı gördüklərinin onlarda dərin təəssürat yaratdığını söyləyirdilər. Çünki Azərbaycan haqqında məlumat qıtlığı, ölkəmiz haqqında məqsədyönlü dezinformasiya bir çoxlarının fikirlərinə təsir edir və onlar Azərbaycana gəlib fəal cəmiyyət, savadlı insanlar, peşəkar personal, şəhərin gözəlliyi və cəmiyyətdə ümumi rahatlığı gördükdə, əlbəttə ki, fərqli təəssürat yaranır.

Beləliklə, biz müxtəlif hədəflərə çatmışıq və bu, Azərbaycanın növbəti uğurudur.

N i g a r S a b i r q ı z ı (*İctimai televiziya*): Cənab Prezident, Siz COP29 barədə danışdınız. Təbii ki, COP29 Azərbaycanın beynəlxalq aləmdəki nüfuzunun bir göstəricisi idi. Mənim də sualım Azərbaycanın beynəlxalq aləmdəki yeri ilə bağlı olacaq. Məlumdur ki, ölkəmiz bir sıra beynəlxalq təşkilatlarla sıx əməkdaşlıq edir, həmin təşkilatların üzvüdür və bu proses davam edir. Bu yaxınlarda – ötən ilin sonu, yəni dekabrın 19-da Azərbaycan daha bir nüfuzlu təşkilat olan D-8-ə üzv qəbul edildi. Bununla da həmin təşkilat, demək olar ki, 30 ildən sonra Azərbaycanla öz sırasını genişləndirdi. D-8-ə üzlük – Azərbaycanın dünya siyasi sistemində yeri – bu, Azərbaycan üçün nə deməkdir, ölkəmiz üçün hansı perspektivləri açır?

İ l h a m Ə l i y e v: Bu bizim üçün növbəti uğurlu addım oldu. Çünki Azərbaycanın bu təşkilata qəbul edilməsi ölkəmizin nüfuzunu bir daha göstərir. Siz də yaxşı bilərsiniz ki, bu təşkilat 30 ilə yaxın bir müddətdir ki, Türkiyənin təşəbbüsü ilə yaranıb və 8 ölkədən

ibarət idi. Ötən illər ərzində əlavə üzv qəbul edilməmişdi. Birinci genişlənmə qərarından sonra qəbul edilən üzv Azərbaycan oldu. Əlbəttə, bu, ölkəmizin nüfuzunu artırır, beynəlxalq aləmdə rolumuzu yüksəldir. D-8 müsəlman ölkələrini birləşdirən ən böyük təşkilatdır. Bir milyarddan çox əhalisi olan və müsəlman ölkələrinin iqtisadiyyatının 60 faizini təşkil edən bir təşkilatdır. Əgər biz bu təşkilatın ümumi daxili məhsulunu götürsək, bu, 5 trilyon dollardan çoxdur. Dünyada 60-a yaxın müsəlman ölkəsi var və məhz Azərbaycan yeni üzv seçilmişdir və bu bizim üçün həm böyük şərəfdir, həm də böyük məsuliyyətdir. Artıq bütün göstərişlər verilib ki, Azərbaycan bu təşkilatda fəal olsun və öz töhfəsini verə bilsin.

Bizim namizədliyimizi ilk gündən dəstəkləyən Türkiyə olmuşdur. Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğanın dəvəti ilə mən hətta bir dəfə Türkiyədə keçirilmiş D-8 Zirvə görüşündə qonaq qismində iştirak etmişdim, təqribən 7-8 il bundan əvvəl. Artıq o vaxtdan bəri Azərbaycanın üzvlüyü ilə bağlı məsələ gündəliyə salınmışdı. Amma təbii ki, bütün üzv ölkələr arasında konsensus olmalıydı və nəhayət, bu konsensus əldə edildi.

Biz üzv ölkələrlə daha sıx təmasda olacağıq. Həlbuki bu günə qədər də bütün üzv ölkələrlə bizim çox fəal münasibətlərimiz var. Biz bu qərarı yenə də uğurlarımızın qəbul olunması hesab edirik və yenə də deyirəm, bu sadəcə olaraq, birinci addımdır. Əsas məsələ D-8-in gələcək fəaliyyəti ilə bağlı olacaq. Bizim öz fikirlərimiz, öz gündəliyimiz var. Biz üzv ölkələrlə daim

təmasda olaraq öz təkliflərimizi verəcəyik. Düşünürəm ki, D-8-in təşkilat olaraq daha böyük nüfuza malik olması məsələsi tam realdır. Hesab edirəm ki, bir halda, artıq genişlənməyə start verildi, bu, Azərbaycanla məhdudlaşmayacaq və ola bilsin ki, digər ölkələr dəvət ediləcək. Bu məsələlərə konsensus əsasında baxılacaq. Azərbaycan həmişə müsəlman aləminin dəyərli üzvü olmuşdur. Əgər siz İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının rəhbərlərinin açıqlamalarına diqqət yetirənsiz görərsiniz ki, bütün dövrlərdə bu təşkilat – hansı ki, bütün müsəlman ölkələrini birləşdirir – Azərbaycanla bağlı çox müsbət fikirdə olub. Bizim islam həmrəyliyi ilə bağlı addımlarımız, Azərbaycanda islam dininə olan hörmət, dinlərarası münasibətlər, müsəlman ölkələrinin xətti ilə bir çox tədbirlərin keçirilməsi, o cümlədən IV İslam Həmrəyliyi oyunlarının keçirilməsi. Biz bütün beynəlxalq təşkilatlarda, o cümlədən BMT-də daim müsəlman ölkələrinin maraqlarını müdafiə edirik. Biz bütün təşkilatlarda, əgər hansısa təşkilatda rəhbər vəzifəyə seçim keçirilirsə və orada müsəlman ölkəsinin nümayəndəsi varsa, mütləq avtomatik olaraq, o nümayəndəyə səsimizi veririk. Yəni bu mənim göstərişimdir və bir dəfə verilmiş göstəriş, yenə də deyirəm, avtomatik həll olunur. Biz bir çox müsəlman ölkələrinə yardımlar etmişik. Düzdür, biz bununla öyünmürük və edəndə də bunu çox da işıqlandırmırıq. Amma mətbuata gedən məlumat deməyə kifayət edir ki, bu sahədə də çox fəalıq, həm COVID dövründə, həm digər məsələlərdə. Fələstin xalqının üzləşdiyi fəlakətlə bağlı yenə də biz ön sıralarda

olmuşuq. Suriyada artıq Əsəd rejiminin çökməsindən, yeni hökumətin formalaşmasından sonra Türkiyənin ardınca ikinci ölkə Azərbaycan oldu ki, oraya humanitar yardım göstərdi və biz istənilən digər yardımları göstərməyə hazırıq. Bu məqsədlə Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin nümayəndə heyəti bu yaxınlarda Suriyaya səfər etmişdir.

Yeni bütün müsəlman ölkələrinin maraqlarını biz öz maraqlarımız kimi qəbul edirik, bəlkə də buna görə D-8-in genişlənməsi siyasətindən sonra birinci seçim Azərbaycan olmuşdur. Burada, əlbəttə, ölkəmizin həm iqtisadi potensialı, siyasi çəkisi, hərbi gücü nəzərə alınmışdır. Dediym islaham həmrəyliyi ilə bağlı siyasətimiz nəzərə alınmışdır və eyni zamanda, bu təşkilat öz coğrafiyasını da genişləndirir. Artıq D-8 həm Qafqaz, həm də Xəzər regionuna genişlənilib və coğrafiyamız nə qədər geniş olsa, imkanlarımız da o qədər geniş olacaq.

İndi heç kimə sirr deyil ki, yeni dünya nizamı formalaşdırılır. Hesab edirəm ki, biz bu prosesin başlanğıcındayıq, bir çox boşluqlar yaranmaqdadır və yaranacaq. İkinci dünya müharibəsindən sonra yaranmış sistem artıq öz potensialını itirib. Bunu bir çox yerlərdə gedən proseslər, münaqişələr, müharibələr və sair hadisələr göstərir. Aparıcı Qərb ölkələrində siyasi və mənəvi böhran da göz qabağındadır. Bu gün Qərbin üzləşdiyi vəziyyəti ən çox tənqid edən Qərbin aparıcı ölkəsinin seçilmiş Prezidentidir, haqlı olaraq tənqid edir. Çünki bu sistem artıq tükənib. Bunu mən demirəm, Amerikanın bir neçə gündən

sonra Prezidenti olacaq cənab Tramp deyir. Təbii olaraq, bu boşluqlar daha da genişlənəcək və burada yeni aktorun, yeni, ciddi oyunçunun ciddi gündəliklə daxil olması zərurətdir. Məsələn, biz hesab edirik ki, Türk Dövlətləri Təşkilatı dünya miqyasında ciddi güc mərkəzinə çevrilə bilər. Çünki burada geniş coğrafiya, insan resursları, təbii sərvətlər, nəqliyyat-kommunikasiya xətləri və birlik vardır. Hesab edirəm ki, D-8 də bu boşluğu doldura bilər və bu ölkələrdə, yenə də deyirəm, 1 milyarddan çox, bəlkə də 1 milyard 300 milyon insan yaşayır. Müsəlman ölkələrinin iqtisadiyyatının 60 faizi D-8-dədir, əhalinin 60 faizi yenə də D-8 ölkələrindədir. Ona görə bu, bir fürsətdir. Bu fürsəti qaçıрмаq olmaz, vaxt itirmək olmaz və biz bu gündəliklə bu təşkilata üzv oluruq. Hesab edirəm ki, bizim fikirlərimiz və təkliflərimiz diqqətlə nəzərə alınacaqdır.

Nigar Sabirqızı: Çox sağ olun.

Sənan Rzayev (*CBC televiziyası*): Cənab Prezident, bizim telekanalın yayım dili rus dilidir. İcazənizlə, mən Sizə sualı rusca verərdim.

İlham Əliyev: Buyurun, əlbəttə.

Sənan Rzayev: Cənab Prezident, ötən ildən söhbət düşmüşkən, əlamətdar hadisələrdən biri Qazax rayonunun 4 kəndinin erməni işğalından azad edilməsi oldu. Diqqəti cəlb edən odur ki, bu, belə demək mümkündürsə, İrəvan ilə Bakı arasında hansısa dialoq nəticəsində baş verdi. Bununla yanaşı, hətta gözlənilməz olsa da, həmin sahədə qısa müddət ərzində dövlət sərhədinin müəyyən hissəsinin delimitasiyası və demarka-

siyasına nail olundu. Sizin fikrinizi öyrənmək istərdim: necə hesab edirsiniz, buna nail olmağa imkan verən hansı amillər uğurun təminatı oldu? Çünki Ermənistanla, yumşaq desək, bizim qarşılıqlı münasibətlərimiz çox da sadə deyil, burada isə belə bir hadisə baş verdi.

İ l h a m Ə l i y e v: Deyərdim ki, bu, dialoq deyil, monoloq nəticəsində baş verdi. Belə ki, Ermənistanla onilliklər ərzində dialoqun alınmaması aydındır. Ermənistanın işğalçı siyasəti hər hansı dialoqu nəzərdə tutmurdu, onlar danışıqlar formatından işğalı davam etdirmək üçün pərdə kimi istifadə edirdilər. Bu yaxınlarda mətbuatda çıxan informasiya – məhz Ermənistanın birinci prezidentinin faşist bəyanatı bizim prinsipcə kifayət qədər çoxdan bildiyimizi bir daha təsdiq edir: Ermənistan Azərbaycan ərazilərinin bir santimetrini belə, azad etmək istəmirdi. Onlar bir müttəfiqdən milyardlarla dollarlıq pulsuz silah, digər ikisindən də siyasi və mənəvi dəstək aldıklarına görə özlərini rahat hiss edirdilər. ATƏT-in Minsk qrupunun 3 həmsədrinin üçü də həmin dövrdə birmənalı olaraq işğalçının tərəfində idi. Mən bunu 2004-cü ildən Minsk qrupu çərçivəsində danışıqlar apararı və bu «üçlük»lə çox sayda görüşlər keçirən insan kimi deyirəm. Ona görə də biz ərazilərin dialoq yolu ilə qaytarılacağını güman etmirdik. Eləcə də ərazi bütövlüyünün təmin edilməsini.

Düşünürəm ki, Ermənistanı könüllü surətdə, belə desək, könüllü-məcburi şəkildə bu kəndləri qaytarmağa vadar edən bir neçə amil var. Birincisi, Vətən müharibəsi və onun nəticələri. İkincisi, antiterror əmə-

liyyatı. Zənnimcə bu, erməni rəhbərliyinin kiminsə onlarla birlikdə Azərbaycana qarşı duracağı ilə bağlı bütün illüziyalarını yox etməli idi. Mənim Qazaxın 4 kəndi ilə bağlı son tələbim Ermənistanın baş naziri qarşısında təxminən bir il əvvəl qoyulmuşdu, ötən ilin fevralında. Bu mövzu İkinci Qarabağ müharibəsinin başa çatmasından sonra daim gündəlikdə olub. Buna qədər onun heç bir mənası yox idi. Belə ki, işgalla bağlı əsas məsələ həll olunmamış qalırdı. Amma üçtərəfli Bəyanat imzalandıqdan dərhal sonra, hətta onun imzalanmasına qədər bu mövzu həmişə gündəlikdə durub və deyərdim ki, üçtərəfli Bəyanatın bağlanması şərtlərinin razılaşdırılması zamanı Qazax rayonunun işğal olunmuş kəndləri mövzusu da bizim tərəfimizdən qaldırılmışdı. Amma həmin vaxt müəyyən səbəblər üzündən bunu etmək mümkün olmadı, lakin bilirdik ki, bütün hallarda biz ona nail olacağıq. Bütün ərazilərimiz üzərində tam nəzarəti qaytaracağımızı bildiyimiz kimi. 2020-ci il 10 noyabr Bəyanatı işğal məsələsini tam həll etmirdi, hamımız bunu yaxşı bilirik. Ona görə də sərt strateji məntiqlə hərəkət edərək, ardıcıl, məqsədyönlü şəkildə və təkidlə addımlar atırdıq – Vətən müharibəsi, Azərbaycan ilə Ermənistan arasında şərti sərhədin müəyyən dərəcədə dəqiqləşdirilməsi, antiterror əməliyyatı və Qazax rayonunun 4 kəndi. Onlardan biri hələ Sovet İttifaqı dövründə, 1990-cı ildə işğal olunmuşdu, digər üçü 1992-ci ilin yazında işğal edilmişdi.

Beləliklə, ötən ilin fevralında Münhendə Ermənistanın baş naziri ilə görüşdə bu məsələ monoloq şək-

lində qoyuldu. Şadam ki, biz bu kəndləri qaytarmaq üçün başqa metodlara əl atmalı olmadıq. Zənnimcə, son 4 ilin dərsləri – hərçənd ermənilər tərəfindən hələ tam dərk olunmayıb – nəzərə alınır. Bunu həmçinin təkcə delimitasiya üzrə deyil, həm də sərhədin demarkasiyası işində uğurlu ilk addım hesab edirəm. Zənnimcə, bu elə bir nadir hadisədir ki, delimitasiya və demarkasiya, demək olar ki, eyni vaxtda həyata keçirilir.

Biz bu məsələdə ədalətə nail olduq, ərazilərimizi bərpa etdik. İndi mənim tərəfimdən həmin kəndlərə mütəxəssislərdən ibarət qrup ezam olunub. Orada erməni yaşayış məntəqələrinə yaxınlıq məsələsi və eskalasiya olacağı təqdirdə müəyyən təhdidlər var. Ona görə də tapşırıq verdim ki, bu kəndlərin sakinləri üçün mənzil fondunun tikintisi məqsədilə daha çox müdafiə olunan yer seçilsin, onların təhlükəsizliyi təmin edilsin. Çünki belə bir təcavüzkar qonşumuz olduğu üçün biz ilk növbədə, əhalimizin təhlükəsizliyi haqqında düşünməliyik.

Düşünürəm ki, proses maksimum şəffaf oldu, ermənilərin yeni himayədarları tərəfindən də müsbət qarşılandı, çünki demarkasiya prosesi də aparıldı və bu, sərhədin bütün perimetri üzrə dəqiqləşdirmə üçün təkan verməlidir. Delimitasiya və demarkasiya üzrə Ermənistan və Azərbaycan komissiyalarının razılaşdırdığı protokol ondan xəbər verir ki, sərhədin dəqiqləşdirilməsi zamanı bir çox amillər – təhlükəsizlik, kommunikasiyalar, yaşayış məntəqələri, tarixi, ekoloji və sair amillər nəzərə alınmalıdır. Yəni Ermənistan ilə

Azərbaycan arasında mövcud olan şərti sərhəd, birincisi, ehkam deyil. Bizim mövqemiz ondan ibarətdir ki, bir çox bu və ya digər amillərin dəqiqləşdirilməsi tələb olunur. Bildiyimə görə bu ay bizim təşəbbüsümüzlə, təklifimizlə delimitasiya məsələsini davam etdirmək üçün delimitasiya üzrə Azərbaycan və Ermənistan komissiyalarının növbəti görüşü olmalıdır. Bizim metodologiya üzrə öz yanaşmamız var, onu erməni tərəfinə təqdim etmişik. Mənə məruzə etdilər ki, aldığımız şifahi cavab ondan xəbər verir ki, onların da buna xüsusi etirazları yoxdur. Yaşayıb görərik.

V ə f a A ğ a b a l a y e v a (*Real televiziya*): Cənab Prezident, Azərbaycanın müstəqil ölkə kimi güclənməsi onun düşmənlərinin, rəqiblərinin kinini, qəzəbini artırır. Sizin də şərhinizdə biz buna əmin olduq. Qərb dairələrinin həyata keçirdiyi prosesləri yaxın ki, bu mərhələdə bir növ, «soyuq müharibə» də adlandırmaq olar. Sualım Azərbaycanın yeni dövlət büdcəsi ilə bağlı olacaq. Konkret desəm, söhbət təhlükəsizlik və hərbi məsələlər üçün ayrılan vəsaitlərdən gedir. Elə dünən yenə Ermənistan hərbi birləşmələri Azərbaycan ərazilərini növbəti dəfə atəşə tutdular. Bu təxribatdır. Bu yeni xərclər və təhlükəsizlik məsələlərinə ayrılan həmin vəsaitlər necə xidmət edəcək ki, bizim Qərb qonşularımızda yenidən revanşizm meyilləri baş qaldırmasin, ələlxüsüs konstitusiyaları dəyişdirilsin və qonşularının ərazilərinə iddia etməsinlər?

İ l h a m Ə l i y e v: Tamamilə haqlısınız. Mən artıq bildirdim ki, İkinci Qarabağ müharibəsinin və antiterror əməliyyatının nəticələri Ermənistanda çox

ciddi qəbul edilməlidir. Ermənistanda gedən silahlanma prosesi Cənubi Qafqaz üçün yeni təhdid amilidir. Mən artıq bunu demişəm, bir daha demək istəyirəm ki, biz müşahidəçi kimi buna baxıb heç nə etməyə bilmərik. Mən bunu Ermənistan rəhbərliyinə də dəfələrlə bildirmişdim ki, bu, yeni təhlükə yarada bilər. Eyni zamanda, bu gün sanki Ermənistanın arxasında duran kimi görünən və onları Azərbaycana qarşı yeni provokasiyalara, təxribatlara təhrik edənlər, çox güman ki, axıra qədər onların arxasında durmayacaqlar. Necə ki, 2020-ci ildə və ondan sonrakı dövrdə dura bilməmişlər. Ona görə yox ki, durmaq istəmirlər, sadəcə olaraq, Azərbaycan buna imkan verməyəcək. Ona görə Azərbaycanın dövlət büdcəsinin əhəmiyyətli hissəsi hərbi və təhlükəsizlik məsələlərinə xərclənəcək. Mən bunu artıq bir dəfə demişəm: biz Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun bərpasına 4 milyard, hərbi və təhlükəsizlik məsələlərinin həlli üçün 8,4 milyard manat vəsait xərcləyirik. Bu, tam fərqli ola bilərdi. Çünki Ermənistanın silahlanma yarışını bizi maliyyə resurslarımızı əsas məsələlərdən başqa, hərbi məsələlərə cəlb etməyə məcbur edir. Mən onu da bildirmişdim ki, Ermənistan silahlanma yarışında bizimlə rəqabət apara bilməz. Ancaq biz burada bir məsələni də nəzərə almalıyıq. Ermənistana bu silahlar ya pulsuz verilir, ya da kredit şəklində. O kreditlər də müəyyən dövrdən sonra silinir, o cümlədən Avropa İttifaqının «sülh fondu»ndan. Dırnaqarası, çünki sülh fondu əslində sülh məqsədləri üçün istifadə olunmalıdır. Onların sülh fondu isə silahlanmaya

istiqlamətləndirilir. Oradan birinci ödəmə edildi və bizdə olan məlumata görə, bu, son ödəmə deyil.

Narahatedici digər fakt odur ki, keçən ilin aprelinə tarixdə ilk dəfə olaraq çox qərribə bir əməkdaşlıq platforması yaradılmışdır – Amerika, Avropa İttifaqı və Ermənistan. Bildiyiniz kimi, Amerikanın Dövlət katibi, Avropa Komissiyasının Prezidenti və Xarici İşlər naziri, Ermənistanın baş naziri Brüssel şəhərində bir araya gəlmişdilər, faktiki olaraq, yeni bir əməkdaşlıq haqqında razılıq əldə etmişdilər. Bizdə olan məlumata görə, bu görüşdən əvvəl əldə edilmiş razılaşmada hərbi komponent də var idi, ancaq sonra həmin hərbi komponent rəsmən oradan çıxarıldı, amma de-fakto orada qalır. Bu əslində həm Avropa Komissiyasını, həm Amerika Birləşmiş Ştatlarını Azərbaycan–Ermənistan normallaşma prosesindən kənarlaşdırıb. Biz onlara bu barədə artıq bildirmişik. Əgər hər hansı bir tərəf tərəf tutursa, o, dürüst vasitəçi ola bilməz. Məhz buna görə keçən ay Amerika Dövlət katibinin xahişi havada qaldı və Azərbaycan üçtərəfli görüşə razılıq vermədi. Bildiyiniz kimi, Avropa İttifaqı Şurası Prezidentinin təşəbbüsü ilə Brüsseldə bir çox görüşlər keçirilmişdir. Artıq buna da son qoyuldu. Biz iki-tərəfli danışıqlar formatının tərəfdarıyıq və Azərbaycan bu məsələnin tərəfi kimi öz mövqeyini müdafiə edəcək.

Ermənistanın silahlanması yeni gərginliyə gətirib çıxaracaq. Biz bunu istəmirik, sülh istəyirik. Biz istəyirik ki, müharibə səhifəsi bağlansın. Ancaq gö-

rürük ki, Ermənistanın həm özü, həm yeni havadarları bunu istəmir. Onlar revanşist fikirlərlə yaşayır və Ermənistan faktiki olaraq, bölgə üçün bir təhdid mənbəyidir. Müstəqil Ermənistan dövləti əslində faşist dövlətdir. Çünki bu ölkəyə 30 ilə yaxın faşist ideologiyasının daşıyıcıları rəhbərlik ediblərsə, bu ölkəni onlar elə özləri kimi də formalaşdırıblar. İndi baxın, Ermənistanın birinci prezidentinin irqçi və faşist açıqlamaları nə dərəcədə eybəcərdirsə, bir o qədər də təhlükəlidir. O, etnik təmizləməni bir qürur mənbəyi kimi qələmə verir, azərbaycanlıların öz tarixi dədə-baba torpaqlarından qovulması ilə öyünür. Sadəcə olaraq, bu videomaterial indiictimailəşdirildi. Təbii ki, bunu Ermənistanda bilirdilər. Ermənistanın müttəfiqləri, havadarları bilirdilər və bu fikirləri bölüşürdülər. Bizə qarşı 30 illik işğalçılıq siyasəti sadəcə olaraq, Ermənistan məhsulu deyil, onunla həmrəy olan islamofob, azərbaycanofob, irqçi, ksenofob dairələrin, xarici ölkələrin nümayəndələrinin birgə məhsuludur. Belə bir faşist dövlətlə biz qonşuyuq və faşizm təhlükəsi sovuşmur. Ona görə də faşizm məhv edilməlidir. Bunu ya Ermənistan rəhbərliyi özü məhv edəcək, ya biz məhv edəcəyik. Bizim başqa çarəmiz yoxdur. Yəni də 30 illik işğal, xalqımızın əzabları, Xocalı soyqırımı, dağıdılmış, viran qoyulmuş Qarabağ – bütün bunlar bizim gözümüzün qabağındadır və kim zamanət verə bilər ki, bu təkrarlanmayacaq? Heç kim! Çünki Ermənistanın birinci 3 rəhbəri faşist ideologiyasının daşıyıcılarıdır. Ermənistanın indiki rəhbəri,

mən demişəm, indi özündən sülh göyərçini düzəltmək istəyir. Amma baxın onun 2018–2019-cu illərdəki çıxışlarına, onları indi heç kim xatırlatmaq istəmir. Hətta onun Fransadakı dostları da ondan imtina etmək istəmirlər. Yəni bu ideologiya orada yaşayır və bunun daşıyıcıları təkcə bugünkü Ermənistan müxalifəti deyil, Ermənistan iqtidarıdır. Bir daha demək istəyirəm ki, biz sadəcə olaraq, müşahidəçi kimi buna tamaşa edəsi deyilik. Ermənistan silahlanmanı dərhal dayandırmalıdır. Ona silah verən Fransa və digər ölkələr o kontraktlara xitam verməlidir, ləğv etməlidir. Ermənistana göndərilmiş silahlar geri qaytarılmalıdır. Bu bizim şərtimizdir. İndi kim bunu necə istəyir, elə də qəbul etsin. Mən sözümlü deyirəm, onlar da bilirlər, onların arxasında duranlar da bilirlər ki, əgər biz nəyisə deyiriksə, deməli, bu məsələyə çox ciddi yanaşıırıq.

Ümid edirəm ki, sülh müqaviləsi ilə bağlı bizim bütün şərtlərimiz qəbul ediləcək. Çünki bu şərtlərdə hər hansı bir fəvqəladə məsələ yoxdur. Minsk qrupunun ləğv edilməsi, Konstitusiyanın dəyişdirilməsi – bunlarsız sülh müqaviləsi mümkün deyil. Əgər Ermənistana sülh müqaviləsi lazım deyilsə, bizə də lazım deyil. Bu, imzalanmadan da biz yaşaya və öz siyasətimizi apara bilərik. Mən yenə də Ermənistan tərəfinə məsləhət görərdim ki, hər şeyi yaxşı ölçüb-biçsin, o cümlədən dünyadakı geosiyasi dəyişiklikləri. Onların yaxın dostları siyasi səhnədən biabırçılıqla silinirlər. Dünən xəbər gəldi ki, Ermənistanın və Paşinyanın yaxın dostu cənab Trüdo da vəzifədən getməli

oldu. Həmin o ölkə ki, İkinci Qarabağ müharibəsi dövründə və ondan sonrakı dövrdə qatı antiazərbaycan mövqeyində idi, heç Fransadan çox da uzağa getmir. Fransaya gəldikdə, indi orada siyasi səhnədə nələr baş verir? Hər kəs özü görür. Dünən Fransa Prezidenti Azərbaycana qarşı yenə də cəfəng ittihamlar irəli sürmüşdü. Görünür ki, cənab Makron Azərbaycansız yaşaya bilmir. Onda hansısa belə bir maniya yaranıb və bütün günahlarını bizim üstümüizə atmaq istəyir. Hesab edirəm, biz o qədər güclənmişik ki, Fransanın daxili işlərinə qarışa bilərik və nəyisə dəyişə bilərik, biz bununla fəxr edə bilərik. Əslində bu açıqlama öz acizliyinin etirafıdır. Özünü böyük dövlətin rəhbəri adlandıran bir Prezident, sən demə uzaqda, Qafqaz bölgəsində yerləşən 10 milyon əhali olan ölkənin əməllərindən əziyyət çəkir. Halbuki bizim Fransanın daxili işləri ilə bağlı heç bir işimiz yoxdur. Sadəcə olaraq, qeyri-normal yanaşma, qeyri-adekvat siyasət buna gətirib çıxarıb. Yəni Ermənistan bunu çox ciddi ölçüb-biçməlidir. Amerikada da Soros dövrü başa çatıb. Bayden Administrasiyası əslində Soros üsulu ilə idarə olunurdu. Təsədüfi deyil ki, Baydenin son qərarlarından biri Sorosu Amerikanın ən yüksək mükafatı ilə təltif etməsi idi. Yəni bu sorosçular faktiki olaraq, mövqelərini itirirlər. Ermənistan rəhbərliyi bunu da nəzərə alsın. Nəzərə alsın ki, Yaxın Şərqdə onların yaxın müttəfiqi Əsəd diktaturası artıq tarixin zibilinə göndərilib və bu, davam edəcək, ona görə düzgün addım atsın. Biz Azərbaycan olaraq, onlar

üçün təhlükə mənbəyi deyilik. Biz istəyirik ki, Cənubi Qafqazda sülh olsun, əməkdaşlıq olsun, onlar bizə mane olmasınlar. Onlar Türkiyə ilə Azərbaycan arasında coğrafi maneə kimi fəaliyyət göstərməsinlər. Zəngəzur dəhlizi açılmalıdır və açılacaqdır. Onlar bunu nə qədər tez başa düşsələr, o qədər də yaxşıdır. Biz belə vəziyyətdə qala bilmərik. Biz Azərbaycanın ayrılmaz hissəsi olan Naxçıvana niyə müxtəlif yollarla getməliyik? Bizim birbaşa əlaqəmiz olmalıdır və bu əlaqə Ermənistanın suverenliyini şübhə altına qoymur. Sadəcə olaraq, onlar 10 noyabr Bəyanatının müddəalarını yerinə yetirməlidirlər. Orada hər şey açıq-aydın göstərilib. Biz 4 ildən çoxdur ki, səbir göstəririk, 4 ildən çoxdur istəyirik ki, bu, danışıqlar yolu ilə həll olunsun. Biz nə qədər gözləməli olacağıq və nə üçün gözləməliyik? Onlar bütün bunları nəzərə almalıdırlar. Mən bir dəfə demişəm, onlar gərək bizi əsəbiləşdirməsinlər və başa düşsünlər ki, burada söz sahibi bizik və Cənubi Qafqazda Azərbaycan aparıcı iqtisadiyyatdır, aparıcı hərbi gücdür və aparıcı dövlətdir. Bugünkü dünyada güc amili ön plandadır və bunu heç kim unutmamın.

V ü s a l M ə t l ə b: Cənab Prezident, indi söylədiyiniz fikirlərin davamı olaraq soruşmaq istəyirəm. Ermənistanın silahlanma yarışını və bəzi ölkələr tərəfindən, bəzi qüvvələr tərəfindən Ermənistanın ciddi-cəhdlə silahlandırılması təbii ki, regionun təhlükəsizliyi üçün ciddi təhdid yaradır. Ancaq bizi maraqlandıran, qayğılandırıran başqa bir məsələ də var. Bizim

Böyük Qayıdış Proqramı və bərpa-quruculuq məsələsi. Bu proses bizim böyük qayıdışımıza mane olma-yacaq ki, ləngiməyəcəyik ki?

İlham Əliyev: Əlbəttə, müəyyən dərəcədə mane olur. Çünki böyük vəsait hərbi və təhlükəsizlik məsələlərinə ayrılır. Əgər Ermənistanın silahlanma siyasəti olmasaydı, deyə bilərəm ki, 8,4 yox, bəlkə də hərbi və təhlükəsizlik məsələləri üçün 4 milyard manat kifayət edərdi, əgər biz yenə də potensial təhlükə ilə üz-üzə qalmasaydıq. Ona görə, əlbəttə ki, bu vəsaitin bir hissəsi gedəcəkdi Qarabağın bərpasına, bir hissəsi isə gedəcəkdi digər bölgələrin inkişafına, bir hissəsi isə sosial proqramlara. Amma buna baxmayaraq, Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun bərpası bizim üçün hərbi məsələlərlə bərabər ən vacib prioritetlərdən biridir. Bu il ən azı 4 milyard manat ayrılacaq. Hesab edirəm ki, biz daha çox vəsait səfərbər edə bilərik, 3 il ərzində 10 yaşayış məntəqəsinə keçmiş köçkünləri qaytara bilmişik və artıq mətbuatda da bu gedib. 10 mindən çox köçkün artıq evlərlə təmin edilib və orada yaşayır. Bütövlükdə 30 minə yaxın insan orada yaşayır, müxtəlif vəzifələrdə çalışırlar – inşaatda, dövlət işlərində və digər sahələrdə.

Bu il üçün bizim planlarımızda daha 20-yə yaxın yaşayış məntəqəsinə keçmiş köçkünləri qaytarmaqdır. O şəhər və kəndlərin adları artıq seçilib, layihələr icra edilir. Bir çox kəndlərdə, şəhərlərdə indi inşaat işləri gedir və bu ilin sonuna qədər 30-a yaxın yaşayış məntəqəsində keçmiş köçkünlər məskunlaşacaqlar. Biz əsas infrastruktur layihələrini yəqin ki, 1-2 ilə

başla çatdıracağıq. Ən çox vəsait bu layihələrə gedir. Çünki 60 kilometrden çox tunellər, körpülər, elektrik stansiyaları, su anbarları inşa edilir. Biz artıq orada 30-dan çox su-elektrik stansiyasını işə salmışıq, dəmir yolları çəkmişik. Bütün bunlar əsas maliyyə yükü götürür. Təqribən 2-3 ildən sonra əsas infrastruktur layihələri başa çatacaq və ondan sonra yaşayış fondunun yaranmasına istiqamətləndiriləcək məbləğ daha böyük olacaq. Əgər dünya tarixinə nəzər salsaq görərik ki, işğaldan və dağıntıdan əziyyət çəkmiş heç bir ölkə öz ərazilərini bu temple və bu keyfiyyətlə bərpa etməyib. Burada da həm peşəkarlıq, həm də çox ciddi yanaşma göstəririk. Söhbət sadəcə, maliyyə resurslarından getmir, resurslar ola bilər, amma gerek sənin insan potensialın olsun. Biz son illər ərzində kadr hazırlığına da böyük investisiyalar qoymuşuq, texniki imkanlarımız da genişdir. Orada aparılan işlərin böyük hissəsi Azərbaycan şirkətləri tərəfindən görülür. İkinci yerdə Türkiyə şirkətləridir. Onlar daha çox tunellər, körpülər, dəmir yolları layihələrində iştirak edirlər. Bizdə çox ciddi texniki potensial var, kadr potensialı var, maliyyə resurslarımız var və güclü, düşünülmüş siyasət var. Onu da bildirməliyəm ki, bütün yaşayış məntəqələrinin layihələndirilməsi və ərsəyə gəlməsi ən yüksək standartlara cavab verir. İndi gedin istənilən yaşayış yerinə baxın, nə qədər rahat evlər, istər mənzil olsun, istər fərdi ev olsun, bütün infrastruktur, iş yerləri. Artıq iki sənaye parkı fəaliyyət göstərir. Təsəvvür edin, Ağdam şəhərində yaradıl-

mış sənaye parkının məhsulları indi xaricə ixrac edilir. Şəhər dağılıb, amma burada sənaye müəssisələri artıq fəaliyyət göstərir və xaricə məhsul ixrac edir.

Mən müharibə başa çatdıqdan dərhal sonra demişəm ki, biz Qarabağı cənnətə çevirəcəyik. Əslində onsuz da bura öz təbii quruluşuna, gözəlliyinə görə cənnətdir. Amma müasir infrastruktur, yaşayış yerləri, iş yerləri, rahatlıq – bura doğrudan da dünyanın ən gözəl yerlərindən birinə çevriləcək. Bura çox böyük coğrafiyadır. Həm Qarabağ, həm Şərqi Zəngəzur və ona o qədər də uzaq olmayan Naxçıvan Muxtar Respublikası iqtisadi, sosial, «yaşıl enerji» və təhlükəsizlik nöqteyi-nəzərdən vahid bir böyük məkana çevrilməlidir, halbuki bu bizim bölgüyə görə 3 regiondur. Tarixən bir-birinə bağlı olan bu bölgələr hazırda vahid konsepsiya əsasında inkişaf edir. Məsələn, biz bu il Naxçıvan və Ordubad şəhərlərinin baş planlarının hazırlanmasına da başlayırıq. Sonrakı illərdə Naxçıvan Muxtar Respublikasının digər şəhərlərinin baş planlarının hazırlanmasına başlayacağıq. Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdakı bütün yaşayış məntəqələri vahid baş plan əsasında qurulur. Bu, bir nümunə olacaq. Sonra biz bunu ölkəmizin digər bölgələrinə də tətbiq edəcəyik. Orada həm idarəetmə, həm infrastruktur, həm də «yaşıl enerji» layihələri bütün ölkəni əhatə edəcək. Bizim planlarımız bundan ibarətdir. Ümumi rəqəmləri gətirməklə kifayətlənirəm. Amma hesab edirəm ki, Azərbaycan televiziyaları və digər mətbu orqanlar orada gedən pro-

sesləri kifayət qədər işıqlandırırılar. İstərdim ki, daha da çox işıqlandırsınlar. Çünki orada hər gün nəsə dəyişir, nəsə tikilir, hər həftə keçmiş köçkünlər oraya qayıdırlar. Ona görə bizim mətbuat bölgədə gedən proseslərlə nə qədər çox maraqlansa və bunu işıqlandırsa, o qədər də yaxşı olacaq.

Sənən Rzayev: Cənab Prezident, Fransa ilə bağlı dediklərinizin və həmkarlarımlın qaldırdıqları mövzunun qismən davamı olaraq soruşmaq istəyirəm. Orada həqiqətən, bir az qəribə, təəccüblü şərait yaranır. Yenə də Sizin qeyd etdiyiniz Fransa Prezidentinin həmin çıxışı ilə bağlı, qısa desək, belə çıxır ki, Fransanın bütün problemləri həqiqətən də Azərbaycanla bağlıdır. Bu, təəccüb doğurur. Ona görə də mən bir neçə sual vermək istərdim. Birincisi, dövlət başçısı kimi, Siz cari ildə Azərbaycan–Fransa münasibətlərində baş verənləri nəzərə alaraq vəziyyəti necə qiymətləndirirsiniz, biz bu münasibətlərin pisləşməsində müəyyən bir həddə çatmışıq və ya hələ hər şey irəlidedir? Bu, bir məqamdır. İkinci məqam sadəcə, istəyirəm ki, bunu bir qədər geniş izah edəsiniz. Siz Fransa Prezidentinin reaksiyalarından danışdınız. Qəribə səs-lənsə də, bəlkə Siz bu məsələdə şəxsi amil, Fransa Prezidentinin Azərbaycana münasibətdə şəxsi reflekslərini görürsünüz? Çünki Fransanın bu vəziyyətdən xeyrinin nədən ibarət olduğu o qədər də aydın deyil. Sonuncu sual. Azərbaycan–Fransa münasibətlərinin tarixi qədimdir, yüksəliş və enişlərlə müşayiət olunub. Siz Azərbaycanın müəyyən mənada Fransanın daxili siyasi gündəliyi olduğunu, yəni fransız siyasətçisi mütləq

Azərbaycan haqqında danışmalıdır fikri ilə razısınız mı?

İlham Əliyev: Təəssüf ki, bu belədir. Sonuncu sualdan başlayım. Əgər Fransanın siyasi səhnəsində konsensus varsa, həmin konsensus yalnız azərbaycanofobiya zəminindədir. Təəssüf ki, təkcə hazırkı hakimiyyət deyil, hakimiyyətə iddialı olanlar da bir-birindən o qədər də fərqlənmirlər. Hələ Rusiya sülhməramlılarının olduğu dövrdə Qarabağa qanunsuz səfərləri xatırlatmaq kifayətdir. Axı onlar Fransanın indiki Prezidentinin rəqibləri idi, Paris meri də, yeri gəlmişkən, o seçkilərdə namizədliyini irəli sürmüşdü. Parisin daxil olduğu regionun qubernatoru da seçkilərdə Prezident Makronun rəqibi idi və bu yaxınlarda qısa müddətdə Baş Nazir vəzifəsini tutmuş cənab Barnye də bu məsələdə fərqlənir. Yəni onlar özlərini göstərməli idilər. Burada məsələnin kökünün nədən ibarət olduğunu demək mənim üçün çətinidir, amma yəqin ki, hansısa sintez var. İslamofobiya və prinsipcə ksenofobiya fransız siyasi sinfinin fərqli cəhətləridir. Təkcə bunlar deyil, yeri gəlmişkən, antisemitizm də. Bu hamıya yaxşı məlumdur. Üstəlik, erməni təsiri, erməni lobbisi. Hər kəs erməni icmaları qarşısında fərqlənməyə və həm indi, həm də gələcəkdə hansısa dividendlər əldə etməyə çalışır, onlar başa düşürlər ki, hakimiyyətdə qısa müddətdə qalacaqlar, bəzilərinə isə bu, ani xarakter daşıyır. Gələcək üçün dəstək almaq və «mən sizdənəm» demək yəqin həmin amillərdən biridir.

Bir çoxları və zənnimcə hakim zümrənin rəhbərləri 2020-ci ildə bizim Qələbəmizi özlərinin məğlubiyyəti kimi qəbul etdilər. Hərçənd belə düşünmək üçün heç bir əsas yox idi. Amma nədənsə, siz də dediyiniz kimi, bunu məhz belə şəxsi planda qəbul edirdilər. Mən bunu həm də fransız nümayəndələri ilə öz ünsiyyət təcrübəm əsasında deyirəm. Halbuki mən həmişə onlara izah etməyə çalışırdım ki, bunun sizinlə heç bir əlaqəsi yoxdur. Biz prinsip etibarilə sizə qarşı deyilik və heç bir şey etməmişik. Siz bizim üzərimizə gəldiniz. 44 günlük müharibə zamanı dəqiq xatırlamıram, 6 və ya 7 dəfə azadlıq mübarizəmizi dayandırmaq cəhdləri ilə bağlı Fransa Prezidentindən mənə zənglər daxil olurdu, sonra təhdid cəhdləri, qondarma «Dağlıq Qarabağ»ı tanımaqla bağlı təhdidlər. Münasibətlərimizin artıq ən aşağı səviyyəyə düşdüyü indiki məqamda bu barədə deyə bilərəm, amma mən cavab verdim ki, 2020-ci ilin noyabrından sonra qondarma «Dağlıq Qarabağ»ı tanıyan istənilən ölkə bizdən diplomatik münasibətlərin kəsilməsinə dair nota alacaq. Mənim cavabım məhz bundan ibarət idi. Qondarma «Dağlıq Qarabağ»ın tanınması mövzusu dərhal gündəlikdən çıxdı. Onlar bu dəfə başqa yolla getdilər, senat, parlament üzərindən tanındılar, sonra uzun müddət özlərinə bəraət qazandırdılar ki, hakimiyyətin bununla heç bir əlaqəsi yoxdur. Ümumilikdə bu, köhnə tarixçədir. İkincisi, şəxsi amil ola bilər, hərçənd mənim siyasətdə heç vaxt rəğbət və ya qeyri-rəğbətım olmayıb. Mən düşüncələrimi həmişə özümdə saxlamışam və heç vaxt mənfi mü-

nasibətimi ona layiq olanlara göstərmək istəməmişəm. Zənnimcə burada daha bir amil Fransa rəhbərliyinin siyasi cəhətdən səriştəsiz olmasıdır. Mənə cənab Makrona qədər Fransanın üç Prezidenti ilə işləmək və ünsiyyətdə olmaq nəsib olub və ölkələrimiz arasında münasibətlər həmişə çox uğurla inkişaf edib. Əgər Avropa İttifaqına üzv ölkələri götürsək, yəqin ki, həmin dövrdə – indiki hakimiyyətə qədər ən fəal münasibətlərimiz olub, həm siyasi, həm qarşılıqlı səfərlər, həm iqtisadi, həm də mədəni sahələrdə. Bizim Fransanın 13 şəhəri ilə qardaşlaşmış münasibətlərimiz olub. Çoxlu sayda mədəni tədbirlər keçirmişik.

Amma siyasi səriştəsizlikdən danışdığım zaman tərcümeyi-hallara baxmaq lazımdır. Prezident Şirakin tərcümeyi-halına, onun dövlət işində, hökumətdə, partiyada təcrübəsinə, Paris kimi şəhərə başçılıq etdiyi illərə nəzər salmaq lazımdır. Dövlət strukturlarında böyük yol qət edən, əsas nazirlərdən biri – bizim meyarlarla müqayisədə Fransada daha geniş funksiyası olan Daxili İşlər naziri vəzifəsinə yüksəlmiş Prezident Sarkozinin iş təcrübəsi. Yaxud partiya rəhbərlik edərək, bütün yolu keçən, Prezidentliyə namizəd və Prezident olmağı bacaran Prezident Olland. Eyni zamanda, indiki Prezidentin tərcümeyi-halına da baxmaq olar, daha da dərinə getmək istəmirəm. Zənnimcə öz rolunu həddən artıq qiymətləndirmək və ölkəni tamamilə özü ilə eyniləşdirmək baş verməməlidir. Ölkə başqa şeydir, Prezidentsə başqadır. Əgər hər hansı ölkə həqiqətən böyükdürsə, Prezident də ona bənzəməlidir. Əgər ölkə geridə qalıbsa, Prezi-

dent isə sanki mütərəqqidirsə, o, ölkəni də həmin səviyyəyə çatdırmalıdır. Ona görə də zənnimcə bu amillər mövcuddur. Amma bir daha deyirəm, əgər şəxsiyyət amili varsa, onda bu, qətiyyən Azərbaycan tərəfindən başlanmayıb.

Ən aşağı səviyyədən də geniş mümkündürmü? Bunu söyləmək çətindir. Mən prinsipcə heç vaxt danışmadığımız bir məsələni də çatdırmaq istəyirəm, zənnimcə bu, hər hansı şəkildə böhrandan çıxmağa kömək edəcək. Son bir neçə ay ərzində biz Fransa hökumətinin nümayəndələrindən təmaslar qurulması üçün siqnallar alırdıq, mənim yaddaşımda onların sayı 3 və ya 4-dür. Müxtəlif şəxslərdən bizim müxtəlif nümayəndələrə müraciətlər daxil olub və həmişə cavab verilib: «Biz hazırıq». Bəli, biz elə bu gün hazırıq, amma heç yerə getməyəcəyik, nə Parisə, nə də Brüsselə. Bizimlə görüşmək lazımdırsa, burada, Bakıda mümkündür. Hər dəfə hansısa bir mərhələ olur, sonra yenidən boşluq, sükunət yaranır.

Bu yaxınlarda növbəti, verbal diplomatik depeşa daxil oldu: yenə danışmaq və müzakirə aparmaqla bağlı. Yenə də biz hazırıq, bizim onlarla bölüşə bilməyəcəyimiz heç nə yoxdur, onlara qarşı, necə deyərlər, bu ölkəyə münasibətdə heç bir iddiamız yoxdur. Əsas odur ki, bizə toxunmasınlar, işlərimizə qarışmasınlar, Cənubi Qafqazla bağlı məsələlərə müdaxilə etməsinlər. Bu bizim dəqiq səsləndirdiyimiz tələbdir. Çünki hazırkı fransız hakimiyyətinin müdaxilə etdiyi hər yerdə, birincisi, rüsvayçı şəkildə uğursuzluq baş verir, ikincisi, onlar yalnız intriqa gətirir. Yalnız

intriqa. Afrikadan danışmağın mənası yoxdur, necə deyirlər, hər şey göz qabağındadır. Cənubi Qafqazda da vəziyyət eynidir. Azərbaycanda uzunmüddətli kontraktları olan bəzi şirkətlər istisna olmaqla, onların iştirakı praktik olaraq, sıfıra endirilib. Biz həmişə öz öhdəliklərimizə hörmətlə yanaşıırıq, ona görə də siyasi problemləri şirkətlərin fəaliyyətinə heç vaxt aid etməmişik. Burada işləyən fransız şirkətləri günahkar deyillər ki, onların belə bir hakimiyyəti var. Gürcüstanda da sabitliyi pozmaq üçün həmin cəhdlər edildi, hər kəsə aydındır və sirr deyil ki, bu hərəkətlər o qədər qeyri-diplomatik və aşkar edilmişdi ki, onlar belə diplomatik ənənələri olan ölkə üçün təəccüb doğurur. Ermənistan üzərində tam nəzarət də reallıqdır. Amma bu alınmayacaq. Mən mətləbləri bir az çox açdım, amma sizin sualınıza cavab vermək baxımından və münasibətlərin daha aşağı səviyyəyə düşməsi ilə bağlı düşünürəm ki, bu yeni informasiya hamı üçün faydalı olacaq.

S ə n a n R z a y e v: Sağ olun.

Nigar Sabirqızı: Cənab Prezident, mənim növbəti sualım İranla münasibətlərlə bağlı olacaq. Düşünürəm ki, bu məsələ ilə bağlı Sizin fikirləriniz hər kəsə maraqlıdır. Son zamanlar – son bir neçə ildə İran–Azərbaycan münasibətləri enişli-yoxuşlu dövrünü yaşayır. Bəzən bu ölkədə Azərbaycana qarşı başa düşülməyən davranışlar sərgilənir və bu da iki ölkə arasında müəyyən gərginliklərə səbəb olur. Elə bir neçə gün əvvəl Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyi növbəti belə davranışla bağlı İran tərəfinə etirazını bildirdi. Bilmək is-

təyirəm, hazırkı Azərbaycan–İran münasibətlərini necə qiymətləndirirsiniz və İranın indiki rəhbərliyindən bundan sonra hansı siyasəti gözləyirsiniz?

İ l h a m Ə l i y e v: Bu barədə danışmaq bir qədər tezdir. Çünki hazırkı İran rəhbərliyi ilə bizim elə ciddi təmaslarımız olmayıb. Hökumət üzvləri arasında müəyyən təmaslar olub. Onlar daha çox iqtisadi və nəqliyyat məsələlərinə aid idi. O məsələlər ki, bizdə onlar prinsipcə siyasi gündəlikdən ayrındır və biz heç vaxt onları qarışdırmamışıq.

Əvvəlki hakimiyyətlə bizim münasibətlərimizin pisləşməsi yenə də bizim günahımız ucbatından olmayıb. Sadəcə olaraq, bəzi məqamları xatırlatmaq istəyirəm. İkinci Qarabağ müharibəsi başa çatandan, artıq biz Laçın yoluna vizual müşahidə əldə edəndən sonra görməyə başladıq ki, İrandan gələn yanacaqdaşıyan yük maşınları müntəzəm olaraq Qarabağa Ermənistandan səfərlər edir. Mən köməkçimə göstəriş verdim və o, İranın Azərbaycandakı ovaxtkı səfiri ilə telefonla danışdı, deyib ki, bunu dayandırın. Biz bunu ictimailəşdirmək istəmirik, xahiş edirik, bunu dayandırın. Bu, yaxşı deyil, biz bunu görürük, bu bizim ərazimizdir. Siz burada qanunsuz işlərlə məşğulsunuz. Əfsuslar olsun ki, bundan sonra bu dayanmadı və daha da artdı. Sonra ikinci addım olaraq, İran səfiri Xarici İşlər Nazirliyinə dəvət edildi, ona etiraz notası verildi və bu ictimailəşdirildi.

Ondan sonra həm gülməli, həm də ağlamalı hadisələr baş verdi. Saxta erməni maşın nömrələrini İran yanacaqdaşıyan yük maşınlarının üzərinə yapışdır-

maqla keçməyə başladılar, sanki Ermənistan maşınlarıdır. Amma onların üzərində farsca yazılar da var idi. Bu bizi çox təəccübləndirdi və biz araşdırmağa başladıq. Gördük ki, eyni nömrə bir neçə maşına yapışdırılır, nömrə eyni, maşınlar fərqli. Saxtakarlığı o qədər səliqəsiz etmişdilər ki, adam söz tapa bilmir. Sonra biz bir maşını saxladıq, sürücülər saxlanıldı və gördük ki, onların yol sənədlərində yazılıb – Stepanakert, Ermənistan. Yəni bu, açıq bizim ərazi bütövlüyümüzə, suverenliyimizə hörmətsizlik idi.

Ondan sonra bizə qarşı o məlum hədə-qorxu addımları, təlimlər, bəyanatlar, hədələr başlandı. Biz də adekvat addımlar atdıq. Bizim sərhədimizdə əgər hər hansı bir təlim, hərbi təlim keçirilsə, biz də Azərbaycan–İran sərhədinin bu tərəfində eynisini etdik. Göstərdik ki, biz heç kimdən qorxmuruq və haqlı olan tərəf bizik. Bütün bunlar mətbuatda həmin o təhqir kampaniyası ilə müşayiət olunurdu. Çünki bu, görünür, bəzi hakim dairələrin iş üslubudur. Əslində təhqir gücsüzlüyün rəmzidir. Əgər nəyə-sə çata bilmirlərsə – mən ədəbsiz olan insanları nəzərdə tuturam – təhqirə keçirlər. Yəni təhqir edən əslində özünü təhqir edir.

İran tərəfindən məsələnin tənzimlənməsi və sair xəbərlər gəldi. Daha sonra səfirliyimizə qarşı terror aktı törədildi və bu, təşkil olunmuş terror aktı idi. Bunu deməyə əsas verən bir çox amillər var idi. Birincisi, təxminən 40 dəqiqə ərzində bir dənə də polis maşını oraya yaxınlaşmamışdı. Halbuki bu, paytax-

tın mərkəzində idi. Terroru törədən şəxs ertəsi gün psixi xəstə elan edildi. Halbuki istənilən tibbi ekspertiza bir neçə gün davam edir. Həmin bu şəxs elə terroru törətdiyi gün mətbuata çıxır və müsahibə verir. O hadisədən iki il keçir. Bu günə qədər həmin insan ona verilən hökmə məruz qalmayıb. Bütün bunlar göstərir ki, bu, təşkil olunmuşdu. Bu, bir zəiflik nümayişi idi və Azərbaycan tərəfi də adekvat addımlar atdı. Bilirsiniz ki, biz səfirliyin bütün əməkdaşlarını geri çağırdıq və bizə rəsmi qaydada söz verilməyənə qədər – İranın mərhum Xarici İşlər naziri, helikopter qəzasında həlak olmuş cənab Abdullahian gəlib mənə söz vermişdi ki, o adam edam hökmünə cəlb ediləcək – ondan sonra biz səfirliyin əməkdaşlarını geri qaytardıq. Amma bizi yenə də aldatdılar. Çünki edam hökmü həm icra edilmədi, həm də iş məhkəmədən yenə də istintaqa göndərildi. Bu, dövlət səviyyəsində edilən anlaşılmaz bir hərəkət idi və biz öz tələblərimizdə israrlıyıq. Biz bilirik ki, İranda daha az ağır olan cinayətlərə görə edam hökmü elan edilir və dərhal icra olunur. Amma burada 2 il keçib, bu nəinki icra edilməyib, hətta iş yenə də istintaqa göndərilib.

Bax, bu, məsələnin bir tərəfidir. İndi yeni hökumətlə bağlı olan münasibətləri hələ ki, təhlil etmək çətindir, çünki mənim şəxsən yeni Prezidentlə görüşüm olmayıb. Əgər nə vaxtsa olsa, mən bu barədə danışa bilərəm.

O ki qaldı əyalət mollasının bizə qarşı nifrət dolu münasibətinə, bu, birinci dəfə deyil. Ərdəbil şəhərinin

mollası dəfələrlə Azərbaycana, Azərbaycan xalqına qarşı təhqiramiz ifadələr işlədib, o cümlədən mənə qarşı. Burada sual ondan ibarətdir ki, onu o vəzifəyə təyin edən adam buna necə münasibət göstərir. Axı o, özbaşına gəlib orada oturmayıb. Onu kim təyin edib, biz yaxşı bilirik. Onun reaksiyası nədir, o bunu dəstəkləyir, yoxsa yox və Azərbaycandan kim üzr istəyəcək? Üzr istəyəcəklər, yoxsa yox?

İranın Xarici İşlər Nazirliyinin açıqlamasındakı təəssüf hissi kifayət deyil. Burada açıq təhqir olub: həm Türkiyə, həm Azərbaycan prezidentləri, həm bizim xalqlar rəsmi tədbirdə canlı yayım gedən zaman və sadəcə, təəssüf?! Bu qəbuledilməzdir. Ona görə biz hesab edirik ki, o əyalət mollası cəzalandırılmalıdır. Ən azı vəzifəsindən qovulmalıdır və Azərbaycandan üzr istəməlidir.

Nigar Sabirqızı: Çox sağ olun.

Q a y Ş o u n: Cənab Prezident, Azərbaycan İtaliya, Yunanıstan, Macarıstan və Türkiyə kimi bir çox Avropa ölkələrinə öz qaz təchizatını artırıb. Gələcəkdə Avropa üçün enerji daşıyıcılarının təmin edilməsində Azərbaycanın yardımı ilə bağlı mülahizələrinizi bizimlə bölüşə bilərsinizmi?

İ l h a m Ə l i y e v: Bəli, qaz ixracımız artır və hazırda biz müxtəlif infrastruktur layihələrindən, əsasən «Cənub Qaz Dəhlizi» və onun artırılmasından istifadə edərək, qaz təchizatının coğrafiyasını genişləndiririk. Son zamanlar Avropada istismara verilmiş yeni interkonnektoqlar vasitəsilə müxtəlif bazarlara çıxışımız mümkündür.

Bildiyiniz kimi, 2022-ci ildə başlanmış Rusiya–Ukrayna müharibəsi nəticəsində Avropaya Rusiyanın qaz təchizatının pozulması zamanı Avropa Komissiyası yardım üçün Azərbaycana müraciət etdi. Həmin vaxt Avropa Komissiyasının Prezidenti buraya, Bakıya gəldi. Elə bu məkanda biz Bəyannamə imzaladıq. Biz razılaşdıq və dedik ki, sizə kömək etməyə – Avropaya qaz təchizatımızı iki dəfə artırmağa hazırıq. Həmin vaxt Avropa istiqamətində qaz təchizatımız 7 milyard kubmetr idi. Bunun üzərində işləməyə başladıq. Sermayə yatırmağa və müxtəlif interkonnektorlar vasitəsilə qazımızı nəql etmək imkanlarını araşdırmağa başladıq. Həmin vaxtdan etibarən qazımızı alan Avropa ölkələrinin sayı artdı. Hazırda onların sayı 10-a bərabərdir. Ümumilikdə 12 ölkə var. Onlardan 10-u Avropa ölkəsidir və həmin 10 ölkədən 8-i Avropa İttifaqının üzvüdür. Bir sözlə, biz coğrafiyanı genişləndirdik, qaz həcmi artırıldıq. Avropa İttifaqının üzvü olan bir çox ölkə hazırda öz daxili qaz istehlakının təxminən yarısını Azərbaycan qazı ilə təmin edir. Bu həqiqətən də Avropada tərəfdaşlarımıza göstərdiyimiz ciddi dəstəkdir. Beləliklə, gələcək planlarımız coğrafiyanı genişləndirməkdir. Hazırda qazımızı alan ölkələrə yaxın olan bəzi digər Avropa ölkələri ilə artıq danışıqlar aparırıq. Düşünürəm ki, gələn illərdə bu mümkündür.

Bununla belə, 2022-ci ildən bu günə qədər çox köklü dəyişikliklər baş verib, çünki həmin vaxt qaz ixracımız yalnız Gürcüstanı, Türkiyəni, Yunanıstanı və İtaliyanı əhatə edirdi. Yalnız o ölkələri. Sonra biz

Bolqarıstan, Macarıstan, Rumıniya, Serbiya, Şimali Makedoniya, Slovakiya və Xorvatiyanı əlavə etdik. Bütün bunlar kifayət qədər qısa müddət ərzində baş verdi. Bir sözlə, ehtiyatlarımız var, çünki onların təsdiqlənmiş həcmi artmaqdadır. Bir neçə il öncə onların həcmi 2,6 trilyon kubmetr təşkil edirdi. Lakin indi yenidən kəşf edilmiş, o cümlədən gələcəkdə nəzərdə tutulan ehtiyatlarla bu səviyyə daha da artacaq. Ümid edirik ki, bu il biz AÇQ-də «Dərin Qaz» layihəsindən ilk qazı alacağıq və bu, bütövlükdə qaz hasilatına gözəçarpan töhfə olacaq. Bununla belə, «Şahdəniz»in hələ də əsas qazı təchiz edən yataq kimi qalacağını nəzərə alsaq, biz «Abşeron»da qaz hasilatının 1,5-dən 5 milyard kubmetrə qədər artırılması məqsədilə tərəfdaşlarla çalışmağı planlaşdırırıq.

Bununla yanaşı, «Qarabağ», «Babək», «Asiman» və digər yataqlar kimi çox perspektivli layihələr var. Bu, potensialımızı artıracaq. Hazırda əsas məsələ yeni istiqamətlərə çıxmaqdır. Bu məqsədlə mövcud interkonnektorları genişləndirmək və ola bilsin, yenilərini tikmək üçün Avropada əlavə sərmayələr qoyulmalıdır. Hətta indi, 12 ölkəni boru ilə nəql olunan qazla əhatə etməklə, düşünürəm ki, Azərbaycan hazırda dünyada belə böyük coğrafiyaya malik olan aparıcı ölkələrdən biridir. Fikrimcə təchizat coğrafiyası baxımından ölkəmiz Avropada, həmçinin aparıcı ölkələrdən biridir, çünki bu göstərici qazın həcmi qədər vacibdir və bəzi ölkələr üçün hətta 1 milyard kubmetr belə, böyük fərq yaradır. Beləliklə, biz öz öhdəliklərimizə böyük məsuliyyət hissi ilə yanaşırıq.

Lakin həmin suala cavab verərkən, bir məsələni də qeyd etməyə bilmərəm. Biz böyük sərmayələr yatırırıq və qaz çatışmazlığı məsələsində Avropaya kömək etməyə çalışırıq. Eyni zamanda, biz elə bir vəziyyətlə üzləşirik ki, Avropa bankları ənənəvi yanacaq layihələrinin daha maliyyələşdirilmədiyini bəyan edirlər. Demək, bir tərəfdən Avropa bizdən əlavə təchizatı xahiş edir, digər tərəfdən bizi həmin vəsaitlərdən məhrum edir. Məsələn, Avropa Sərmayə Bankı qazıntı yanacaq layihələrinin maliyyələşdirilməsini tamamilə dayandırıb. Bildiyimə görə, AYİB-in hələ çox kiçik payı var. Əgər belə davam edərsə, onda sərmayə yatırmağa vəsait olmayacaq, çünki bu biznesdə sərmayə üçün korporativ maliyyələşmənin təxminən 30 faizi istifadə olunur. Pulun qalan hissəsi kredit götürülür. Pul vəsaitlərinin tərəfimizdən kredit kimi götürülməsi, yaxud avropalılar arasında interkonnektorların tikilməsi kimi məsələlər öz həllini tapmalıdır. Digər məsələ təchizatın cədvəlidir, çünki «yaşıl keçid»lə Avropa İttifaqında qazıntı yanacağının payı azalacaq. Onda necə olacaq? Bir sözlə, bir çox məsələ açıq qalır və biz Avropa rəsmiləri ilə dövrü məsləhətləşərək, onlarla məşğul oluruq. Lakin Avropa İttifaqı bizdən daha çox qaz istəyirsə, gərək öz «ev tapşırığı»nı yerinə yetirsin. Biz öz tapşırığımızı, onlar da öz vəzifələrini icra etməlidirlər.

N i g a r S a b i r q ı z : Cənab Prezident, Yaxın Şərqdə baş verənlərlə bağlı Sizin münasibətiniz maraqlıdır. 2024-cü il Qəzzada, Livanda gedən müharibələrlə yadda qaldı, İran–İsrail gərginliyi oldu, Suri-

yada Bəşər Əsəd rejimi devrildi və hazırda Yaxın Şərqdə bir Türkiyə amili var. Bu baxımdan istərdim həmin bölgədə baş verənlərə Sizin münasibətinizi öyrəmək.

İlham Əliyev: Bəli, biz çox şadıq ki, Suriyada dəyişikliklər baş verdi və bu münasibətlə Türkiyə ilə Suriyanın yeni hökuməti arasında mövcud olan əlaqələr bizi də çox sevindirir. Çünki Suriya Türkiyə ilə həmsərhəd olan ölkədir və hər bir ölkə öz sərhədlərində vəziyyəti sabit görmək istəyir. O cümlədən terrordan, PKK terrorundan əziyyət çəkən Türkiyə haqlı olaraq öz sərhədlərinin o biri tərəfində terrorun ləğv edilməsini tələb edir və nəinki tələb edir, buna nail olur. Artıq mən bu məsələyə öz münasibətimi bildirdim. Türkiyənin Suriyanın inkişafındakı rolu çox əhəmiyyətlidir və mən Əsəd rejiminin çökməsindən sonra Prezident Rəcəb Tayyib Ərdəğana zəng edərək, həm bu münasibətlə bir-birimizi təbrik etdik, həm də bildirdim ki, biz də Türkiyənin yanında olmağa hazırıq və bunu etməyə başlamışıq. Türkiyənin dəstəyi ilə birinci yardım karvanı da yola düşdü. Çünki Türkiyənin dəstəyi və logistik dəstəyi olmasaydı, bu, mümkün ola bilməzdi. Eyni zamanda, bizim Xarici İşlər Nazirliyinin nümayəndə heyətinin oraya göndərilməsi də Türkiyənin dəstəyi ilə olub. Biz istəyirik burada öz töhfəmizi verək ki, Türkiyənin heç olmasa bu sərhədində terrora son qoyulsun və hesab edirəm ki, bu çox ciddi geosiyasi dəyişiklik olacaq, böyük coğrafiyada sülhün, sabitliyin, əməkdaşlığın bərqərar olmasına gətirib

çıxaracaq. Təbii ki, Türkiyənin bütün digər sərhədlərində də terrorçuluğa yer olmamalıdır. Biz də Türkiyənin müttəfiqi kimi, hər zaman istənilən formada onların yanındaıyıq və bunu Türkiyə tərəfi bilir. Necə ki, Türkiyə istənilən formada, hər bir məsələdə bizim yanımızdadır, biz də onun yanındaıyıq. Bizim Müttəfiqlik Bəyannaməmiz hər gün yeni amillərlə zənginləşir və D-8-lə də bağlı, bax, bayaq verdiyiniz suala qayıtdıqda, bizi ən çox dəstəkləyən yenə Türkiyə olmuşdur və birinci bizi təbrik edən də Türkiyə olmuşdur. Ona görə Türkiyənin marağında nədirsə, bizim də marağımızda odur. Təhlükəsizliyimiz də birdir, maraqlarımız da birdir, gələcəyimiz də birdir və həm Yaxın Şərqdə, həm də eyni zamanda, Avropada – bir qədər bu məsələyə biz toxunduq–tamamilə yeni vəziyyət yaranır və burada güclü Türkiyə amili əsas rol oynayacaq. Biz də onun yanındaıyıq. Yəni ki, gücümüz daha da artacaq. Böyük coğrafiya–Avropanı, Asiyanı, Cənubi Qafqazı, Xəzər hövzəsini əhatə edən böyük coğrafiya artıq özlüyündə bir ciddi geosiyasi amildir. Hərbi güc, siyasi güc, iqtisadi potensial, birlik və bu gün dünyanın heç bir yerində bu qədər bir-birinə bağlı olan ölkələri görmək mümkün deyil, necə ki, Türkiyə və Azərbaycan. Ona görə biz çox ümidliyik və Suriyadakı dəyişikliklər bizi həddən çox sevindirir. Birinci, Türkiyəyə görə, ikinci, özümüzə görə. Çünki 12 il ərzində bizim Suriya ilə heç bir əlaqəmiz olmayıb. Bizim səfirliyimiz oradan çıxarılıb və Əsəd dönəmində Suriya hər zaman Ermənistanın yanında idi. Bizə qarşı Ermənistanla faktiki olaraq, birləşmişdi, sadəcə ola-

raq, Paşinyanın Əsədə göndərdiyi məktublara, rəsmi heyətlərə baxmaq kifayətdir – Xarici İşlər naziri, parlamentin spikeri və müavini. Onlar Suriyanı yaxın müttəfiq sayırdılar və artıq buna da son qoyuldu.

İsrail–Fələstin məsələsində də bizim mövqemiz dəyişməz olaraq qalır. Biz iki dövlətin yaranmasının, yəni mövcudluğunun həmişə tərəfdarı olmuşuq. Müstəqil Fələstin dövlətinin yaranması bu münaqişəyə son qoyacaq. Hesab edirəm ki, bunu hər kəs başa düşməlidir. Bildiyiniz kimi, biz uzun illər Fələstin Dövlətinə öz dəstəyimizi göstəririk. Həm siyasi, həm mənəvi, həm maddi dəstək və bu, davam edir. Uzun illər Azərbaycanda Fələstin səfirliyi fəaliyyət göstərir, bizim də Fələstində nümayəndəliyimiz açılmışdır. Bu münaqişə nə qədər tez başa çatsa, Qəzzada atəşkəs elan edilsə, o qədər də hamı üçün yaxşı olacaq. Biz bunu arzulayırıq və burada islam liqasının fəaliyyətini əsas götürürük. Çünki bu, daha çox ərəb dünyasının məsələsidir və burada ərəb dünyasının təşkilatı – ərəb liqasıdır, onun mövqeyi nədirsə, biz də o mövqeyə şərikik. İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının bütün tədbirlərində biz fəal iştirak etmişik və fəal iştirak edəcəyik. Bizim mövqemiz tam açıqdır.

V ə f a A ğ a b a l a y e v a: Cənab Prezident, dünyamız dəyişir, şəhərlərimiz dəyişir, təbii ki, idarəetmə sistemi də dəyişir. Azərbaycan da dünyanın bir parçasıdır və təbii ki, bu proseslərdən kənarda qalmır. Misal üçün, icra hakimiyyəti başçılarını Prezidentin xüsusi nümayəndələri əvəz edir və yaxud da böyük təşkilatları, fərdi təşkilatları vahid platformadan

idarə edən holdinqlər yaradılır və sair. Sualım Sizin sə-rəncamınızla bağlıdır. Azərbaycan Nəqliyyat və Kom-munikasiya Holdinqinin (AZCON) yaradılması nəyə xidmət edir və ümumiyyətlə, bu təsisatdan bizim göz-ləntilərimiz nədən ibarətdir?

İ l h a m Ə l i y e v: Son bir neçə il ərzində dövlət şirkətlərində yeni idarəetmə modeli tətbiq olunma-ğa başlanmışdır. İdarə heyətləri yaradıldı, idarə he-yətlərinin rəhbərləri vəzifəsinə dövlət məmurları tə-yin edildi və beləliklə, dövlət şirkətlərindəki prob-lemlər tam açıldı. Uzun illər dövlət şirkətləri, əfsus-lar olsun ki, təkcə təbii inhisarçı deyil, eyni zaman-da, zərərlə işləyən şirkətlər idi. Bunun bir çox səbəb-ləri var. Əsas səbəb idarəetmədə olan qüsurlar və pozuntular idi. Buna son qoymaq üçün artıq mənim tərəfimdən belə qərar qəbul edildi və bütün şirkətlər-də – onlar çox deyil, haradasa 10-a yaxın dövlət şirkəti var – yeni idarəetmə modeli yaradıldı və biz bunun müsbət tərəflərini dərhal görməyə başladıq. Uzun illər ərzində zərərlə işləyən, hər dəfə dövlət büdcəsinə müraciət edən SOCAR indi gəlirlə işləyir. Uzun illər ərzində zərərlə işləyən və hər dəfə dövlətdən dotasi-ya alan «Azərbaycan Hava Yolları» gəlirlə işləyir və səhv etmirəmsə, keçən ilin gəlirləri bir neçə yüz mil-yon manat səviyyəsindədir. İndi öz ehtiyaclarını özü qarşılayacaq. Dəmir Yolu İdarəsi də həmçinin. Uzun illər dövlətdən yardım alan indi təqribən 100–150 mil-yon manat gəlirlə işləyir və eynilə digər şirkətlər. Bu, birinci mərhələ idi. O sağlamlaşdırma və kadr islahatı mərhələsi artıq başa çatdı. O ki qaldı

AZCON qurumuna, bunun da məqsədi nəqliyyat sektorunu vahid çatır altında bir platforma kimi yaratmaqdır. Baxmayaraq ki, idarəetmədə dediyim müsbət dəyişikliklər baş verdi, ancaq nəqliyyat qurumları arasındakı koordinasiya zəif idi və nəzərə alsaq ki, bundan sonrakı illərdə bizim həm əsas gəlir mənbəyimiz, həm siyasi çəkimizi gücləndirən amillərdən biri nəqliyyat və bağlantılar olacaq, burada biz tam şəffaf və koordinasiya şəklində işlək mexanizm yaratmalı idik. Bir çox misallar var, məsələn, yükdaşımaları ilə bağlı – Xəzər Gəmiçiliyi üçün bir yükün daşınması daha sərfəlidir, dəmir yolu üçün başqa yükün daşınması. Liman burada nə dərəcədə vasitəçi mexanizm rolunu oynayır? Ona görə məqsəd dövlətin marağına əsasən, hansı yükün necə daşınması sərf edirsə, ona da üstünlük verilməlidir. Paralel olaraq, nəqliyyat sektorunun rəqəmsallaşdırılması prosesi də gedir. Bu istiqamətdə də lazımi tədbirlər görüldü, göstərişlər verilib, o cümlədən gömrük rəsmiləşdirilməsində də yük göndərən tərəf öz yükünü daim izləmək imkanına malik olacaq və burada süni əngəllər, pozuntular, eyni zamanda, təbii ləngimələr də aradan qaldırılacaq. Çünki biz Şərq–Qərb nəqliyyat dəhlizini tariflərin düzgün tənzimlənməsi hesabına həm iqtisadi cəhətdən daha sərfəli etməliyik, həm də süni əngəlləri aradan götürməliyik ki, yüklər daha tez vaxtda getsin.

Tariflərə gəldikdə, bir tarif var dəmir yolu, bir tarif var beynəlxalq liman, bir tarif də var gəmiçilik tətbiq edir və bu tariflər arasında uyğunsuzluq var. Yəni bir çox digər detallar var ki, bu, vahid siste-

min yaranmasına ehtiyac yaradıb, biz bunu yaratmışıq və əminəm ki, formalaşmaqda olan bu qurum tezliklə, necə deyərlər, öz səmərəliliyini göstərəcək. Bununla paralel olaraq, şəhər nəqliyyatı problemləri də göz önündədir. Biz vaxtilə şəhər nəqliyyatını yüngülləşdirmək və tıxacları azaltmaq üçün bir çox böyük layihələr icra etdik. İndi bir çoxlarının yadından bəlkə də çıxıb, xüsusilə gənc nəsil bəlkə də bunu heç bilmir. Vaxtilə nə qədər problemlər var idi, hətta, bax, buradan şəhərə getmək üçün neçə dairə var idi. Mərdəkan dairəsi, Sabunçu dairəsi, Koroğlu dairəsi, Suraxanı dairəsi, hər dairədə tıxac, həmin o aeroport – şəhər yolu, cəmi 4 zolaq, əslində 3 zolaqdan ibarət idi. İkinci, yəni beton yolu adlandırdığımız yol, ümumiyyətlə, yox idi. Bunları sadalamaqla vaxt gedə bilər. Ona görə vaxtilə bir çox tunellər, yol qovşaqları inşa edildi. Amma indi biz görürük ki, yenə də nəqliyyat vasitələrinin sayı artır, insanlar daha çox maşın alır, iqtisadi fəallıq artır. Yenə də şəhər tıxaclarda boğulmağa başlamışdır. Ona görə mənim tərəfimdən tapşırıq verildi və indi baş plan faktiki olaraq, hazırlanıb. Burada avtobus nəqliyyatını metro nəqliyyatı ilə uzlaşdırmaq məsələləri dayanır. Biz son vaxtlar bir neçə metro stansiyasını istifadəyə verdik. Amma bu, kifayət deyil və mənim göstərişimlə yeni 10 metro stansiyası inşa ediləcək. Onların yerləri də seçildi və bu ildən başlayaraq artıq investisiyalar da qoyulacaq. Bununla bərabər, yeni yol infrastruktur layihələrini Bakı şəhərində icra etmək üçün artıq ilk 7-8 layihə seçildi. Beynəlxalq mütəxəssislər

cəlb edildi. Biz hansı yollara üstünlük verməliyik. Bəzən yeni yol açılır, amma o, tıxacın azalmasına yox, artmasına gətirib çıxarır. Burada beynəlxalq təcrübə çox vacibdir və bu məsələ də mütləq öz həllini tapacaq.

Bir də ki, şəhər avtobus parkını elektrobuslarla əvəzləmək prosesi də başlamışdır. Biz artıq 150-dən çox yeni elektrobus gətirmişik və bu il Azərbaycanda yerli elektrobus istehsalı da başlanacaq. Yəni işlər gedir. Mənə verilən məlumata görə, oktyabr–noyabr aylarında Azərbaycanda istehsal olunan birinci elektrik avtobuslar istifadə ediləcək və bu da şəhərimizin havasına çox müsbət təsir göstərəcək. Çünki biz bilirik ki, havanı çirkləndirən ən böyük mənbə nəqliyyat vasitələridir, xüsusilə böyük maşınlar.

Digər layihələr də icra edilir. Sadəcə olaraq, məlumat üçün deyim, məsələn, indi bizim avtomagistrallarda elektron tərəzilər quraşdırırıq. Keçən il buna başlamışdıq, bu il də davam edəcək və bütün magistrallarda quraşdırılacaq. Çünki nə baş verir: yeni yol çəkilir, amma sonra bəzi iş adamları yük maşınlarını elə yükləyirlər ki, yolu dağıdırlar. Ona görə birinci elektron tərəzilər quraşdırıldıqdan sonra buna son qoyuldu. Çünki böyük cərimələr tətbiq olunur. Artıq yük daşıyan şirkətlər özləri yüklərin çəkisini ölçürlər ki, cəriməyə məruz qalmasınlar.

Bir çox müasir texnologiyalara əsaslanan yeniliklər tətbiq edilir və ediləcək. Yəqin ki, Azərbaycan mətbuatı da bu sahəni daha çox işıqlandırmalıdır. Çünki bu, insanları haqlı olaraq narazı salan

və narahat edən məsələlərdir. Ona görə biz bu işləri yoluna qoyacağıq. Yəqin ki, 10 stansiyanın tikintisi bəlkə də 5 il çəkdir. Amma yolların çəkilişi daha az. Azərbaycan ictimaiyyəti təbii olaraq, bu məsələlərlə bağlı daim məlumatlandırılacaq.

V ü s a l M ə t l ə b: Təxminən müsahibənin əvvəlində qeyd etdiniz ki, yeni dünya nizamının formalaşmasının başlanğıcındayıq. Bilmək istərdik, bu nizamın Cənubi Qafqaza mümkün təsirləri nə ola bilər və Azərbaycan hansı ssenarilərə hazırlaşır?

İ l h a m Ə l i y e v: Əslində biz bu prosesin fəal iştirakçısı olmalıyıq. Biz sadəcə olaraq, burada yeni nizamın necə olacağını gözləməməliyik. Biz öz işimizi görməliyik və gündəliyimizi bundan sonra da tətbiq etməliyik. Çünki Cənubi Qafqaz bizim regionumuzdur və Azərbaycan bu bölgənin aparıcı ölkəsi kimi məsuliyyət nöqtəyi-nəzərindən də xüsusi çəkiyə malikdir. Ona görə yeni nizamı biz ədalətli nizam kimi görürük. Əgər bunu bir sözlə ifadə etmək mümkündürsə, bu, ədalətli olmalıdır və əslində Azərbaycanın uzun illər apardığı siyasətə də uyğundur. Biz indi belə görürük, yəni suverenlik, müstəqillik, bir-birinin işlərinə qarışmamaq, müxtəlif bəhanələrlə ölkələrin daxili vəziyyətini gərginləşdirməmək. Bütün bunlar əslində bizim xarici siyasət xəttimizdir. Azərbaycan uzun illər bu siyasəti aparır. Biz heç kimin işinə qarışmırıq, öz işimizlə məşğuluq. Kim bizə müraciət edir, çalışırıq ki, o müraciətləri cavabsız qoymayaq. Öz siyasətimizlə, sərmayə qoyuluşumuzla Cənubi Qafqazda faktiki olaraq, yeni nəqliyyat və energetika

xəritəsini yaratmışıq. Bir tərəfimiz Xəzər üzərindən Orta Asiyaya uzanır, bir tərəfimiz Avropaya və bu böyük coğrafiyada Azərbaycan faktiki olaraq, əvəz olunmaz ölkəyə çevrilir. Sadəcə olaraq, xəritəyə baxmaq kifayətdir ki, hər kəs görsün – Orta Asiya və Qərb dünyası ilə birləşmək, bağlantılar yaratmaq istəyən Azərbaycandan yan keçə bilməz. Bunu bizsiz edə bilməzlər. Müasir infrastruktur, sabitlik, düşünülümüş siyasət və dünyaya açıqlıq – biz yeni dünya nizamına öz töhfəmizi əməllərimizlə veririk. Bəzən bu, bir qədər diqqətdən kənarda qalır. Amma mən bilirəm ki, Azərbaycanın son illərdəki addımları çox ciddi təhlil edilir, çox ciddi. Çünki dünya tarixində öz ərazi bütövlüyünü öz gücü ilə bərpa edən ikinci ölkə olmayıb, hər halda, yaxın və orta keçmiş nəzər salsaq. Bunu biz etmişik, bütün təzyiqlərə, təhdidlərə və təhlükələrə rəğmən.

Müstəqil siyasət aparmaq iqtidarında olan ölkələrin sayı o qədər də çox deyil. Baxın, indi yenə də Kanadaya qayıdırıq. Trampın bir sözü ilə Kanadanın Baş Naziri istefaya getdi. Axı Kanada Azərbaycandan 10 dəfə çox neft hasil edir – 300 milyon ton və əhalisi də cəmi 40 milyondur. Yəni 300 milyon ton, əgər başqa iqtisadiyyat olmasa belə, 40 milyonu 300 milyon tonla yola vermək olmaz? Görün bunların iqtisadiyyatı nə qədər bərpad vəziyyətdədir ki, əgər Amerika onlara əlavə rüsum tətbiq etsə, onların iqtisadiyyatı çökəcək. Cənab Tramp deyəndə ki, Kanada 51-ci ştat olmalıdır və cənab Trüdo qubernator olmalıdır, bu, «trollinq» kimi sayıla bilər. Əslində bu

sözlərdə bəlkə də məntiq var. Mən nəyi deyirəm, baxın Avropa ölkələrinə, onlar güc mərkəzlərindən nə qədər asılıdır və bəzən də başqa faktorlardan. Müstəqil siyasət aparmaq iqtidarında olan ölkələr çox deyil. Ona görə bizim bu sahədəki siyasətimiz haqlı olaraq bizə rəğbəti daha da artırır və əminəm ki, yeni dünya nizamı tam formalaşma prosesinə düşəndə, o cümlədən Azərbaycanın mövqeyi də nəzərə alınacaq, ən azı Cənubi Qafqazda və Xəzər hövzəsində. Biz buna hazır olmalıyıq.

Dünya miqyasında bu proses necə gedəcək, bunu deyə bilmərəm. Bunu bəlkə də hələ tam təsbit etməyiblər, amma bu danılmazdır. Hesab edirəm ki, çox vaxt keçmədən biz bunu görəcəyik və mən bunu bir neçə dəfə demişəm. Əgər hər bir ölkə öz daxili işləri ilə məşğul olsa, onda nə müharibə olacaq, nə münacişə olacaq, nə də qarşıdurma olacaq. Hərə öz sərhədləri çərçivəsində öz işi ilə məşğul olsun və başqa ölkələrin daxili işlərinə qarışmasın. Bəlkə də belə bir dünya fantastik görünür. Çünki tarixən imperialist qüvvələr «parçala və hökm sür» prinsipi ilə yanaşmışlar, müstəmləkələri tamamilə idarə edərək, onların bütün sərvətlərini oğurlayıb özləri üçün dövlət qurmuşlar. Amma buna son qoyulmalıdır və müstəmləkəçilik kimi iyrənc praktikaya son qoyulmalıdır. Hesab edirəm ki, yeni dünya nizamında bu məsələ də nəzərə alınacaq. Mən daha çox hesab edirəm ki, ölkələrin suverenliyi toxunulmaz olmalıdır və qorunmalıdır, heç kim heç kimin işinə qarışmamalıdır. Biz buna nail ola bilmişik. Bizim işimizə heç kim qarışa bilməz. Cəhdlər olub?

Bəli, olub. Olacaq? Yəqin ki, olacaq. Nəticə olub? Yox və olmayacaq. Amma gözüümüzün önündə olan bir çox ölkələr xarici müdaxiləyə məruz qalırlar və bu o ölkələrin mənəvi və genetik kodunu da faktiki olaraq sarsıdır. Zəif ölkələrə yad dəyərlər, mənfi dəyərlər aşılır. Zəif deyəndə, ölkə zəif ola bilməz. Liderlər əgər zəifdirlərsə, onda ölkə zəif sayılır. Ona görə biz bu işə öz gündəliyimizlə hazırıq, gündəliyimiz də var. Bizim siyasətimiz artıq bunu göstərir və yenə də deyirəm, bu işə bizim töhfəmiz əhəmiyyətli olacaq.

V ə f a A ğ a b a l a y e v a: Cənab Prezident, mövzu ilə bağlı bu sual yəqin ki, yerinə düşəcək deyə, ünvanlamaq istəyirəm. Qəribə bir tendensiya yaranıb, hamı yanvarın 20-sini gözləyir, Trampın inaqurasiya mərasimini. Düşünürlər ki, ondan sonra hansısa proseslər reallaşdırılacaq və Siz də «Rossiya seqodnya» agentliyinə verdiyiniz müsahibədə qeyd etmişdiniz ki, Trampı bizimlə eyni qayıqda görürsünüz. Eyni zamanda, Şuşa Media Forumunda da Sizə ünvanlanan suallardan birinə cavabınızda hələ o vaxt namizəd olan Tramp ilə bağlı müsbət mesajlar eşitmişdik. Necə düşünürsünüz, yaxud da sualı belə ünvanlayım, Sizə elə gəlirmi ki, Co Bayden dünyanı elə dəyişib ki, Trampın işi çətin olacaq?

İ l h a m Ə l i y e v: Ola bilər. Cənab Tramp tamamilə yeni gündəliklə hakimiyyətə gəlir. Onun birinci dönəmində Amerika–Azərbaycan əlaqələrində hər hansı bir problem yaşanmamışdı. Əksinə, münasibətlər çox müsbət idi və bir çox istiqamətlər üzrə biz irəliləyişə nail ola bilmişdik. Bayden Administrasiyası

nın Azərbaycanla bağlı əsas səhvi ondan ibarət idi ki, o, Amerika–Azərbaycan münasibətlərini Amerika–Ermənistan münasibətlərinin qurbanına çevirdi. Yəni Azərbaycana Ermənistan–Azərbaycan, ya da ki, Amerika–Ermənistan münasibətlərinin prizmasından yanaşırdı və o vaxta qədər əldə edilmiş yaxşı nəticələr kölgədə qaldı, bu, birincisi. İkincisi, Azərbaycana qarşı ədalətsiz mövqe sərgiləmişdir, xüsusilə Qarabağ məsələsi ilə bağlı və bu həm ədalətsiz, həm də ki, ikili standartlara əsaslanan mövqe idi. Çünki mən Amerika nümayəndələrinə dəfələrlə deyirdim və açıq da deyirdim, mətbuatda da siz Ukraynanın ərazi bütövlüyünü ikiəlli dəstəkləyirsiniz, silahlar verirsiniz, milyardlarla pul verirsiniz. Biz öz ərazi bütövlüyümüzü bərpa etmişik, niyə bizi cəzalandırmaq istəyirsiniz? Buna cavab verin. Cavab da yox idi. Cavab bəllidir ki, bu, ikili standartlardır. Eyni zamanda, hesab edirəm, Bayden Administrasiyasının səhvlərindən biri də o idi ki, Amerikaya olan inamı böyük dərəcədə sarsıtdı, özü öz əməlləri ilə. Məsələn, elə Əfqanıstan məsələsinə qayıtsaq, Azərbaycan birinci ölkələrdən idi ki, Əfqanıstandakı missiyaya qoşulmuşdu – həm hərbi kontingent göndərmişdi və dəfələrlə onu artırmışdı, həm də Amerika üçün çox vacib olan nəqliyyat-logistika məsələlərini də həll etmişdi. Biz onlara lazım olana qədər 907-ci düzəliş–sanksiya qaldırılmışdı, biz ki, lazım olmadıq, tətbiq etdilər. Bu nədir? Bunun bir adı var: nankorluq. Bu nankorluqdur və hansı inamdan söhbət gedə bilər? Hansı uzunmüddətli əməkdaşlıqdan söhbət gedə bilər? Bayaq dediyim kimi, Sorosun bu

yüksək mükafatla təltif edilməsi bütün maskaları yırt-
dı, bu, Soros iqtidarı idi, həm Bayden dönəmində,
həm Trampa qədər olan 8 il ərzində və məhz buna gö-
rə bizim münasibətlərimizdə heç bir irəliləyiş olmamış-
dır. Biz Amerika ilə əsas ciddi əməkdaşlıq platforma-
sını Klinton və Corc Buş dönəmində yaratdıq və
Trump dönəmində bu davam etdi. Ona görə ümidlər
var. Mən Şuşa Forumunda, hələ iyul ayında – heç
kim bilmirdi, kim qalib gələcək, kim uduzacaq, o məş-
hur Tramp–Bayden debatları da keçirilməmişdi –
mən sadəcə olaraq, Azərbaycanın maraqları nöqtəyi-
nəzərindən və bir insan kimi, öz mövqemi bildirdim
ki, Tramp bizim cəmiyyətimizin bölüşdüyü dəyərləri
təbliğ edir. Ailə dəyərləri, mənəviyyat dəyərləri – bun-
ları təbliğ edir. Elə bunun ailəsinə baxmaq kifayətdir.
İndi mən başqalarının ailəsi haqqında bir şey demək
istəmirəm, amma indi bu o qədər ictimailəşdirilib ki.
Bir də Bayden Administrasiyasının yalan danışması,
söz vermək, sonra o sözdən çəkinmək və özünü sanki
heç nə olmamış kimi aparmaq, buna nə ad vermək
olar? Ona görə Azərbaycan cəmiyyətinin, bütün ölkə-
lərin ümidləri ondadır ki, bu əxlaqsızlığa, mənəviy-
yatsızlığa son qoyulacaq və cəmiyyətlər, hansılar ki,
Azərbaycan kimi ənənəvi dəyərlər üzərində qurulub,
onlar bu kənar təsirdən yaxalarını qurtaracaqlar, bu
birincisi. İkincisi, yenə də deyirəm, öz açıqlamaları ilə
cənab Tramp çox aydın, açıq mesajlar göndərir. İndi
bunların bəlkə də hamısını təhlil etmək mümkün
deyil. Amma deyə bilərəm ki, onların böyük əksəriy-
yətini Azərbaycan ictimaiyyəti bölüşür. Ona görə də

mən dedim ki, ümidlər var, ümidlər böyükdür. O cümlədən Amerika–Azərbaycan strateji əlaqələrinə yaxınlaşmaq da mümkün olacaq. Hesab edirəm ki, əgər hər iki tərəf maraqlı olsa, biz Amerika–Azərbaycan əlaqələrini strateji səviyyəyə qaldıra bilərik.

S ə n a n R z a y e v: Cənab Prezident, sualım Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında münasibətlərlə bağlıdır. Tarix göstərir ki, bu münasibətlər birmənalı deyil, burada müxtəlif məqamlar var. Ötən il Azərbaycanla bağlı qətnamələri nəşr edən Avropa Parlamentinin tərkibi dəyişdi. Avropa Komissiyasının bu yaxınlarda artıq qismən formalaşmış yeni tərkibi müəyyənləşdirildi. Burada bəziləri qaldılar, digərləri artıq gediblər. Siz bir neçə məqamdan danışdınız. Ziddiyyətli məqamlar var. Avropa İttifaqı bir tərəfdən bizim ən böyük ticarət tərəfdaşımızdır. Burada Avropa İttifaqının üzvləri nəzərdə tutulur, digər tərəfdən Ermənistana silah üçün pul və ya bilavasitə silah ötürməyi planlaşdıran qondarma «sülh fondu». Başqa prizmadan, Siz həmkarlarımın suallarını cavablandırarkən energetika sektoru ilə bağlı, bizim onlara qaz tədarükümüz haqqında danışdınız. Onlara qaz lazımdır. Amma digər tərəfdən, Avropa İttifaqının nümayəndələri – sözdə mülki missiya – ölkəmizə binoklla baxırlar. Bütün bunlar kifayət qədər ziddiyyətlidir. Bilmək istərdim, cari ildə Azərbaycan və Avropa İttifaqı münasibətləri ilə bağlı gözləntiləriniz nədir? Belə mənfi cəhətlər və ya müsbət hadisələr üstünlük təşkil edəcək? Sizcə belə bir şəraitdə hansı əks addımlar atılmalıdır? Belə bir təəsürat yarana bilər ki, həmin fond, bu qondarma mü-

şahidəçilər Brüssel tərəfindən oraya münasibətlərimizi pozmaq üçün göndərilir.

İlham Əliyev: Avropa Komissiyası ilə münasibətlərimizin necə inkişaf edəcəyini söyləmək çətinidir. Amma ötən il məyusluqla dolu bir il oldu. Belə ki, keçən il Avropa İttifaqı normallaşma prosesində bir-mənalı olaraq Ermənistanın tərəfini tutdu. Sizin də yaxşı bildiyiniz çoxlu faktlar var. Əlbəttə, Avropa İttifaqının qondarma müşahidə missiyasının müddətinin uzadılması etimadı möhkəmləndirmədi, əksinə, sarsıtdı. Axı bunun bizimlə razılaşdırılmasını tələb etdikdə, hansısa yüksək ambisiyalardan çıxış etmirdik, sadəcə, bu missiyanın özünün yaradılması və onun sərhədimizə göndərilməsi bizimlə, 2022-ci ilin oktyabrında Praqada şəxsən mənimlə razılaşdırılmışdı. Əgər həmin vaxt biz bunun 2 aylığına və 40 nəfərdən ibarət olacağı barədə razılığa gəldiksə, deməli, bu belə də olmalı idi. Mən razılığa gəldikdə, hətta sözdə də olsa, həmişə bu razılaşmalara əməl edirəm. Amma belə bir vəziyyətdə Avropada hesab etdilər ki, onlar bu razılaşmaları pozmaq hüququna malikdirlər. Sonra heç nə bildirmədən, bizimlə heç bir razılıq olmadan nəinki bu missiyanın müddətini uzatdılar, sayını artırdılar, həm də Avropa İttifaqının üzvü olmayan ölkəni dəvət edərək, mahiyyətə etimadı qırdılar. Sonra, necə deyərlər, binoklla rüsvayçı nümayişlər, onlar yarıhərbi geyim və çəkmələr geyinir və oraya hansısa döyüşçülər kimi gedirlər. Onların oradan necə sürətlə qaçağını göstərmək istəmirəm, əgər kimsə təsadüfən Azərbaycan ərazisinə soxularsa, onda

görəcəklər ki, əllər necə qaşınır. Ona görə də biz onlara çatdırdıq ki, binokl şousuna son qoysunlar, artıq, necə deyərlər, binoklsuz gəzişirlər. Hərçənd bu yaxınlarda bir Avropa ölkəsinin Prezidenti Azərbaycanı binoklla izləmək kimi ədəbsiz davranış sərgiləyib. Məgər o, bundan bir həftə əvvəl burada, Bakıda olarkən və mənimlə görüşməyi xahiş edərkən bunları görmürdü? Əgər baxmaq istəyirdisə, mən onu Qarabağa göndərərdim, dağları seyr edərdi. Başa düşürsünüzmü, bu, artıq nümayiş deməkdir. Bu, sadə məsələ deyil, münasibət deməkdir. Binoklla sanki düşməyə baxırsan. Əgər siz Azərbaycana belə münasibət bəsləyirsinizsə, onda biz necə münasibət göstərə bilərik? Mən hələ xarici işlər üzrə sabiq ali nümayəndənin destruktiv rolundan danışmıram. Başqa məsələlər də var. Çoxlu məyusluq oldu.

İndi nə olacağını bilmirəm. Komissiya yenidir, hərçənd bəzi personajlar köhnədir. Bütün hallarda bu, yeni Komissiyadır. Azərbaycana və onun milli maraqlarına münasibət necə olacaqsə, bizim münasibət də elə olacaq. Əgər normal, konstruktiv olacaqsə, biz də səmərəli məcraya qayıda bilərik. Ötən il Avropa İttifaqının əldə etdiyi nəticə ondan ibarət oldu ki, o, Azərbaycan–Ermənistan trekinin normallaşması prosesindən tamamilə kənarlaşdırıldı. Əgər Ermənistanın qondarma «sülh fondu» tərəfindən silahlandırılmasının bundan sonra da davamı olacaqsə, bizim tərəfimizdən də adekvat hərəkətlər ediləcək. Mən hələ Avropa Parlamentinin rüsvayçı davranışını demirəm. Yeri gəlmişkən, yeni tərkib köhnəsindən o qədər də

fərqlənmiş. Həmin azərbaycanofobiya və tamamilə heç bir motivi olmayan eyni hücumlar. Biz, ümumiyyətlə, onları yada salmırıq, nə Avropa Parlamentini, nə də deputatları, hətta bu insanların kim olduğunu da bilmirik. Amma onlar Azərbaycanla mübarizəni özlərinin həyat amalına çeviriblər. Mən hələ suverenliyimizi bərpa etdikdən sonra, məhz bu səbəbdən elə 3 ay sonra bizimlə bağlı ayrı-seçkilik edən Avropa Şurası Parlament Assambleyasını demirəm. Əgər onlar, özləri dedikləri kimi, guya insan hüquqlarının pozulmasından danışdırlarsa, bunu 20 il ərzində edə bilərdilər. Niyə etmədilər? Demək, səbəb budur. Mən bir dəfə demişdim ki, biz yetərinə böyük sal daşı tərپətmişik, hətta bizə görünə biləcəyindən də daha çox böyük həcmli olanını. İndiki vəziyyətdə bu, bir çox avropalının – həm də təkcə onların deyil – iradəsinə zidd həll olunan sırf lokal münaqişə deyil. Onlar bizi asılı vəziyyətdə saxlamaq, buraya gəlmək, bizə mühazirə oxumaq, prosesdə iştirak etmək, monitoring aparmaq istəyirdilər. Biz onları bütün bunlardan məhrum etdik. Biz normal münasibətlər təklif edirik: gəlin normal, ikitərəfli əməkdaşlıq edək. Biz sizdən asılı deyilik, sizdən heç nə gözləmirik, sizin ailənizə üzv olmağa can atmırıq, açığını desək, siz heç vaxt əhalisi müsəlman olan ölkəni qəbul etməyəcəksiniz də. Elə isə gəlin yaxşı qonşular olaq, əməkdaşlıq edək, ticarət edək, sataq, alaq, texnologiyalar əldə edək. Təəssüf ki, bunların fəaliyyəti bizim Avropa İttifaqı ilə bütün proqramlarımızın dayandırılmasına gətirib çıxardı. Bütün tvininq proqramları dayan-

dırılıb, Avropa İttifaqının leqal olan qrantlarının hamısı dondurulub. Qismən qeyri-leqal olanlar da var, əsasən Gürcüstandan keçməklə sərhəddən buraya pul-lar gətirilir, yenə də sorosçu strukturların əlaltıları va-sitəsilə, amma əvvəlki kimi deyil, həm də bizim hü-quq-mühafizə orqanları bütün bunları izləyir. Amma bizim leqal qrantlardan imtina etməyimizin səbəbi odur ki, onlar ərazimizdə gələcəyə, əsasən gənclərə is-tiqamətlənmiş öz platformalarının yaradılmasına yö-nəldilmişdi. Təəssüf ki, biz Azərbaycan gəncliyinin bəzi nümayəndələrinin xəyanət yolu tutduğunu görü-rük, açıq-aşkar satqınlıq, erməniçiliklə əməkdaşlıq – bu da NED (Amerikanın «National Endowment for Democracy») və EED («European Endowment for Democracy») tərəfindən maliyyələşdirilən sözdə qrant proqramları vasitəsilə beyinlərin yuyulmasının nəti-cəsidir. Hətta burada siz klonlaşdırılma görürsünüz, adlar eynidir, sadəcə, birində «National», digərində «European» sözləri var. Bax, onların nail olduqları bundan ibarətdir, gələcəkdə də davam edəcək, daha böyük divar ucaldılacaq. Onlar Mərkəzi Asiya ölkələri ilə yaxınlaşmaq üzrə siyasətlərini necə həyata keçir-əcəklər? Rusiya üzərindən əlaqə saxlayacaqlar? Şübhə edirəm. Bəlkə İran üzərindən? Yenə də şübhə edirəm. Azərbaycanın altından tunel çəkəcəklər? Yəqin ki, bu da olmayacaq. Ona görə də bu məsələyə sadəcə, ayıq başla yanaşmaq, Avropaya, hər hansı Avropa ölkə-sinə qarşı heç vaxt pis bir şey etməmiş Azərbaycanı etibarlı tərəfdaş kimi qiymətləndirmək lazımdır. Azər-baycan yalnız cavab verib və cavab verməyə davam

edəcək – yaxşılığa yaxşıqla, pisliyə isə adekvat cavab veriləcək.

N i g a r S a b i r q ı z ı : Cənab Prezident, icazənizlə, mən bir qədər fərqli sual vermək istəyirəm. Siz bir qədər əvvəl bir cümlə işlətdiniz ki, bizim işimizə heç kim qarışa bilməz. Əlbəttə, bu inkaredilməzdir ki, Sizin qətiyyətiniz sayəsində Azərbaycan bu gün yalnız regionumuzda yox, dünyada bir gücə çevrilib. Siz bir qədər əvvəl qeyd etdiyiniz kimi, Makron Azərbaycansız yaşaya bilmir, Azərbaycanı bir güc kimi görür və Fransanın daxili işlərinə qarışmaqda bizi ittiham edir, yaxud bir neçə gün əvvəl məlum təyyarə qəzası ilə bağlı Rusiya Prezidentinin Azərbaycandan üzr istəməsi. Bu, ilk dəfə idi ki, Rusiya dövləti digər dövlətdən üzr istəyirdi. Çoxları buna inanmırdı, amma bu, baş verdi və bütün bunlar onun göstəricisidir ki, Azərbaycan güclü dövlətdir, onunla hesablaşmalı olduqlarını anlayırlar, başa düşürlər. Coğrafi cəhətdən kiçik, amma qalib və güclü bir dövlətin Prezidenti olmaq necə hissdir?

İ l h a m Ə l i y e v : Necə deyim sizə, birincisi, böyük məsuliyyətdir. İlk növbədə, mən öz vəzifəmə belə yanaşıram, hər gün, hər saat, gecə-gündüz. İkincisi, böyük şərəfdir. Mən xüsusilə son vaxtlar çox sevini-rəm. Son 4 ildir ki, mənim həyatım tam fərqlidir. Hamımızın həyatı fərqlidir, hamımız tamamilə başqa əhvali-ruhiyyə ilə yaşayırıq, oyanırıq, xaricə gedirik. Qalib ölkənin nümayəndəsi kimi, xüsusilə rəhbəri kimi yaşamaq, işləmək, beynəlxalq təmaslarda olmaq tamamilə fərqli hissdir. Xüsusilə nəzərə alsaq ki, 17 il ərzində biz tam fərqli bir vəziyyətdə idik, haqlı ol-

duğumuza baxmayaraq, bizi haqsız hesab edirdilər. Bütün bu 17 il ərzində ictimaiyyətin diqqətindən kənar bir çox məqamlar olub ki, insanı dərindən həm hiddətləndirirdi, həm üzürdü, həm incidirdi – ədalətsizlik. Çünki, necə deyim, ən böyük ədalətsizlik elə ədalətsizlikdir.

Bu gün hər yerdə və hər sahədə gedən inkişafın təməlinə məhz xoş əhvali-ruhiyyə, xoş ovqat, cəmiyyətimizin rahat yaşaması, özünə əminlik hissləri dayanır. Mən bilirəm ki, arxamda Azərbaycan xalqı dayanır, Azərbaycan xalqı da bilir ki, mən onun arxasında dayanıram, bu, xüsusi bir hissdir. Bunu yəqin ki, bir çoxları yaşamayıb. Xüsusilə hər iki dövrdə ölkəyə rəhbərlik edən şəxs kimi, bəlkə də bu, unikal təcrübədir. Dörd il keçməsinə baxmayaraq, hələ ki, bunu tam anlamaq çətindir. Mən azad edilmiş torpaqlarda bəlkə də 100 dəfədən çox olmuşam və hər dəfə gedəndə özümə eyni sözləri deyirəm, eyni sevinci bölüşürəm, sanki birinci dəfə gəlmişəm oraya. Siz necə, mən də elə. Məsuliyyət və qürur hissi. Biz elə ölkədə yaşayırıq ki, doğrudan da ölkəmizlə, xalqımızla fəxr edə bilərik.

N i g a r S a b i r q ı z ı : Çox sağ olun, təşəkkür edirəm.

V ə f a A ğ a b a l a y e v a : Cənab Prezident, bu yaxınlarda təsadüfən qarşıma bir müsahibəniz çıxdı. Siz o müsahibəni hakimiyyətə təzə gəldiyiniz illərdə vermişdiniz. Orada belə bir cümlə var idi ki, mən hakimiyyətə gələndə elə bilirdim ki, həqiqətən də dünyada ədalət var, hüquq var və o işləyir, amma zamanla gördüm ki, işləmir. Bir məqama toxunmaq istəyirəm, biz Azərbay-

can dövləti olaraq, Sizin sayənizdə hər zaman kiçik dövlətlərin və ada dövlətlərinin yanında olmuşuq. Azərbaycan televiziyaları həmin ərazilərdə çəkilişlər ediblər. Baxmayaraq ki, böyük media subyektləri susur, danışmır, gizlədir. Amma Azərbaycan televiziyaları Afrikanın qərbində yerləşən, neokolonial siyasət nəticəsində məhv olan ölkələrdə, adalarda, Korsikada, Yeni Kaledoniyada çəkilişlər edib. Sadə xalqın nümayəndələri – ən azından eşitdiyim cümlələri Sizə çatdırıram – qeyd edirlər ki, Azərbaycan dövlətinə və Azərbaycanın liderinə təşəkkür edirik. İnanın ki, onların hər biri Sizi tanıyır. Sualım ondan ibarətdir ki, neokolonial siyasətlə bağlı növbəti mərhələdə hədəflərimiz nədən ibarət olacaq və bu missiyanın önündə gedəcəyikmi?

İ l h a m Ə l i y e v: Bəli, bu, davam edəcək. Azərbaycan cəmiyyəti artıq öz mövqeyini ortaya qoyub və Bakı Təşəbbüs Qrupunun fəaliyyəti ildən-ilə genişlənir, böyüyür. Yenə də deyirəm, əgər bu proses müəyyən səbəblər üzündən başlamışdırsa, bu gün artıq həyatımızın bir parçasıdır və xüsusilə bu ərazilərin nümayəndələri ilə görüşmək, onların dilindən problemlərini eşitmək, onların gözündə bu həsrəti, bu tükənmiş ümidləri görmək həm ağırdır, həm də ki, çox tanışdır. Çünki biz də uzun illər təxminən eyni vəziyyətdə idik. Biz müstəqil olmayan dövrdə müstəqillik eşqi ilə yaşamışıq, hər halda, cəmiyyətimizin böyük qismi. Biz müstəqillik əldə etdik və dərhal işğala məruz qaldıq, hətta ondan qabaq. Bu ədalətsizlik elə həyatımızın bir parçası idi və biz bu ədalətsizlikdən canımızı xalqımızın iradəsi ilə qurtardıq. Amma bu xalqlar faktiki

olaraq, heç bir kütləvi informasiya vasitələrinə çıxış əldə edə bilmirlər. Onlar hədələnilir, onlara qarşı ədalətsizlik bir qayda olaraq artıq özünü təsdiqləyib. Onların müdafiəsinə qalxmaq istəyən tərəflərin, təşkilatların sayı da çox azdır. Çünki yenə də deyirəm, heç kim başağrısı istəmir, heç kim istəmir ki, böyük dövlətlərlə – hər halda, özlərini belə sayan – üz-üzə gəlsin. Amma biz bunu edirik və edəcəyik. Bu müstəmləkəçilik praktikası davam edənə qədər biz o xalqların yanında olacağıq. Artıq bunu Azərbaycan cəmiyyəti öz mənəvi borcu kimi qiymətləndirir və siz də qeyd etdiniz, bizim televiziya kanalları o bölgələrdə olarkən, yerində o insanların vəziyyəti ilə tanış olarkən bir daha o acı mənzərəni görür.

Sözün düzü, bəlkə 10 il bundan əvvəl heç mənim də bu bölgələrlə bağlı o qədər də məlumatım yox idi. Amma bu son qasırğa nəticəsində üzə çıxan məlumat məni bir daha, belə desək, dərindən sarsıtdı. Sən demə, Fransa sayılan bir ərazidə əhəlinin 70–75 faizi yoxsulluq şəraitində yaşayır. Axı nə üçün Fransada bu olmalıdır? Fransanın Prezidenti oraya gəlib deyir ki, Fransa olmasa, siz on min dəfə bundan da pis yaşayarsınız. Necə daha pis yaşamaq olar? – 75 faiz insan yoxsulluq şəraitində, mənzil fondunun 30–40 faizi köhnəlmiş, qəzalılı vəziyyətdə. Əgər bu Fransadırsa, onda sən demə, Fransa yoxsul ölkə imiş. Sadəcə olaraq, oranı strateji məntəqə kimi saxlamaq, oranın təbii sərvətlərini talamaq və xalqları əzmək, assimilyasiyaya məruz qoymaq, onları öz mənliyindən, dilindən, mədəniyyətindən məhrum etmək vəhşilikdir. Bu heç

bir ölkəyə şərəf gətirmir. Son illərə qədər bütün bunlar ört-basdır edilirdi. Heç kim bu barədə danışmırdı, heç kim o bölgələrin insanlarını heç yerə dəvət etmirdi. Orada haqlı etiraz başlayanda, görün Fransa hansı qəddarlıqla bu etirazın qarşısını aldı – 13 nəfər həlak oldu, 1000 nəfər həbs edildi. Onları oradan Fransanın əsas ərazisinə gətirdilər. Ona görə biz dövlət olaraq öz sözümüzü deyirik. Amma qeyri-hökumət təşkilatlarımız bu işləri davam etdirməlidirlər.

Q a y Ş o u n: Cənab Prezident, icazə verin, ingilis dilində bir sual da verim. Siz işini öz nəzarəti altında saxlayan ölkələrin dəyəri haqqında danışdınız. Gələcəkdə xarici siyasət baxımından Tramp Administrasiyasının görəcəyi işlər barədə bizdə də bəzi məlumatlar var. Necə düşünürsünüz, qloballaşma, başa düşdüyümüz kimi, artıq son günlərini yaşamırmı?

İ l h a m Ə l i y e v: Düşünürəm ki, hətta ondan əvvəl bu, baş verib. Əgər xatırlayırsınızsa, son illər qloballaşma haqqında o qədər də çox eşitmirik. Ola bilər ki, bu, 10, yaxud 15 il əvvəl bir tendensiya olub, lakin alınmadı. Çünki bir çox ölkə ona qarşı çıxdı. Onun nə mənə daşdığı da bir çox ölkə üçün aydın deyildi. Qloballaşma daha çox ticarətə, yoxsa bütün məsələlərə – belə ifadə etmək olarsa – eyni gözlə baxmaq idi? Bir sözlə, biz buna hər zaman qarşı çıxmışıq və hətta qloballaşma Qərbin siyasətində əsas tendensiya sayıldığı vaxtlarda aydın şəkildə çıxış etmişik. Hətta Prezident Tramp seçilməzdən əvvəl həmin məsələ müəyyən dərəcədə gündəlikdə əsas yer tutmurdu. Bununla belə, əminəm ki, o alınmadığı üçün tamamilə

aradan qalxacaq. Bir çox insan heç onun nə mənə daşdığını belə, bilmir. Yəni o müdaxilə aləti kimi istifadə olunmuş, hökmranlıq platformasının qurulması, gənc nəslin fikrinin dəyişdirilməsinə yönəlmişdir. Çünki qloballaşmanın əsas hədəfi gənc nəsil idi. Bu yanaşma onları dünya sakinlərinə çevirmək, onları mədəniyyəti, milli mənsubiyyəti, milli özünəməxsusluğu, ləyaqəti olmayan insana döndərmək, əlində pult olanların sanki robotuna çevirmək üçün hesablanmışdır. Bir sözlə, əminəm ki, onun vaxtı artıq keçib, bitib.

Q a y Ş o u n: Təşəkkür edirəm.

V ü s a l M ə t l ə b: Cənab Prezident, biz artıq 3 saata yaxındır işləyirik. Əgər həmkarlarımız da etiraz etmirsə, bunu sonuncu sual kimi qəbul edək. Əslində bəlkə bu mövzunun sona qalmasının rəmzi mənası da var. Biz birinci missiyanı, yəni torpaqlarımızın azad olunmasını uğurla tamamladıq və ikinci missiyanı həyata keçirməkdəyik – Böyük Qayıdış, bərpa-quruculuq. Siz dəfələrlə qeyd etmisiniz ki, biz bu qələbəni, bu mövzunu çox istismar edə bilmərik, qələbə eyforiyası ilə yaşaya bilmərik. İndi görünən odur ki, üçüncü missiya ilə üz-üzəyik. Söhbət Qərbi azərbaycanlıların öz dədə-baba yurdlarına qayıdışından gedir. İndiki şərtlər altında bu perspektivlər nə qədər real görünür?

İ l h a m Ə l i y e v: Bilirsiniz, bu bizdən asılıdır. Biz nə qədər fəal olsaq, perspektivlər o qədər ümidverici olacaq. Təbii ki, Qarabağın işğalı dövründə biz bu məsələ ilə fəal məşğul ola bilməzdik. Halbuki hələ 10 il bundan əvvəl mən bu mövzunu artıq siyasi gün-

dəliyə gətirmiş oldum və mənim tövsiyəmlə o vaxt Azərbaycan alimləri elmi əsərlər yaratmağa başladılar. İrəvan xanlığı haqqında böyük elmi əsər yaradıldı – Qərbi azərbaycanlıların keçmişdəki yaşayışı, orada məskunlaşması, tarixi xəritələrin çap etdirilməsi. Bütün bunları biz o vaxt da elə görürdük, çünki bu bizim haqlı istəyimiz idi. Amma hər şeyin ardıcılığı var və sıra artıq gəlib çatıb ki, biz bu məsələ ilə bağlı daha ciddi məşğul olmağa başlamışıq. İlk növbədə Azərbaycanda fəaliyyət göstərən, Qərbi Azərbaycan dan olan bir neçə ictimai qurum vahid bir təşkilat çərçivəsində birləşdi. Qərbi Azərbaycan İcmasının fəaliyyəti daha da təkmilləşdi, o cümlədən beynəlxalq fəaliyyəti, bir çox beynəlxalq təşkilatlarla təmaslar yaranıb və bu məsələ artıq beynəlxalq gündəliyə salınmışdır. Çünki bu vacibdir. Həm beynəlxalq leksikona, həm beynəlxalq gündəliyə artıq bu məsələ salınmışdır. Bundan sonra, əlbəttə ki, bizim həm qeyri-hökumət təşkilatlarının, həm dövlətin fəaliyyəti ondan ibarət olacaq ki, Qərbi azərbaycanlılar öz dədə-baba torpaqlarına, orada yaşadıkları kəndlərə, şəhərlərə qayıda bilsinlər və orada yaşasınlar. Bu, bütün beynəlxalq norma və prinsiplərə uyğun olan bir tələbdir.

Xüsusilə nəzərə alsaq ki, indiki Ermənistan ərazisi, demək olar ki, vaxtilə onun mütləq əksəriyyətini təşkil edən hissəsi azərbaycanlıların yaşadıkları tarixi torpaqlardır. Bu gün biz deyirik ki, 300 min Qərbi azərbaycanlı o bölgələrə qayıtmalıdır. Amma bütövlükdə o bölgədən çıxmış və bu gün Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində yaşayanların və onların nəvələrinin, nəti-

cələrinin sayı 300 mindən bir neçə dəfə çoxdur. Hələ XIX əsr rus imperiyasının xəritələrinə baxın. Orada bütün toponimlərin Azərbaycan mənşəli olması göz önündədir, ya da rus imperiyasının XX əsrin əvvəllərində tərtib edilmiş xəritələrinə. Orada da bütün şəhərlərin adları Azərbaycan mənşəlidir. Orada siz «Sevan gölü» adlı bir göl görməzsiniz. Orada Göyçə gölü yazılıb. Biz deyəndə ki, bu bizim tarixi torpağımızdır, biz həqiqəti deyirik. Bunu hətta bu yaxınlarda mətbuata çıxmış Ermənistanın birinci faşist prezidentinin çıxışında özü deyir ki, 3 rayonda azərbaycanlılar əksəriyyət təşkil edirdi. Zəngəzurda azərbaycanlılar əksəriyyət təşkil edirdi. Bəli. Əksəriyyət yox, tam azərbaycanlılardan ibarət olan kəndlər idi. Biz XX əsrdə 3 dəfə deportasiyaya məruz qalmışıq və hər dəfə bu deportasiyalar böyük fəsadlara gətirib çıxarıb. 1920-ci ilin noyabrında Qərbi Zəngəzur Azərbaycandan ayrıldı və Ermənistana birləşdirildi. Ondan 2 il əvvəl əfsuslar olsun ki, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti İrəvan şəhərini Ermənistana bağışladı və ondan sonrakı dövrdə xalqımız nə qədər əzab-əziyyət çəkdi. İndi vaxt gəlib ki, Ermənistan şərait yaratsın, Qərbi azərbaycanlılar öz dədə-baba yurdlarına qayıda bilsinlər. Biz bu məsələdə Ermənistan rəhbərliyindən çox dəqiq və beynəlxalq hüquqa uyğun mövqe gözləyirik. Onlar hələ ki, susmağa üstünlük verirlər. Halbuki biz bu məsələni dəfələrlə dilə gətirmişik və onlardan konkret cavab gözləyirik. Nə vaxt, hansı şərtlərlə azərbaycanlılar o bölgələrə qayıda bilərlər? Xüsusilə nəzərə alsaq ki, azərbaycanlıların yaşadıkları kəndlərin böyük

əksəriyyəti indi tamamilə boş qalıb, orada heç kim yaşamır, ora qayıtmaq o qədər də böyük problem olmaz, yəni ki, kimisə oradan köçürmək lazım olmayacaq. Sadəcə olaraq, təhlükəsizlik zəmanəti verilməlidir. Onların orada yaşama hüququ tanınmalıdır və əlbəttə ki, onların fəaliyyəti üçün şərait yaradılmalıdır. Yəni bizim tələbimiz bundan ibarətdir və ümid edirəm gün gələcək Qərbi azərbaycanlılar öz doğma torpaqlarına qayıdacaqlar.

Hesab edirəm yaxşı olardı ki, Ermənistanın baş naziri Qərbi Azərbaycan İcmasının nümayəndələrini qəbul etsin. Bildiyimə görə, onlar İrəvana da getməyə hazırdırlar. Qəbul etsin, onların dilindən problemlərini eşitsin, dinləsin onları. Onlar oradan əsassız qovulmuşlar. Onların tam hüququ var ki, oraya qayıtsınlar. Əgər bunu etməsə, onda hansı Avropa demokratiyasından söhbət gedir? Axı Ermənistan özünü bu gün Avropa demokratiyası yolu ilə gedən ölkə kimi təqdim edir. Qoy bunu əyani şəkildə göstərsin. Eyni zamanda, hesab edirəm ki, ATƏT də bu məsələ ilə bağlı öz mövqeyini bildirməlidir. Biz Avropa Komissiyasından da mövqe gözləyirik, bunu görməzliyə vurmaq düzgün addım deyil. Bu, ciddi problemdir. Bu, yüz minlərlə insanın hüquqlarının bərpası məsələsidir. Bu, insan hüquqları məsələsidir. Bu, ədalət məsələsidir. Bu eyni zamanda, göstərəcək ki, indiki Ermənistan rəhbərliyi faşist deyil. Çünki 3 prezident faşist idi. Yəni onların açıqlamaları, əməlləri, Xocalı soyqırımında üçünün də iştirakı və bir çox digər sübutlar var. Əgər indiki baş nazir demokratdırsa, özü də Avropa demo-

kratiyasının, necə deyərlər, «banisi» olan Fransa Prezidenti Makronun dostudursa, qoy bunu göstərsin, qoy icazə versin. Bizim istəyimiz bundan ibarətdir və bunu tələb etmək hər hansı bir ərazi iddiasında olmaq demək deyil. Sadəcə olaraq, buna insan hüquqları nöqtəyi-nəzərindən yanaşmaq lazımdır və biz bu məsələni gündəlikdən çıxartmayacağıq. Halbuki bizə belə təkliflər var. Amma bunu hamı bilsin, həm Ermənistan, həm onun arxasında duranlar ki, bu məsələ gündəlikdən çıxmayacaq, o vaxta qədər ki, azərbaycanlılar təhlükəsizlik şəraitində Qərbi Azərbaycana və o cümlədən Qərbi Zəngəzura yerləşəcəklər.

V ü s a l M ə t l ə b: Təşəkkür edirik, cənab Prezident, müsahibəyə görə çox sağ olun.

İ l h a m Ə l i y e v: Sağ olun, təşəkkür edirəm sizə.

İRAN İSLAM RESPUBLİKASININ MİLLİ TƏHLÜKƏSİZLİK ÜZRƏ ALİ ŞURASININ KATİBİ ƏLİ ƏKBƏR ƏHMƏDİAN İLƏ GÖRÜŞ

8 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 8-də İran İslam Respublikasının Milli Təhlükəsizlik üzrə Ali Şurasının katibi Əli Əkbər Əhmədianı qəbul etmişdir.

Dövlətimizin başçısı Əli Əkbər Əhmədianın ölkəmizə səfərinin əlaqələrimizin inkişaf perspektivlərinin müzakirəsi üçün yaxşı imkan yaratdığını dedi.

Qəbula görə minnətdarlığını bildirən qonaq qeyd etdi ki, dost və qardaş Azərbaycana səfər etməkdən məmnunluq duyur. İran İslam Respublikasının Ali Rəhbəri Ayətullah Seyid Əli Xameneinin və Prezidenti Məsud Pezeşkianın salamlarını dövlətimizin başçısına çatdırdı.

Prezident İlham Əliyev salamlara görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını İranın Ali Rəhbərinə və Prezidentinə çatdırmağı xahiş etdi.

Əli Əkbər Əhmədian vurğuladı ki, regionda Azərbaycan ilə İranın mədəni, tarixi, dini, o cümlədən sivilizasiya əlaqələrinin oxşarı yoxdur və belə qədim əlaqələrə malik iki ölkə tapmaq mümkün deyil. O, Azər-

baycanın öz ərazilərini işğaldan azad etməsini, ərazi bütövlüyümüzün və suverenliyimizin tam bərpa olunmasını qeyd edərək, bu münasibətlə təbriklərini çatdırdı və bütün bunlara görə çox sevindiklərini dedi.

Görüşdə Azərbaycan Respublikası ilə İran İslam Respublikası arasında siyasi, iqtisadi, nəqliyyat, enerji və digər sahələrdə əməkdaşlıq məsələləri müzakirə olundu.

Prezident İlham Əliyev xalqlarımızın çox sıx təllərlə bir-birinə bağlı olduğunu deyərək, iki dövlət arasında dostluq və qardaşlıq münasibətlərinin inkişafının vacibliyini vurğuladı. Dövlətimizin başçısı bildirdi ki, ölkəmiz İran İslam Respublikası ilə əlaqələrin bütün sahələrdə inkişafına həmişə xüsusi əhəmiyyət verir. İranda yeni Prezident seçkilərindən sonra Azərbaycanın bir neçə yüksək səviyyəli nümayəndə heyətinin bu ölkəyə səfər etdiyi məmnunluqla xatırlandı.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev ərazi bütövlüyümüzün və suverenliyimizin tam təmin olunması, torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsi ilə bağlı təbriklərə görə təşəkkürünü bildirdi və vurğuladı ki, Ermənistan işğal dövründə Azərbaycanın həmin ərazilərini darmadağın edib, mədəni və dini abidələrimizi, o cümlədən məscidlərimizi təhqirə məruz qoyub, ibadət ocaqlarında donuz və inək saxlayıb.

Prezident İlham Əliyev vurğuladı ki, ölkəmiz regional məsələlərin region dövlətləri tərəfindən həll edilməsinin tərəfdarıdır və bu xüsusda regional əməkdaşlıq xarakteri daşıyan 3+3 formatının təşəbbüskarı da

məhz Azərbaycan Respublikası olub. Regiondankənar xarici qüvvələrin regiona cəlb edilməsinin qəbul edilməz olduğu bir daha qeyd edildi.

Görüşdə Şimal–Cənub nəqliyyat dəhlizinin inkişaf etdirilməsinin və bu baxımdan Azərbaycan, Rusiya və İran arasında üçtərəfli əməkdaşlıq formatının vacibliyinə toxunuldu, Azərbaycanda bu istiqamətdə böyük həcmli yüklərin olduğu bildirildi. Həmçinin «Araz dəhlizi» layihəsi və bu çərçivədə Ağbənd məntəqəsi istiqamətində, Araz çayı üzərində körpülərin və yol-nəqliyyat infrastrukturunun tikintisi ilə bağlı fikir mübadiləsi aparıldı, bu layihənin də regional nəqliyyat bağlantılarının inkişafı baxımından xüsusi əhəmiyyət daşıdığı qeyd edildi. Azərbaycan ilə İran arasında Araz çayı boyunca su-elektrik stansiyalarının inşası layihələri müzakirə olundu. Azərbaycan, Rusiya və İran arasında elektrik xətlərinin birləşdirilməsi məsələsinə toxunuldu, bu istiqamətdə əməkdaşlıq üçün böyük potensialın olduğu vurğulandı.

Söhbət zamanı ölkələrimiz arasında dostluq, qardaşlıq və mehriban qonşuluq prinsipi əsasında münasibətlərin bundan sonra da yüksələn xətt üzrə inkişaf edəcəyi qeyd olundu, yaxın gələcəkdə Azərbaycanla İran arasında hökumətlərarası birgə Komissiyanın növbəti iclasının keçiriləcəyi bildirildi. İclas çərçivəsində dövlət başçıları tərəfindən qeyd olunan konkret layihələrin müzakirəsi baxımından əlverişli imkanın olacağına ümidvarlıq ifadə edildi.

AVROPA İTTİFAQININ CƏNUBİ QAFQAZ ÜZRƏ XÜSUSİ NÜMAYƏNDƏSİ MAQDALENA QRONO İLƏ GÖRÜŞ

8 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 8-də Avropa İttifaqının Cənubi Qafqaz üzrə xüsusi nümayəndəsi Maqdalena Qrononu qəbul etmişdir.

Maqdalena Qrono yeni vəzifədə dövlətimizin başçısı tərəfindən qəbul olunmasına görə minnətdarlığını ifadə etdi. O, təyyarə qəzası ilə bağlı dərin hüznə və başsağlığını çatdıraraq, aviaqəzanın bütün səbəblərinin hərtərəfli şəkildə araşdırılacağına ümidvarlığını bildirdi.

Azərbaycanın Avropa İttifaqının vacib tərəfdaşı olduğunu deyən qonaq vurğuladı ki, Avropa İttifaqı Cənubi Qafqaz regionunda davamlı sabitliyin təmin olunmasında maraqlıdır.

Maqdalena Qrono ölkəmizin region və onun hüddutlarından kənar kontekstində əhəmiyyətinə toxunaraq, bu xüsusda Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında dialoqun önəmini vurğuladı. Azərbaycanın Avropanın enerji təhlükəsizliyinə mühüm töhfə verdiyini deyən qonaq xüsusilə enerji sahəsində əməkdaşlığın vacibliyini qeyd etdi.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycanla Avropa İttifaqı arasında əməkdaşlığın zəngin tarixə malik olduğunu vurğuladı. Bu xüsusda, Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında enerji, nəqliyyat, investisiyalar, ticarət və qarşılıqlı maraq doğuran digər sahələrlə bağlı məsələlərə toxunuldu.

Dövlətimizin başçısı ölkəmizin Cənubi Qafqaz regionunda davamlı sülhün və sabitliyin təmin olunması üçün səylərini bundan sonra da davam etdirəcəyini bildirdi və Azərbaycan ilə Ermənistan arasında danışıqlar prosesinin ikitərəfli müstəvidə aparıldığını dedi.

Görüşdə Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında əməkdaşlığın inkişafı üçün təmasların davam etdirilməsinin vacibliyi vurğulandı.

**TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ RƏCƏB TAYYİB ƏRDOĞAN
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVƏ
TELEFONLA ZƏNG EDİB**

8 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə yanvarın 8-də Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan telefonla zəng edib.

Rəcəb Tayyib Ərdoğan ölkələrimiz arasında əməkdaşlığın bütün sahələrdə «Bir millət – iki dövlət» prinsipi əsasında inkişaf edəcəyini vurğulayıb, ölkəsinin Cənubi Qafqaz regionunda davamlı sülhün əldə edilməsinə tam dəstək göstərdiyini, hər zaman Azərbaycanın yanında olmağa davam edəcəyini bildirib.

Prezident İlham Əliyev də öz növbəsində, Azərbaycan–Türkiyə qardaşlıq, dostluq və strateji müttəfiqlik münasibətlərinin «Bir millət – iki dövlət» prinsipi ilə inkişaf etdiyini, ölkələrimizin hər zaman bir-birinin yanında olduğunu vurğulayıb.

Telefon söhbəti zamanı 2025-ci ildə iki qardaş ölkə arasında əməkdaşlığın inkişaf perspektivlərinə dair fikir mübadiləsi aparılıb, dövlət başçıları təmasların davam etdirilməsi məsələsini qeyd ediblər.

**GÜRCÜSTANIN BAŞ NAZIRI
ZATİ-ALİLƏRİ
İRAKLİ KOBAXİDZEYƏ**

Hörmətli cənab Baş Nazir!

Qali rayonunun Saberio kəndində baş vermiş yanğın nəticəsində beş uşağın həlak olması xəbəri bizi son dərəcə sarsıtdı.

Bu faciə ilə əlaqədar dərdinizi bölüşür, Sizə, həlak olan uşaqların ailəsinə və yaxınlarına, bütün Gürcüstan xalqına şəxsən öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından dərin hüznə başsağlığı verirəm.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 9 yanvar 2025-ci il

**AVROPA İTTİFAQI ŞURASININ
PREZİDENTİ ANTONİO KOŞTA
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVƏ
TELEFONLA ZƏNG EDİB**

9 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə yanvarın 9-da Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Antonio Koşta telefonla zəng edib.

Antonio Koşta təyyarə qəzası ilə bağlı dövlətimizin başçısına və Azərbaycan xalqına başsağlığını çatdırıb, Avropa İttifaqının bu qəzanın hərtərəfli araşdırılması ilə bağlı ölkəmizin mövqeyini dəstəklədiyini bildirib.

Prezident İlham Əliyev başsağlığına görə təşəkkürünü ifadə edib.

Telefon söhbəti zamanı Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında nəqliyyat, xüsusilə Transxəzər–«Orta Dəhliz» marşrutu üzrə daşımalar, Xəzər və Qara dəniz hövzələrini birləşdirən «yaşıl enerji» dəhlizinin yaradılması layihəsi, Azərbaycanın Avropa İttifaqına üzv ölkələrə qaz ixracı və enerji sahəsində əməkdaşlıq məsələləri ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb. Təmasların davam etdirilməsi razılaşdırılıb.

**LİTVA RESPUBLİKASININ ÖLKƏMİZDƏ
YENİ TƏYİN OLUNMUŞ FÖVQƏLADƏ
VƏ SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ KESTUTİS
VAŞKELEVİÇUS İLƏ GÖRÜŞ**

10 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 10-da Litva Respublikasının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri Kestutis Vaškelevičusun etimadnaməsini qəbul etmişdir.

Etimadnaməni qəbul etdikdən sonra dövlətimizin başçısı səfirlə söhbət etdi.

Dövlətimizin başçısı 2022-ci ildə Litva Prezidentinin ölkəmizə, 2023-cü ildə isə özünün Litvaya rəsmi səfərlərini, ötən ilin sonunda Gitanas Nauseda ilə telefon danışığını, həmçinin bundan əvvəlki dövrlərdə Litvanın dövlət başçıları ilə təmaslarını məmnunluqla xatırladı, bunların ikitərəfli münasibətlərin inkişafında vacib rol oynadığını qeyd etdi.

Səfirə Azərbaycanda fəaliyyətində uğurlar arzulayan Prezident İlham Əliyev ümidvar olduğunu bildirdi ki, onun səfirliyi dövründə əlaqələrimiz daha da genişlənəcək, əməkdaşlığımızın möhkəmlənməsi üçün yeni imkanlar müəyyənləşdiriləcəkdir.

Xoş sözlərə görə minnətdarlığını bildirən Kestutis Vaškelevičus Litva Respublikasının Prezidenti Gitanas Nausedanın səmimi salamlarını və xoş arzularını dövlətimizin başçısına çatdırdı.

Dövlətimizin başçısı salamlara görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Prezident Gitanas Nausedaya çatdırmağı xahiş etdi.

Səfir qeyd etdi ki, Litva Prezidenti onunla söhbəti zamanı Azərbaycanın oynadığı rolun önəmini vurğulayıb, ölkəmizlə əlaqələrin daha da möhkəmlənməsi istəyində olduğunu deyib, eyni zamanda, təyyarə qəzası ilə bağlı başsağlığını ifadə edib. Kestutis Vaškelevičus vurğuladı ki, Azərbaycan bu qəza zamanı xeyli sayda insanın həyatını xilas edən övladları ilə haqlı olaraq fəxr etməyə layiqdir.

Əlaqələrimizin tarixində ölkələrimizin və xalqlarımızın bir-birinin müstəqilliyini, azadlığını dəstəkləməsinin əhəmiyyətini qeyd edən səfir bunun rəmzi mənə daşdığını dedi. O, Azərbaycanın və Litvanın XX əsrin sonlarında müstəqil olmasından sonra ikitərəfli münasibətlərimizdə böyük inkişafa nail olduğunu vurğuladı. Səfir qeyd etdi ki, Litva Azərbaycanın Avropa İttifaqı ilə əlaqələrinin genişlənməsinə dəstək verməyə hər zaman hazırdır.

O, Azərbaycanın Ukraynaya göstərdiyi humanitar dəstəyi yüksək qiymətləndirdiklərini dedi, Litvanın Cənubi Qafqazda davamlı sülhü və inkişafı dəstəklədiyini vurğuladı.

Bu il ölkələrimiz arasında diplomatik əlaqələrin qurulmasının 30 illiyinin qeyd edildiyini deyən Kestutis

Vaşkelevičus səfirlik fəaliyyəti dövründə münasibətlərimizin tarixində nümayiş etdirilmiş dostluq və həmrəylik ruhunda çalışacağını bildirdi.

Söhbət zamanı iqtisadiyyat, kənd təsərrüfatı və bərpa olunan enerji sahələrində əməkdaşlıq məsələləri də müzakirə edildi.

**KÜVEYT DÖVLƏTİNİN ÖLKƏMİZDƏ
YENİ TƏYİN OLUNMUŞ FÖVQƏLADƏ
VƏ SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ MƏHƏMMƏD
FEYSAL ƏL-MUTAIRİ İLƏ GÖRÜŞ**

10 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 10-da Küveyt Dövlətinin ölkəmizdə yeni təyin olunmuş Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri Məhəmməd Feysal əl-Mutairinin etimadnaməsini qəbul etmişdir.

Etimadnaməni qəbul etdikdən sonra dövlətimizin başçısı səfirlə söhbət etdi.

Dövlətimizin başçısı ölkələrimiz arasında çox fəal siyasi əlaqələrin genişləndiyini vurğulayaraq, Küveytə rəsmi səfərini məmnunluqla xatırlatdı, Azərbaycan–Küveyt qardaşlıq münasibətlərinin bundan sonra da uğurla inkişaf edəcəyinə əminliyini bildirdi və bunun üçün yaxşı imkanların olduğunu dedi.

Prezident İlham Əliyev Küveytin yüksək səviyyədə nümayəndə heyəti ilə COP29-da təmsil olunmasını və bu tədbir çərçivəsində Küveyt Dövlətinin Vəliəhdi şeyx Sabah Xalid əl-Həməd əl-Sabah ilə görüşünü məmnunluqla xatırlatdı.

Dövlətimizin başçısı səfirə fəaliyyətində uğurlar arzuladı.

Xoş sözlərə görə minnətdarlığını ifadə edən səfir Azərbaycan Prezidentinin qəbulunda olmaqdan böyük fəxr hissi keçirdiyini bildirərək, Küveyt Dövlətinin Əmiri şeyx Məşəl əl-Əhməd əl-Cabir əs-Sabahın və Küveyt Dövlətinin Vəliəhdi şeyx Sabah Xalid əl-Həməd əl-Sabahın salamlarını dövlətimizin başçısına çatdırdı.

Prezident İlham Əliyev salamlara görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Küveyt Dövlətinin Əmirinə və Vəliəhdinə çatdırmağı xahiş etdi.

Səfir təyyarə qəzası nəticəsində həlak olanlarla bağlı bir daha Küveyt Əmirinin başsağlığını çatdıraraq, yaralananların tezliklə şəfa tapmasını arzuladı.

O, COP29-un yüksək səviyyədə təşkilinə və əldə olunmuş nailiyyətlərə görə Azərbaycana və dövlətimizin başçısına təbriklərini çatdırdı.

Söhbət zamanı siyasi münasibətlərimizin çox yaxşı səviyyədə olması, iqtisadi, ticarət və sərmayə sahələrində əlaqələrin inkişafı, hökumətlərarası birgə Komissiyanın iclasının keçirilməsi və iki ölkənin Xarici İşlər nazirlikləri arasında siyasi məsləhətləşmələrin aparılması məmnunluqla vurğulandı.

Azərbaycan ilə Küveytin beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində yaxından əməkdaşlığına toxunuldu, ölkələrimizin daim bir-birini dəstəklədiyi bildirilərək, bu xüsusda BMT, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı, «Qoşulmama Hərəkatı», OPEC+ formatında əməkdaşlıq qeyd olundu. Eyni zamanda, Azərbaycanın Ərəb Dövlətləri Liqası və Körfəz Əməkdaşlıq Şurası ilə də

əlaqələrin inkişafına mühüm əhəmiyyət verdiyi bildirildi.

Görüşdə son dövrlərdə qarşılıqlı turizmin və insanların arasındakı əlaqələrin daha da genişlənməsi məmnunluqla qeyd olundu.

BİRLƏŞMİŞ ƏRƏB ƏMİRLİKLƏRİNƏ İŞGÜZAR SƏFƏR

13 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti şeyx Məhəmməd bin Zaid əl-Nəhyanın dəvəti ilə yanvarın 13-də Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə işgüzar səfər etmişdir.

Əbu-Dabinin Zaid Beynəlxalq Aeroportunda dövlətimizin başçısının şəərəfinə Fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Prezident İlham Əliyevi Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti şeyx Məhəmməd bin Zaid əl-Nəhyan qarşıladı.

**BİRLƏŞMİŞ ƏRƏB ƏMİRLİKLƏRİNİN
PREZİDENTİ ŞEYX MƏHƏMMƏD
BİN ZAİD ƏL-NƏHYAN İLƏ BİRGƏ
NAHAR**

Əbu-Dabi

13 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 13-də Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti şeyx Məhəmməd bin Zaid əl-Nəhyan ilə birgə nahar etmişlər.

BİRLƏŞMİŞ ƏRƏB ƏMİRLİKLƏRİNİN PREZİDENTİ ŞEYX MƏHƏMMƏD BİN ZAİD ƏL-NƏHYAN İLƏ GÖRÜŞ

Əbu-Dabi

13 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin yanvarın 13-də Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti şeyx Məhəmməd bin Zaid əl-Nəhyan ilə görüşü olmuşdur.

Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti 2024-cü ildə Azərbaycana rəsmi və COP29 ilə bağlı səfərlərini, bu səfərlər çərçivəsində dövlətimizin başçısı ilə keçirdiyi görüşləri, aparılmış müzakirələri məmnunluqla xatırladı.

Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri Prezidentinin COP29-da iştirakını bir daha yüksək qiymətləndirən dövlətimizin başçısı qeyd etdi ki, bu mühüm beynəlxalq tədbirin uğurla başa çatdırılmasında Azərbaycanın Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri ilə əməkdaşlığı və bu ölkənin konsepsiyası da öz rolunu oynayıb.

Dövlət başçıları münasibətlərimizin strateji tərəfdaşlıq xarakteri daşdığını deyərək, Azərbaycan ilə BƏƏ arasında dostluq və qardaşlıq əlaqələrinin mövcud olduğunu vurğuladılar. Hazırda ölkələrimizdə

sabitliyin və əmin-amanlığın hökm sürdüyü qeyd olundu.

Siyasi münasibətlərimizin mükəmməl səviyyədə olduğunu deyən Prezident İlham Əliyev iqtisadi-ticari əlaqələrin genişləndiyini qeyd etdi, Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Azərbaycanın bərpa olunan enerji sahəsinə qoyduğu investisiyaların da dostluğumuzun və tərəfdaşlığımızın nümunəsi olduğunu vurğuladı.

Həmçinin ölkələrimizin ənənəvi enerji sahəsində yaxından əməkdaşlıq etdiyi qeyd olundu.

Söhbət zamanı ikitərəfli, regional, qlobal, həmçinin qarşılıqlı maraq doğuran məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparıldı.

DAYANIQLILIQ HƏFTƏSİNİN RƏSMİ AÇILIŞI VƏ ZAİD DAYANIQLILIQ MÜKAFATININ TƏQDİMAT MƏRASİMİNDƏ İŞTİRAK

Əbu-Dabi

14 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 14-də Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin paytaxtında Əbu-Dabi Dayanıqlılıq Həftəsinin rəsmi açılışı və Zaid Dayanıqlılıq Mükafatının təqdimat mərasimində iştirak etmişdir.

Tədbirdə çıxış edən Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Sənaye və Qabaqcıl Texnologiyalar naziri Sultan Əhməd əl-Cabir ölkəsinin dayanıqlılıq sahəsində həyata keçirdiyi siyasət və layihələr barədə məlumat verdi, Əbu-Dabi Dayanıqlılıq Həftəsinin mühüm beynəlxalq platforma kimi rolunun artdığını qeyd etdi.

Sonra Zaid Dayanıqlılıq Mükafatının təqdimat mərasimi oldu.

Təqdimat mərasimindən sonra Zaid Dayanıqlılıq Mükafatının qalibləri ilə xatirə fotosu çəkdirildi.

* * *

2008-ci ildə təsis olunmuş Əbu-Dabi Dayanıqlılıq Həftəsi ötən illər ərzində dayanıqlı global inkişaf ba-

xımından önəmli müzakirələrin aparıldığı beynəlxalq platformaya çevrilib. Qlobal əməkdaşlıq və liderlik, iqtisadi inkişaf və texnologiya, eləcə də innovasiya prinsiplərini əsas istiqamətlər kimi müəyyənləşdirən Dayanıqlılıq Həftəsi dövlət və hökumət başçılarını, siyasətçiləri, sənaye liderlərini, iş adamlarını və gəncləri bir araya gətirir. Budəfəki Dayanıqlılıq Həftəsində 13 dövlət və hökumət başçısı, eləcə də 140-dan çox nazir və digər rəsmi şəxslər iştirak edir.

Səfər başa çatdı

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin yanvarın 14-də Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə işgüzar səfəri başa çatdı.

Əbu-Dabinin Zaid Beynəlxalq Aeroportunda dövlətimizin başçısının şəərəfinə Fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Prezident İlham Əliyevi rəsmi şəxslər yola saldılar.

**ASIYADA QARŞILIQLI FƏALİYYƏT
VƏ ETİMAD TƏDBİRLƏRİ ÜZRƏ
MÜŞAVİRƏNİN BAŞ KATİBİ
KAYRAT SARIBAY İLƏ GÖRÜŞ**

15 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 15-də Asiyada Qarşılıqlı Fəaliyyət və Etimad Tədbirləri üzrə Müşavirənin baş katibi Kayrat Sarıbayı qəbul etmişdir.

Kayrat Sarıbay ölkəmizə Azərbaycanın Asiyada Qarşılıqlı Fəaliyyət və Etimad Tədbirləri üzrə Müşavirəyə sədrliyi dövründə gəlməsindən məmnunluğunu bildirdi. Ölkəmizin sədrlik prosesinin uğurla davam etdirildiyini deyən qonaq bütövlükdə Azərbaycanın çoxtərəfli diplomatiyada zəngin təcrübəsinin olduğunu qeyd etdi. Kayrat Sarıbay bu xüsusda ölkəmizin BMT Təhlükəsizlik Şurası, «Qoşulmama Hərəkəti», BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyası və digər beynəlxalq təşkilatlarda uğurlu sədrliyini vurğuladı, Asiyada Qarşılıqlı Fəaliyyət və Etimad Tədbirləri üzrə Müşavirəyə sədrliyin də bu müstəvidə aparıldığını dedi. O, Azərbaycan tərəfindən konseptual sənədin təqdim olunduğu və bu sənəddə təşkilatın gələcək inkişafı ilə bağlı, həmçinin ölkələr arasında əməkdaşlığın və etimadın güclən-

dirilməsi üçün geniş sahəni əhatə edən təkliflərin əksini tapdığını bildirdi.

Prezident İlham Əliyev də öz növbəsində, ölkəmizin təşkilata sədrliyinin uğurla davam etdirildiyini deyərək, üzv dövlətlər arasında əməkdaşlığın daha da möhkəmləndirilməsi, təşkilatın institusional inkişafı və təşkilat çərçivəsində müxtəlif sahələr üzrə əməkdaşlığın genişləndirilməsi istiqamətində səylərin bundan sonra da göstəriləcəyini qeyd etdi. Bu xüsusda gənclər, media, nəqliyyat bağlantıları sahələrində və qarşılıqlı maraq doğuran digər sahələrdə əməkdaşlığın inkişafının önəmi vurğulandı.

Dövlətimizin başçısı Azərbaycan tərəfinin bu təşkilata sədrliyə çox məsuliyyətlə yanaşdığını bildirərək, ölkəmizin öz növbəsində, bu formatın daha da möhkəmlənməsi işinə töhfəsini verəcəyinə əmin olduğunu dedi, ölkəmizin sədrliyi dövründə nəzərdə tutulan işlərin həyata keçirilməsində Azərbaycanla təşkilat arasında fəal birgə əməkdaşlığın aparılmasının zəruriliyini bildirdi. Dövlətimizin başçısı bu təşkilatın Asiya regionunda etimadın gücləndirilməsi və ölkələrarası əməkdaşlığın inkişafı baxımından əhəmiyyətli təsisat olduğunu bir daha diqqətə çatdırdı.

Qonaq Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə COP29-un yüksək səviyyədə keçirildiyini, bu tədbirə hazırlıqla bağlı qısa müddət ərzində Azərbaycan tərəfindən böyük işlərin görüldüyünü və COP29 nəticəsində global iqlim gündəliyi ilə əlaqədar çox vacib qərarların qəbul edildiyini vurğulayaraq, bu münasibətlə təbriklərini çatdırdı.

Dövlətimizin başçısı da öz növbəsində, COP29-a hazırlıqla bağlı vaxtın az olmasına baxmayaraq, lazımi tədbirlərin görüldüyünü dedi, həmçinin tədbirdə global iqlim gündəliyi ilə bağlı çox əhəmiyyətli qərarların qəbul edildiyini vurğuladı, bu xüsusda yeni maliyyə hədəfi, karbon bazarı və digər məsələlər üzrə önəmli qərarların qəbuluna toxundu.

**AKTİVLƏRİN İDARƏ EDİLMƏSİ ÜZRƏ
DÜNYANIN APARICI ŞİRKƏTLƏRİNDƏN
BİRİ OLAN «FRANKLİN TEMPLETON»
ŞİRKƏTİNİN BAŞ İCRAÇI DİREKTORU VƏ
PREZİDENTİ CENNİ CONSON İLƏ GÖRÜŞ**

16 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 16-da aktivlərin idarə edilməsi üzrə dünyanın aparıcı şirkətlərindən biri olan «Franklin Templeton» şirkətinin baş icraçı direktoru və prezidenti Cenni Consonu qəbul etmişdir.

Ölkəmizin iqtisadi sahədə əldə etdiyi uğurları və beynəlxalq əməkdaşlığa verdiyi töhfələri vurğulayan Cenni Conson Azərbaycanın dayanıqlı iqtisadi artıma yönəlmiş islahatlarını və beynəlxalq arenada artan nüfuzunu təqdirlə qarşıladığını bildirdi. Qonaq bu çərçivədə «Franklin Templeton» şirkətinin Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu ilə qarşılıqlı fayda əsasında uzunmüddətli tərəfdaşlıq yaratmaq məqsədilə ilkin addımların atıldığını və strateji istiqamətlərdə əməkdaşlığın daha da dərinləşdirilməsi imkanlarının araşdırıldığını dedi. 2024-cü ilin noyabrında COP29 çərçivəsində Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu tərəfindən təşkil olunmuş tədbirlərdə iştirakı zamanı da həmin məsələlərə dair

müzakirələr aparıldığını xatırladan Cenni Conson bu işbirliyinin hər iki tərəfin regional və qlobal məqsədlərinə uyğun olaraq yeni strateji perspektivlər açacağına və uzunmüddətli, səmərəli nəticələr əldə etməyə imkan yaradacağına inamını ifadə etdi.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun dünyanın aparıcı maliyyə qurumları ilə uğurlu əməkdaşlıq təcrübəsinə toxunaraq, «Franklin Templeton» ilə tərəfdaşlığın strateji əhəmiyyətini qeyd etdi və bu istiqamətdə əlaqələrin daha da genişləndirilməsi üçün əlverişli mühitin mövcud olduğunu bildirdi.

1947-ci ildə ABŞ-ın NyuYork şəhərində təsis edilmiş «Franklin Templeton» şirkətinin 2024-cü ilin sentyabrına olan məlumatına əsasən, idarəetməsində olan aktivlərin ümumi dəyəri 1,68 trilyon ABŞ dollarına bərabərdir. «Franklin Templeton» şirkətlər qrupuna səhmlər, istiqrazlar, alternativ investisiyalar və digər aktiv növlərin idarə edilməsi üzrə ixtisaslaşmış bir sıra biznes qurumları daxildir.

GÜRCÜSTANIN BAŞ NAZİRİ İRAKLİ KOBAXİDZE İLƏ GÖRÜŞ

17 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin yanvarın 17-də ölkəmizdə işgüzar səfərdə olan Gürcüstanın Baş Naziri İrakli Kobaxidze ilə təkbətək görüşü olmuşdur.

GÜRCÜSTANIN BAŞ NAZİRİ İRAKLİ KOBAXİDZE İLƏ BİRGƏ MƏTBUATA BƏYANATLARLA ÇIXIŞLAR

17 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Gürcüstanın Baş Naziri İrakli Kobaxidze yanvarın 17-də mətbuata bəyanatlarla çıxış etmişlər.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin bəyanatı

Hörmətli cənab Baş Nazir!

Hörmətli qonaqlar, xanımlar və cənablar!

İlk növbədə, cənab Baş Nazir, sizi bir daha Azərbaycanda səmimiyyətlə salamlayıram. Azərbaycana xoş gəlmisiniz!

Şadam ki, bizim görüşlərimiz müntəzəm xarakter alır. Biz sizinlə 2 ay bundan əvvəl Bakıda görüşmüşdük. COP29 konfransında iştirak etdiyiniz üçün sizə bir daha təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Ondan əvvəl isə, 10 ay bundan qabaq siz Azərbaycana səfər etmişdiniz. Yəni son 10 ay ərzində bu sizin Azərbaycana 3-cü səfərinizdir və bu fakt özlüyündə Gürcüstan–Azərbaycan əlaqələrinin nə qədər dərin və mənalı olduğunu göstərir.

Bu səfərin xüsusi əhəmiyyəti var. Çünki Gürcüstanda keçirilmiş parlament seçkilərindən sonra bu sizin ilk xarici səfərinizdir. Fərsətdən istifadə edərək, təmsil etdiyiniz «Gürcü arzusu» Partiyasının seçkilərdəki qələbəsi münasibətilə sizi bir daha səmimiyyətlə təbrik edirəm və sizə, bütün komandanıza yeni uğurlar arzulayıram. Parlament seçkilərindən sonra ilk səfərinizi Azərbaycana həyata keçirməyiniz təbii ki, Gürcüstan–Azərbaycan əlaqələrinin nə qədər yüksək səviyyədə olmasından xəbər verir. Bu qərara görə sizə xüsusilə təşəkkürümü bildirmək istəyirəm.

Bizim xalqlarımız əsrlərboyu dostluq, mehriban qonşuluq, qardaşlıq şəraitində yaşamışlar. Bu ənənələr bu gün də yaşayır. Bu gün Gürcüstan–Azərbaycan əlaqələri bütün istiqamətlər üzrə uğurla inkişaf edir. Hesab edirəm ki, siyasi əlaqələrimiz bütün qonşular üçün nümunə ola bilər. İqtisadi sahədə yaxşı nəticələr var. Azərbaycan Gürcüstan iqtisadiyyatına 3,6 milyard dollar sərmayə qoyub. Əlbəttə, bu onu göstərir ki, hökumətinizin uğurlu iqtisadi siyasəti, sərmayələrin cəlb edilməsi, Gürcüstanda olan çox müsbət sərmayə iqlimi bütün investorları həvəsləndirir. O cümlədən Azərbaycan investorları da böyük həvəslə Gürcüstana öz sərmayələrini qoyurlar.

Təbii ki, energetika sahəsində iki ölkə arasındakı əməkdaşlıq həm ölkələrimiz üçün, həm daha böyük, geniş coğrafiya üçün xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Birgə həyata keçirdiyimiz neft-qaz layihələri bu

gün bir çox ölkələrin enerji təhlükəsizliyinin əsasını təşkil edir. Təkcə onu demək kifayətdir ki, Gürcüstan tranziti vasitəsilə Azərbaycan hazırda 11 ölkəyə öz təbii qazını ixrac edir, ildən-ilə də ixrac artır. Keçən il bu, 25 milyard kubmetrə çatmışdır və bunun 10 faizi – ümumi ixracımızın 10 faizi Gürcüstanın payına düşür. Mənə verilən məlumata görə, Gürcüstanın istehlak etdiyi təbii qazın 80 faizdən çoxu Azərbaycan mənşəlidir. Yəni bu doğrudan da çox böyük, xüsusi əhəmiyyətə malik olan layihədir və getdikcə bizim qaz ixrac coğrafiyamız genişlənəcək. Bizim yeni qaz yataqlarımız bu il işə düşəcək. Gələn il, ondan sonrakı illər üçün də yeni kəşf edilmiş yataqlar mövcuddur. Ona görə getdikcə təbii qazın ixracı artmalıdır və artacaqdır.

Bununla paralel olaraq, sizinlə birlikdə «yaşıl enerji» layihələrini də həyata keçiririk. Bu da hökumətlərimizin məsuliyyətini bir daha göstərir. Çünki bu gün bu enerji də bazarda böyük maraq doğurur, buna böyük tələbat var. Bu gün mənə verilən məlumata görə, «yaşıl enerji» layihəsi də uğurla icra edilir. Hesab edirəm ki, bütün digər layihələr kimi, bu layihənin də uğurla başa çatması şansı böyükdür.

Bu gün sizinlə təkbətək söhbət əsnasında bağlantıları və «Orta Dəhliz» layihəsini müzakirə etdik. Bizim ölkələrimiz burada da yaxın tərəfdaşlar kimi fəaliyyət göstərirlər. Bizim müvafiq qurumlarımızın koordinasiya şəklindəki fəaliyyəti bu layihəni də əminəm ki, uğurla başa çatdıracaq. Burada, əlbəttə ki, biz bir çox qonşularla təmasda olmalıyıq və bu

təmaslar var. Bu da böyük coğrafiyanı əhatə edən layihədir və yenə də Gürcüstanla Azərbaycan burada Avropa ilə Asiya arasındakı körpü rolunu uğurla oynayır.

Bilirəm ki, Gürcüstanda nəqliyyat infrastrukturunun genişləndirilməsi layihəsi icra edilir. Azərbaycanda da bu layihələr icra olunur, o cümlədən nəqliyyat infrastrukturunun rəqəmsallaşdırılması layihəsi. Yəni biz bu işləri paralel apararaq, təbii ki, həm ölkələrimiz və xalqlarımız, həm də qonşularımız üçün çox əvəzolunmaz xidmətlər göstəririk.

Bütün digər sahələrdə də ancaq uğurlarımıza sevinmək olar. Vaxt məhdudluğunu nəzərə alaraq, digər məsələləri biz geniş formatda bu gün müzakirə edəcəyik. Bir daha deyim ki, partiyanızın qələbəsi bütövlükdə Cənubi Qafqazın bundan sonra sabit region olması üçün xüsusi əhəmiyyət daşıyır və biz bu qələbəyə sizin dostunuz, qardaşınız kimi sevinirik. Sizin hökumətinizə fəaliyyətində yeni uğurlar arzulayırıq. Bir daha xoş gəlmisiniz!

Gürcüstanın Baş Naziri İrakli Kobaxidzenin bəyanatı

Cənab Prezident, təşəkkür edirəm.

Çox səmimi qonaqpərvərliyə görə Sizə minnətdarlığımı bildirirəm. Eyni zamanda, bizim partiyanızın qələbəsi ilə bağlı təbriklərə görə də təşəkkür edirəm. Bu bizim bölgəmizdə sabitliyin və təhlükəsizliyin təmin edilməsi, ölkələrimizin münasibətləri

baxımından əhəmiyyətlidir. Bu, müstəsna əhəmiyyətə malikdir. Siz regionda fərqli bir lidersiniz və bizim üçün də nümunəsiniz. Siz ölkənizə dövlətinizin mənafeələrini qorumaqla rəhbərlik edirsiniz. Bu gün burada olmaq məndə böyük şərəf və məmnunluq doğurur.

Bildiyiniz kimi, bu gün iqtisadi əməkdaşlıq üzrə hökumətlərarası birgə Komissiyanın 10-cu iclası keçirildi. İclas olduqca səmərəli oldu və mən azərbaycanlı həmkarlarıma iclasın yüksək səviyyədə keçirilməsinə görə təşəkkür edirəm. Onu da deyə bilərəm ki, biz əməkdaşlığımızı daha da irəli apara bilərik. Bizim dostluğumuzun, qardaşlığımızın tarixi ənənələri var və bu qardaşlıq məhz bu strateji tərəfdaşlığın təməli üzərində dayanır.

Əminəm ki, bu tərəfdaşlıq gələcəkdə də eyni ruhda inkişaf edəcəkdir. Vacib məqam odur ki, biz hər birimizin strateji və milli maraqlarına hörmətlə yanaşıırıq. Biz ölkələrimizin ərazi bütövlüyünü və suverenliyini qəti şəkildə dəstəkləyirik. Cənab Prezident, bu dəstəyə görə şəxsən Sizə və Azərbaycana təşəkkür edirəm.

Bizim təkbətək görüşümüzdə ikitərəfli münasibətlərimizin maraqlı müzakirəsi oldu. Biz regionda cərəyan edən prosesləri və qlobal hadisələri müzakirə etdik. Əlbəttə, bütün bu proseslərin bizim ölkələrə təsiri var, bu bizim siyasi mövqemizə də təsir edir. Vacib məqam ondan ibarətdir ki, hər bir çağırışla bağlı birlikdə çalışmalıyıq. Cənubi Qafqazda sülh, sabitlik və təhlükəsizlik müstəsna əhəmiyyətə malikdir.

yətə malikdir. Bir daha Sizi əmin etmək istəyirəm ki, biz bu sabitliyi təmin etmək üçün maksimum səy göstərməyə hazırıq.

Eyni zamanda, bizim münasibətlərimizin iqtisadi aspekti də çox vacibdir. Siz artıq müdrik şəkildə ölkələrimizin strateji tərəfdaşlığını qeyd etdiniz. Bu layihələrin strateji və iqtisadi əhəmiyyəti var. Çox vacibdir ki, belə layihələr davamlı olsun və yeni layihələr müəyyən edilsin. Artıq qeyd etdiyim kimi, Azərbaycan Respublikası bizim üçün təkcə dəyərli dost deyil, Azərbaycan bizim üçün etibarlı tərəfdaş və qardaş ölkədir. Bu bağların dərinləşdirilməsi bizim marağımızdır və biz bu münasibətlərə böyük əhəmiyyət veririk.

Cənab Prezident, Siz bağlantı layihələrini qeyd etdiniz. Bu, mühüm bir sahədir və bizim ikitərəfli əlaqələrimizin inkişafı baxımından da bu mövzu vacib əhəmiyyət kəsb edir. Bu coğrafi genişlənmədə ölkələrimiz əhəmiyyətli rol oynaya bilər. Biz Asiyanı Avropa ilə birləşdiririk və bu potensialdan maksimal dərəcədə istifadə etməliyik. Odur ki, bu layihələr birgə fəaliyyətimiz nəticəsində mümkün olmuşdur. Hazırda üzərində işlədiyimiz növbəti layihələr var ki, onlar da ölkələrimizin mənafeyi naminə bu potensialı genişləndirəcək. Bu tərəfdaşlığımızın irəlilədilməsi üçün əlavə səylər göstərməyə hazırıq.

İqtisadi-ticari sahə də çox vacibdir və biz çox məmnunuq ki, Azərbaycan Gürcüstanın 5 əsas ticarət tərəfdaşı sırasındadır. Bizim tərəfdaşlığımız daha da dərinləşdirilməlidir. Biz hökumətlərarası birgə

Komissiyanın iclasında da bunu müzakirə etdik. Bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, bizim güclü təməllər üzərində qurulmuş əməkdaşlığımız, tarixi münasibətlərimiz və qardaşlığımız var. Xalqlarımız qarşısında da bəyan etmək istəyirəm ki, biz siyasi tərəfdaşlığımızı dərinləşdirmək əzmindəyik və Gürcüstan tərəfi bunun üçün söylərini əsirgəməyəcək.

Mən mühüm dəstəyə və tərəfdaşlığa görə azərbaycanlı dostlara və həmkarlara, şəxsən cənab Prezidentə təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Biz cənab İlham Əliyevin cari ildə Gürcüstana səfərini gözləyirik və ümid edirəm ki, bu il biz həmin şərəfə nail olacağıq. Təşəkkür edirəm.

NAHAR ƏSNASINDA GENİŞ TƏRKİBDƏ GÖRÜŞ

17 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin yanvarın 17-də ölkəmizdə rəsmi səfərdə olan Gürcüstanın Baş Naziri İrakli Kobaxidze ilə nahar əsnasında geniş tərkibdə görüşü olmuşdur.

**TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ
XARİCİ İŞLƏR NAZİRİ
HAKAN FİDAN İLƏ GÖRÜŞ**

18 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 18-də Türkiyə Respublikasının Xarici İşlər naziri Hakan Fidanı qəbul etmişdir.

Hakan Fidan Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın salamlarını dövlətimizin başçısına çatdırdı.

Prezident İlham Əliyev salamlara görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Rəcəb Tayyib Ərdoğanı çatdırmağı xahiş etdi.

Görüşdə Azərbaycan ilə Türkiyə arasında dostluq, qardaşlıq və strateji müttəfiqlik münasibətlərinin siyasi, iqtisadi və bütün digər sahələrdə uğurla inkişaf etdiyi vurğulandı, əlaqələrimizin bundan sonra da möhkəmlənəcəyinə əminlik ifadə olundu.

Söhbət zamanı ikitərəfli münasibətlərin perspektivləri və qarşılıqlı maraq doğuran məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparıldı.

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
PREZİDENTİNİN SOSIAL ŞƏBƏKƏ
HESABLARINDAN**

19 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 19-da 20 Yanvar faciəsi ilə əlaqədar sosial şəbəkə hesablarında paylaşım edib.

Paylaşdığı fotonun üzərində: «20 Yanvar 1990» sözləri yer alıb.

ÜMUMXALQ HÜZN GÜNÜNDƏ ŞƏHİDLƏR XİYABANINI ZİYARƏT

20 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 20-də – Ümumxalq Hüzn Günündə Şəhidlər xiyabanına gələrək, 20 Yanvar şəhidlərinin əziz xatirəsini yad etmişdir.

Dövlətimizin başçısı «Əbədi məşəl» abidəsinin önünə əklil qoydu.

Azərbaycan Respublikasının Dövlət himni səsləndirildi.

Qanlı 20 Yanvar faciəsindən 35 il keçir. Azərbaycanın müasir tarixinə ən faciəli günlərdən biri, eyni zamanda, xalqımızın qəhrəmanlıq səhifəsi kimi daxil olan 20 Yanvar hadisələri milli müstəqillik, azadlıq uğrunda mübarizənin və yenilməz iradənin rəmzinə çevrilib. Keçmiş sovet ordusunun cəza tədbirlərinə məruz qalan xalqımız azadlıq əzmini itirməmiş, əksinə, haqq səsinə daha ucadan bəyan etmişdi. Düz 35 il əvvəl doğma yurdunun, xalqının azadlığını, şərəf və ləyaqətini hər şeydən uca tutan vətənpərvər Azərbaycan övladları həmin qanlı gecədə canlarından keçərək şəhidlik zirvəsinə ucaldılar. Sovet qoşunlarının Azərbaycanda törətdiyi qanlı qırğından uzun illər keçməsinə baxmayaraq, xalqımız o dəhşətli günlərin ağrı-acısını

unutmur, öz vətəndaşlarına divan tutan sovet imperiyasının ovaxtkı rəhbərlərinə və onların Azərbaycandakı əlaltılarına dərin nifrətini bildirir.

Keçmiş SSRİ rəhbərliyinin Azərbaycana qarşı qərzəli, ermənipərəst siyasətinə, əzəli torpaqlarımıza iddia edən təcavüzkar Ermənistanın açıq-aşkar dəstəklənməsinə və respublikanın ozamankı rəhbərliyinin xəyanətkar mövqeyinə etiraz olaraq ayağa qalxmış geniş xalq kütlələrinə qarşı sovet ordusunun iri hərbi birləşmələrinin yeridilməsi Azərbaycanda, xüsusilə Bakıda misli görünməmiş faciə, günahsız insanların həlak olması ilə nəticələndi. Sanki bunları görməyən Azərbaycanın ovaxtkı səriştəsiz rəhbərlərinin yenə də xalqla bir olmağa cəsarəti çatmadı.

Həmin vaxt Moskvada yaşayan ümummilli liderimiz Heydər Əliyev həyatını təhlükə altında qoyaraq, faciənin ertəsi günü Azərbaycanın daimi nümayəndəliyinə gəldi, Qanlı Yanvar qırğını törədənləri pisləyən kəskin bəyanatla çıxış etdi, xalqımızın başına gətirilən müsibəti dünyaya çatdırdı. Bununla da ulu öndər cəsarətini, mərdliyini, xalqın sədaqətli oğlu olduğunu bir daha sübut etdi.

Əslində ermənilərin fitvası ilə törədilmiş bu cinayət Azərbaycan xalqının iradəsini qıra, azadlıq eşqini söndürə bilmədi. Xalqımız qanı bahasına da olsa istəyinə – azadlıq və müstəqilliyinə qovuşdu və bu nailiyyəti heç vaxt əlindən verməyəcək.

Ümummilli lider Heydər Əliyev Azərbaycanın rəhbərliyinə qayıtdıqdan sonra – 1994-cü ildə 20 Yanvar hadisələrinə siyasi-hüquqi qiymət verildi və cinayəti

törədənlərin adları ictimaiyyətə çatdırıldı. 20 Yanvar Ümumxalq Hüzn Günü elan edildi.

Bu gün Azərbaycan xalqı 20 Yanvar faciəsi qurbanlarının xatirəsini dərin ehtiramla yad edir. Vətənimizin azadlığı uğrunda mübarizədə canlarından keçən şəhidlərin xatirəsi daim əziz tutulduğu kimi, onların ailə üzvləri, doğmaları da hər zaman dövlət qayğısı ilə əhatə olunub. 20 Yanvar hadisələrində sağlamlığını itirən əlillərin də sosial müdafiəsi, pensiya təminatı hər zaman Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin diqqətindədir. 20 Yanvar şəhidlərinin ailə üzvlərinin və əlillərin sosial müdafiəsinin təmin olunması istiqamətində müttəmadi tədbirlər həyata keçirilir. Şəhid ailələrinin pensiya təminatı, mənzil şəraitinin yaxşılaşdırılması, yaşayış səviyyəsinin yüksəldilməsi ilə bağlı mükəmməl qanunvericilik bazası yaradılıb.

Əminliklə deyə bilərik ki, ulu öndər Heydər Əliyevin, ölkəmizin müstəqilliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda mübarizədə canlarından keçmiş bütün şəhidlərin ruhları bu gün şaddır. Çünki 2020-ci ildə Azərbaycan Ordusu xalqımızın 30 illik həsrətinə son qoydu, torpaqlarımızı erməni işğalından azad etdi. 2023-cü ilin sentyabrında həyata keçirilən uğurlu antiterror tədbirləri nəticəsində isə suverenliyimiz tam bərpa olundu. İndi bütün ərazilərimizdə Azərbaycanın üçrəngli bayrağı dalğalanır. İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə genişmiqyaslı quruculuq işləri sürətlə davam edir, Böyük Qayıdış Proqramı uğurla icra olunur. Bunun nəticəsidir ki, işğaldan azad olunmuş ərazilərdə hazırda ümumilikdə 30 mindən çox insan yaşayır.

Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün və suverenliyinin tam bərpa olunması bütün şəhidlərimizin, o cümlədən 20 Yanvar faciəsi qurbanlarının qanının yerdə qalmadığının sübutudur. Buna görə də xalqımız 20 Yanvar faciəsinin 35-ci ildönümünü də xüsusi qürur hissi ilə qeyd edir.

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
PREZİDENTİNİN SOSIAL ŞƏBƏKƏ
HESABLARINDAN**

20 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 20-də 20 Yanvar faciəsi ilə əlaqədar rəsmi Instagram hesabında video paylaşıb.

İSVEÇRƏ KONFEDERASIYASINA SƏFƏR

20 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 20-də Dünya İqtisadi Forumunda iştirak etmək üçün İsveçrə Konfederasiyasına səfər etmişdir.

«OLIVER WYMAN GROUP» ŞİRKƏTİNİN BAŞ İCRAÇI DİREKTORU NİK STUDER İLƏ GÖRÜŞ

Davos

20 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 20-də «Oliver Wyman Group» şirkətinin baş icraçı direktoru Nik Studer ilə görüşmüşdür.

Nik Studer «Oliver Wyman Group» şirkətinin beynəlxalq strateji idarəedici şirkət olaraq ölkəmizdə müxtəlif qurumlarla mümkün əməkdaşlıq istiqamətlərinə toxundu, Azərbaycanın iqtisadi transformasiya prosesinin, sığorta, maliyyə bazarının müxtəlif istiqamətlərinin inkişafı, enerji sektorunda, o cümlədən ənənəvi və «yaşıl enerji» sahələrində həyata keçirilən layihələrə, kənd təsərrüfatı məhsullarının ixracına, bölgədə yeni ticarət imkanlarını əhatə etməklə dəyər zəncirinin lokallaşdırılmasına maraq göstərdiklərini qeyd etdi. O, Azərbaycanın əldə etdiyi uğurları yüksək qiymətləndirdi.

Dövlətimizin başçısı şirkətin Azərbaycana marağını dəstəkləyərək, ölkəmizin müvafiq qurumları ilə «Oliver Wyman Group» arasında əməkdaşlığın qurulması məsələlərinə toxundu.

**AMERİKA BİRLƏŞMİŞ ŞTATLARININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB
DONALD TRAMPA**

Hörmətli cənab Prezident!

Amerika Birləşmiş Ştatlarının 47-ci Prezidenti kimi fəaliyyətə başlamağınız münasibətilə Sizə ən səmimi təbriklərimi çatdırmaqdan məmnunluq duyur, dost Amerika xalqının rifahı naminə qarşıdakı məsul ali dövləti fəaliyyətinizdə uğurlar arzulayıram. Əminəm ki, Sizin gələcək fəaliyyətiniz dünyada sülhün təşviqində, beynəlxalq təhlükəsizliyin gücləndirilməsində önəmli rol oynayacaqdır.

Azərbaycan ilə Birləşmiş Ştatlar özlərinin milli təhlükəsizlik maraqları əsasında qlobal çağırışlara və təhdidlərə, beynəlxalq terrorizmə və onun müxtəlif təzahürlərinə qarşı mübarizədə daim sıx əməkdaşlıq etmişlər.

ABŞ müttəfiqlərinin enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasına xidmət edən, enerji sahəsində xoş əməkdaşlığa əsaslanan və möhkəm təməllər üzərində qurulmuş əməkdaşlığımızı yüksək qiymətləndirir, ölkəmizin enerji siyasətinə Sizin verdiyiniz daimi dəstəyi xüsusi vurğulamaq istəyirəm.

Biz həm ənənəvi, həm də yeni əməkdaşlıq sahələri üzrə Birləşmiş Ştatlar ilə fəal və səmərəli birgə işimizi, qarşılıqlı inam və etimada əsaslanan

tərəfdaşlığımızı bundan sonra da qətiyyətlə davam etdirmək və Sizinlə bu istiqamətlərdə sıx işləmək niyyətindəyik.

İnanıram ki, Sizin yeni prezidentliyiniz dövründə Azərbaycan Respublikası ilə Amerika Birləşmiş Ştatları arasında dostluq və əməkdaşlıq münasibətləri daha da möhkəmlənəcək və yeni məzmun kəsb edəcəkdir.

Bir daha Sizi ürəkdən təbrik edir, möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, işlərinizdə müvəffəqiyyətlər, dost Amerika xalqına daim əmin-amanlıq və firavanlıq diləyirəm.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 21 yanvar 2025-ci il

**TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB RƏCƏB TAYYİB ƏRDOĞANA**

Hörmətli cənab Prezident, əziz qardaşım!

Bolu vilayətinin Kartalkaya dağ-xizək mərkəzinin hotelində baş vermiş yanğın nəticəsində çox sayda insanın həlak olması xəbəri bizi olduqca sarsıtdı.

Bu faciə ilə əlaqədar dərdinizi bölüşür, Sizə, həlak olanların ailələrinə və yaxınlarına, qardaş Türkiyə xalqına öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından dərin hüznlə başsağlığı verir, xəsarət alanlara şəfa diləyirəm.

Allah rəhmət eləsin.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 21 yanvar 2025-ci il

LATVIYA RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ EDQARS RİNKEVİÇS İLƏ GÖRÜŞ

Davos

21 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 21-də qarşı tərəfin müraciəti əsasında Latviya Respublikasının Prezidenti Edqars Rinkeviçs ilə görüşmüşdür.

Edqars Rinkeviçs dövlətimizin başçısı ilə bundan əvvəlki görüşlərini məmnunluqla xatırlatdı.

Latviya Prezidenti bugünkü görüşün ikitərəfli əlaqələrin müzakirəsi üçün yaxşı imkan yaratdığını dedi. Edqars Rinkeviçs təyyarə qəzasında həlak olanlarla bağlı Azərbaycan Prezidentinə başsağlığı verdi.

Dövlətimizin başçısı başsağlığına görə minnətdarlığını bildirdi.

Prezident İlham Əliyev də öz növbəsində, bugünkü görüşün əməkdaşlığımızın perspektivlərinin müzakirəsi baxımından önəmini vurğuladı.

**«THE GOLDMAN SACHS GROUP, INC.»
ŞİRKƏTİNİN QLOBAL MƏSƏLƏLƏR
ÜZRƏ PREZİDENTİ CARED KOHEN
İLƏ GÖRÜŞ**

Davos

21 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 21-də qarşı tərəfin müraciəti əsasında «The Goldman Sachs Group, Inc.» şirkətinin global məsələlər üzrə prezidenti Cared Kohen ilə görüşmüşdür.

Görüşdə Azərbaycan ilə «The Goldman Sachs Group, Inc.» şirkəti arasında əməkdaşlığın mövcud vəziyyəti və inkişaf perspektivləri ətrafında geniş fikir mübadiləsi aparıldı.

Ölkəmizlə şirkət arasında 2010-cu ildən uğurlu əməkdaşlığın həyata keçirildiyi məmnunluqla vurğulandı.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun «The Goldman Sachs Group, Inc.» ilə uğurlu tərəfdaşlığının ölkənin maliyyə sektorunun inkişafı və beynəlxalq investisiya imkanlarının genişləndirilməsi baxımından əhəmiyyəti qeyd olundu.

Cared Kohen təmsil etdiyi şirkətin global miqyasda maliyyə və investisiya sahələrində fəaliyyətindən danışaraq, Azərbaycanla əməkdaşlıqdan məmnunluğunu ifadə etdi. O, regionda baş verən iqtisadi proseslərin şirkət üçün böyük maraq kəsb etdiyini və gələcəkdə yeni layihələr çərçivəsində tərəfdaşlığın inkişafı istiqamətində potensial imkanların araşdırıldığını bildirdi.

1869-cu ildə təsis edilmiş və mənzil-qərargahı ABŞ-ın NyuYork şəhərində yerləşən «The Goldman Sachs Group, Inc.» investisiya və istehlak bankçılığı, qiymətli kağızlar, aktivlərin idarə edilməsi sahələrində xidmət göstərən aparıcı global maliyyə institutudur. Şirkət hazırda 40-dan çox ölkədə fəaliyyət göstərir və müxtəlif siniflər üzrə 2,8 trilyon ABŞ dolları dəyərində aktivləri idarə edir.

İRAQ RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ ƏBDÜLLƏTİF CAMAL RƏŞİD İLƏ GÖRÜŞ

Davos

21 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 21-də qarşı tərəfin müraciəti əsasında İraq Respublikasının Prezidenti Əbdüllətif Camal Rəşid ilə görüşmüşdür.

COP29-da Azərbaycana səfərini məmnunluqla xatırladan Əbdüllətif Camal Rəşid bu mühüm tədbirin uğurla keçirilməsi münasibətilə dövlətimizin başçısına təbriklərini çatdırdı. İraq Prezidenti eyni zamanda, təyyarə qəzası ilə əlaqədar bir daha başsağlığını ifadə etdi.

Prezident İlham Əliyev başsağlığına görə minnətdarlığını bildirdi. Dövlətimizin başçısı İraq Prezidenti ilə görüşlərini və bu görüşlər əsnasında aparılmış müzakirələri məmnunluqla xatırlatdı.

Görüşdə Azərbaycanla İraq arasında ikitərəfli əlaqələrin inkişaf etdirilməsi, birbaşa təyyarə reyslərinin təşkili və hökumətlərarası birgə Komissiyanın fəaliyyəti ilə əlaqədar məsələlərə toxunuldu. Həmçinin Yaxın Şərqdəki vəziyyət müzakirə edildi, sabitliyin bərqərar olunmasının vacibliyi bir daha vurğulandı.

**ALMANİYA FEDERATİV
RESPUBLİKASININ KANSLERİ
OLAF ŞOLTS İLƏ GÖRÜŞ**

Davos

21 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 21-də qarşı tərəfin müraciəti əsasında Almaniya Federativ Respublikasının Kansleri Olaf Şolts ilə görüşmüşdür.

Almaniya Kansleri təyyarə qəzası ilə əlaqədar araşdırmaların gedişi ilə maraqlandı.

Görüşdə Azərbaycan Prezidenti ilə Olaf Şoltsun əvvəlki görüşləri və aparılmış müzakirələr məmnunluqla xatırlandı.

Söhbət zamanı ikitərəfli münasibətlərə və Azərbaycanın Avropa İttifaqı ilə əməkdaşlığının inkişaf etdirilməsi perspektivlərinə dair fikir mübadiləsi aparıldı, qarşılıqlı maraq doğuran məsələlər müzakirə olundu.

Kansler Almaniyanın Cənubi Qafqaz regionunda davamlı sülhün və sabitliyin təmin olunması istiqamətində söyləri dəstəklədiyini bildirdi.

İSRAİL DÖVLƏTİNİN PREZİDENTİ İSHAQ HERSOQ İLƏ GÖRÜŞ

Davos

21 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 21-də qarşı tərəfin müraciəti əsasında İsrail Dövlətinin Prezidenti İshaq Hersoq ilə görüşmüşdür.

Görüşdə Azərbaycan ilə İsrail arasında ikitərəfli münasibətlərin uğurla inkişaf etdiyi qeyd olundu.

İshaq Hersoq ölkəmizə rəsmi səfərini məmnunluqla xatırlatdı.

Söhbət zamanı iqtisadi-ticari sahədə əməkdaşlığın yaxşı səviyyədə olduğu bildirildi, hökumətlərarası birgə Komissiyanın işi yüksək qiymətləndirildi.

Azərbaycanlılarla yəhudilər arasında ənənəvi, tarixi dostluq münasibətlərinin mövcud olduğu vurğulandı, ölkəmizdə digər icmaların nümayəndələri ilə yanaşı, yəhudi icmasının nümayəndələrinin də sülh, əmin-amanlıq və qarşılıqlı anlaşma mühitində yaşamaları üçün hərtərəfli şəraitin yaradıldığı məmnunluqla qeyd edildi.

**«DP WORLD» ŞİRKƏTLƏR QRUPUNUN
SƏDRİ VƏ İCRAÇI DİREKTÖRÜ
SULTAN ƏHMƏD BİN SULAIM
İLƏ GÖRÜŞ**

Davos

21 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 21-də qarşı tərəfin müraciəti əsasında «DP World» şirkətlər qrupunun sədri və icraçı direktoru Sultan Əhməd bin Sulaim ilə görüşmüşdür.

Görüşdə «DP World» şirkətlər qrupunun ölkəmizdəki fəaliyyətinin perspektivləri, Şimal–Cənub və Şərq–Qərb nəqliyyat dəhlizlərinin yaratdığı imkanlar barədə müzakirələr aparıldı. Azərbaycanın regional nəqliyyat qovşağı kimi rolu xüsusi vurğulandı, mümkün əməkdaşlıq istiqamətləri müzakirə olundu.

«DP World» dünyanın ən böyük liman operatorlarından biridir. Şirkət coğrafi cəhətdən şaxələndirmə baxımından da liderlər sırasındadır.

Hazırda «DP World» dünyanın müxtəlif yerlərində 80-ə yaxın limanın operatorluğu ilə məşğuldur.

İRAQ KÜRDÜSTAN REGIONUNUN BAŞ NAZİRİ MƏSRUR BƏRZANİ İLƏ GÖRÜŞ

Davos

21 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 21-də qarşı tərəfin müraciəti əsasında İraq Kürdüstan Regionunun Baş Naziri Məsrur Bərzani ilə görüşmüşdür.

Məsrur Bərzani İraq Kürdüstan Regionunun başçısı Neçirvan Bərzaninin salamlarını dövlətimizin başçısına çatdırdı.

Prezident İlham Əliyev salamlara görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Neçirvan Bərzaniyə çatdırmağı xahiş etdi.

Məsrur Bərzani vurğuladı ki, İraq Kürdüstan Regionunun başçısı Azərbaycana səfərlərindən və COP zamanı ölkəmizə gəlməsindən çox məmnundur.

Söhbət zamanı Azərbaycan ilə İraq Kürdüstan Regionu arasında iqtisadi, ticari, mədəni, humanitar əlaqələrin inkişaf etdirilməsi barədə fikir mübadiləsi aparıldı. Biznes dairələrinin qarşılıqlı səfərlərinin təşkilinin, onların arasında birbaşa təmasların yaranılmasının və biznes-forumların keçirilməsinin vacibliyi qeyd olundu.

**«CARLSBERG GROUP» ŞİRKƏTİNİN
MÜŞAHİDƏ ŞURASININ SƏDRİ HENRİK
POULSEN VƏ BAŞ İCRAÇI DİREKTORU
YAKOB AARUP-ANDERSEN İLƏ GÖRÜŞ**

Davos

21 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 21-də qarşı tərəfin müraciəti əsasında «Carlsberg Group» şirkətinin Müşahidə Şurasının sədri Henrik Poulsen və baş icraçı direktoru Yakob Aarup-Andersen ilə görüşmüşdür.

Henrik Poulsen rəhbərlik etdiyi şirkətin Azərbaycanda uğurlu fəaliyyətinə toxunaraq, ölkəmizdə mövcud olan investisiya mühitindən razılığını ifadə etdi, mülkiyyət hüquqlarının qorunması istiqamətində Azərbaycanın xarici investorlara təqdim etdiyi çərçivəni yüksək qiymətləndirərək, yaradılmış şəraitə görə Prezident İlham Əliyevə təşəkkürünü bildirdi.

«Carlsberg Group»un ölkədə istehsal olunan məhsullarının lokallaşdırılma səviyyəsinin artırılması və şirkətin Azərbaycandakı fəaliyyətinin genişləndirilməsi ilə bağlı niyyəti barədə dövlətimizin başçısına məlumat verildi. Görüşdə «Carlsberg Group» şirkəti ilə əməkdaşlıq məsələlərinə toxunuldu.

UKRAYNA PREZİDENTİ VOLODİMİR ZELENSKİ İLƏ GÖRÜŞ

Davos

22 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 22-də qarşı tərəfin müraciəti əsasında Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenski ilə görüşmüşdür.

Söhbət zamanı Azərbaycan ilə Ukrayna arasında siyasi, iqtisadi, humanitar sahələrdə əlaqələr, energetika sahəsində əməkdaşlıq və regional təhlükəsizlik məsələləri müzakirə olundu.

ABŞ-ın XRİSTİAN LİDERLƏR KONQRESİNİN RƏHBƏRİ CONNİ MUR İLƏ GÖRÜŞ

Davos

22 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 22-də qarşı tərəfin müraciəti əsasında ABŞ-ın Xristian Liderlər Konqresinin rəhbəri Conni Mur ilə görüşmüşdür.

Söhbət zamanı Azərbaycanda dini azadlığın təmin olunduğu, müxtəlif xalqların və dinlərin nümayəndələrinin ölkəmizdə tarixən sülh, əmin-amanlıq şəraitində yaşamaları məmnunluqla vurğulandı.

Görüşdə Azərbaycan–ABŞ əlaqələrinin Tramp dönəmində müsbət perspektivləri ilə bağlı fikir mübadiləsi aparıldı. Dövlətimizin başçısı bildirdi ki, Bayden–Blinken Administrasiyası dövründə ABŞ tərəfindən Azərbaycana qarşı qərəzli münasibət göstərilib və bunun da nəticəsində ikitərəfli əlaqələrimiz böhrana sürüklənib. Prezident İlham Əliyev 907-ci düzəlişin yenidən bərpasını Bayden–Blinken Administrasiyasının nankorluğunun təzahürü kimi dəyərləndirdi. Söhbət zamanı Azərbaycan ilə Tramp Administrasiyası arasında gələcək əlaqələr məsələsi müzakirə olundu.

AVROPA YENİDƏNQURMA VƏ İNKİŞAF BANKININ PREZİDENTİ ODİL RENO-BASSO İLƏ GÖRÜŞ

Davos

22 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 22-də qarşı tərəfin müraciəti əsasında Avropa Yenidənqurma və İnkişaf (AYİB) Bankının prezidenti Odil Reno-Basso ilə görüşmüşdür.

Odil Reno-Basso Azərbaycan Prezidentini COP29-un uğurla keçirilməsi münasibətilə təbrik etdi, bu tədbirdə əldə olunmuş nəticələri yüksək qiymətləndirdiklərini vurğuladı.

O, ölkəmizlə Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı arasında həyata keçirilən bir sıra layihələrə toxunaraq, bu xüsusda Gəncə şəhərinin su təsərrüfatı ilə bağlı layihənin icra olunmasının Bank tərəfindən maliyyələşdirilməsinə razılıq verildiyini bildirdi.

Odil Reno-Basso ölkəmizin bank sektoru ilə həyata keçirilən layihələrin, o cümlədən kiçik və orta sahibkarlığın, qadın sahibkarlığının və dayanıqlı inkişaf layihələrinin dəstəklənməsi üçün ayrılan kredit xətləri barədə məlumat verdi.

Ölkəmizdə həyata keçirilməsi nəzərdə tutulan vacib layihələrdən danışan Prezident İlham Əliyev su təsərrüfatı, nəqliyyat, Bakı şəhərinin inkişafı istiqamətlərində icra olunan işləri qeyd etdi.

Söhbət zamanı Avropaya «yaşıl enerji»nin ixracı, bununla bağlı həm Gürcüstanla, həm də Mərkəzi Asiya ölkələri ilə regional əməkdaşlıq layihələri və imkanları barədə müzakirələr aparıldı.

Sonra sənədlərin imzalanması mərasimi oldu.

Azərbaycan Respublikası ilə Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı arasında «Gəncə şəhərinin su təchizatı və kanalizasiya sisteminin yenidən qurulması üçün kredit sazişi»ni İqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarov və Bankın birinci vitse-prezidenti Yurgen Riqterink imzaladılar.

XORVATIYA RESPUBLİKASININ BAŞ NAZİRİ ANDREY PLENKOVIÇ İLƏ GÖRÜŞ

Davos

22 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 22-də qarşı tərəfin müraciəti əsasında Xorvatiya Respublikasının Baş Naziri Andrej Plenkoviç ilə görüşmüşdür.

Andrej Plenkoviç COP29-un uğurla keçirilməsi münasibətilə dövlətimizin başçısına təbriklərini çatdırdı.

Prezident İlham Əliyev Xorvatiyanın Baş Nazirinin COP29-da iştirakına görə təşəkkürünü bildirdi. Söhbət zamanı COP29 çərçivəsində global iqlim gündəliyinin irəli aparılması üçün çox mühüm qərarların qəbul edildiyi vurğulandı.

Azərbaycan Prezidenti və Xorvatiyanın Baş Naziri ölkələrimiz arasında münasibətlərin mövcud səviyyəsini yüksək qiymətləndirdilər, xüsusilə enerji sahəsində olan əməkdaşlığı qeyd etdilər.

Azərbaycanın bu gün Xorvatiyanın enerji təhlükəsizliyində oynadığı rol, ölkəmizdən Xorvatiyaya neft və qaz ixracı xüsusilə vurğulandı, həmçinin qaz ixra-

cının həcmının artırılması perspektivləri müzakirə olundu.

Dövlətimizin başçısı qeyd etdi ki, Azərbaycan bu gün 10 Avropa ölkəsinə qaz ixrac edir ki, onlardan 8-i Avropa İttifaqına üzv ölkələrdir. Vurğulandı ki, Azərbaycan Avropa İttifaqı tərəfindən pan-Avropa enerji təchizatçısı kimi qiymətləndirilib.

Görüşdə ölkələrimiz arasında müxtəlif sahələrdə əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi və Azərbaycanın Avropa İttifaqı ilə əlaqələri məsələsinə dair fikir mübadiləsi aparıldı, hökumətlərarası birgə Komissiyanın rolu qeyd olundu.

Xorvatiyanın Baş Naziri dövlətimizin başçısını ölkəsinə rəsmi səfərə dəvət etdi.

**AVSTRALIYA İTTİFAQININ
GENERAL-QUBERNATORU
XANIM SAMANTA MOSTİNƏ**

Hörmətli xanım General-Qubernator!

Avstraliya İttifaqının milli bayramı münasibətilə Sizi və xalqınızı öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ürəkdən təbrik edirəm.

İnanıram ki, dövlətlərarası münasibətlərimizin və qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığımızın genişləndirilməsi yolunda birgə səylərimizi bundan sonra da ardıcıl şəkildə davam etdirəcəyik.

Belə bir əlamətdar gündə Sizə möhkəm cansağlığı, işlərinizdə uğurlar, dost Avstraliya xalqına daim əmin-amanlıq və rifah arzulayıram.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 23 yanvar 2025-ci il

TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ RƏCƏB TAYYİB ƏRDOĞAN İLƏ TELEFON DANIŞIĞI

23 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 23-də Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanla zəng edib.

Dövlətimizin başçısı Türkiyənin Bolu vilayətinin Kartalkaya dağ-xizək mərkəzinin hotelində baş vermiş yanğın nəticəsində çox sayda insanın həlak olması ilə əlaqədar Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanla dərin hüznə başsağlığı verib. Bu dəhşətli faciədə həlak olanlara uca Allahdan rəhmət diləyib və xəsərət alanların tezliklə şəfa tapmasını arzulayıb.

Prezident İlham Əliyev yanvarın 21-də faciə ilə əlaqədar Türkiyə Respublikasının Prezidentinə başsağlığı məktubu göndərdiyini də qeyd edib.

Türkiyə Prezidenti diqqətə və başsağlığına görə minnətdarlığını bildirib və qeyd edib ki, Türkiyə və Azərbaycan daim bir-birinin yanındadır, bundan sonra da həmişə belə olacaqdır.

Telefon danışığı əsnasında dövlət başçıları ikitərəfli münasibətlərin müxtəlif sahələrinə dair fikir mübadiləsi aparıblar.

**BELARUS RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB ALEKSANDR LUKAŞENKOYA**

Hörmətli Aleksandr Qriqoryeviç!

Belarus Respublikasının Prezidenti vəzifəsinə yenidən seçilməyiniz münasibətilə Sizi ürəkdən təbrik edirəm. Seçkilərdə inamlı qələbəniniz Sizə yüksək etimadın, Belarus xalqının Sizin dövlətçiliyin və hüquq qaydasının möhkəmləndirilməsinə, ölkə əhəlinin rifahının yaxşılaşdırılmasına, cəmiyyət həyatının bütün sahələrində demokratik dəyişikliklərin həyata keçirilməsinə yönəlmiş ardıcıl kursunuzu dəstəkləməsinin təzahürüdür.

Əminəm ki, birgə söylərimiz Azərbaycan ilə Belarus arasında ənənəvi dostluğun, hərtərəfli əməkdaşlıq münasibətlərinin möhkəmlənməsinə və genişlənməsinə, xalqlarımızın və ölkələrimizin rifahı naminə qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığın inkişafına bundan sonra da töhfə verəcəkdir.

Hörmətli Aleksandr Qriqoryeviç, Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik və dost Belarus xalqının tərəqqisi naminə ali dövləti fəaliyyətinizdə uğurlar arzulayıram.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti
Bakı, 27 yanvar 2025-ci il

**BELARUS RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ALEKSANDR
LUKAŞENKO İLƏ TELEFON DANIŞIĞI**

27 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 27-də Belarus Respublikasının Prezidenti Aleksandr Lukaşenkoya zəng edib.

Dövlətimizin başçısı Aleksandr Lukaşenkonu Belarus Respublikasının Prezidenti vəzifəsinə yenidən seçilməsi münasibətilə təbrik edib, fəaliyyətində uğurlar arzulayıb.

Prezident Aleksandr Lukaşenko göstərilən diqqətə və təbrikə görə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə minnətdarlığını bildirib.

Telefon danışığı əsnasında dövlət başçıları iki ölkə arasında dostluq və tərəfdaşlıq əlaqələrinin bundan sonra da yüksələn xətt üzrə inkişaf edəcəyinə əminliklərini ifadə edərək, əməkdaşlığımızın perspektivləri ətrafında fikir mübadiləsi aparıblar.

**SLOVENİYA RESPUBLİKASININ
ÖLKƏMİZDƏ YENİ TƏYİN OLUNMUŞ
FÖVQƏLADƏ VƏ SƏLAHİYYƏTLİ
SƏFİRİ QORAZD RENÇEL İLƏ GÖRÜŞ**

27 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 27-də Sloveniya Respublikasının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri Qorazd Rençelin etimadnaməsini qəbul etmişdir.

Etimadnaməni qəbul etdikdən sonra dövlətimizin başçısı səfirlə söhbət etdi.

Səfir Qorazd Rençel ilk növbədə, COP29-un uğurla keçirilməsi və əldə olunmuş nailiyyətlər münasibətilə təbriklərini dövlətimizin başçısına çatdırdı.

Təbriklərə görə minnətdarlığını bildirən Prezident İlham Əliyev bu konfransın hazırlıq işlərinə az müddət qalmasına baxmayaraq, Azərbaycan tərəfindən həmin tədbirin uğurla təşkil olunduğunu vurğuladı, COP29-un ölkəmizdə indiyədək keçirilən ən böyük beynəlxalq tədbir olduğunu məmnunluqla qeyd etdi.

Sloveniyanın bu tədbirdə fəal iştirakını yüksək qiymətləndirən dövlətimizin başçısı COP29-da təmsil olunan xeyli sayda ölkələr arasında konsensusun əldə edilməsinin önəminə toxundu, tədbir çərçivəsində

də beynəlxalq iqlim gündəliyinin irəli aparılması üçün səmərəli nəticələrin olduğunu vurğuladı.

Prezident İlham Əliyev ikitərəfli münasibətlərimizin yaxşı tarixə malik olduğunu deyərək, iki ölkənin dövlət başçılarının qarşılıqlı səfərlərini xatırlatdı və bu səfərlər zamanı müxtəlif istiqamətlər üzrə məhsuldar müzakirələrin aparıldığını məmnunluqla qeyd etdi. Dövlət başçısı əməkdaşlığımızın bundan sonra da möhkəmlənəcəyinə əminliyini bildirdi.

Görüşdə Azərbaycanla Sloveniya arasında siyasi dialoqun dinamik sürətdə inkişaf edəcəyinə ümidverli ifadə olundu, yaxın vaxtlarda iki ölkənin Xarici İşlər nazirləri arasında siyasi məsləhətləşmələrin və iqtisadi əməkdaşlıq məsələləri üzrə işçi qrupunun toplantısının keçiriləcəyi bildirildi, yüksək səviyyəli qarşılıqlı səfərlərin təşkil olunacağı qeyd edildi.

Səfir Azərbaycanın Cənubi Qafqaz regionunda, həmçinin Transxəzər nəqliyyat dəhlizində mühüm rola malik ölkə olduğunu vurğuladı.

Söhbət zamanı Azərbaycanla Sloveniya arasında enerji sahəsində əməkdaşlığın inkişafına toxunuldu, Azərbaycan qazının Sloveniya bazarına çatdırılması əlaqələrimizin inkişafında mühüm addım kimi dəyərləndirildi.

Görüşdə Azərbaycan–Avropa İttifaqı əlaqələrinin perspektivlərinə dair fikir mübadiləsi aparıldı.

**QVİNEYA RESPUBLİKASININ
ÖLKƏMİZDƏ YENİ TƏYİN OLUNMUŞ
FÖVQƏLADƏ VƏ SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ
UMAR KANDE İLƏ GÖRÜŞ**

27 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 27-də Qvineya Respublikasının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri Umar Kandenin etimadnaməsini qəbul etmişdir.

Etimadnaməni qəbul etdikdən sonra dövlətimizin başçısı səfirlə söhbət etdi.

Dövlətimizin başçısı siyasi və iqtisadi əlaqələrimizin uğurla inkişaf edəcəyinə ümidvarlığını bildirərək, ölkələrimizin bir sıra beynəlxalq təşkilatlarda, o cümlədən BMT-də, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatında, «Qoşulmama Hərəkatı»nda fəal və uğurlu əməkdaşlıq etdiklərini dedi, bu çərçivədə qarşılıqlı dəstəyə əsaslanan əlaqələrimizin bundan sonra da inkişaf edəcəyinə əminliyini bildirdi. Prezident İlham Əliyev əməkdaşlığımızın cəlbedici sahələrinin müəyyənləşdirilməsinin də zəruriliyini qeyd etdi.

Ölkəmizdə Afrikadan çoxsaylı tələbələrin təhsil aldığını deyən dövlətimizin başçısı Azərbaycanın «Qoşulmama Hərəkatı»na və İslam Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv dövlətlərdən olan tələbələr üçün tə-

qaüd proqramları təqdim etdiyini bildirdi, qvineyalı tələbələrin bundan yararlanma biləcəklərini vurğuladı.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın ASAN və DOST xidməti təcrübəsini bir sıra ölkələrlə bölüşdüyünü qeyd edərək, bu sahədə Qvineya ilə də əməkdaşlıq imkanlarının olduğunu dedi.

Xoş sözlərə görə minnətdarlığını bildirən səfir Qvineya Respublikasının Prezidenti Mamadi Dumbayanın salamlarını dövlətimizin başçısına çatdırdı.

Prezident İlham Əliyev salamlara görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Qvineya Prezidentinə çatdırmağı xahiş etdi.

Səfir Umar Kande Qvineya Prezidenti və ölkəsi adından təyyarə qəzası ilə bağlı Azərbaycan Prezidentinə və xalqına başsağlığını çatdırdı, ölkəsinin Azərbaycanla müxtəlif sahələrdə əməkdaşlığın həyata keçirilməsində maraqlı olduğunu dedi və ölkəmizlə strateji tərəfdaşlığın qurulacağına ümidvar olduqlarını bildirdi. O, qeyd etdi ki, bu öz növbəsində, xüsusilə də BMT-də, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatında və «Qoşulmama Hərəkəti»ndə müştərək təşəbbüslərin irəli sürülməsinə xidmət edəcək. Beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində əlaqələrimizdən məmnunluğunu ifadə edən səfir ölkələrimiz arasında təhsil, mədənçilik, «Elektron hökumət» sahələrində əməkdaşlıq üçün yaxşı imkanların olduğunu vurğuladı.

Söhbət zamanı ölkəmizin iqtisadi qurumları ilə əlaqələrin yaradılmasının, əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi üçün iqtisadi sahə üzrə nümayəndə heyətlərinin mübadiləsinin vacibliyi qeyd olundu.

İSRAİL İQTİSADI FORUMUNUN HƏMTƏSİSÇİSİ VƏ İDARƏ HEYƏTİNİN ÜZVÜ CONATAN MİSNERİN BAŞÇILIQ ETDİYİ NÜMAYƏNDƏ HEYƏTİ İLƏ GÖRÜŞ

27 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 27-də İsrail İqtisadi Forumunun həmtəsisçisi və İdarə Heyətinin üzvü Conatan Misnerin başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul etmişdir.

Dövlətimizin başçısı Azərbaycanda tarixən olduğu kimi, bu gün də müxtəlif dinlərin və konfessiyaların, o cümlədən yəhudi icmasının nümayəndələrinin dostluq, əmin-amanlıq və harmoniya şəraitində yaşadıklarını vurğuladı. Prezident İlham Əliyev qeyd etdi ki, bu, xalqımızın həyat tərzı olmaqla yanaşı, eyni zamanda, Azərbaycan dövlətinin həyata keçirdiyi siyasətin tərkib hissəsidir.

Dövlətimizin başçısı vurğuladı ki, Azərbaycan öz təcrübəsindən çıxış edərək dünya səviyyəsində də dinlərarası və mədəniyyətlərarası dialoqun təşviqində mühüm rol oynayır, bundan sonra da öz töhfəsini verməkdə davam edəcəkdir.

Qonaqlar Azərbaycanda tarixən yəhudi icmasının nümayəndələrinin dinc şəraitdə yaşamaları üçün ya-

radılmış şəraitə görə dövlətimizin başçısına minnətdarlıqlarını bildirdilər.

Onlar ölkəmizə səfər çərçivəsində, həmçinin Quba rayonuna da gedəcəklərini və oradakı yəhudi icmasının yaşayış şəraiti ilə yerində tanış olacaqlarını dedilər.

Azərbaycanın işğaldan azad olunmuş torpaqlarına səfər etdiklərini vurğulayan qonaqlar həmin ərazilərimizdə qısa müddətdə həyata keçirilən bərpa-quruculuq işlərinin onlara böyük təəssüratlar bağışladığını qeyd etdilər.

Bu səfər çərçivəsində dünyanın müxtəlif ölkələrindən çoxsaylı yəhudi iş adamlarının ölkəmizə gəldiyini deyən qonaqlar Azərbaycanın biznes və investisiya üçün cəlbedici ölkə olduğunu vurğulayaraq, bu sahədə əməkdaşlığın perspektivlərini müzakirə etdilər.

Görüşdə Azərbaycan–İsrail və Azərbaycan–ABŞ əlaqələrinin perspektivləri barədə fikir mübadiləsi aparıldı.

NƏQLİYYAT MƏSƏLƏLƏRİNƏ HƏSR OLUNMUŞ MÜŞAVİRƏ

28 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 28-də nəqliyyat məsələlərinə həsr olunmuş müşavirədə çıxış etmişdir.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin çıxışı

Bugünkü müşavirədə Bakı şəhərinin və onun ətrafında yerləşən ərazilərin nəqliyyat infrastrukturunun inkişafını müzakirə edəcəyik. Buna ehtiyac var. Baxmayaraq ki, son illər bu istiqamətdə xeyli işlər görülmüşdür, böyük infrastruktur layihələri icra edilmişdir, yenə də Bakı şəhərində tıxac müşahidə olunur və əfsuslar olsun ki, tıxacların sayı ildən-ildə artır. Bunun təbii səbəbləri var. Ölkəmizin, o cümlədən Bakı şəhərinin əhalisi ildən-ilə artır. Son 30 il ərzində Azərbaycan əhalisi 7 milyondan 10 milyona çatıb, hətta o rəqəmi də ötüb. Əlbəttə, vaxtilə yaradılmış şəhər yol infrastrukturunu, o cümlədən metro imkanları bu artımı həzm edə bilmir.

Biz nəqliyyat məsələlərini həmişə diqqət mərkəzində saxlamışıq və son 15 il ərzində Bakı şəhərində bir çox böyük layihələr icra edilib, yeni metro

stansiyaları istifadəyə verilib, yol qovşaqları, tunnelər, körpülər inşa edilib, yeni yollar salınıbdır. Əgər bu işləri görməsəydik, bu gün, ümumiyyətlə, Bakı şəhərində nəqliyyat iflic vəziyyətinə düşərdi. Amma yenə də görürük ki, növbəti böyük bir proqramın qəbul olunmasında böyük fayda olacaq. Bu məqsədlə bir müddət bundan əvvəl Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinə Dövlət Proqramının hazırlanmasına dair müvafiq göstərişlər vermişəm və bir neçə ay ərzində bu proqram üzərində iş aparılıb. Bu gün biz bu məsələləri müzakirə edəcəyik və lazım olan qərarları verəcəyik.

Nəqliyyat məsələlərinə gəldikdə, onu bildirməliyəm ki, bütün ölkə üzrə son illər ərzində bir çox nəqliyyat layihələri icra edilmişdir – kənd yolları, şəhərlərarası yollar, magistral yollar. İllər keçdikcə əvvəlki vəziyyət yaddan çıxır. Əgər biz 20 il əvvələ nəzər salsaq görürük ki, o vaxt bizim yollarımız nə vəziyyətdə idi. Hətta Bakı şəhərinin əsas yolları faktiki olaraq, heç bir standarta uyğun gəlmirdi. Biz yeni yollar saldıq, bütün şəhərləri, demək olar ki, müasir yollarla birləşdirdik. Bütün sərhədlərimizi müasir avtomagistrallarla birləşdirdik. Kənd yollarının təmiri və salınması dərəcəsi təqribən 85–90 faizə çatıb. Hər il bu məqsədlər üçün vəsait ayırırıq. Bununla bərabər, Azərbaycanın coğrafi vəziyyəti elədir ki, bizim ərazimizdən beynəlxalq nəqliyyat dəhlizləri keçir və ona görə keçir ki, biz bu coğrafi vəziyyətdən səmərəli şəkildə istifadə edə bilmişik. Coğrafi yerləşmə hələ o demək deyil ki, hər

hansı bir ölkə nəqliyyat qovşağına çevrilə bilər. Biz ardıcıl olaraq beynəlxalq nəqliyyat dəhlizlərinin Azərbaycan ərazisindən keçməsinə maraq göstərmişik və praktiki işlər görmüşük.

Bu gün Avrasiyanın nəqliyyat xəritəsini Azərbaycansız, onun nəqliyyat infrastrukturunu olmadan təsəvvür etmək mümkün deyil. Hazırda ərazimizdən Şərq–Qərb və Şimal–Cənub nəqliyyat dəhlizləri keçir. Bu dəhlizlər üzrə daşınan yüklərin həcmi ildən-ilə artır. Yüklərin daha səmərəli daşınması üçün fiziki infrastrukturla yanaşı, digər addımlar da atılır, o cümlədən rəqəmsallaşma məsələlərinə diqqət göstərilir. Qonşu ölkələrlə yeni əməkdaşlıq formatları yaradılmışdır və müştərək müəssisələr qurulmuşdur. Bir sözlə, Azərbaycan bu gün Avrasiyanın əvəzolunmaz nəqliyyat mərkəzlərindən biridir.

Adətən, nəqliyyat mərkəzləri statusuna malik olan ölkələr o ölkələrdir ki, onların açıq dənizə çıxışı var. Bizim isə dünya okeanına çıxışımız yoxdur. Buna baxmayaraq, gördüyümüz işlər nəticəsində biz Azərbaycanı əvəzolunmaz nəqliyyat mərkəzlərinin birinə çevirmişik. İşlər davam edir, həm Şimal–Cənub, həm Şərq–Qərb nəqliyyat dəhlizləri üzrə indi əlavə tədbirlər görülür. Çünki vaxtilə hesablanmış yüklərin həcmi onu göstərir ki, daha böyük həcmdə yüklər keçəcək. Bu, müxtəlif səbəblərə bağlı olan məsələdir. Fakt odur ki, indi bu dəhlizlərin aşırma qabiliyyətini artırmaq üçün əlavə sərmayə cəlb etmişik və edəcəyik. Yeni layihələr arasında Zəngəzur dəhlizini qeyd etmək istərdim.

Zəngəzur dəhlizi layihəsi Azərbaycan tərəfindən irəli sürülmüşdür.

İkinci Qarabağ müharibəsindəki Zəfərimizdən sonra bu məsələ beynəlxalq gündəliyə, beynəlxalq leksikona salındı və bu gün Zəngəzur dəhlizi dünyada qəbul edilmiş ifadədir, qəbul edilmiş termin-dir. Əlbəttə, biz bu dəhlizin açılması üçün praktiki addımlar atırıq. Düzdür, Ermənistan tərəfi 4 ildən çoxdur ki, bu məsələ ilə bağlı qeyri-konstruktiv mövqe sərgiləyir, faktiki olaraq 10 noyabr kapitulyasiyasından sonra üzərinə götürdüyü öhdəlikləri yerinə yetirmir. Orada açıq-aydın göstərilirdi ki, Azərbaycanın əsas hissəsi ilə onun ayrılmaz hissəsi olan Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında nəqliyyat bağlantısı olmalıdır. Ermənistan buna əməl etmir, müxtəlif bəhanələr gətirərək, müxtəlif qeyri-real və cəfəng layihələri ortaya ataraq, sadəcə olaraq, beynəlxalq ictimaiyyətin fikrini çaşdırmaq istəyir, manipulyasiyalarla məşğuldur. Yəqin ki, siz də eşitmişiniz, «sülh kəsişməsi» layihəsini ortaya atıb və dünyada bir ölkə qalmayıb ki, bu layihə təqdim edilməsin. Halbuki bu «layihə»nin Azərbaycansız iki qəpiklik də qiyməti yoxdur və biz bunu dəfələrlə Ermənistan tərəfinə müxtəlif kanallar vasitəsilə çatdırmışıq. Əgər siz bu «layihə»ni doğrudan da həyata keçirmək istəyirsinizsə, ilk növbədə Azərbaycana müraciət etməlisiniz. Çünki bizsiz bu, sadəcə olaraq, kağız parçasıdır, bizim şərtlərimiz isə ədalətlidir, beynəlxalq hüquqa əsaslanır və Ermənistanın özünün götürdüyü öhdəliklərə əsaslanır.

Ermənistan rəhbərliyinə bir daha məsləhət görərdim ki, 10 noyabr kapitulyasiya aktını diqqətlə oxusun və orada xüsusilə dediyim o bəndə diqqət yetirsin. Yenə də deyirəm, onların «layihəsi» Azərbaycanca tamamilə əhəmiyyətsizdir. Sadəcə olaraq, vaxt uzatmaqla məşğuldurlar, beynəlxalq ictimaiyyəti çaşdırmaqla məşğuldurlar. Yenə də Azərbaycana qarşı müxtəlif dairələrdə çirkin kampaniyaların aparılmasına rəvac veriblər. Bunun nəticəsində faktiki olaraq, bu günə qədər Azərbaycanın ayrılmaz hissəsi – Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə bizim ən qısa və ən rahat bağlantımız yoxdur.

Düzdür, Naxçıvan Muxtar Respublikasının lazım olan ehtiyaclarını biz müxtəlif yollarla təmin edirik. İlk növbədə, İran İslam Respublikası ərazisindən sənişinlər və yüklər gedir, digər imkanlarımız da var. Amma onlar iqtisadi cəhətdən daha əlverişsizdir və yol da uzanır. Prinsip etibarilə Gürcüstan, Türkiyə ərazilərindən də bu bağlantı yaradıla bilər, amma ən rahat yol və imkan olduğu halda bu məsələ prioritet təşkil edir. Bununla belə, biz görəndə ki, Ermənistan tərəfi yenə də özünü qeyri-səmimi aparır, İran İslam Respublikası ilə müvafiq razılaşma əldə etdik və Ermənistanı baypas edən avtomobil körpüsünün tikintisi də, artıq bu layihə də icra edilir və yəqin ki, bu il tamamlanacaqdır.

İkinci körpü də inşa ediləcək, Naxçıvan Muxtar Respublikasında. Birinci körpü Zəngilan rayonu ərazisində inşa edilir. Beləliklə, Ermənistan bundan

sonra da dalan ölkə kimi davam edəcək və onların tranzit ölkəyə çevrilmə arzuları elə onların gözlərində qalacaq. Özləri daha çox itirəcəklər, nəinki biz. Ona görə bu məsələ diqqət mərkəzində olacaq və həm beynəlxalq müstəvidə, həm Ermənistanla ikitərəfli təmaslar əsnasında biz daim bir məsələni qeyd edirik ki, Azərbaycandan Azərbaycana maneəsiz keçid olmalıdır. Heç bir yoxlamadan keçmədən, heç bir maneə ilə üzləşmədən Azərbaycandan Azərbaycana rahat və azad keçid olmalıdır. Bu bizim tələbimizdir və nəzərə alın ki, Qərbi Zəngəzuru sovet hakimiyyəti bizim əlimizdən 1920-ci ilin noyabrında alıb, Azərbaycan xalqına qarşı cinayət törədib və bu, birinci və sonuncu cinayət deyildi. Əgər ardıcılıqla getsək, ikinci cinayət Azərbaycan ərazisində «Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti»nin yaradılması idi. Ondan əvvəlki cinayət ermənilərin çar Rusiyası tərəfindən Azərbaycan ərazisinə köçürülməsi idi. Ondan əvvəlki cinayət Qarabağ xanının öldürülməsi idi, hansı ki, zəmanət verilmişdi ki, o öz rəhbərliyini Qarabağda icra edəcək. XX əsrin digər cinayətləri də göz önündədir. Xocalı soyqırımı, 20 Yanvar və torpaqlarımızın ötən əsrin 90-cı illərinin əvvəllərində işğalı. Biz bunu unutmamışıq, Azərbaycan xalqı bunu unutmayıb. Biz Zəngəzuru unutmamışıq və unutmayacağıq. Yenə də deyirəm, bizim Ermənistanla ərazi iddiamız yoxdur. Ancaq Ermənistan öz üzərinə götürdüyü öhdəlikləri yerinə yetirərək Azərbaycandan Azərbaycana maneəsiz keçid verməlidir.

O ki qaldı Bakı şəhərinin nəqliyyat infrastrukturu, mən indi bu məsələyə gələcəyəm. Ondan əvvəl son 20 il ərzində Azərbaycanda nəqliyyatla bağlı görülmüş işlərin bəzilərini ictimaiyyətin diqqətinə çatdırmaq istəyirəm. Beləliklə, son 20 il ərzində Azərbaycanda 21 min kilometr avtomobil yolu tikilib və təmir edilib. 335 körpü və yol ötürücüsü, 45 tunel, 163 yerüstü və yeraltı keçid tikilib. Bir daha öz sözlərimə qayıdıram. Əgər bu işləri görməsəydik, indi ölkəmizin nəqliyyat infrastrukturu hansı vəziyyətdə idi, bunu təsəvvür etmək çətin deyil.

Dəmir yolu infrastrukturu ilə bağlı aşağıdakı işlər görülmüşdür: 1500 kilometrdən çox dəmir yolu tikilib, 1800 kilometr təmir edilib, yeni qatarlar və vaqonlar alınıb, 90 kilometrdən çox olan Abşeron dairəvi xətti istifadəyə verilib. Bakı–Tbilisi–Qars dəmir yolu inşa edilib. Onu da bildirməliyəm ki, bu layihə Azərbaycan dövlətinin təşəbbüsü ilə icra edilmişdir. Biz bu layihəni icra etmək istəyəndə böyük müqavimətlə üzləşmişdik. Xüsusilə Amerika Birləşmiş Ştatları buna etiraz edirdi. Səbəb də yenə ermənipərəst siyasətlərində idi. Hesab edilirdi ki, layihə Ermənistanı kənarda qoyur. Buna görə ovaxtkı Gürcüstan rəhbərliyinə Amerika dövləti tərəfindən çox ciddi təzyiq göstərilmişdi ki, Gürcüstan buna razılıq verməsin. Biz bir neçə il Gürcüstan tərəfi ilə danışıqlar apardıq və nəhayət, razılığa gələ bildik. O cümlədən mən şəxsən Amerika dövlətinin yüksəkvəzifəli nümayəndələri ilə bu məsələni dəfələrlə müzakirə etmişdim və bildirmişdim ki,

onlar bizə maneə törətməməlidirlər. Bu bizim üçün strateji layihədir və gələcəkdə bu layihədən digər ölkələr, o cümlədən onların müttəfiqləri də faydalanacaq. Həyat göstərdi ki, hər zaman olduğu kimi, biz yenə də haqlı idik. Bu gün Amerikanın Avropadakı müttəfiqləri Bakı–Tbilisi–Qars dəmir yoluna çox böyük maraq göstərirlər. Ümumiyyətlə, Azərbaycan ərazisindən keçən yüklərin Mərkəzi Asiyadan Avropaya və əks istiqamətə daşınmasına da böyük maraq göstərirlər. Əgər Bakı–Tbilisi–Qars dəmir yolu tikilməsəydi, bütün bunlar tamamilə mümkünsüz ola bilərdi. Biz nəinki Bakı–Tbilisi–Qars dəmir yolunu Türkiyə və Gürcüstanla birlikdə razılığa gələrək inşa etdik, hətta o vaxt Gürcüstan dövlətinə 1 milyard dollara yaxın çox aşağı faizlə kredit də verdik və faktiki olaraq, bu vəsait hesabına Gürcüstan ərazisində işlər görüldü. Azərbaycan ərazisində dəmir yolu müasirləşdirildi və Türkiyə də öz ərazisindəki hissəni inşa etdi.

Beləliklə, yeni bir yol açıldı, hansı ki, bu gün müxtəlif ölkələrin yüklərini Aralıq dənizi istiqamətinə, Avropaya, Türkiyəyə daşıyır. Sonra gördük ki, bu yolun aşırma qabiliyyəti yetərli deyil. Yenə də Azərbaycanın vəsaiti hesabına keçən il bu yolun genişləndirilməsi tamamlandı və onun daşıma qabiliyyəti 5 milyon tona çatdırıldı. Yəni hesab edirəm ki, bu bizim coğrafiyamızda son illər ərzində həyata keçirilən ən vacib layihələrdən biridir və bir çox ölkələr bundan sonra da bu yoldan faydalanacaq. Vaxtilə Amerika Dövlət Departamentinin məmurları

bizə qarşı çıxırdılar – mən bilmirəm onlar indi haradadırlar, onların adları tarixdə qalmayıb – amma biz ciddi iradə göstərərək buna nail olduq.

Mövcud yolların reabilitasiyası və müasirləşməsi, daşınma imkanlarının və qatarların sürətinin artırılması istiqamətində görülən işlər arasında Sumqayıt–Yalama dəmir yolunu qeyd etmək istərdim. Bu yolun tikintisi artıq 80 faiz səviyyəsində təmin edilib və yəqin ki, yaxın zamanlarda tam istifadəyə veriləcək. İndi üzərində işlədiyimiz Ələt–Astara yolu – hamı bilir ki, bu yol var, amma nəzərə alsaq ki, gələcəkdə Şimal–Cənub dəhlizi üzrə yüklər kəskin artacaq, bu yolun da genişləndirilməsi gündəlikdədir və bu il artıq müəyyən vəsait də ayrılıb.

Azərbaycan şəhərləri arasındakı bağlantıları təmin etmək üçün bir neçə yeni qatar istiqaməti müəyyənləşdirilib – Bakı–Qəbələ. Qəbələ şəhərinə dəmir yolu xətti heç vaxt çatmırdı, biz onu inşa etdik və bu yol da çox lazımlıdır. Bakı–Balakən dəmir yolu fəaliyyətini bərpa etdi və Bakı–Ağstafa. Yəni Azərbaycan coğrafiyasını bilənlər görür ki, bu yollar əslində ölkəmizi bizim qərb sərhədi ilə, şimal-qərb sərhədi ilə və Qəbələ şəhəri ilə bağlayır. Bütün bu yollar üzrə yerləşən şəhərlər də təbii olaraq, əhatə olunur.

Son 20 il ərzində Azərbaycanda 8 beynəlxalq hava limanı inşa edilib. Onların 4-ü var idi, amma vəziyyəti qənaətbəxş hesab edilmirdi. Bakı, Naxçıvan, Gəncə və Lənkəran hava limanları yenidən quruldu. Lənkəran hava limanı faktiki olaraq, istifadə

edilmirdi. Amma Bakı, Naxçıvan, Gəncə istifadə olunurdu. Bu 4 hava limanının həm zolaqları, həm terminal kompleksləri ən müasir standartlara cavab verir. Bununla bərabər, 4 yeni hava limanı inşa edilmişdir – Qəbələ, Zaqatala, Füzuli və Zəngilan. 9-cu beynəlxalq hava limanı bu il Laçında istifadəyə veriləcək. Bütün bu hava limanları istənilən ağırlıqda yük və sərnişin təyyarələrini qəbul etməyə qadirdir. Uçuş-enmə zolağı minimum 3 kilometr səviyyəsindədir. Beləliklə, indi dediyim kimi, 9-cu bu il istifadəyə veriləcək və bu məsələni də tam bağlayırıq.

Onu da bildirməliyəm ki, Heydər Əliyev Beynəlxalq Hava Limanı keçən il rekord sayda – 7 milyondan çox sərnişin daşıyıb. Mənə verilən məlumata görə, nazirlik tərəfindən aparılan təhlil göstərir ki, bu rəqəm daha da artacaq və təklif verildi ki, yeni terminal kompleksi Heydər Əliyev Beynəlxalq Hava Limanında inşa edilsin. Mən də öz dəstəyimi verdim. İndi yeni terminal kompleksinin layihəsi və texniki-iqtisadi əsaslandırılması hazırlanır. Artıq buna start verilmişdir və bu da gələcək sərnişinlərin sayını qəbul etmək üçün bizə imkan yaradacaq. Yəni ki, biz, o cümlədən hava nəqliyyatı üzrə beynəlxalq mərkəzə çevriləcəyik. Nəzərə alsaq ki, hazırda Ələtdə böyük yük terminalı inşa edilir, onun yük qəbuletmə imkanları 1 milyon ton olacaq. Təsəvvür etmək çətin deyil ki, biz nəqliyyatın sadəcə olaraq, bu istiqaməti üzrə hansı işləri görürük.

Son illər vacib layihələrdən biri də yeni dəniz ticarət limanının inşasıdır. Köhnə limanı biz şəhərin mərkəzindən çıxardıq. İndi o ərazidə abadlıq işləri aparılacaq, istirahət zonaları, müxtəlif obyektlər inşa ediləcək. Yəni bu zona şəhərimizin ümumi inkişafına əlavə töhfə verəcək və vətəndaşlar da bundan faydalanacaqlar. Ağ Şəhər bulvarına bitişik olan bu istiqamətdə master-plan hazırlanır.

Yeni dəniz ticarət limanının birinci fazasının yükəşirə qabiliyyəti 15 milyon ton nəzərdə tutulurdu. Ancaq biz görürük ki, yüklərin həcmi daha çox olacaq. Artıq göstəriş verildi və biz bu ildən işə başlayırıq. Beynəlxalq məsləhətçilər cəlb edildi ki, yeni layihə hazırlansın, təqdim olunsun. Biz limanın imkanlarını 25 milyon tona çatdırmalıyıq və ola bilsin, bu da bizə yetməyəcək. Çünki Şərq–Qərb nəqliyyat dəhlizi üzrə yüklərin həcmi o qədər sürətlə artır ki, biz bu işləri də bu artıma görə etməliyik. Bütün bu nəqliyyat məsələlərini bir mərkəzdə cəmləşdirmək üçün mənim qərarımla bu yaxınlarda yeni qurum – AZCON qurumu yaradıldı, hansı ki, bütün əlaqələndirmə və perspektiv inkişaf planını, o cümlədən sərmayə qoyuluşunu və digər məsələləri nəzərə alacaqdır.

2008-ci ildən bu günə qədər metronun 7 yeni stansiyası tikilib və qəbul ediləcək Dövlət Proqramında yeni 10 metro stansiyasının tikintisi nəzərdə tutulur. 266 yeni nəsil metro vaqonu alınıb və bu proses davam etdirilir. Ölkəyə yüzlərlə yeni sənişin avtobusu gətirilib və bu ildən başlayaraq ilin so-

nunda elektrobusların yığılı, ondan sonra lokalizasiyanın artımı işləri də başlanacaq. Şəhərimizə 161 yeni elektrik avtobusu gətirilib və yaxın gələcəkdə Bakı sakinləri bunun xeyrini görəcəklər. Çünki havanı ən çox çirkləndirən nəqliyyat vasitələridir, xüsusilə böyük nəqliyyat vasitələri. Ona görə də bu işdə insanların narahatlığını nəzərə alırıq.

Gəmiqayırma zavodu da son illər ərzində inşa edilib, təqribən 10 il, bəlkə 12 il bundan əvvəl. Əvvəllər biz gəmiləri xaricdən alırdıq. Sonra mən qərara gəldim ki, mütləq Bakıda Gəmiqayırma zavodu inşa edilməlidir. Həyat göstərir ki, bu nə qədər düzgün qərar idi. Bu gün ənənəvi mənbələrdən – hərədən ki, biz alırdıq – gəmi almaq mümkün deyil. Biz indi Gəmiqayırma zavodunun tam gücü ilə işləməsinə nail olduq. Hazırda orada 6 müxtəlifölçülü gəmi inşa edilir. Paralel olaraq, Qara dənizdəki fəaliyyətimizi biz yeni səviyyəyə qaldırdıq. Vaxtilə Azərbaycan Xəzər Gəmiçiliyinə mənsub olan kiçik-həcmli gəmilər orada işləyirdi, hazırda 4 böyük tanker – «Aframax» tipli tanker – onun yükləmə qabiliyyəti 100 min tondur – alınıb və bu da bizə həm xeyir gətirir, həm də ölkəmizin imkanlarını genişləndirir.

Azad edilmiş ərazilərdə görülən işlərin əsasını nəqliyyat layihələri təşkil edir. 3400 kilometrə yaxın avtomobil yolu – hələlik cəmi 44 avtomobil yolu layihəsi icra edilib, ya da ki, icra edilməkdədir. Eyni zamanda, 45 tunel, 447 körpü, 16 viaduk nə-

zərdə tutulub. Bunlardan 28 tunel, 392 körpü və 9 viadukun tikintisi tamamlanmışdır.

Horadiz–Ağbənd dəmir yolunun 60 faizi inşa edilib. Bərdə–Ağdam dəmir yolunun 94 faizi inşa edilib. Bu, sadəcə olaraq, əsas layihələrdir ki, mən ictimaiyyətin diqqətinə çatdırıram və bu rəqəmlər hər şeyi deyir, hər şeyi göstərir. Göstərir ki, hansı ölçüdə biz nəqliyyat layihələrini icra etmişik. Əgər biz bunları icra etməsəydik, bu gün həm Bakı şəhəri, həm digər şəhərlər, həm də, ümumiyyətlə, ölkə şəhərləri arasındakı bağlantılar nəqliyyat imkanlarımızı tamamilə iflic vəziyyətinə sala bilərdi.

Amma yenə də deyirəm, həyat yerində durmur. Biz indi yeni Dövlət Proqramı qəbul edəcəyik. Ölkə üzrə, o cümlədən azad edilmiş ərazilərdə bütün nəqliyyat layihələri bundan sonra da icra ediləcək. Hər şey plan üzrə gedir. Bu ilin İnvestisiya Proqramında da bu məqsədlər üçün lazımi vəsait ayrılıb.

O ki qaldı Bakı şəhərinə və onun ətrafında yerləşən ərazilərə, burada yeni Dövlət Proqramının qəbul edilməsi zəruridir. Bu çox böyük proqram olacaq, böyük maliyyə tutumlu proqram olacaq. Bütün aidiyyəti qurumların birgə fəaliyyətini və səmərəli işlərini tələb edən proqram olacaq. Ona görə bugünkü müşavirəni çağırmışam ki, bu məsələləri müzakirə edək və bizə təqdimat edilsin, ictimaiyyət də bilsin ki, nələr gözlənilir, hansı illərdə hansı işlər görülməlidir. Eyni zamanda, ictimaiyyət nümayəndələri də müvafiq dövlət orqanlarına – Prezident Administrasiyasına, Nazirlər Kabinetinə, Rəqəmsal

İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinə öz tövsiyələrini verə bilərlər. Bəlkə biz nəyi isə bu proqrama salmamışıq. Yerlərdən gələn təkliflər nəzərə alınacaqdır.

İndi isə məruzə üçün söz verilir Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat naziri Rəşad Nəbiyevə.

Rəşad Nəbiyev: Möhtərəm cənab Prezident, hörmətli iclas iştirakçıları!

Əvvəlcə, cənab Prezident, vətəndaşlarımızın yüksəkkeyfiyyətli nəqliyyat xidmətləri ilə təmin edilməsi istiqamətində göstərdiyiniz davamlı diqqətə görə Sizə dərin minnətdarlığımı bildirirəm. Sizin rəhbərliyinizlə son 20 ildə nəqliyyat sahəsində əsaslı islahatlar aparılmış, infrastruktur yenidən qurulmuş, sektor ölkə iqtisadiyyatının sürətli inkişafına mühüm töhfə vermişdir. Ölkə iqtisadiyyatının sürətlə böyüməsi, əhəlinin rifah səviyyəsinin yüksəldilməsi avtomobilləşmənin kəskin artmasına səbəb olmuşdur. Sərnişindaşımanın yaxşılaşdırılması, yollarda tıxacların azaldılması, şəhərin ekoloji vəziyyətinin yüngülləşdirilməsi və dövlət investisiyalarının səmərəliliyinin artırılması ilə bağlı verdiyiniz tapşırığa uyğun olaraq, «Bakı şəhərinin mobilliyinin transformasiyası» layihəsinə başlanılmışdır. Layihənin koordinasiyası Sizin müvafiq fərmanınızla yaradılmış Nəqliyyatı Əlaqələndirmə Şurası tərəfindən həyata keçirilir. Son il yarım ərzində şəhər nəqliyyatı sisteminin yaxşılaşdırılması sahəsində əldə edilmiş uğurlar Şurada təmsil olunan Ekologiya və Təbii Sərvətlər, Daxili İşlər nazirliklərinin, Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin, Dövlət Şəhərsalma və Arxitek-

tura Komitəsinin və Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyinin konstruktiv əməkdaşlığı sayəsində mümkün olmuşdur.

Möhtərəm cənab Prezident, dünyanın bütün iri şəhərlərində olduğu kimi, iqtisadi və demoqrafik artım fonunda Bakının nəqliyyat sistemi bir çox çətinliklərlə üzləşməkdədir. Bu çətinliklərə cavab olaraq, dünya şəhərləri «avtomobil mərkəzli şəhər» yanaşmasından «insan yönümlü» yanaşmaya keçid etməkdədir. Təbii ki, bu keçid təkcə dövlət tənzimlənməsindən asılı deyil. Burada şəhər sakinlərinin nəqliyyat davranışlarının dəyişməsi də vacibdir. Uzun müddət digər nəqliyyat növlərinə fokuslanmış və vərdiş halını almış davranışın dəyişməsi isə zaman tələb edir. Lakin şəhərin nəqliyyat sistemində olan tələb və təklifin proaktiv idarə edilməsi bu zamanı qısalda bilər. Bunun üçün bir tərəfdən, nəqliyyat sisteminin yetərli təklifi təmin edilməlidir. Başqa sözlə, küçə və yol infrastrukturunu optimal təşkil edilməli, avtobusların sayı yetərli olmalı, dəmir yolu və metro infrastrukturunu genişləndirilməlidir.

Digər tərəfdən isə dövlət tənzimlənməsi vasitəsilə parklanma tariflərinin müəyyənləşdirilməsi, avtobus zolaqlarına riayət olunmamasına görə cərimələrin tətbiqi və tələbin idarə edilməsinə yönələn digər tələblər yeni nəqliyyat vərdişlərinin mənimsənilməsinə gətirib çıxarır. Məsələn, mikromobillik, yəni skuter və velosipedlər üçün uyğun infrastrukturun olmaması mikromobilliyin təhlükəli nəqliyyat vasitəsi kimi qavranılmasına və vərdişin yaran-

mamasına səbəb olur. Halbuki aparılmış tədqiqatlar göstərmişdir ki, velosipedlə edilən hər 9 milyon səfərdən yalnız biri ölümə nəticələnir.

Təqdimatda daha müfəssəl məlumatların verilməsinə baxmayaraq, icazənizlə, mobilliyin transformasiyası çərçivəsində görülmüş işlərlə bağlı bir neçə rəqəmi diqqətinizə çatdırmaq istərdim. Avtobusla sənişindəşımə tezliyinin artırılması, hərəkət sürətinin təmin edilməsi və xidmət keyfiyyətinin yüksəldilməsi üçün 112 kilometr uzunluğunda avtobus zolaqları çəkilməşdir. Yollarda hərəkətin tənzimlənməsi ilə əlaqədar qanunvericilik təşəbbüsünə verdiyiniz dəstək nəticəsində avtobus zolaqları tələbinə əməl edilməsi, qanunsuz parklanmanın azaldılması təmin olunmuşdur. Eyni zamanda, gündəlik xəttə çıxan avtobus sayı 1750-dən 2160-a qədər artırılmışdır. Bu islahatların məntiqi nəticəsi kimi, əhəli arasında avtobuslara inam artmış, islahatlar başladığı zamanla müqayisədə Bakı və şəhərətrafı ərazilərdə daşımalar 41 milyon və yaxud 9 faiz artmışdır. Analoji islahatlar taksı xidməti üzrə də həyata keçirilmişdir. İslahatlardan öncə xidmət keyfiyyəti və təhlükəsizliklə bağlı ictimaiyyətdə haqlı narazılıqlar mövcud idi. İslahatlar nəticəsində taksilərin sayı 67 mindən 30 minə, taksilərin orta yaşı isə 15-dən 8-ə endirilmişdir. Ən başlıcası isə şəhər mərkəzinə doğru sıxlıq yaradan qısa məsafəyə səfərlərin sayı kəskin azalmışdır, təxminən 32 faiz. Avtomobil yönümlü şəhərlərin insan yönümlü şəhərlərə keçidi məqsədilə atılan digər mühüm addım

parklar və yaşıllıqların yaradılması ilə bağlıdır. Xaqani bağının ərazisi yan yollar hesabına genişləndirilmiş, metronun «28 May» stansiyası ətrafında isə park konseptli hab yaradılmışdır. İçərişəhərə və Əziz Əliyev küçəsinə giriş məhdudlaşdırılmışdır.

Möhtərəm cənab Prezident, şəhər mobilliyinin transformasiyasının nəticələrinin uzunmüddətli olması üçün qarşımızda duran çağırışlara münasibətdə sistemli və kompleks yanaşmanın sərgilənməsi vacibdir. Bu mənada layihə çərçivəsində yaradılmış rəqəmsal əkiz həyata keçirilən təşəbbüslərin səmərəsini öncədən proqnozlaşdırmaq baxımından xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. O həmçinin yol-nəqliyyat infrastrukturuna yatırılacaq dövlət investisiyalarının səmərəliliyini ölçməyə və planlaşdırılan layihələri prioritetləşdirməyə imkan verir. Lakin görülən işlərlə yanaşı, ictimai nəqliyyatın payının 60 faizə çatdırılması üçün kütləvi daşımanı təmin edə biləcək metro və dəmir yolları infrastrukturunun genişləndirilməsi tələb olunur. Qeyd edirəm ki, bu istiqamətdə görülməli işlər Bakı şəhərinin baş planına uyğunlaşdırılmışdır.

Bu həmçinin Sizin verdiyiniz digər tapşırıq – şəhərin inkişafına, polisentrik yanaşmaya uyğun həyata keçiriləcəkdir. Digər mütərəqqi sərəncamınızla yaradılmış AZCON qurumu daxilində sərnişindaşıma xidmətini həyata keçirən dövlət müəssisələrinin bir araya gətirilməsi onların keyfiyyətli və balanslaşdırılmış sərnişindaşıma təcrübəsini yaratmalarına xidmət edir.

Sonda Sizi əmin etmək istərdim ki, vətəndaşlarımızın həyat səviyyəsinin və nəqliyyat imkanlarının yaxşılaşdırılmasına yönəlmiş göstərişlərinizi aidiyyəti qurumlarla əlaqələndirilmiş şəkildə yerinə yetirəcəyik. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

İ l h a m Ə l i y e v: İndi söz verilir Yerüstü Nəqliyyat Agentliyinin İdarə Heyətinin sədri Anar Rzayevə.

A n a r R z a y e v: Möhtərəm cənab Prezident, ölkədə sürətli sosial-iqtisadi inkişaf həm də əhalinin gəlirlərinin artmasını təmin etmişdir. Bununla paralel olaraq, xüsusən də Bakıda və ətraf ərazilərdə dinamik demoqrafik artım da baş vermişdir. Bütün böyük şəhərlərdə olduğu kimi, Bakı şəhərində də əhalinin gəlirlərinin artması nəticəsində sürətli avtomobilləşmə, avtomobillərin istifadəsi, xüsusən də şəhər mərkəzində istifadəsi artmışdır. Bu amillərin nəticəsində eyni zamanda, həm də Bakı şəhərinin monosentrik şəhərə çevrilməsi, küçə-yol infrastrukturunda bəzi dar yerlərin mövcudluğu şəhərdə nəqliyyat sıxlığının, tıxacların əmələ gəlməsinə səbəb olmuşdur. Sizin göstərişinizlə bu istiqamətdə işlərin görülməsi üçün xarici məsləhətçi şirkət dəvət olunmaqla xüsusi Proqram hazırlanmışdır.

Möhtərəm cənab Prezident, bəllidir ki, Sizin siyasətinizin mərkəzində Azərbaycan vətəndaşı, Azərbaycan vətəndaşının istəkləri, tələbatlarının ödənilməsi durmaqdadır. Ona görə də Proqram tamamilə Azərbaycan vətəndaşına yönəlmişdir. Bu Proqram 3 əsas məqsədi qarşıya qoymuşdur. Bunlar daha sürətli, daha təhlükəsiz, daha ekoloji mobillik im-

kanlarının yaradılmasıdır. Bu məqsədlərə nail olunması üçün alt məqsədlər də müəyyənləşdirilmişdir. Bunlar sakinlər üçün şəhər konsepsiyasına keçidin təmin edilməsidir. Burada biz ictimai nəqliyyatdan istifadənin genişləndirilməsindən, əlavə və yeni mobillik imkanlarının yaradılmasından, piyadaların hərəkətinin, eləcə də mikromobilliyin genişləndirilməsindən danışıırıq. Eyni zamanda, sərnəşin təcrübəsinin tamamilə rəqəmsallaşdırılması və bəzi sistemli dəyişikliklərin də həyata keçirilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Bunlar daha az tıxacın yaranması, cazibə mərkəzlərinə daha sürətli çatma imkanları, eyni zamanda, daha təhlükəsiz və daha ekoloji mobillik mühitinin yaradılmasıdır. Hesab edirik ki, Proqramın icrası nəticəsində əlavə müsbət sosial-iqtisadi effektlər yaranacaqdır. Bütün bu amillər birlikdə Bakı şəhərinin beynəlxalq reytinglərdə ən yüksək reytingə, ən yaxşı şəhərlər reytinginə daxil olmasını təmin edəcəkdir.

Qeyd etmək istərdim ki, Proqramın hazırlanması, eləcə də tətbiqi zamanı data əsaslı qərarların verilməsi üçün yenə də beynəlxalq məsləhətçi şirkət dəvət olunmaqla, şəhərin rəqəmsal əkizi yaradılmışdır. Rəqəmsal əkizin yaradılması üçün milyardlarla data istifadə edilmişdir. Burada avtobus dataları, metro dataları, hətta mobil operatorların 6 milyarddan çox datası istifadə olunmuşdur. Rəqəmsal əkiz həm şəhər axınlarının, eləcə də infrastrukturun bu axınlara təsirinin, eyni zamanda, yeni infrastruktur layihələrinin səmərəliliyinin qiymətləndi-

rilməsinə imkan yaradır və bundan sonra verilmiş qərarların hər biri öncədən rəqəmsal əkidə simulyasiya edildikdən sonra müvafiq qaydada təqdim olunur.

Rəqəmsal əkizə alınmış ilk rəqəmlər Bakıda olan bütün səfərlərin sayı idi. Burada bəlli oldu ki, Bakı şəhərində bir il ərzində 2 milyarddan çox səfər həyata keçirilir və bu səfərlərin strukturuna baxdıqda biz gördük ki, ictimai nəqliyyatın payı 30 faiz, fərdi nəqliyyat və taksilərin payı isə 50 faiz təşkil edib. Beynəlxalq təcrübə isə bunun tamamilə əksini tələb edir. Beynəlxalq təcrübədə ictimai nəqliyyatın payının ən azı 39-40 faiz, fərdi nəqliyyat vasitələrinin istifadəsinin payı isə 30 faiz civarında olması tələb edilir ki, rəvan mobillik mühiti yaranmış olsun. Sadə hesablamalar onu göstərdi ki, yalnız ictimai nəqliyyata illik əsasda 300 milyon səfərin ötürülməsi vacibdir ki, qeyd etdiyimiz rəvan mobil mühit yaranmış olsun. Bir vacib məqamı da qeyd etmək istərdim ki, hesablamalara başlanarkən vəziyyətin trendi daha da pisləşmək üzrə idi. Yəni şəhərdə ictimai nəqliyyatın payının azalması, fərdi nəqliyyat vasitələrinin payının isə artması trendi var idi.

Son dövrlərdə həyata keçirilmiş tədbirlər sayəsində bəzi müsbət nəticələr əldə edilmişdir. Onları Sizin diqqətinizə çatdırıram. Belə ki, avtobuslarla 2024-cü ildə 28 milyon olmaqla, 2023–2024-cü illərdə 41 milyon, dəmir yolu və metro ilə 11 milyondan çox əlavə sərnəşin daşınmışdır.

Taksi daşımalarında isə 32 faizlik enmə baş vermişdir. 2024-cü ilin son aylarında yaradılmış mikromobillik şəbəkəsi və mikromobillik xidmətində 700 mindən çox səfər həyata keçirilmişdir. Bu da tədbirlərin trendinin dəyişməsinin və bizim istədiyimiz istiqamətdə getməsinin göstəricisidir.

Bu ilkin nəticələrin əldə edilməsi üçün bir neçə istiqamətdə işlər görülmüşdür. Bunlar ilk növbədə, avtobuslarla bağlıdır. İki il ərzində şəhərdə avtobusların sayı 440 ədəd və ya 25 faiz artırılmışdır. Hazırda bu, rekord səviyyəyə – 2160-a çatmışdır. Qeyd etmək istəyirəm ki, bu, son hədd deyil və avtobusların sayının 2800-ə çatdırılması nəzərdə tutulmuşdur.

Şəhərdə avtobuslara əhalinin inamını artırmağa imkan verən xüsusi zolaqlar şəbəkəsi hazırlanmışdır. Bunun sayəsində avtobusların həm sürəti, həm də göstərilən xidmətlərin keyfiyyəti artmışdır. Şəhər daxilində avtobusların orta sürətinin 18 kilometrədən 22 kilometrə qədər artması müşahidə edilmişdir. Sıxlıq çox olan bəzi küçələrdə – Atatürk prospektində bunu mən nümunə göstərə bilərəm – sürət 12 dəqiqə azalmışdır, keçid orada 12 dəqiqə azalmışdır. Bu da vətəndaşların ictimai nəqliyyatdan istifadəsinə keçidinə ciddi bir təşviq yaratmışdır.

Qeyd edildiyi kimi, piyada səfərlərin təşviq edilməsi üçün də layihələr həyata keçirilmişdir. Bunlar ilk növbədə, Xaqani parkında və metronun «28 May» stansiyasının önündə həyata keçirilmiş layihələrdir ki, hər iki əraziyə avtomobillərin daxil olması məh-

dudlaşdırılmışdır və bu yerlər piyadaların istifadəsinə verilmişdir. Sizin göstərişinizlə Xaqani parkında və metronun «28 May» stansiyasının önündə piyada zonası, eləcə də avtomobil habı yaradılmışdır. Son layihə isə Qoşa Qala qapısının önü, Əziz Əliyev küçəsi və İçərişəhərin daxilində avtomobillərin hərəkətinin məhdudlaşdırılması idi ki, nəticədə Bakı şəhərində nəhəng piyada zonası yaranmışdır. Bu istiqamətdə də işlər davam etdiriləcək. Layihələr hazırlanır və bu iş başa çatdıqdan sonra müvafiq qaydada təqdim ediləcək.

Piyada hərəkətinin təşviq edilməsi üçün səki infrastrukturuna kifayət qədər vacib bir elementdir. Ona görə də Bakıda səki infrastrukturuna da tərəfimizdən təhlil edilib. Bəzi yerlərdə kifayət qədər dar səki infrastrukturunun olması müəyyənləşdirilib. Piyadalar üçün keçidlərin zəif işıqlandırılması da məlum olub. Bu istiqamətdə həm beynəlxalq normalara uyğun yeni yanaşma, həm də proseslərin idarə olunma yanaşması hazırlanıb. Bu il tamamilə beynəlxalq standartlara uyğun bir pilot layihənin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulub ki, daha sonra yanaşma genişləndirilə bilsin.

Qeyd etdiyim kimi, Bakı şəhərində ilk dəfə olaraq mikromobillik zolaqları çəkilmişdir. Hazırda Bakıda 35 kilometrlik əlaqələndirilmiş mikromobillik zolaqları var. Velosiped icarəsi xidməti də artıq vətəndaşlara təqdim edilmişdir. Ay ərzində Bakı şəhərində velosiped və skuterlərlə 200 min səfər həyata keçirilir. Bu, kifayət qədər müsbət göstəricidir.

Halbuki ilk mərhələdə velosipedlərin və skuterlərin istifadəsinə kifayət qədər inamsızlıq var idi. Amma dinamik artım onu göstərir ki, vətəndaşlar tərəfindən istifadə artacaqdır. Proqramın sonunda ay ərzində bu səfərlərin sayının 2 milyon yarımaya çatdırılması nəzərdə tutulub.

Bakı şəhərində digər bir problemlə sahə parklanma ilə bağlı idi, nizamsız parklanma kifayət qədər geniş yayılmışdı. Bu, kifayət qədər də ucuz idi. Ona görə bu, şəhərin mərkəzində bir qravitasiya yaratmışdı, sürücülər şəhərin mərkəzinə daxil olmağa can atırdılar. Parklanmada islahatlar həyata keçirildi, pullu parklanma sistemi təşkil edildi, tamamilə rəqəmsallaşdırıldı. İndi ödənişlər mobil tətbiq vasitəsilə tamamilə şəffaf qaydada həyata keçirilir. Şəhərdə artıq nizamlı parklanma yaranmışdır. Onu da qeyd etmək istəyirəm ki, hətta həftənin ən sıx günlərində belə, şəhərin mərkəzində parklanma yeri tapmaq mümkündür. Çünki əvvəllər bir avtomobil parklanma yerini 10 saat məşğul edirdisə, indi 10 avtomobilin hərəsi bir saat istifadə etməklə daha çox maşın istifadə edə bilər.

Taksi sahəsində islahatların aparılması həm də fərdi nəqliyyat vasitələrinin şəhər mərkəzində hərəkətinin azaldılmasına yönəlmişdir. Vətəndaşlar tərəfindən bu istiqamətdə çoxlu narazılıqlar var idi, həm xidmətin özündən, həm sürücülərdən, həm də avtomobillərdən. İslahatlar zamanı 35 min sürücü təlimlərə cəlb olundu və bunların hər biri ilə imtahanlar keçirildi. Sürücülərdən 29 mini imtahanlar-

dan keçə bildi. İmtahanlar hazırda Dövlət İmtahan Mərkəzi tərəfindən aparılır.

Tətbiq olunan rəng və il tələbləri nəticəsində avtomobillərin orta yaşı 14 yarımından 8 ilə qədər endirildi. Qeyd etmək istəyirəm ki, bundan əvvəl 67 min avtomobil parkının 40 faizi 15 ildən daha köhnə idi. Hazırda isə, ümumiyyətlə, 15 ildən köhnə olan avtomobillər xidmətdən kənarlaşdırılıb və şəhərdə eyni rəngdə – ağ rəngdə olan hibrid və elektrik taksi avtomobillərinin sayı bizdən xüsusi icazə almaqla durmadan artmaqdadır.

Möhtərəm cənab Prezident, bir xüsusi məqamı da qeyd etmək istəyirəm. AYNƏ informasiya sisteminin tərkibində yaradılmış «E-taksi» sistemi vasitəsilə biz artıq taksi xidmətlərinə, taksi hərəkətlərinə tamamilə nəzarəti həyata keçirə bilirik.

Bütün işlərin görülməsi sayəsində ilkin müsbət nəticələr əldə edilmişdir. Lakin vətəndaşların mobilliyə olan tələbatının ödənilməsi üçün bütün nəqliyyat vasitələrinin birlikdə fəaliyyətini nəzərə alan yekdil planın hazırlanmasına zərurət var idi. Sizin göstərişinizlə bu istiqamətdə işlər aparıldı və əvvəlcə şəhərə daxil olan bütün axınlar qiymətləndirildi. Bəlli oldu ki, gün ərzində 630 mindən çox sərnəşin vətəndaş Bakı şəhərinin mərkəzinə doğru yönəlir. Həmin vətəndaşlar təxminən 300 min avtomobillə şəhərin mərkəzinə doğru hərəkət edirlər. İstiqamətləri də bəlli oldu. Xüsusən də Sumqayıt–Xırdalan istiqaməti burada böyük paya malikdir. Digər istiqamətlər isə Bakı şəhərinin ətrafıdır. Buradan çıxış

edərək, vahid, əlaqələndirilmiş, integrasiya edilmiş nəqliyyat planı hazırlandı və onun istiqamətlərini diqqətinizə çatdırıram. Burada iki əsas istiqamət var. Birinci istiqamət yol-infrastruktur layihələrinin həyata keçirilməsidir. 50 yol-infrastruktur layihəsi var idi. Bunlar rəqəmsal əkizdə simulyasiya edildi və ən optimal, ən səmərəli 9 layihə prioritet siyahısına alınaraq, diqqətinizə məruzə edilmişdir. Bu layihələr 3 dairəvi yola aiddir: Bilgəh–Novxanı–Xırdalan–Şamaxı avtomobil yolu, Sabunçu–Sulutəpə avtomobil yolu və birinci dairəvi yolu Ziya Bünyadov prospektinə birləşdirən dairəvi yoldur. Dairəvi yolların inşası nəticəsində şəhər mərkəzinin əsas arteriya axınlarının bir hissəsi bu yollara keçid edəcək ki, şəhərin mərkəzində boşalma baş versin. 6 digər layihə də şəhər daxilində olan dar boğazların həll olunmasına yönəlmişdir ki, burada nəqliyyat vasitələrinin hərəkəti müəyyən qədər rəvanlaşsın.

Möhtərəm cənab Prezident, istərdim 20 Yanvar layihəsi haqqında da əlavə məlumatı burada təqdim edirəm. Bu, kifayət qədər kompleks mürəkkəb problem olduğuna görə Xırdalan dairəsindən başlayaraq Tbilisi prospektinə, 20 Yanvardan başlayaraq Ziya Bünyadov prospektinə birləşənə qədər 15 yol kəsişməsində çəkilişlərlə, dataların götürülməsi ilə təhlillər aparılmışdır. Nəticədə böyük bir simulyasiya hazırlanmışdır. Bu simulyasiyanın daxilində həm Xırdalan dairəsində təkmilləşmə işlərinin aparılması, yol qovşaqlarının, yol ötürücülərinin tikilməsi, Ziya Bünyadov prospekti istiqamətində

yolların genişləndirilməsi, eləcə də Şamaxı yolundan Xırdalan şəhərinə yeni yolların açılaraq oradan daxil olmasına imkanların yaradılması nəzərdə tutulmuşdur. Bu istiqamətdə layihələndirmə işlərinə qısa müddətdə başlanılacaqdır.

İkinci istiqamət isə kütləvi daşımalar istiqamətidir. Belə ki, yollar tikildikdən sonra da bütün daşımaları təkcə avtobusların yerinə yetirməsi mümkün deyil. Çünki tələbat çox yüksəkdir, həm də kütləvi daşıyıcı xidmətlərinin genişləndirilməsi çox vacibdir. Burada metronun inkişaf ssenariləri təhlil olunmuşdur və ən optimal ssenari simulyasiya edilərək seçilmişdir. Diqqətinizə məruzə edilmişdir ki, 10 yeni stansiya tikiləcək, 4 stansiya isə əlaqələndiriləcək. Bu 10 stansiya «bənövşəyi xətt»in Babək prospektinə qədər və «yaşıl xətt»in isə metronun «Həzi Aslanov» stansiyasına qədər uzadılmasıdır.

Qeyd etmək istərdim ki, «bənövşəyi xətt»in uzadılması eyni zamanda, metronun «Avtovağzal» və «Xocasən» stansiyalarının istifadəsini genişləndirəcək və bir daha «20 Yanvar» stansiyasına və həmin dairəyə təzyiqi ciddi şəkildə azaldacaqdır.

«Həzi Aslanov»dan «yaşıl xətt»in uzanması isə gündəlik əsasda şəhərin mərkəzindən istifadə etməklə Xocasəndə yerləşən ticarət mərkəzinə gedibgələn minlərlə vətəndaşa xidmət edəcəkdir. Bu da bir daha şəhər mərkəzinin trafikinin azalmasına səbəb olacaqdır. Bu layihələrin icrası nəticəsində il ərzində metro ilə daha 88 milyon sərnəşin daşınma-

sı mümkün olacaqdır. Metro şəhər daxilində olan daşımaları həyata keçirəcəkdir.

Lakin bundan başqa, şəhər ətrafından paytaxta gün ərzində 400 min sərnişin daxil olmaqdadır və bu sərnişinlərə xidmət göstərilməsi üçün dəmir yolu xidmətlərinin genişləndirilməsi proqramı da nəzərdə tutulmuşdur. Burada ilk olaraq, Abşeron dairəvi yoluna qatarların əlavə edilməsi, yük qatarlarının dairəvi yola daxil olmasının qarşısının alınması üçün Güzdək–Qaradağ dəmir yolunun istifadəyə verilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Mövcud olan, lakin köhnəlmiş və istifadədən çıxarılmış bəzi dəmir yollarının da istifadəyə qaytarılması qərara alınmışdır. Bunlar Zabrat-2–Maştağa–Bağlar–Albalı–Bakıxanov–Binə–Qala–Yeni Suraxanı–Hövsan istiqamətləridir ki, bunlar da sərnişin axınına xidmət göstərməyə imkan verəcəkdir. Növbəti mərhələdə Yeni Suraxanıdan Heydər Əliyev Beynəlxalq Hava Limanına dəmir yolu xəttinin çəkilməsi nəzərdə tutulmuşdur ki, orada sərnişin axını artdıqda dəmir yolu xidmət göstərə bilsin.

Bakıda iki yaşayış sahəsinin – Mehdiabad və «Sea Breeze» ərazilərinin metro və dəmir yoluna çıxışı yoxdur. Bu ərazilərdə isə tramvay xətlərinin tətbiq olunması nəzərdə tutulmuşdur. «Sea Breeze»dən tramvay xətti çəkilərək Pırşağı stansiyası ilə əlaqələndiriləcək və orada bir hab yaradılacaq. Mehdiabad–Binəqədi istiqamətindən isə metronun «28 May» stansiyası ilə əlaqələndirməklə tramvay xəttinin çə-

kilməsi nəzərdə tutulmuşdur ki, sənişinlərə xidmət göstərilə bilsin.

Möhtərəm cənab Prezident, bütün bu işlərin görülməsi ilə paralel olaraq, avtobus parkı da genişləndiriləcəkdir. Bakı şəhərinə 2800 avtobus lazımdır. Avtobus parklarının sayı artırılacaqdır. Çünki avtobusların işi də dəyişməlidir. Belə ki, kütləvi daşıyıcılar daşımaları təmin etməlidir.

Diqqətinizə görə minnətdaram.

ÇİN XALQ RESPUBLİKASININ SƏDRİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB Sİ CİNPİNƏ

Hörmətli cənab Sədr!

Qarşıdan gələn Bahar bayramı münasibətilə Sizə və Sizin simanızda dost Çin xalqına öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ən səmimi təbriklərimi çatdırmaqdan məmnunluq duyuram.

Çin təqvimini ilə yeni ilin qədəm basmasını qeyd edən, təbiətin oyanışının və həyatın yenidən canlanmasının rəmzi olan Çuntsze bayramının bütün xalqınıza xoş əhvali-ruhiyyə, bol ruzi-bərəkət və rifah bəxş etməsini arzulayıram.

Azərbaycan–Çin dövlətlərarası əlaqələrinin strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə yüksəlməsi məmnunluq doğurur. Biz Çin ilə sağlam təməllər üzərində qurulmuş, qarşılıqlı inam və etimada əsaslanan əməkdaşlığımızın hərtərəfli inkişafına böyük önəm veririk. Əminəm ki, dostluq münasibətlərimizin və qarşılıqlı fəaliyyətimizin xalqlarımızın iradəsinə uyğun olaraq daha da möhkəmləndirilməsi yolunda birgə səylərimizi müvəffəqiyyətlə davam etdirəcəyik.

Bu bayram münasibətilə bir daha Sizi ürəkdən təbrik edir, Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, dost Çin xalqına əmin-amanlıq arzulayıram.

İLHAM ƏLİYEV

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 29 yanvar 2025-ci il

NÖVBƏTİ BƏLƏDİYYƏ SEÇKİLƏRİNİN SƏSVERMƏ AKSİYASINDA İŞTİRAK

29 yanvar 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 29-da Azərbaycanda keçirilmiş növbəti bələdiyyə seçkilərinin səsvermə aksiyasında iştirak etmişdir.

Dövlətimizin başçısı Bakı şəhərinin 7 saylı Səbail seçki dairəsinin 6 saylı orta məktəbində yerləşən 1 saylı seçki məntəqəsində səs verib.

Prezident İlham Əliyev səsvermə otağına daxil olub seçki bülletenini alaraq kabinetə keçib və sonra bülleteni qutuya salıb.

Bakı şəhərinin 7 saylı Səbail seçki dairəsinin 1 saylı seçki məntəqəsində 576 seçici qeydiyyatata alınıb. Bu seçki dairəsi üzrə 31 namizəd mübarizə aparır.

**AMERİKA BİRLƏŞMİŞ ŞTATLARININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB DONALD TRAMPA**

Hörmətli cənab Prezident!

Vaşinqton şəhəri yaxınlığında sərnişin təyyarəsinin hərbi helikopter ilə toqquşması nəticəsində çox sayda insanın həlak olması barədə xəbər bizi son dərəcə kədərləndirdi.

Bu faciə ilə əlaqədar Sizə, həlak olanların ailələrinə və yaxınlarına, dost Amerika xalqına öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından dərin hüznlə başsağlığı verirəm.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 30 yanvar 2025-ci il

**TƏRLAN HEYBƏTOV ADINA «VƏTƏN»
İDMAN LİSEYİNDƏ APARILMIŞ YENİDƏN
QURULMA İŞLƏRİNDƏN SONRA
YARADILMIŞ ŞƏRAİTLƏ TANIŞLIQ**

4 fevral 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev fevralın 4-də Bakıda Tər lan Heybət ov adına «Vətən» İdman Liseyində aparılmış yenidən qurulma işlərindən sonra yaradılmış şəraitlə tanış olmuşdur.

Elm və Təhsil naziri Emin Əmrullayev dövlət başçısına liseydə yaradılmış şərait barədə məlumat verdi.

Bildirildi ki, «Vətən» İdman Liseyi 2022-ci ildə 126 saylı tam orta məktəbin bazasında yaradılıb. Birinci Qarabağ müharibəsi şəhidi Tər lan Heybət ovun adını daşıyan 600 şagird-yerlik liseydə dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu hesabına aparılan yenidən qurulma işləri 2024-cü ilin dekabrında başa çatdırılıb.

Liseyin əsaslı təmir olunmuş tədris korpusunda 22 sinif otağı var. Şagirdlərin yüksək səviyyədə təhsil almaları üçün sinif otaqları zəruri dər s vəsaitləri ilə təchiz edilib.

Bu korpusda kimya, fizika, biologiya laboratoriyaları, informatika və çağırışaqədərki hərbi hazırlıq kabinetləri, kitabxana, 240 yerlik akt zalı, inzibati və yardımçı otaqlar yerləşir. Liseydə internet, mebel-

inventar və digər zəruri avadanlıqlar müasir tələblər səviyyəsindədir.

Təhsil ocağının idman korpusunda isə universal zal (basketbol, voleybol, gimnastika, qılıncoynatma və s.) və güləş zalı əsaslı təmir olunub. Bundan əlavə, trenajor, cüdo zalı, fizioterapiya otağı, reabilitasiya idman zalı, buxar və yardımçı otaqlar yenidən qurulub. Layihə çərçivəsində 100 nəfərlik yataqxana korpusu da əsaslı təmir olunub. Yeməkkxana 220 nəfər üçün nəzərdə tutulub. Korpusdakı mətbəx, camaşır-xana və digər yardımçı otaqlar da ən müasir avadanlıqlarla təchiz edilib.

Yenilənmiş təhsil müəssisəsində tədris V–XI siniflər üzrə aparılır. Şagirdlərin təlim-tərbiyəsi ilə 60-a yaxın müəllim məşğul olur.

Burada bölgələrdən gələn və peşəkar idmanla məşğul olan şagirdlərin yataqxana ilə təmin edilməsi də nəzərdə tutulur. Liseydə həmin idmançıların günlük yemək normalarına uyğun qidalanması da təmin ediləcək.

Təhsil ocağının həyatında geniş abadlıq işləri görüleb.

Müasir dünyada hər bir ölkənin gələcəyi təhsilin səviyyəsi ilə ölçülür. Azərbaycan da bu ölkələr sırasındadır. Ölkəmizdə son illərdə təhsilin inkişafı ilə bağlı həyata keçirilən tədbirlər deməyə əsas verir ki, Azərbaycan öz gələcəyini daha etibarlı və inamlı görmək istəyir. Bundan başqa, zəngin təbii sərvətləri ilə dünyanın diqqətində olan Azərbaycan bu sərvət-

lərdən səmərəli istifadə ilə insan kapitalının daha da inkişaf etdirilməsini başlıca hədəf seçib.

«Vətən» İdman Liseyində görülmüş işlər və yaradılmış şərait də bir daha təsdiqləyir ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin diqqəti sayəsində təhsil islahatları uğurla davam edir. Paytaxtda və bölgələrdə yeni məktəblərin inşası, əsaslı təmiri və yenidən qurulması ilə bağlı nəzərdə tutulmuş tədbirlər plana uyğun həyata keçirilir. Bütün bunlar ilk növbədə, şagirdlərin ən yüksək səviyyədə təhsil almaları, onların elmin sirlərinə daha dərinlən yiyələnmələri üçün hər-tərəfli imkanlar açır.

Liseydə yaradılmış şərait həm də onu göstərir ki, Azərbaycanda təhsilin və idmanın inkişafına ən yüksək səviyyədə dövlət qayğısı vardır. Çünki dövlətin yürütdüyü siyasətin prioritetlərindən biri də insan kapitalının daha da inkişaf etdirilməsidir. Bu baxımdan təhsil və idman sahəsinə qoyulan investisiyalar mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

**ŞRİ-LANKA DEMOKRATİK SOSIALİST
RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB ANURA
KUMARA DISSANAYAKEYƏ**

Hörmətli cənab Prezident!

Şri-Lanka Demokratik Sosialist Respublikasının milli bayramı – Müstəqillik Günü münasibətilə Sizə və bütün xalqınıza şəxsən öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ən səmimi təbriklərimi yetirirəm.

İnanıram ki, Azərbaycan ilə Şri-Lanka arasında təşəkkül tapmış münasibətlər xalqlarımızın mənafelərinə uyğun olaraq, bundan sonra da həm ikitərəfli, həm də çoxtərəfli qaydada dostluq və əməkdaşlıq zəminində inkişaf edəcəkdir.

Bu bayram günündə Sizə möhkəm cansağlığı, işlərinizdə uğurlar, dost Şri-Lanka xalqına daim əmin-amanlıq və rifah diləyirəm.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 4 fevral 2025-ci il

**TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB RƏCƏB TAYYİB ƏRDOĞANA**

Hörmətli cənab Prezident!

Əziz qardaşım!

İki il əvvəl Türkiyədə baş vermiş dağıdıcı zəlzələ nəticəsində həyatlarını itirmiş bacı-qardaşlarımızın əziz xatirəsini dərin hörmət və ehtiramla anır, onlara uca Allahdan rəhmət, doğmalarına və yaxınlarına səbir diləyirəm.

Azərbaycan bu dəhşətli faciə ilə bağlı qardaş Türkiyənin dərdsini bölüşür, kədərini birlikdə yaşayır. Azərbaycan hər zaman olduğu kimi, bu ağır günlərdə də Türkiyənin yanında yer aldı, zəlzələ xəbərinin ilk dəqiqələrindən bir yumruq kimi, bütün səviyyələrdə qardaş Türkiyənin ətrafında səfərbər oldu, əlindən gələn yardımı və dəstəyi əsirgəmədi. Həmin çətin günlərdə bütün Azərbaycan xalqının ürəyi Türkiyə ilə bir döyünürdü.

Bu gün güclü və qüdrətli Türkiyə dövləti Sizin rəhbərliyiniz altında fəlakətin nəticələrinin aradan qaldırılması, zərərçəkmiş bölgədə həyatın və iqtisadiyyatın dirçəldilməsi, insanların yeni evlər və iş yerləri ilə təmin olunması istiqamətində genişmiqyaslı quruculuq işləri həyata keçirir. Qardaşlıq və vəfa borcumuzun bir parçası olaraq, Azərbaycanın

da öz növbəsində, Kahramanmaraş vilayətində aparılan yenidən qurulma və bərpa işlərinə töhfə verərək Türkiyənin yanında çiyin-çiyinə olmağından böyük fəxr və qürur hissi duyuruq.

«Bir millət – iki dövlət» prinsipi əsasında həm sevincli, həm də kədərli günlərdə bir-birinə dayaq olan ölkələrimiz və xalqlarımız məhz çətin anlarda qarşılıqlı dəstək göstərərək, qardaşlığını və həmrəyliyini sübut edirlər. Bu həmişə belə olub və belə də davam edəcəkdir.

Əminəm ki, bir-birinə qırılmaz tellərlə bağlı olan xalqlarımızın iradəsi ilə zamanın sınaqlarından çıxmış birliyimiz və strateji müttəfiqliyimiz daim yaşayacaq, ölkələrimizin rifahı və əmin-amanlığı naminə qarşıya qoyduğumuz hədəflərə çatmaq üçün birgə səylərimizi bundan sonra da uğurla davam etdirəcəyik.

Bu anım günündə bir daha Sizə, həlak olanların ailələrinə və yaxınlarına, qardaş Türkiyə xalqına öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından dərin hüzn-lə başsağlığı verirəm.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 5 fevral 2025-ci il

**İRAN İSLAM RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB MƏSUD PEZEŞKİANA**

Hörmətli cənab Prezident!

İran İslam Respublikasının milli bayramı – İslam İnqilabının Qələbəsi Günü münasibətilə Sizi və bütün xalqınızı şəxsən öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ürəkdən təbrik edirəm.

Biz Azərbaycan ilə İran arasında dövlətlərarası əlaqələrin hərtərəfli inkişafına xüsusi əhəmiyyət veririk. Ölkələrimiz arasında münasibətlər sıx tellərlə bir-birinə bağlı olan xalqlarımızın ortaq tarixi, dini və mədəni dəyərlərindən qaynaqlanır.

Hazırda ölkələrimiz iqtisadi-ticari, nəqliyyat, energetika və digər sahələrdə səmərəli əməkdaşlıq edir. Qarşılıqlı fəaliyyətimizin əhatə dairəsinin daha da genişləndirilməsi və yeni məzmunla zənginləşdirilməsi üçün əlverişli imkanlar mövcuddur.

İnanıram ki, ölkələrimizin rifahı, bölgənin sabitliyi və təhlükəsizliyi naminə Azərbaycan–İran münasibətləri və əməkdaşlığı bundan sonra da dostluq, qardaşlıq və mehriban qonşuluq prinsipləri əsasında inkişaf edəcək və möhkəmlənəcəkdir.

Belə bir xoş gündə Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, işlərinizdə uğurlar, dost və qardaş İran xalqına daim əmin-amanlıq və rifah arzulayıram.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 7 fevral 2025-ci il

**İRAN İSLAM RESPUBLİKASININ
ALİ RƏHBƏRİ AYƏTULLAH SEYİD
ƏLİ XAMENEİ HƏZRƏTLƏRİNƏ**

Möhtərəm Ayətullah Xamenei həzrətləri!

İran İslam Respublikasının milli bayramı – İslam İnqilabının Qələbəsi Günü münasibətilə Sizə və Sizin simanızda bütün xalqınıza şəxsən öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ən səmimi təbriklərimi və xoş arzularımı çatdırıram.

Azərbaycan Respublikası ilə İran İslam Respublikası arasında münasibətlər əsrlərdən bəri dostluq və mehriban qonşuluq şəraitində yaşamış, ortaq mənəvi dəyərləri bölüşən xalqlarımızın iradəsindən güc alır. Biz bu təməllər üzərində qurulmuş dövlətlərarası münasibətlərimizin inkişafına və əməkdaşlığımızın genişlənməsinə xüsusi önəm veririk.

Hazırda ikitərəfli gündəlikdə qarşılıqlı maraq doğuran bir sıra məsələlər yer almaqdadır. Hesab edirəm ki, mövcud imkanlardan yararlanaraq, ölkələrimiz arasında əməkdaşlığın dərinləşməsinə nail ola bilərik.

İnanıram ki, qarşılıqlı hörmətə və mehriban qonşuluğa əsaslanan Azərbaycan–İran münasibətləri dövlətlərimizin və xalqlarımızın mənafeələrinə uyğun inkişaf edərək, bölgədə sabitliyin və təhlükəsizliyin möhkəmlənməsinə xidmət edəcəkdir.

Belə bir əlamətdar gündə Sizə möhkəm cansağlığı, işlərinizdə uğurlar, dost və qardaş İran xalqına əmin-amanlıq və firavanlıq diləyirəm.

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 7 fevral 2025-ci il

METRONUN «GƏNCLİK» STANSİYASININ YAXINLIĞINDA «ANTENA» SAHƏSİ ADLANAN ƏRAZİDƏ YENİ YARADILMIŞ PARKIN AÇILIŞI MƏRASİMİ

7 fevral 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva fevralın 7-də Bakıda metronun «Gənclik» stansiyasının yaxınlığında «Antena» sahəsi adlanan ərazidə yeni yaradılmış parkın açılışı mərasimində iştirak etmişlər.

Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Eldar Əzizov yeni parkda yaradılmış şərait barədə ətraflı məlumat verdi.

Paytaxtımızın daha da müasirləşdirilməsi, abadlaşdırılması istiqamətində görülən işlər yaşıllıq zolaqlarının və parkların salınması ilə paralel şəkildə davam etdirilir. Belə istirahət məkanlarından daha biri Azərbaycan Prezidentinin 2023-cü il 18 avqust və 2024-cü il 13 yanvar tarixli sərəncamlarına əsasən, Nərimanov rayonunda – metronun «Gənclik» stansiyasının yaxınlığında, Vaqif prospekti, Ceyhun Hacıbəyli, Şəmsi Rəhimov və Nəsim bəy Yusifbəyli küçələrinin kəsişməsində salınmış yeni parkdır.

Dövlət başçısı və xanımı parkda yaradılmış şəraitlə tanış oldular.

«Antena» sahəsi kimi tanınan ərazidə yararsız vəziyyətdə olan bəzi tikililər sökülüb. Söküntü işlərindən sonra parkın ərazisi daha da genişləndirilib və 19 hektara çatdırılıb. Parkın ərazisindəki mövcud tarixi inzibati bina saxlanılıb və binada bərpa işləri aparılıb. Yeni salınmış parkda sakinlərin və qonaqların asudə vaxtlarının səmərəli təşkili üçün qısa müddətdə gözəl şərait yaradılıb. Belə ki, burada müasir tələblərə cavab verən iki restoran inşa olunub. Həmçinin burada fəvvarə də quraşdırılıb. Bu da istirahət məkanına əlavə gözəllik verir.

Müasir istirahət kompleksinin ərazisinin 14 hektarında yaşıllıq sahələri salınıb, 20 mindən çox ağac və kol əkilib. Parkda avtomat suvarma sistemi, su və yanğın çənləri, nasosxana, təhlükəsizlik-müşahidə kameraları quraşdırılıb. Həmçinin işıqlandırma sistemi yeni layihə əsasında ən müasir standartlara uyğun şəkildə qurulub. Parkda piyada və velosiped yolları çəkilib, uşaq-əyləncə və açıq hava şəraitində müasir məşq qurğuları ilə təchiz edilmiş idman meydançaları yaradılıb.

Yeni parkla yaxınlıqdakı «Dədə Qorqud» parkını əlaqələndirən yeraltı keçid də inşa olunub. Bu da sakinlərin təhlükəsiz və rahat hərəkətinə şərait yaradır.

Son illər Azərbaycanın bütün regionlarında, o cümlədən Bakı şəhərində abadlıq və yenidən qurulma işləri geniş vüsət alıb. Əhalinin rahatlığının və istirahətinin yüksək səviyyədə təşkili məqsədilə yeni parklar və çoxsaylı yaşıllıq zolaqları salınıb, mövcud park və xiyabanlar isə əsaslı şəkildə yenidən qurulub.

Həyata keçirilən bu layihələr Bakının və regionların simasını dəyişməklə yanaşı, ölkəmizdə ekoloji vəziyyətin yaxşılaşdırılmasında da mühüm rol oynayır. Yeni istifadəyə verilən park paytaxtımızın daha da gözəlləşməsi, şəhərdə yaşıl guşələrin sayının artırılması və insanların səmərəli istirahəti baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır.

**«VERGİ XİDMƏTİ – 25: DAVAMLI
İNKİŞAF VƏ EFFEKTİV
TRANSFORMASIYA»
MÖVZUSUNDA KEÇİRİLMİŞ
FORUMUN İŞTİRAKÇILARINA**

Hörmətli forum iştirakçıları!

«Vergi Xidməti – 25: davamlı inkişaf və effektiv transformasiya» mövzusunda keçirilən forumun iştirakçılarını salamlayır və Dövlət Vergi Xidməti işçilərini peşə bayramı münasibətilə təbrik edirəm.

2025-ci il Azərbaycan Respublikasında «Konstitusiya və Suverenlik ili» elan edilib. Bu il Konstitusiyamızın qəbul edilməsinin 30-cu və Vətən müharibəsində Qələbəmizin 5-ci ildönümüdür. Respublikamızın Ali Qanununun müddəaları dövlətimizin müstəqilliyinin əsaslarını və xalqımızın iradəsini əks etdirərək, ölkəmizin demokratik və hüquqi dövlət quruculuğu istiqamətində inamla irəliləməsi üçün zəmindir.

Konstitusiyamızda vətəndaşların əsas vəzifələrinə aid edilmiş mühüm müddəalardan biri onun 73-cü maddəsində əks olunub: «Qanunla müəyyən edilmiş vergiləri və başqa dövlət ödənişlərini tam həcmdə və vaxtında ödəmək hər bir kəsin borcudur». Konstitusiyamızda vergilərə dair müəyyən edilmiş bu müddəa dövlətimizin maliyyə sabitliyinin və davamlı

inkişafının təminatı olaraq, ölkəmizin hüquqi və iqtisadi inkişafı yolunda möhkəm təməl yaradır.

Azərbaycan yüksək inkişaf potensialına malik dinamik bir iqtisadiyyata sahibdir. Biz böyük infrastruktur layihələrini icra edir, müxtəlif sahələrdə rəqabət qabiliyyətini artırmağa yönəlmiş islahatlar həyata keçirir, dayanıqlı və innovativ iqtisadiyyat qurmaqla yanaşı, xarici investisiyaları cəlb edir və yerli istehsalın gücləndirilməsi istiqamətində mühüm addımlar atırıq. Uğurlarımız dayanıqlı iqtisadi artımın sürətini artırmaqla yanaşı, həm də sosial rifahın yüksəlməsinə xidmət edir. Bizim yolumuz davamlı inkişafa və şəffaf idarəetməyə əsaslanır.

Hazırda başlıca hədəfimiz iqtisadiyyatımızı bundan sonra daha da şaxələndirmək və dayanıqlı inkişaf modelini təkmilləşdirməkdir. «Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər» yaxın gələcəkdə inkişaf konsepsiyamızın əsasını təşkil edir. Davamlı güclənən rəqabətqabiliyyətli iqtisadiyyatın, inklüziv və sosial ədalətə əsaslanan cəmiyyətin qurulması, ölkəmizin rəqabətli insan kapitalına söykənən müasir innovasiyalar məkanına və «yaşıl artım» ölkəsinə çevrilməsi, işğaldan azad edilmiş ərazilərimizin yenidən məskunlaşdırılması qarşımızda duran əsas prioritetlərdir. Bu milli prioritetlərin hər biri qarşılıqlı və əlaqəli şəkildə icra edildikdə yüksək nəticələr verəcəkdir.

Bu məqsədlərin reallaşdırılmasının təməlində dövlətin iqtisadi qüdrəti, gəlirləri, fiskal dayanıqlılığı durur. Güclü maliyyə imkanlarının formalaşdırılması

na isə effektiv vergi sistemi töhfə verə bilər. Maliyyə imkanlarımızın ildən-ilə artması, büdcə gəlirlərimizin fiskal dayanıqlığı prosesində effektiv və proaktiv vergi siyasətinin həyata keçirilməsi olduqca vacibdir. Vergi sistemində aparılan islahatlar, vergi inzibatçılığında tətbiq olunan yeni yanaşma və mexanizmlər iqtisadiyyatda şəffaflaşmanı keyfiyyətə yeni bir mərhələyə qaldırıb. Bu gün vergi siyasəti həm aktiv iqtisadi tənzimləmə vasitəsi, həm də stimullaşdırıcı alətdir. Hazırda bütün fiskal yığımların əhəmiyyətli hissəsini məhz vergi orqanları təmin edir.

Ərazi bütövlüyümüzün və suverenliyimizin tam bərpası işğaldan azad edilmiş ərazilərin iqtisadi inkişafı üçün möhkəm təməl yaradıb. Bu ərazilərdə infrastrukturun bərpası, yeni sənaye və kənd təsərrüfatı sahələrinin yaradılması istiqamətində atdığımız addımlar, regionun milli iqtisadiyyata reintegrasiyası gələcəkdə əhəmiyyətli irəliləyişlərə səbəb olacaq. İqtisadiyyatın diversifikasiyası və yerli əhəlinin sosial rifahının təmin edilməsi bu ərazilərin sürətli inkişafını təmin edəcək, Qarabağ və Şərqi Zəngəzur bölgələri ölkəmizin ümumi iqtisadi potensialına mühüm töhfələr verəcəkdir.

Bu prosesdə vergi siyasətinin və vergi təşviq alətlərinin də böyük rolu var. İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə fəaliyyət göstərən sahibkarlar üçün uzunmüddətli vergi və gömrük güzəştləri müəyyən edilib. Ərazi bütövlüyümüzün tam bərpa edilməsi xarici investorların da ölkəmizə marağını artırır.

Uzun illərdir Azərbaycanda müsbət sərmayə iqlimi mövcuddur, investisiyaların adambaşına düşən həcminə görə biz qabaqcıl ölkələr sırasındayıq. Bununla belə, regionda iqtisadi dayanıqlığın təmin olunması, investisiyaların əhatə dairəsinin daha da genişlənməsi üçün biz daha cəlbəedici biznes və vergi mühiti yaratmalıyıq. Sahibkarlara güclü dəstək verilməlidir, süni maneələr aradan qaldırılmalıdır. Dövlətin tənzimləyici qurumlarının əsas vəzifəsi ölkədə biznesin genişlənməsinə, büdcəyə vergi ödəyən güclü orta və iri sahibkarlar təbəqəsinin formalaşmasına istiqamətlənməlidir. Biz qüdrətli dövlət qururuq, belə dövlətin vətəndaşı isə vergi ödəməkdən qürur duymalıdır.

Vergi sistemi ölkəmizin inkişafında müstəsna rol oynayır və vergi işçiləri də dövlətin iqtisadi siyasətinin həyata keçirilməsində mühüm funksiya yerinə yetirirlər. Vergi işçiləri yalnız büdcə gəlirlərinin təminatçısı deyil, həm də iqtisadi sabitliyin və sosial ədalətin qorunması işində önəmli bir missiyanın icraçısıdır. Fəaliyyətiniz dövlət büdcəsinin formalaşdırılmasında, eyni zamanda, iqtisadi və sosial layihələrin həyata keçirilməsində xüsusi rol oynayır. Vergi ödəyiciləri ilə effektiv əməkdaşlıq, vergi ödəmələrinin düzgün və vaxtında həyata keçirilməsi yalnız iqtisadiyyatı deyil, həm də xalqın dövlətə olan etimadını gücləndirir.

Ölkəmizin qarşısında duran hədəf və vəzifələr çoxdur. Bu yolda sizin öz işinizə münasibətiniz və vətənə sədaqətiniz bizim üçün qiymətli sərvətdir.

Əminəm ki, bu şərəfli vəzifəni yüksək səviyyədə yerinə yetirməkdə və ölkəmizin daha da qüdrətlənməsinə töhfə verməkdə davam edəcəksiniz.

Dövlət Vergi Xidmətinin bütün kollektivinə möhkəm cansağlığı, peşə fəaliyyətində uğurlar diləyirəm. Sizi bir daha təbrik edir, ölkəmizin inkişafı və rifahı yolunda atdığınız hər bir addımda müvəffəqiyyətlər arzulayıram!

İLHAM ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı, 12 fevral 2025-ci il

DAVOSDA ÇİNİN CGTN (CHINA GLOBAL TELEVISION NETWORK) TELEKANALINA MÜSAHİBƏ

12 fevral 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 20-də Davosda Çinin CGTN (China Global Television Network) telekanalına müsahibə vermişdir. Dövlətimizin başçısının həmin müsahibəsi fevralın 11-də bu televiziya kanalında yayımlanıb.

A p a r ı c ı: Cənab Prezident, Sizinlə yenidən Davosda görüşmək böyük şərəfdir.

İ l h a m Ə l i y e v: Sizi görməyə çox şadam. Mən əvvəlki görüşümüzü xatırlayıram. Sizin auditoriya ilə söhbət etmək imkanına görə təşəkkür edirəm.

S u a l: Siz sağ olun, Cənab Prezident. Çoxqütblü dünyada biz öz arzularımızı və planlarımızı necə görürük? Əminəm ki, daimi dəyişikliklər baş verir, ancaq təməl aspektlər də var. Siz bu məsələləri necə görürsünüz?

C a v a b: Ölkəmiz üçün son illərin ən mühüm nailiyyəti ərazi bütövlüyümüzün və suverenliyimizin tam bərpası oldu. Biz bunu beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinə əsaslanaraq, BMT Nizamnaməsinə və BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrinə uyğun olaraq həyata keçirdik. Demək

olar ki, 30 il ərzində bu bizim milli ideyamız idi və hədəfimizə nail olmaq, ədaləti bərpa etmək üçün bütün səylərimizi səfərbər etdik. Əfsuslar olsun ki, beynəlxalq hüquq normaları işləmədi və beynəlxalq təşkilatlar yardımçı olmadılar. Çünki çoxsaylı beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən qəbul edilmiş qətnəmələr sadəcə, kağız üzərində qalmışdı. Biz bunu özümüz həll etməli, ədaləti özümüz bərpa etməli olduq. Bu bir daha onu nümayiş etdirir ki, indi dünyanın həqiqətən də beynəlxalq öhdəliklərə tam hörmət edilməsinə ehtiyacı var.

S u a l: Cənab Prezident, Sizcə çoxqütblü dünyada Azərbaycanın yeri haradadır?

C a v a b: Biz ən başdan, müstəqilliyimiz bərpa ediləndən bəri olduğumuz yerdəyik. Biz güclü iqtisadiyyat, yeri gəlmişkən, özünü təmin edən iqtisadiyyat qurmuşuq. Ümumi daxili məhsula nisbətə xarici borcun səviyyəsi çox aşağıdır, cəmi 6,9 faizdir. Buna əsaslanaraq biz regionda bağlantılar yaradan genişmiqyaslı layihələr həyata keçirmişik və aid olduğumuz Cənubi Qafqaz və Xəzər regionunda etibarlı mövqe tutmuşuq. Əlbəttə, milli maraqlarımızı, həyat tərzimizi və müstəqil siyasətimizi qəti şəkildə müdafiə etmişik və çoxlu uğur qazanmışıq. Deyərdim ki, dünya xəritəsində nisbətən yeni olan Azərbaycanın öz milli maraqlarını müdafiə edən və bütün dünyada yaxşı əlaqələr quran ölkə kimi nümunəsi onu göstərir ki, cəmiyyətdə sabitlik, birlik varsa, siz öz maraqlarınızı müdafiə edə bilərsiniz.

S u a l: Cənab Prezident, Azərbaycanın hüdudlarından kənara baxdıqda ölkənizi çox proaktiv beynəlxalq oyunçu kimi görmək mümkündür. Məsələn, Siz Ümumdünya Ticarət Təşkilatına üzv olmaq istəyirsiniz. Yeri gəlmişkən, bununla bağlı son vaxtlar Çinlə müzakirələr aparırsınız. Həmçinin global iqlim sammitinə ev sahibliyi etdiniz. Bu, nəhəng tədbir idi, bu siyahını davam etdirmək olar. Azərbaycanın proaktiv yanaşmasını görmək olar. Əminəm ki, cənab Prezident, Sizin planlarınız var və Siz irəliləməklə bağlı ətraflı düşünürsünüz. Elə deyilmi?

C a v a b: Sözsüz ki, bizim hədəfimiz Azərbaycanın dünyanın siyasi və iqtisadi xəritəsində öz yerini tutmasından ibarət idi. Təxminən 200 ölkəni bir araya gətirən iqlim konfransına ev sahibliyi etmək böyük çağırış, böyük məsuliyyət, eyni zamanda, böyük nailiyyət idi. Azərbaycanın şaxələnmiş xarici siyasətinin daha bir nümayişi ondan ibarət idi ki, bizim namizədliyimiz bütün iştirakçı dövlətlər və qurumlar tərəfindən dəstəkləndi.

Demək olar ki, təqribən 200 ölkə və beynəlxalq təşkilat Azərbaycanın namizədliyini yekdilliklə dəstəklədi. Bundan əvvəl biz 120 ölkəni birləşdirən, BMT Baş Assambleyasından sonra ikinci böyük beynəlxalq təsisat olan «Qoşulmama Hərəkəti»na 4 il ərzində uğurla sədrlik etdik. Bu onu göstərir ki, dostluğa, əməkdaşlığa, heç bir ölkənin daxili işlərinə qarışmamağa əsaslanan siyasətimiz beynəlxalq arenada dəstəklənir. Ona görə də biz belə global, beynəlxalq bir tədbirə ev sahibliyi edə bilərik.

S u a l: Bir çoxları Ümumdünya Ticarət Təşkilatına daxil olmaqla bağlı müzakirələrinizi diqqətlə izləyir. Bu, böyük bir prosesdir, elə deyilmi?

C a v a b: Bəli.

S u a l: İndi elə bir vaxt gəlib çatıb ki, proteksionizm daha da intensivləşib. Siz bəzi iqtisadiyyatların tarif alətindən istifadə etdiyinin, hətta bəzən digər iqtisadiyyatlara qarşı vahid tariflərin tətbiqinin şahidi olursunuz, eyni zamanda, global təchizat zənciri müəyyən mənada pozulur. Nə üçün məhz indi Azərbaycan Ümumdünya Ticarət Təşkilatına daxil olmağın bu qədər vacib olduğunu düşünür?

C a v a b: Əslində bunun cavabı elə sizin sualınızdadır. Biz hələ də Ümumdünya Ticarət Təşkilatının üzvü deyilik, baxmayaraq ki, uzun illərdir, deyərdim, bir neçə onilliklərdir danışıqların aktiv mərhələsindəyik. Bu prosesin məntiqi yekunlaşmamasının səbəbi sırf sizin dediklərinizdir. Proteksionizm, ikili standartlar, tariflər – bütün bunlar Ümumdünya Ticarət Təşkilatının təməl dəyərlərinə ziddir. Biz görürük ki, ölkələr öz bazarlarını qorumaq üçün tarifləri tətbiq edir, proteksionizm üsullarından istifadə edirlər və bu da Ümumdünya Ticarət Təşkilatının prinsiplərinə tamamilə ziddir.

Buna görə də biz danışıqlar prosesindəyik. Lakin eyni zamanda, biz üstünlükləri və zəif tərəfləri ciddi qiymətləndiririk. Bizi narahat edən məqamlardan biri bizim indi müzakirə etdiyimiz mövzudur. Digəri isə ondan ibarətdir ki, bizim sənayemiz və ixrac potensialımız bunun üçün yaxşı hazır

olmalıdır. Çünki bu vaxtadək bizim ixracın əsas hissi qazıntı enerji növləridir. Bunun üçün Ümumdünya Ticarət Təşkilatına üzv olmaq lazım deyil. Ölkə əmtəələrini bazarda satır.

Beləliklə, bazarlarını dünyaya açmaqla Ümumdünya Ticarət Təşkilatına üzv ölkələr rəqabəti artıracaq. Lakin onlar yerli istehsalçıların maraqlarına ziyan vura bilərlər. Beləliklə, biz bu prosesi balanslaşdırırıq və gələcək danışıqlar prosesində maksimum müsbət şərtləri əldə etməyə çalışırıq. Mən artıq demişəm ki, Azərbaycanın iqtisadiyyatı özünü təmin edir. Bizim ÜDM-ə münasibətdə ən aşağı səviyyəli xarici borcumuz var. Konvertasiya oluna bilən valyuta ehtiyatlarımız xarici borcumuzu 14 dəfə üstələyir. Beləliklə, hər hansı əlavə bir imtiyaz lazım deyil. Biz malik olduqlarımızı itirmək istəmirik. Lakin təşkilata qoşulma ilə bağlı bütün təkliflərimiz – istər ikitərəfli əlaqələr istiqamətində ölkələrlə danışıqlar prosesində, istərsə də ümumilikdə təşkilatla bağlı – qəbul olunarsa, hesab edirəm ki, proses daha da rəvan gedər.

A p a r ı c ı: Bildiyimə görə, son xəbərlərə əsasən, Azərbaycanın danışıqlar komandası Çinin danışıqlar komandası ilə təmasdadır, o cümlədən yanvar ayında. Mən hər iki tərəfdən müsbət reaksiya görürəm.

İ l h a m Ə l i y e v: Bəli, bu həqiqətdir. Çünki bildiyiniz kimi, ötən il Çin və Azərbaycan rəsmi olaraq strateji tərəfdaş oldular. Ötən yay mənim Çinin Sədri ilə görüşümdən sonra strateji tərəfdaşlıq üzrə müvafiq Bəyannamə qəbul edildi və bu bizim ikitə-

rəfli əlaqələrdə çox mühüm siyasi addımdır. Strateji tərəfdaşlıq çox yüksək səviyyəli qarşılıqlı etimad, əməkdaşlıq deməkdir və biz təkcə Ümumdünya Ticarət Təşkilatına deyil, müxtəlif beynəlxalq təşkilatlara qoşulma məsələsi daxil olmaqla, Çin ilə tərəfdaşlığımızın genişləndirilməsini arzulayırıq.

S u a l: Sizinlə artıq növbəti suala gəldik, cənab Prezident. Biz Azərbaycanın Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatında müşahidəçi qismində olduğunu görürük. Bu arada Siz BRICS-in üzvü olmaq üçün fəal addımlar atırsınız. Beləliklə, təhlükəsizlik, ticarət, iqtisadi inkişaf və hər kəs üçün uduşlu bir vəziyyət nöqteyi-nəzərindən Qlobal Cənubla bağlı olan müzakirələri necə görürsünüz?

C a v a b: Əslində, Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatına gəldikdə, ölkəmizin statusu müşahidəçi deyil, dialoq üzvrə tərəfdaşdır. Bu həmin beynəlxalq təşkilatla daha da yaxın olmaq üçün güclü qarşılıqlı iradənin nümayişidir. Beynəlxalq təşkilatlarla işləyəndə və ya onlarla daha yaxın olmaq istəyəndə siz təşkilatın tərkibinə, üzv ölkələrinə nəzər salırsınız. Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının və BRICS-in bütün üzv dövlətlərinin Azərbaycanla çox yaxşı və dost münasibətləri var. Bundan başqa, bizim coğrafi mövqeyimiz, Cənubi Qafqaz və Xəzər regionunda vahid məqsədlərə töhfəmiz nöqteyi-nəzərindən əhəmiyyətli olacaq. Əlbəttə ki, Çin və Mərkəzi Asiya ölkələri ilə üzərində fəal iş apardığımız məsələlər, həmçinin bağlılıq layihələridir. Çünki Azərbaycan artıq müasir nəqliyyat infrastrukturu ilə şərq-

dən qərbə gedən yol üzərində yerləşir. Beləliklə, biz praktiki nəticələr nöqtəyi-nəzərindən çoxlu töhfə və-rə bilərik.

Əlbəttə, istənilən təşkilata qoşulmaq siyasi addımdır, lakin həmin iqtisadiyyat ölkələri daha da birləşdirən praktiki infrastruktur layihələri ilə dəstəklənməlidir. Qlobal Cənubun bir hissəsi olaraq, biz Qlobal Cənubun maraqlarını müdafiə etmişik və yeri gəlmişkən, COP29-a qayıdaraq, bizim ideyalarımızdan biri Qlobal Cənubla Qlobal Şimal arasında daha möhkəm körpülər qurmaq idi. Çünki COP29-a ev sahibliyi edən ölkə kimi, biz gördük ki, iqlim məsələlərinə gəldikdə, hər iki tərəf müəyyən səviyyədə bir-birinə etibar etmir və söhbət tək-cə iqlimdən getmir.

A p a r ı c ı: Bundan əlavə, boşluq xeyli böyükdür.

İ l h a m Ə l i y e v: Elədir.

S u a l: İndiyədək daha nələri müşahidə etmisiniz?

C a v a b: Əslində, biz iqlim dəyişikliyi ilə bağlı məsələlərlə dərindən məşğul olmağa başlayanda iqlim dəyişikliyi səbəbindən ekzistensial təhlükə ilə üzləşən ölkələrdə yüksək dərəcədə narazılığın olduğunu gördük. Biz hamımız bundan əziyyət çəkirik, o cümlədən Azərbaycan. Lakin elə ölkələr var ki, xüsusilə kiçik ada dövlətləri – onların mövcudluğu təhlükə altındadır. Bəzən onların məsələsi gündəliyə daxil olmur, biz isə bunu etdik. Bakıda keçirilən COP29-da ən mühüm tədbirlərdən biri inkişaf etməkdə olan kiçik ada dövlətlərinin Zirvə görüşü idi. Orada Azərbaycan bu ölkələrə əməli dəstək

göstərmək üçün çox iddialı gündəlik irəli sürdü. Aydın məsələdir ki, böyük aktorların birgə yanaşması olmadan həmin ölkələri və iqlim məsələləri ilə məşğul olmaq üçün maddi ehtiyatları olmayan ölkələri dəstəkləmək çətin olacaq. Düşünürəm ki, üzərinə bu yükü götürən ölkələrin məsuliyyəti daha çox iş görməkdir. Qlobal Cənub tamamilə obyektiv olaraq, dünyanın ən zəngin ölkələrindən daha çox dəstək gözləyir.

S u a l: Cənab Prezident, Sizin xüsusilə qeyd etdiyiniz kimi, maliyyədə boşluq var idi. Maliyyədəki bu boşluq, xüsusilə inkişaf etmiş iqtisadiyyata malik ölkələr tərəfindən inkişaf etməkdə olan ölkələrə bundan əvvəl verilərək yerinə yetirilməmiş vədlərlə bağlı idi. Lakin görünür ki, dünya daha çox ziddiyyətli olur, daha çox parçalanır. Bunu bəziləri etimad çatışmazlığı da adlandırırlar. Bu keçid dövründə, siyasi etimadın azala biləcəyi vaxtda bir lider ölkəsi üçün necə qərar qəbul edir? Düşünürəm ki, söhbət ciddi təzyiq və ətraflı dəyərlənmədən gedir.

C a v a b: Zənnimcə, Azərbaycanın müxtəlif mühitələrdə özünü rahat hiss etməsinin əsas amillərindən biri ondan ibarətdir ki, biz üzərimizə düşənlərlə əlaqədar xeyli iş görmüşük. Biz sabit iqtisadiyyat qurmuşuq, sabit siyasi sistemimiz var, insanların yaşayış səviyyəsini yaxşılaşdıran çoxlu sosial proqramlar həyata keçiririk, yoxsulluq səviyyəsini təxminən 5 faizə endirməyə nail olmuşuq və müxtəlif beynəlxalq aktorlarla güclü tərəfdaşlıq və əlaqələrlə biz müəyyən vasitəçi rolunu oynayırıq.

Mən artıq Çinlə olan strateji tərəfdaşlıq Bəyannaməmizlə bağlı danışdım. Eyni zamanda, biz Avropa İttifaqının 10 üzvü ilə strateji tərəfdaşlıq Bəyannaməsi imzalamışıq. Türkiyə, Özbəkistan və Rusiya ilə müttəfiqlik Bəyannaməsi imzalamışıq. Şəxələnmiş bu xarici siyasət istiqaməti sadəcə, siyasətə deyil, mahiyyətə əsaslanır. Hər bir sahədə bizim əməli nəticələrimiz, əməkdaşlıq proqramlarımız var. Digər ölkələr kimi, bizim də xarici siyasətimiz daxili siyasətimizin davamıdır. Azərbaycanın təkcə Mərkəzi Asiya, Xəzər və Cənubi Qafqazda deyil, daha geniş coğrafiyada regional sabitliyə, regional sülhə verdiyi töhfə artıq qlobal, beynəlxalq aktorlar tərəfindən yüksək qiymətləndirilir.

Bizim mövqemiz ondan ibarətdir ki, əgər hər bir ölkə diqqətini sadəcə, öz gündəminə yönəltmə, başqa ölkənin işlərinə müdaxilə etməyə çalışmasa, münaqişələr, narazılıqlar, müharibələr olmaz. Bütün dünyada hələ də qeyri-sabit vəziyyətin olmasının və qan tökülməsinin yeganə səbəbi ondan ibarətdir ki, imperialist keçmiş olan ölkələr müdaxilə etməyə, dominantlıq etməyə, diktə etməyə davam etmək istəyir, bu da təbii olaraq, müqavimətə gətirib çıxarır. Biz özümüzü daxili işlərə müdaxilədən qorumağa müvəffəq olduq. Lakin heç də hər bir ölkə bunu etmək üçün potensiala malik deyil. Əgər ölkə iqtisadi cəhətdən asılıdırsa, o zaman sözsüz ki, onun müqavimət göstərmək və öz milli maraqlarını müdafiə etmək üçün daha az imkanı olacaq. İqtisadiyyat hər şeyin əsasını təşkil edir. İdeologiya, iqtisa-

diyyat və milli ideyalar – bunlar hamısı birlikdə Azərbaycanı layiq olduğumuz yerə gətirdi.

S u a l: Cənab Prezident, Siz Dünya İqtisadi Forumunun ilk günündən burada olduğunuza görə, qarşıdakı bir neçə həftə və aylarla bağlı ciddi qeyri-müəyyənliyin və narahatlığın olduğunu hiss edə bilərsiniz. Məsələn, Vaşinqtonda Administrasiya dəyişikliyi ilə əlaqədar insanlar onun yürüdəcəyi siyasətin necə ola biləcəyi barədə düşünürlər. Siz bununla əlaqədar qeyri-müəyyənliklərə və idarəçilik üslubuna necə baxırsınız?

C a v a b: Mənim müşahidələrimə görə, əsas qeyri-müəyyənlik Avropa liderləri arasındadır. Azərbaycana gəlincə, bizdə heç qeyri-müəyyənlik yoxdur. Biz Prezident Trampın ABŞ-a rəhbərlik etdiyi zamanı xatırlayırıq və son 4 ildə Bayden Administrasiyasının Azərbaycana ədalətsiz yanaşması səbəbindən əlaqələrimizin tamamilə korlanmasından fərqli olaraq, bizim əlaqələrimiz çox uğurla inkişaf edirdi. Beləliklə, Prezident Tramp ilə birgə işləməklə bağlı əvvəlki təcrübəmiz çox müsbət idi. Biz gözləyirik ki, ABŞ–Azərbaycan münasibətlərində itirilmiş illər hesab etdiyimiz bu 4 il artıq tarixə qovuşacaq və biz yenidən birgə işləməyə başlayacağıq.

Lakin Avropa liderləri arasında ciddi qeyri-müəyyənlik və deyərdim, ciddi narahatlıq var. Səbəbi isə çox sadədir. Biz hamımız onların bəzilərinin son 4 ildə cənab Tramp Prezident olmadığı dövrdə ona necə münasibət göstərdiyini bilirik. Hamımız onların əksəriyyətinin budəfəki Prezident seçkilərində

kimi dəstəklədiyini bilirik. Əgər biz bunu biliriksə, sözsüz ki, Prezident Tramp bunu daha yaxşı bilir. Artıq mən deyərdim ki, ilk diskvalifikasiya var. Bu, Kanadanın Baş Naziridir. Prezident Trampın onun barəsində dediyi cəmi bir kəlmə kifayət etdi ki, o, istefa versin.

Bu, yalnız müəyyən siyasi proseslər səbəbindən baş vermədi, ona görə baş verdi ki, bəzi Qərb liderləri Prezident Trampa qarşı çox ədalətsiz idilər və sözsüz ki, onlar narahatdırlar, indi onların buna görə cavabdeh olmasının vaxtı gəlib çatıb. Bu mənim fikrimdir. Ola bilsin yanılıram. Lakin mən ABŞ-da dəyişikliklə bağlı narahat olmaq üçün başqa ciddi səbəb görmürəm. Düşünürəm ki, dünya daha təhlükəsiz ola bilər. Prezident Trampın ilk prezidentliyi dövründə ABŞ heç bir müharibəyə başlamadı. Əgər ABŞ-ın bir neçə onilliklər ərzində tarixinə nəzər salsaq, bu, nadir təcrübə idi. Azərbaycan gəlincə, biz əminik və nikbin fikirdəyik.

S u a l: Siz sözsüz ki, müşahidəçi kimi, Çinlə ABŞ arasında qarşılıqlı əlaqələri necə görürsünüz? Andicmə mərasimindən əvvəl Çin və ABŞ prezidentləri telefonla dünyanın təhlükəsizliyi və inkişafı naminə necə əməkdaşlıq edə biləcəkləri barədə danışdılar. Böyük iqtisadiyyata malik dünyanın iki ölkəsi arasında qarşılıqlı əlaqələri necə görürsünüz?

C a v a b: Bu, dünya üçün çox yaxşı bir xəbər idi ki, Çin və ABŞ rəhbərləri yenidən təmasdadırlar.

S u a l: Siz onların ikisini də yaxşı tanıyırsınız?

C a v a b: Sədr Sini daha yaxşı tanıyıram, çünki onunla dəfələrlə görüşmüşəm. Prezident Trampa rəsmi görüşüm olmayıb, sadəcə, bir-birimizin əlini sıxmışıq. Bununla belə, bu, dünya, dünya iqtisadiyyatı, sabitlik üçün yaxşı bir işarə, siqnaldır. Çünki Çin və ABŞ dünyanın iki ən böyük iqtisadiyyatına malik aparıcı ölkələrdir. Əlbəttə, müxtəlif məsələlərdə onların arasında konsensusun olması, qarşıdurmanın deyil, əməkdaşlığın olması sözsüz ki, bütün ölkələrin xeyrinə olacaq. Həmin telefon danışığı barədə xəbər aldıqda bundan məmnun olduq. Ümidvarıq ki, tərəfdaşlıq prosesi davam edəcək.

S u a l: Xatırlayıram ki, bir neçə il bundan əvvəl elə Dünya İqtisadi Forumunda mən, cənab Prezident, Sizin «Orta Dəhliz»in potensialı barədə ətraflı şəkildə danışdığınız panel sessiyaya moderatorluq etmək şərəfinə nail olmuşdum. Həmin ili xatırlayırsınız, elə deyilmi?

C a v a b: Bəli, əlbəttə.

A p a r ı c ı: Siz region və region həüdudlarından kənar siyasi və biznes liderləri ilə birlikdə idiniz.

İ l h a m Ə l i y e v: Bəli.

A p a r ı c ı: İllər keçdi və bu, baxışdan reallığa çevrilir.

İ l h a m Ə l i y e v: Doğrudur.

S u a l: Sizinlə yanaşı, bir çox tərəfdaşlarınız, o cümlədən Çin bu yolun əhəmiyyətini daha da artırdı. «Orta Dəhliz»in əhəmiyyəti Sizcə nədədir? Çin və sözsüz ki, digər tərəfdaşların da iştirakı ilə bu, bir

növ, regionu canlandırır. Bu, parçalanmadan narahat olan dünyaya necə alternativ təklif edir?

C a v a b: Bəli, bu, sözsüz ki, alternativ təklifdir. Bu, biznes imkanlar təmin edir. Çünki Azərbaycanın «Orta Dəhliz»lə bağlı mövqeyi sadəcə, tranzit ölkəsi olmaq və tranzitdən ödənişlər almaqdan ibarət deyil. Bizim hədəfimiz özəl sektora bundan faydalanmağa kömək etmək üçün dəhlizin keçdiyi Azərbaycan ərazisində müəssisələr yaratmaqdır. Əlbəttə, sizin istinad etdiyiniz paneldən bəri bu sahədə, o cümlədən Çin–Azərbaycan münasibətlərində bir çox hadisələr baş verib. Qeyd etdiyimiz kimi, biz strateji tərəfdaşlıq, eyni zamanda, «Orta Dəhliz»in Azərbaycan seqmentinin infrastrukturunu təkmilləşdirilmişdir. Hazırda biz görürük ki, bu təkmilləşdirilmiş infrastruktur gələcək 3–5 il üçün kifayət etməyəcək.

A p a r ı c ı: Bəli, mən görürəm, Sizin həmişə yeni məqsədləriniz var.

İ l h a m Ə l i y e v: Bəli, elədir ki, var. Çünki hədəfimiz ticarət limanında 15 milyon ton yükaşıma qabiliyyətinə malik olmaq idi və bu da onilliklər ərzində yetərli olardı. Lakin indi biz ola bilsin ki, növbəti 5-6 ildə 25 milyon ton yük qəbul etməyi gözləyirik. Beləliklə, hazırda dəniz ticarət limanımızın və dəmir yolu infrastrukturumuzun genişləndirilməsini maliyyələşdiririk.

Biz Mərkəzi Asiyada bağlantı layihələrinin də əsasən Çin hökuməti tərəfindən maliyyələşdirildiyini bilirik. Xəzər dənizinə digər bir marşrut Azər-

baycana gedən digər marşrutdur və biz buna müt-ləq hazır olmalıyıq. Əminəm ki, Sədr Si Cinpinin «Bir kəmər – bir yol» təşəbbüsü bütün ölkələr üçün əlavə imkanlar yaradacaq. Bir daha söhbət bağlan-tıdan, biznes imkanından, sabitlik və təhlükəsizlik-dən gedir. Çünki biz hamımız bir-birimizdən asılı oluruq. Bizi birləşdirən vacib infrastruktur layihə-ləri var. Bu, ölkələr arasında həm ikitərəfli, həm də çoxtərəfli əlaqələr istiqamətində bir sıra məsələlərin həlli üçün yaxşı bir mühitdir.

S u a l: Çin «yaşıl texnologiya» sahəsində sürətlə inkişaf edir və əlbəttə, öz təcrübəsini dünya ilə bölü-şür. Mən onu da anlayıram ki, Sizin çox aktiv «ya-şıl» gündəliyiniz var. Məsələn, Çinlə birlikdə müəy-yən elektrik stansiyalarının üzərində iş gedir. Zəngin qazıntı enerji növlərinə malik olan ölkənizin, iqtisa-diyyatınızın «yaşıl enerji»yə baxışı necədir?

C a v a b: Hesab edirəm ki, qazıntı enerji növləri-nə malik olan ölkələrin məsuliyyəti əldə etdikləri gəlirləri «yaşıl texnologiya»ya və «yaşıl enerji»yə investisiya etməkdən ibarətdir. Biz məhz bunu edi-rik. Biz investorlar üçün yaxşı investisiya mühitini yaratdıq. Bizim 2027-ci ilə qədər olan hədəfimiz 2 gigavat həcmində Günəş və külək elektrik ener-jisini hasil etməkdir. 2030-cu ilə qədər isə bu hədəf 6 gigavatdır. Bu, Azərbaycanda enerji sahəsində bir inqilab olacaqdır. Onu da qeyd etmək istəyirəm ki, bu layihələrə sərmayə yatan xarici investorlar və Azərbaycandan olan yerli şirkətlər Çin texnolo-giyasından istifadə edirlər. Günəş panelləri Çində

istehsal olunur. İndi bizim heyətlərimiz enerjinin tədarükü imkanları üzərində işləyirlər və biz ən yaxşı batareyaların Çində istehsal olunduğunu müəyyən etmişik. Bu möhtəşəm uğur münasibətilə Çin istehsalçılarını təbrik edirəm. Burada söhbət məhsulun keyfiyyəti və qiymətindən gedir. Həç kim bu rəqabəti apara bilmir.

A p a r ı c ı : Bu xüsusilə Qlobal Cənub ölkələri üçün vacibdir.

İ l h a m Ə l i y e v : Bəli. İndi Çin şirkətləri təkcə xidmət və texnologiyaların təmin edilməsində yox, həmçinin Azərbaycana investisiya yatırmaqda maraqlıdırlar və bu proses artıq gedir. COP29-da biz Azərbaycan, Qazaxıstan və Özbəkistan arasında Xəzər dənizinin dibi ilə enerji kabelinin çəkilməsi barədə bir müqavilə imzaladıq. Beləliklə, biz Mərkəzi Asiya ilə Azərbaycanı və potensial olaraq Çini enerji kabeli ilə bir-biri ilə bağlayacağıq. Digər bir layihədə belə bir kabel xətti Qara dənizin dibi ilə Azərbaycandan Avropaya uzanacaq.

Bu, növbəti bir bağlantı layihəsidir. Bu, «yaşıl enerji» üçün bir dəhlizdir və onun nəhəng potensialı var. Azərbaycanın külək və Günəş enerjisi potensialı artıq bəllidir və bu bizim təsəvvürə gətirə biləcəyimizdən qat-qat artıqdır. Beləliklə, bizə bazarlar, texnologiya və əməkdaşlıq lazımdır. Çünki qonşu ölkələr arasında əməkdaşlıq olmadan bu layihələrin icrası mümkün deyil. Beləliklə, potensial buradadır və siz qeyd etdiyiniz kimi, Azərbaycan «yaşıl keçid»də çox fəal rol oynayır.

S u a l: Bu necə olur, prosesin hər bir mərhələsinə də Azərbaycan və Çin bir-biri ilə təmasda olur. Bu heyvətəmizdir, elə deyilmi?

C a v a b: Bəli.

A p a r ı c ı: Hər iki ölkə həmişə bir-birini öz planlarına daxil edir.

İ l h a m Ə l i y e v: Bu həqiqətən də ciddi geosiyasi sinerjiyə çevrilir.

A p a r ı c ı: İndi qeyd edilmiş strateji tərəfdaşlıq hər şeyi təkmilləşdirir.

İ l h a m Ə l i y e v: Bəli, elədir ki, var. Həmçinin bu yaxınlarda biz Çin vətəndaşlarını viza almaq tələbindən azad etdik. Beləliklə, indi Çin vətəndaşları heç elektron viza üçün də müraciət etmək məcburiyyətində deyillər. Ümidvarıq ki, tezliklə Azərbaycan vətəndaşları da bu fürsətdən yararlanacaqlar. Bu, turistlərin sayını, xalqlar arasında təmasları artıracaq və ictimai diplomatiya öz rolunu oynayacaq. İndi biz rəsmi diplomatik kanallardan istifadə edirik – siyasi, iqtisadi, ticari, investisiya, bağlantı. İctimai diplomatiya buna çoxlu töhfə verəcək.

S u a l: Sonda iki sualım var. Birincisi Çin iqtisadiyyatı ilə bağlıdır. Bildiyiniz kimi, cənab Prezident, Azərbaycan və Çin xüsusilə iqtisadi-ticari sahədə bir-biri ilə sıx əməkdaşlıq edir. Çin iqtisadiyyatı keçid dövrünü yaşayır. O, yeni inkişaf nöqtələrini axtarır və eyni zamanda, böyük potensiala malikdir. Çin iqtisadiyyatının cari vəziyyəti haqqında nə düşüncəniz və Qlobal Cənub iqtisadiyyatı olaraq, Çində iqtisadiyyatın xüsusiyyətində nəyi görürsünüz?

C a v a b: Mən bildiyimə görə – mən yeni planlar haqqında dərindən məlumatlı deyiləm, lakin bizim müşahidə etdiklərimizə əsasən – Çin iqtisadiyyatı çox sabitdir və bu, qlobal iqtisadiyyatın mühüm bir amilidir. Qazıntı enerji növləri üzrə sabit qiymətlərə ehtiyacı olan Azərbaycan üçün Çin iqtisadiyyatı da mühüm bir amildir. Çin iqtisadiyyatı sürətlə inkişaf etdikcə, qazıntı enerji növünə olan tələbat daha da artır. Odur ki, biz Çin iqtisadiyyatının həmişə inkişaf etməsi nöqtəyi-nəzərindən maraqlıyıq. Lakin bu, asan deyil. Çünki iqtisadiyyatınız ildən-ilə artdıqca, müəyyən bir təməl həcmə nail olunur və ondan sonra iqtisadiyyatın artırılmasına davam etmək o qədər də asan olmur.

A p a r ı c ı: Gözləntilər də çox böyük olur.

İ l h a m Ə l i y e v: Bəli, gözləntilər çox böyükdür. Lakin mən əminəm ki, istedadlı Çin xalqı bir həll yolunu tapacaqdır. Əminəm ki, onlar artıq yeni inkişaf nöqtələrinə çatıblar, çünki sizin ölkəniz texnologiyada liderdir və Azərbaycanda bir çox Çin şirkətləri öz xidmətlərini və texnologiyasını təqdim edir. İndi müzakirə etdiyimiz kimi, «yaşıl texnologiya» sahəsində heç kim sizinlə rəqabət apara bilməz. Dünyanın müxtəlif yerlərindən olan, müxtəlif şirkətləri təmsil edən investorlarımız bu tutumları quraşdırmaq üçün Çin texnologiyasını seçirlər.

S u a l: Cavabınız üçün təşəkkür edirəm. Son sualım. Deyə bilərəm ki, dünya çox sürətlə dəyişir. Lakin, cənab Prezident, hər dəfə Sizinlə danışanda mə-

nə elə gəlir ki, ölkəniz çox güclü təməl üzərində dayanıb. Mənə maraqlıdır, bu, təkcə özünüz barədə yox, bu gün olan liderlik haqqında nəyi bildirir? Xüsusilə bütün bu dəyişikliklərin baş verdiyi bir vaxtda.

C a v a b: Liderlik, əlbəttə, böyük məsuliyyətdir və ən önəmlisi ondan ibarətdir ki, lider həmişə öz xalqına, öz əhalisinə münasibətdə ədalətli olmalıdır. Heç vaxt xalqına yalan danışmamalısan və xalq bunu yüksək qiymətləndirəcək. Bəzən müəyyən siyasi səbəblər üzündən hakimiyyətə can atan liderlər çoxlu vədlər verir və sonra onları yerinə yetirmir və bu da məyusluğa, inamsızlığa gətirib çıxarır. Bu, dünyanın müxtəlif yerlərində siyasi böhrana gətirib çıxarır.

Lakin bizə gəldikdə, 20 ildən artıq müddət ərzində mən həmişə Azərbaycan xalqına həqiqəti söyləmişəm. Bu həqiqətin müsbət və ya mənfi olmasından asılı olmayaraq. Həmişə xalqıma biz ədaləti bərpa edəcəyik söyləmişəm və xalqım da mənə inanıb. 17 il hakimiyyətdə olandan sonra biz, nəhayət, vəd etdiklərimizi yerinə yetirdik və suverenliyimizi, ərazi bütövlüyümüzü və ləyaqətimizi bərpa etdik. Beləliklə, ictimaiyyətin dəstəyini əldə etmək istəyən liderlərə məsləhətim o olardı ki, həmişə həqiqəti söyləyin və beynəlxalq təzyiqdən, beynəlxalq mediadan asılı olmayaraq, haqqınızda nə dediklərinə, sizi necə adlandırdıqlarından, sizi necə təhqir etmələrindən asılı olmayaraq, ölkəniz üçün doğru olanı edin. O zaman özünüz və ölkəniz uğur qazanmış olacaq.

A p a r ı c ı : Təşəkkür edirəm, cənab Prezident. Bildiyiniz kimi, bu il Dünya İqtisadi Forumundan dərhal sonra Çin Yeni ili qeyd olunacaq. İstərdim ki, Siz öz çinli dostlarınıza və böyük Çin xalqına bu münasibətlə ürək sözlərinizi deyərək, bizi bu şərəfə nəsib edəsiniz.

Çin Yeni ilidir, ona Bahar bayramı da deyilir. Bu il ilan ilidir və insanlardan çevik olmasını tələb edir. Bu, bir ənənədir.

İ l h a m Ə l i y e v : Mən Çin xalqını Çin Yeni ili münasibətilə təbrik etmək və bütün dostlarımıza tərəqqi, sülh, sabitlik və səadət arzulamaq istəyirəm. Çin və Azərbaycan 6-7 ay bundan əvvəl strateji tərəfdaş oldular. Bu hətta bundan da yaxşı dost olmaq üçün bizim qarşılıqlı iradəmizi nümayiş etdirən yüksək səviyyəli tərəfdaşlıqdır. Fərsətdən istifadə edərək, çinli dostlarımızı Azərbaycanı ziyarət etməyə dəvət edirəm. Onlara bunu etmək üçün artıq viza tələb olunmur. Sadəcə, biletlər alıb gələ bilərlər, Azərbaycanın necə inkişaf etdiyini görə bilərlər və özlərinə yeni dostlar qazana bilərlər. Əminəm ki, xalqlararası təmaslar ölkələrimizi və xalqlarımızı bir-birinə daha da yaxın edəcək. Yeni iliniz mübarək olsun!

A p a r ı c ı : Çox sağ olun, cənab Prezident. Ümid edirəm ki, bu il Azərbaycan xalqı üçün də möhtəşəm bir il olacaqdır.

SOMALİ FEDERATİV RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ HASAN ŞEYX MAHMUDUN RƏSMİ QARŞILANMA MƏRASİMİ

12 fevral 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasında rəsmi səfərdə olan Somali Federativ Respublikasının Prezidenti Hasan Şeyx Mahmudun fevralın 12-də rəsmi qarşılanma mərasimi olmuşdur.

Hər iki ölkənin Dövlət bayraqlarının dalğalandığı meydanda Somali Prezidentinin şəərəfinə Fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Somali Prezidenti Hasan Şeyx Mahmudu qarşıladı.

Fəxri qarovul dəstəsinin rəisi Somali Prezidentinə raport verdi.

Somali Federativ Respublikasının və Azərbaycan Respublikasının Dövlət himnləri səsləndirildi.

Fəxri qarovul dəstəsi hərbi marşın sədaları altında Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin və Somali Prezidenti Hasan Şeyx Mahmudun qarşısından keçdilər.

Dövlət başçıları rəsmi foto çəkildilər.

**SOMALİ FEDERATİV RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ HASAN ŞEYX MAHMUD
İLƏ TƏKBƏTƏK GÖRÜŞ**

12 fevral 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin fevralın 12-də Somali Federativ Respublikasının Prezidenti Hasan Şeyx Mahmud ilə təkbətək görüşü olmuşdur.

SƏNƏDLƏRİN MÜBADİLƏSİ MƏRASİMİ

12 fevral 2025-ci il

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin və Somali Prezidenti Hasan Şeyx Mahmudun iştirakı ilə fevralın 12-də Azərbaycan Respublikası ilə Somali Federativ Respublikası arasında imzalanmış sənədlərin mübadiləsi mərasimi olmuşdur.

«Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyi ilə Somali Federativ Respublikası Prezidentinin Ofisi arasında dövlət xidmətlərinin göstərilməsi sahəsində əməkdaşlığa dair Anlaşma Memorandumu»nu Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyinin sədri Ülvi Mehdiyev və Somali Prezident Aparatının rəhbəri Abdihakim Məhəmməd Yusuf mübadilə etdilər.

«Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyi ilə Somali Federativ Respublikasının Energetika və Su Ehtiyatları Nazirliyi arasında «yaşıl enerji» sahəsində əməkdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumu»nu Azərbaycanın Energetika naziri Pərviz Şahbazov və Somalinin Energetika və Su Resursları naziri Abdullahi Bidham Varsame mübadilə etdilər.

«Azərbaycan Respublikasının Elm və Təhsil Nazirliyi ilə Somali Federativ Respublikasının Təhsil,

Mədəniyyət və Ali Təhsil Nazirliyi arasında təhsil sahəsində əməkdaşlıq haqqında Saziş»i Azərbaycanın Xarici İşlər naziri Ceyhun Bayramov və Somali-nin Xarici İşlər naziri Əhməd Moalim Fiqi mübadilə etdilər.

«Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Somali Federativ Respublikası Hökuməti arasında müdafiə və müdafiə sənayesi sahələrində əməkdaşlıq haqqında Saziş»i Azərbaycanın Müdafiə naziri Zakir Həsənov və Somalının Müdafiə naziri Əbdülkadir Məhəmməd Nur mübadilə etdilər.

**SOMALİ FEDERATİV RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ HASAN ŞEYX MAHMUD
İLƏ BİRGƏ MƏTBUATA BƏYANATLARLA
ÇIXIŞLAR**

12 fevral 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Somali Federativ Respublikasının Prezidenti Hasan Şeyx Mahmud fevralın 12-də mətbuata bəyanatlarla çıxış etmişlər.

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin
bəyanatı**

Hörmətli cənab Prezident!

Hörmətli qonaqlar!

Xanımlar və cənablar!

Cənab Prezident, Azərbaycana xoş gəlmisiniz! Dəvətimi qəbul edərək ölkəmizə rəsmi səfər etdiyinizdən olduqca məmnunam. Bu, tarixi səfərdir və ölkələrimiz arasında ikitərəfli münasibətlərin tarixində ilkdir. Əminəm ki, səfər ölkələrimiz arasında sıx dostluq münasibətlərində yeni səhifə açacaq. Bu gün Prezidentlə görüşümüz zamanı biz qarşılıqlı maraq doğuran kifayət qədər böyük sayda məsələləri artıq müzakirə etdik və müzakirələrimizi nüma-

yəndə heyəti üzvlərinin iştirakı ilə davam etdirəcəyik. Bu gün imzalanmış sənədlər ikitərəfli əlaqələrimizi çox sahələrdə inkişaf etdirməkdə qarşılıqlı iradəmizi aydın şəkildə nümayiş etdirir. Əminəm ki, hazırda Bakıda imzalanmış bütün razılaşmalar həyata keçiriləcək və münasibətlərimizi daha yüksək səviyyəyə qaldıracaq.

Biz regionlarımızda geosiyasi vəziyyəti, ölkələrimizin üzləşdiyi çağırışları geniş şəkildə müzakirə etdik, ölkələrimizin ərazi bütövlüyünə və suverenliyinə qarşılıqlı dəstəyimizi, eləcə də terrorçuluğa və ekstremizmə qarşı mübarizədə ortaq mövqemizi bir daha vurğuladıq. Əlbəttə, hər bir ölkə üçün siyasi sabitlik inkişafı təmin edən ilkin şərtidir. Mən ötən əsrin 90-cı illərindən başlayaraq, beynəlxalq səviyyədə tanınmış ərazilərimizin erməni işğalından azad edilməsinə qədər Azərbaycanın üzləşdiyi ağır dövr barədə cənab Prezidentə məlumat verdim.

Mən həmçinin Azərbaycana sərmayələrin cəlb edilməsində və müsbət işgüzar mühitin yaradılmasında təcrübəmizi bölüşdüm. Müzakirə etdiyimiz və edəcəyimiz sahələr sırasında, düşünürəm ki, ən vaciblərindən biri təhsil sahəsidir. Bu gün həmin sahədə artıq ilkin nailiyyətlərimiz var. Somalidən bir sıra tələbə Azərbaycanda Heydər Əliyev adına təqaüd əsasında təhsil alır. Bu gün imzalanmış sənəd onların sayını artırmaq imkanını yaradacaq. İlkin mərhələdə 10 tələbə, sonra isə onların sayı daha çox ola bilər. Bir sözlə, onların universitetlərimizdə müasir təhsil proqramlarına çıxış əldə etmək im-

kanı olacaq və belə fürsət Somalinin iqtisadi inkişafına fayda verəcək.

Biz həmçinin Somalidə sərmayə imkanlarını müzakirə etdik. Bildiyiniz kimi, cənab Prezidentin səfərindən əvvəl Azərbaycanın böyük nümayəndə heyəti bir həftə öncə Somaliyə səfər etmiş, əsasən, səfərin hazırlanması və eyni zamanda, gələcəkdə güclü iqtisadi, siyasi və mədəni əlaqələrin qurulması üzərində çalışmışdır. Düşünürəm ki, həmin proses davam etməlidir. Düşünürəm ki, Prezidentin rəsmi səfəri nəticəsində biz digər heyəti konkret hədəf və məqsədlərlə sərmayə sahələrini müəyyən etmək, eləcə də Azərbaycanın sərmayələri qəbul oluna biləcək və faydalı olacaq konkret layihələri qeyd etmək üçün Somaliyə ezam etməliyik. Məsələn, bu sahələr infrastruktur, liman qurğuları və kənd təsərrüfatı ola bilər. Cənab Prezident kənd təsərrüfatında böyük potensialın olduğu barədə mənə məlumat verdi. Mən həmçinin Azərbaycanda özünü təmin edən kənd təsərrüfatının yaradılması ilə əlaqədar hədəflərimiz barədə məlumat verdim. Bir sözlə, hesab edirəm ki, biz bu sahədə kifayət qədər nəzərəcarpan əməkdaşlıq qura bilərik.

Müdafiə əməkdaşlığımızın mühüm sahələrindən biridir. Bu gün sənəd imzalandı və sabah cənab Prezident Azərbaycanın müdafiə imkanlarının, o cümlədən müdafiə sənayesinin bəzi elementləri ilə tanış olacaq. Hazırda nümayəndə heyətlərinin görüşü zamanı biz bu imkanları birmənalı şəkildə müzakirə edəcəyik. Azərbaycan müdafiə avadanlığının

əksər hissəsini istehsal edərək, güclü müdafiə sənayesi potensialını yaradıb. Həmin avadanlıq həm bizə lazımdır, həm də müasir müdafiə avadanlığına malik olan 10-a yaxın ölkənin mühüm ixracatçısına çevrilmək imkanındır. Burada təlimlər də var, çünki İkinci Qarabağ müharibəsi və sonradan antiterror əməliyyatı hərbi qulluqçularımızın yüksək peşəkarlığını nümayiş etdirdi. Onlar 6 və ya 7 müdafiə xəttinə, müxtəlif müdafiə istehkam infrastrukturuna baxmayaraq, təxminən 30 il işğal altında olan ərazimizi çox mürəkkəb coğrafi relyef şəraitində azad edərək, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü və suverenliyini qısa müddət ərzində tam bərpa edə bildilər. Beləliklə, sabah, həmçinin xüsusi təyinatlılarımız cənab Prezidentə təqdim olunacaq. Bir sözlə, düşünürəm ki, müdafiə sahəsində əməkdaşlıq, təlimlər və potensial qaydada müdafiə avadanlığının birgə istehsalı, Azərbaycandan Somaliyə onun təchizatı əməkdaşlığımızın mühüm sahələrindən biri olmalıdır.

Mən həmçinin dövlət xidmətləri sahəsində işbirliyinin əhəmiyyətini vurğulamaq istərdim. Əslində bu gün imzalanmış razılaşmalardan biri həmin sahəni əhatə edir. Azərbaycanda artıq uğurla işləyən sistem – ASAN dövlət xidmətləri sistemi bir çox beynəlxalq mükafatlara layiq görülüb. Ən mühüm mükafat isə Azərbaycan xalqının verdiyi qiymətdir. Çünki Azərbaycanda ASAN xidmətlərinin bəyənilmə reytinqi 100 faizə yaxındır. Bu həqiqətən, göstərir ki, həmin xidmət insanların həyatını daha da

asanlaşdırır. Bilirəm ki, Prezidentin proqramında həmin xidmət mərkəzlərindən birinə səfər var və əgər Siz qərar qəbul etsəniz, bəyənsəniz, biz sizin ölkədə oxşar sistemi qura bilərik.

Təbii ki, tərəfdaşlığımızın mühüm sahəsi beynəlxalq təsisatlarda qarşılıqlı dəstəkdir. Bilirəm ki, Xarici İşlər nazirlərimiz çox tədbirlərdə görüşərək, həmin məsələləri müzakirə ediblər. Biz BMT, İslam Əməkdaşlığı Təşkilatı və digər beynəlxalq qurumlarda bir-birimizə dəstəyi birmənalı olaraq davam etdirəcəyik. Çünki hər iki ölkə üçün arxalanacağımız tərəfdaşlara və dostlara malik olmaq çox vacibdir.

Cənab Prezident, Azərbaycana bir daha xoş gəlmisiniz və mən Sizə xoş səfər arzu edirəm.

Somali Prezidenti Hasan Şeyx Mahmudun bəyanatı

Cənab Prezident, çox sağ olun. Münasibətlərimizin tarixində ilk dəfə Azərbaycana səfər etmək, Azərbaycana səfər edən ilk Somali Prezidenti olmaq mənim üçün həqiqətən də böyük şərəfdir.

Qardaş Azərbaycanın paytaxtı Bakıda olmaqdan, hörmətli qardaşım və dostum Prezident İlham Əliyevlə səmərəli müzakirələr aparmaqdan böyük şərəf və qürur hissi duyuram. Səmimi qəbula və qonaqpərvərliyə görə zati-alinizə minnətdarlığımı bildirirəm. Mənim və nümayəndə heyətimin fikrincə, bugünkü görüşümüz çox məhsuldar keçib və bu,

Somali–Azərbaycan münasibətlərində yeni eranın başlanğıcı deməkdir.

Bu səfər sadəcə, diplomatik əməkdaşlıq deyil. Bu həqiqətən, iki qardaş ölkələrimiz arasında tərəfdaşlıq üzrə səmərəli və strateji müttəfiqliyin başlanğıcı deməkdir. Somali və Azərbaycanın inkişaf, təhlükəsizlik və tərəqqi ilə bağlı baxışları üst-üstə düşür. Bu gün biz əsasən, tərəflər arasında sıx əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinə sadıqlığımızı bildirdik. Mən həmçinin Azərbaycan xalqını öz suverenliyini və ərazi bütövlüyünü qoruduğuna görə təqdir etmək istərdim.

Son 3 onillikdə bir çox oxşarlıqlarımız mövcuddur. Xüsusilə keçən əsrin 90-cı illərində Azərbaycan müəyyən çətinliklərlə üzləşəndə, Somali də belə çətinliklərlə üzləşib. Xoşbəxtlikdən, əlhəmdülillah, Azərbaycan xalqı dünyanın bu hissəsində sabit və firavan bir ölkə kimi, qalib gəlməyə müvəffəq olub.

Biz Azərbaycanın qazandığı təcrübəni bölüşmək istərdik və sizin praktik təcrübənizi öyrənməyə hazırıq. Cənab Prezident, qeyd etdiyiniz bütün əməkdaşlıq sahələri hər ikimiz və xüsusilə də Somali üçün çox faydalıdır. Somali çətin dövrdən parlaq gələcəyə keçid edən ölkədir. Somali zəngin resursları və böyük potensialı olan ölkədir. Lakin şərait inkişaf etməyə imkan verməyib. Azərbaycan kimi yaxşı tərəfdaşlarla ölkəmizin potensialı üzə çıxacaq və o, proqnozlaşdırıla bilən olacaq. Azərbaycandan öyrənə biləcəyimiz digər əsas sahələr proqnozlaşdırıla bilən siyasət və proqnozlaşdırıla bilən inki-

şaf siyasətidir. Bu gün imzaladığımız sazişlər Azərbaycanın təcrübəsindən istifadə etmək üçün strukturlu çərçivə rolunu oynayır, həmçinin ölkələrimiz və xalqlarımız üçün yeni imkanlar açır. Bu müqavilələrdən başqa, bizim bugünkü əməkdaşlığımız ölkələrimiz arasında möhkəm iqtisadi və diplomatik münasibətlərin əsasını qoyur. Somali Azərbaycanın enerji, infrastruktur, təhlükəsizlik və təhsil sahələrində liderliyini yüksək qiymətləndirir. Azərbaycanla bilik mübadiləsi və investisiya tərəfdaşlığı böyük fayda əldə edə biləcəyimiz sahələrdir.

Eynilə, Azərbaycan Somaliyə Afrikanın inkişaf edən bazarlarına, xüsusilə də ticarət və logistika sahələrində qapı kimi baxa bilər. Somalinin Hind okeanında və Qırmızı dənizdə strateji olaraq yerləşməsi ölkələrimiz üçün iqtisadi faydaların paylaşla və araşdırıla biləcəyi qiymətli strateji ərazidir.

Cənab Prezident, bu gün sadəcə, başlanğıcdır. Somali və Azərbaycan təkcə iqtisadi artım və təhlükəsizlik üçün baxışı bölüşür. Biz xalqlarımız üçün daha yaxşı gələcək yaratmaq naminə möhkəmlik, qətiyyət və ambisiya ruhunu bölüşürük.

Zati-aliləri cənab Prezident! Mən nümayəndə heyətlərinin səfərlərini, ticarət mübadiləsi yolu ilə əlaqələrimizin daha da möhkəmlənməsini arzu edirəm. Somalinin texniki heyətləri Azərbaycana səfər etməyə və Azərbaycan hökumətinə, Azərbaycanın özəl sektoruna Somalidə mövcud olan və yeni yaranan imkanları təqdim etməyə hazırdır.

Cənab Prezident, bir daha Sizə və Azərbaycan hökumətinə göstərdiyiniz səmimi qonaqpərvərliyə görə minnətdarlığımı bildirir, xalqlarımız arasında daha möhkəm, əmin gələcəyin olmasını arzulayıram.

İnşallah, Sizi müəyyən bir vaxtda Somalidə qarşılamağa ümid edirik.

Çox sağ olun, cənab Prezident.

**TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ
ÖLKƏMİZDƏ YENİ TƏYİN OLUNMUŞ
FÖVQƏLADƏ VƏ SƏLAHİYYƏTLİ
SƏFİRİ BİROL AKGÜN İLƏ GÖRÜŞ**

13 fevral 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev fevralın 13-də Türkiyə Respublikasının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri Birol Akgünün etimadnaməsini qəbul etmişdir.

Etimadnaməni qəbul etdikdən sonra dövlətimizin başçısı səfirlə söhbət etdi.

Səfir Birol Akgün Türkiyə Prezidentinin salamlarını dövlətimizin başçısına çatdırdı.

Prezident İlham Əliyev salamlara görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Rəcəb Tayyib Ərdoğana çatdırmağı xahiş etdi. Dövlətimizin başçısı qeyd etdi ki, bu gün dünya miqyasında ən yaxın müttəfiqlər arasında Azərbaycan–Türkiyə əlaqələrinin bənzəri və nümunəsi yoxdur. İkitərəfli əsasda strateji müttəfiqlik səviyyəsində olan əlaqələrimiz üçtərəfli platformalarda da inkişaf edir. Bu xüsusda, Azərbaycan–Özbəkistan–Türkiyə və Azərbaycan–Pakistan–Türkiyə üçtərəfli əməkdaşlıq mexanizmlərinin əhəmiyyətini qeyd etdi. Türk Dünyasının bizim ailəmiz olduğunu vurğulayan dövlətimizin başçısı bunu

Milli Məclisdə Azərbaycan Prezidenti kimi, andiçmə mərasimində bir daha dediyini xatırlatdı.

Söhbət zamanı Azərbaycanla Türkiyə arasında beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində də uğurlu əməkdaşlığa toxunuldu, bu xüsusda ölkəmizin İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatına (D-8) üzvlüyü və üzvlüyümüzün qardaş Türkiyə tərəfindən dəstəklənməsi bir daha vurğulandı. Qeyd edildi ki, Azərbaycan və Türkiyə daim çiyin-çiyinə bir-birinin yanındadır. Suriya məsələsində də Azərbaycan Türkiyənin yanında olduğunu ilk günlərdən bəyan edib. Bu xüsusda vurğulandı ki, Suriyada sabitliyin, təhlükəsizliyin təmin olunmasına və humanitar problemlərin həllinə Azərbaycan da Türkiyə ilə əlaqələndirilmiş şəkildə töhfəsini verməyə hazırdır. Bu gün Azərbaycan–Türkiyə qardaşlığının, dostluğunun Cənubi Qafqaz regionunda, onun hüdüdlərindən kənarda sabitliyin, təhlükəsizliyin, sülhün və əmin-amanlığın zəmanəti olduğu bir daha qeyd edildi.

Səfir Azərbaycan–Türkiyə münasibətlərinin ulu öndər Heydər Əliyevin «Bir millət – iki dövlət» və Mustafa Kamal Atatürkün «Azərbaycanın sevinci sevincimiz, kədəri kədərimizdir» prinsipləri əsasında inkişaf etdiyini vurğuladı, əlaqələrimizin genişlənməsi üçün əlindən gələni əsirgəməyəcəyini dedi. Qarabağ Qələbəsinə xüsusilə qeyd edən səfir həmin dövrdə Türkiyə xalqının nəbzinin Azərbaycan xalqı ilə birlikdə döyündüyünü xatırlatdı və Zəfər münasibətilə dövlətimizin başçısına və xalqımıza bir daha təbriklərini çatdırdı.

**BELARUS RESPUBLİKASININ
ÖLKƏMİZDƏ YENİ TƏYİN OLUNMUŞ
FÖVQƏLADƏ VƏ SƏLAHİYYƏTLİ
SƏFİRİ DMİTRİ PİNEVİÇ İLƏ GÖRÜŞ**

13 fevral 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev fevralın 13-də Belarus Respublikasının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri Dmitri Pineviçin etimadnaməsini qəbul etmişdir.

Etimadnaməni qəbul etdikdən sonra dövlətimizin başçısı səfirlə söhbət etdi.

Xalqlarımız və ölkələrimiz arasında etimada əsaslanan dostluq əlaqələrinin mövcud olduğunu vurğulayan dövlətimizin başçısı ikitərəfli münasibətlərimizin inkişafının məmnunluq doğurduğunu dedi, indi münasibətlərimizin keyfiyyətə daha yeni səviyyəyə qalxdığını bildirdi. Prezident İlham Əliyev hazırda iqtisadi əməkdaşlığın genişləndirilməsi üçün yaxşı imkanların mövcudluğunu qeyd edərək, bu istiqamətdə çoxlu layihələrin müzakirə olunduğunu dedi.

Dövlətimizin başçısı Aleksandr Lukaşenko ilə müəmmadi əsasda olan təmasların önəminə toxundu, Belarus Prezidentinin ölkəmizə dövlət səfərini və COP29-da iştirakını xatırlatdı, bunların əməkdaşlığımızın genişlənməsinə xidmət etdiyini dedi. Həmin

səfərlər zamanı müxtəlif istiqamətlərdə əməkdaşlıqla bağlı çox səmərəli danışıqların aparıldığını vurğulayan Prezident İlham Əliyev müzakirə olunan məsələlərin həyata keçirilməsi istiqamətində səyləri qeyd etdi, səfirə fəaliyyətində uğurlar arzuladı.

Azərbaycana səfir təyin olunmasından şərəf hissi duyduğunu deyən Dmitri Pineviç ilk gündən ölkəmizdə gördüyü yüksək qonaqpərvərliyi və ona göstərilən diqqəti məmnunluqla vurğuladı.

Səfir Azərbaycan və Belarus prezidentləri arasında olan münasibətlərin ikitərəfli əlaqələrimizin inkişafında xüsusi rolunu qeyd etdi.

Münasibətlərimizin inkişafı istiqamətindəki işlərlə bağlı böyük məsuliyyət hissi daşdığını deyən səfir Azərbaycan və Belarus arasında əlaqələrin daha da genişləndirilməsi üçün səylərini əsirgəməyəcəyini bildirdi.

Söhbət zamanı ölkələrimiz arasında innovativ texnologiyalar, tibb, kənd təsərrüfatı və digər sahələrdə əməkdaşlığın dərinləşdirilməsi, humanitar və mədəni əlaqələrin inkişafı ilə bağlı fikir mübadiləsi aparıldı. Azərbaycanın işğaldan azad olunmuş ərazilərində həyata keçirilən bərpa-quruculuq işlərində Belarus şirkətlərinin iştirakı məsələsinə toxunuldu.

**PARAQVAY RESPUBLİKASININ
ÖLKƏMİZDƏ YENİ TƏYİN OLUNMUŞ
FÖVQƏLADƏ VƏ SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ
SEFERİNO VALDEZ PERALTA İLƏ GÖRÜŞ**

13 fevral 2025-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev fevralın 13-də Paraqvay Respublikasının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri Seferino Valdez Peraltanın etimadnaməsini qəbul etmişdir.

Etimadnaməni qəbul etdikdən sonra dövlətimizin başçısı səfirlə söhbət etdi.

Səfir Seferino Valdez Peralta Paraqvay Respublikasının Prezidenti Santyaqo Penyanın salamlarını dövlətimizin başçısına çatdırdı.

Prezident İlham Əliyev salamlara görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Paraqvayın dövlət başçısına çatdırmağı xahiş etdi.

Görüşdə Azərbaycan ilə Paraqvay arasında parlamentlərarası, mədəni, humanitar əlaqələrin inkişaf etdirilməsinin vacibliyi bir daha qeyd olundu, Paraqvay parlamentində Azərbaycanla dostluq qrupunun tezliklə ölkəmizə səfər edəcəyi bildirildi, kənd təsərrüfatı, o cümlədən heyvandarlıq sahəsində əməkdaşlığın perspektivlərinə dair müzakirələr aparıldı. Bil-

dirildi ki, Paraqvay region ölkələrinə öz ixracının artırılması üçün Azərbaycanı logistik mərkəz kimi görür.

Söhbət zamanı SOCAR ilə Paraqvayın neft şirkəti arasında təmasların olduğu qeyd edildi, ölkələrimizin biznes dairələrinin əlaqələrinin yaradılması məsələsi vurğulandı.

QEYDLƏR

1. Türkiyə, T ü r k i y ə R e s p u b l i k a s ı – Qərbi Asiyada və Avropanın cənub-şərqində dövlət. Sahəsi 783,5 min km², əhalisi 85,3 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 81 ilə (vilayətə) bölünür. Dövlət başçısı Prezident, ali qanunverici orqanı Türkiyə Böyük Məclisidir. Paytaxtı Ankara şəhəridir. – 5, 6, 34, 43, 106, 107, 120, 122, 133, 134, 137, 138, 170, 199, 210, 227, 240, 243, 271, 272, 293, 316, 317.

2. Rəcəb Tayyib Ərdoğan (d.1954) – Türkiyənin siyasi və dövlət xadimi. 1980-ci ildən siyasi fəaliyyətə başlayıb. 1994-cü ilin martında İstanbul Böyük Şəhər Bələdiyyəsinin sədri olmuşdur, Ədalət və İnkişaf Partiyasının lideridir.

2002-ci ildə keçirilən növbədənəkar seçkilər nəticəsində Ədalət və İnkişaf Partiyası təkbaşına hakimiyyətə gəlmək imkanı əldə etdi və Rəcəb Tayyib Ərdoğan TBMM-də Türkiyənin Baş Naziri oldu. 2014-cü ildən Türkiyə Cümhuriyyətinin Prezidentidir. İkinci Qarabağ savaşında Azərbaycana böyük mənəvi dəstək vermişdir. Azərbaycan Respublikasının «Heydər Əliyev» ordeni ilə təltif edilmişdir. – 5, 34, 43, 107, 137, 170, 199, 210, 227, 271, 316.

3. Misir, M i s i r Ə r ə b R e s p u b l i k a s ı – Afrikanın şimal-şərqində və Asiyanın Sinay yarımadasında dövlət. Sahəsi 1 milyon km², əhalisi 106,6 milyon

nəfərdir. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı birpalatalı Xalq Məclisidir. Paytaxtı Qahirə şəhəridir. – 5, 7, 8.

4. COP29 – 2024-cü ildə Bakıda keçirilmiş BMT-nin İqlim Dəyişikliyi Konfransı. COP tədbirlərinin məqsədi dünyada karbon qazının miqdarını məhdudlaşdırmaqdır. – 6, 12, 19, 20, 22, 23, 28, 36, 51, 78, 101, 103, 104, 105, 106, 176, 177, 181, 186, 187, 191, 214, 222, 224, 230, 291, 299, 318.

5. Əbdülfəttah əs-Sisi (d.1954) – Misirin siyasi və hərbi xadimi. 2014-cü ildən Misir Ərəb Respublikasının Prezidentidir. – 7.

6. İran, İran İslam Respublikası – Cənub-Qərbi Asiyada dövlət. Sahəsi 1,65 milyon km², əhalisi 81 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 24 ostanə bölünür. Ali qanunverici orqanı 4 il müddətinə seçilən Xalq Şurası Məclisidir. Hökuməti Baş Nazir təşkil, Prezident isə təsdiq edir. Paytaxtı Tehran şəhəridir. – 9, 10, 46, 129, 130, 131, 132, 136, 154, 165, 166, 167, 240, 273, 274, 275, 276.

7. Pakistan, Pakistan İslam Respublikası – Cənubi Asiyada dövlət. Sahəsi 881,9 min km², əhalisi 241,5 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 4 əyalətə və federal paytaxt ərazisinə bölünür. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı ikipalatalı parlamentdir. Paytaxtı İslamabad şəhəridir. – 11, 12, 47, 316.

8. Şahbaz Şərif (d.1951) – Pakistanın siyasi və dövlət xadimi. 11 aprel 2022-ci ildən Pakistan İslam Respublikasının Baş Naziridir. – 11, 47.

9. Almaniya, A l m a n i y a F e d e r a t i v R e s p u b l i k a s ı – Mərkəzi Avropada dövlət. Sahəsi 357 min km², əhalisi 84,4 milyon nəfərdir. AFR tərkibində 16 ərazisi olan federasiyadır. Dövlət başçısı Prezident, hökumət başçısı Federal Kanslerdir. Ali qanunverici hakimiyyət orqanı parlamentdən – Bundestaq və Bundesrattndan ibarətdir. Paytaxtı Berlin şəhəridir. – 13, 215.

10. Frank-Valter Ştaynmayer (d.1956) – Almaniyanın dövlət və siyasi xadimi. 2005–2009 və 2013–2017-ci illərdə Almaniyanın Xarici İşlər naziri, 2007–2009-cu illərdə isə vitse-kansler olmuşdur. Ştaynmayer Sosial-Demokrat Partiyasının üzvü və hüquq elmləri doktorudur. 2017-ci ildən Almaniya Federativ Respublikasının Prezidentidir. – 13.

11. Fransisk (d.1936) – 266-cı Roma Papası, indiki Vatikan hökmdarı. Cənubi amerikalı və Yezuit ordenindən ilk Papa. 2013-cü ildə Roma Papası seçildikdən sonra Fransisk adını qəbul etmişdir. – 16.

12. Qazaxıstan, Q a z a x ı s t a n R e s p u b l i k a s ı – Avrasiyanın mərkəzi hissəsində dövlət. Sahəsi 2,7 milyon km², əhalisi 20 milyon nəfərdir. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı ikipalatalı parlament-

dir. Paytaxtı Astana şəhəridir. – 19, 20, 48, 49, 54, 60, 61, 63, 66, 67, 89, 90, 299.

13. Kasım-Jomart Tokayev (d.1953) – Qazaxıstanın siyasi və dövlət xadimi. 2013–2019-cu illərdə Qazaxıstan Senatının Sədri olmuşdur. 2019-cu ildən Qazaxıstan Respublikasının Prezidentidir. – 19, 48, 50, 66, 67.

14. Rusiya, R u s i y a F e d e r a s i y a s ı – Avropanın şərqində, Asiyanın şimalında dövlət. Sahəsi 17,125 milyon km², əhalisi 146,5 milyon nəfərdir. Rusiya Federasiyasına 22 respublika, 9 diyar, 46 vilayət, federal əhəmiyyətli Moskva və Sankt-Peterburq şəhərləri, 4 muxtar vilayət və mahal daxildir. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı ikipalatalı Dövlət Duması və Federasiya Şurasıdır. Paytaxtı Moskva şəhəridir. – 21, 39, 40, 41, 54, 61, 62, 63, 65, 67, 68, 70, 89, 90, 91, 92, 93, 125, 134, 154, 155, 167, 293.

15. Vladimir Putin (d.1952) – Rusiyanın dövlət və siyasi xadimi. 2000–2008-ci illərdə Rusiya Federasiyasının Prezidenti olmuşdur. 1975–97-ci illərdə bir sıra məsul vəzifələrdə çalışmışdır. 1998-ci ildə Rusiya Federasiyası Prezident Administrasiyasının rəhbəri, 1998–99-cu illərdə FTX-nin direktoru, 1999–2000 və 2008–2012-ci illərdə Rusiya hökumətinin başçısı olmuş, 2012, 2018 və 2024-cü illərdə isə yenidən Rusiya Federasiyasının Prezidenti seçilmişdir. – 21, 40, 54, 71.

16. Özbəkistan, Özbəkistan Respublikası – Orta Asiyanın mərkəzində dövlət. Sahəsi 448,8 min km², əhalisi 37 milyon nəfərdir. Özbəkistanın tərkibinə Qaraqalpaqıstan Muxtar Respublikası və 12 vilayət daxildir. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı Məclisdir. Paytaxtı Daşkənd şəhəridir. – 22, 45, 293, 299, 316.

17. Şavkat Mirziyoyev (d.1957) – Özbəkistanın dövlət və siyasi xadimi. 2003–2016-cı illərdə Özbəkistan Respublikasının Baş Naziri olmuşdur. 2016-cı ildən Özbəkistan Respublikasının Prezidentidir. – 22, 23, 45.

18. Şimali Kipr Türk Respublikası – 1974-cü ildə Yunanıstanda hakimiyyətə gəlmiş hərbi xunta Kiprin yunan irticaçıları ilə birlikdə Kipri Yunanıstana birləşdirmək məqsədilə ölkədə hərbi çevriliş etdi və Prezident Makariosu hakimiyyətdən uzaqlaşdırdı. Bundan narahat olan Türkiyə Respublikası Kiprin türk icmasını müdafiə etmək məqsədilə oraya hərbi qüvvə yeritdi və türk icması yaşayan ərazini yunan irticaçılarından təmizlədi. 1974-cü ildə Türkiyənin Baş Naziri Bülənt Ecevitin həyata keçirdiyi plana uyğun olaraq, Kiprdə hava əməliyyatı başlandı. 1976-cı ildə Kipr Türk Federal Dövləti quruldu. 1983-cü ildə bu dövlətin qanunverici orqanı Şimali Kipr Türk Respublikasını elan etdi. – 24.

19. Ersin Tatar (d.1960) – türk siyasətçisi. 2020-ci ildən Şimali Kipr Türk Respublikasının Prezidentidir. – 24.

20. Türk Dövlətləri Təşkilatı – 3 oktyabr 2009-cu ildə Naxçıvanda imzalanmış «Naxçıvan» müqaviləsi ilə Azərbaycan, Qazaxıstan, Qırğızıstan və Türkiyə arasında qurulmuş beynəlxalq təşkilat. 2019-cu ildə Özbəkistan da təşkilata üzv olmuşdur.

Təşkilatın eləcə də 3 müşahidəçi üzvü var: Türkmənistan, Macarıstan və Şimali Kipr Türk Respublikası. – 24, 110.

21. Füzuli – Azərbaycan Respublikasında inzibati ərazi vahidi. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. Sahəsi 1386 km², əhalisi 144 min nəfərdir. 1993-cü ildə ərazisinin bir hissəsi Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir.

27 sentyabr 2020-ci il tarixindən etibarən Azərbaycan Ordusu tərəfindən keçirilmiş əks-hücum əməliyyatı nəticəsində rayonun kəndləri, 17 oktyabr tarixində isə Füzuli şəhəri işğaldan tam azad edilmişdir. – 28, 245.

22. Avropa oyunları – 2015-ci ildən etibarən keçirilən idman yarışları. Avropa Olimpiya komitələrinin nəzarəti altında Avropa qitəsinin idmançıları arasında regional beynəlxalq idman yarışlarıdır. İlk Avropa oyunları 2015-ci il 12–28 iyun tarixlərində Bakıda keçirilmişdir. – 28.

23. Qarabağ – Azərbaycan Respublikası ərazisində keçmiş muxtar vilayət. Öncə ərazisi 4161 km² olmuş, sonralar bura müxtəlif ərazilər də daxil edilərək ərazisi 4400 km²-dək genişləndirilmişdi. 1988-ci ilə qədər burada 170 min əhali yaşayırdı.

DQMV inzibati ərazi vahidi kimi 1991-ci il noyabrın 26-da Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin qərarı ilə ləğv edilmişdi.

1988-ci ildən muxtar vilayətin erməni separatçıları və millətçiləri Ermənistan silahlı qüvvələri ilə birlikdə bu ərazidə yaşayan azərbaycanlıları doğma torpaqlarından çıxararaq, Dağlıq Qarabağın işğalına başlamışdılar.

Azərbaycan Ordusunun 2020-ci il 27 sentyabrda başladığı əməliyyatların bir hissəsi keçmiş DQMV ərazisində həyata keçirildi. 2020-ci il noyabrın 8-də Şuşa şəhəri düşmən işğalından azad edildi.

Azərbaycan Ordusunun Qarabağda keçirdiyi uğurlu antiterror və hərbi əməliyyatlarından sonra Qarabağ tamamilə azad edilmişdir. – 28, 81, 98, 117, 121, 123, 130, 148, 152, 160, 241, 317.

24. Ağdam – Azərbaycan Respublikasında inzibati ərazi vahidi. İnzibati mərkəzi Ağdam şəhəridir. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. Sahəsi 1150 km², əhalisi 202,2 min nəfərdir. 1993-cü ildə Ağdam şəhəri və əksər kəndləri Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir.

10 noyabr 2020-ci ildə imzalanmış üçtərəfli Bəyannamə əsasən, 2020-ci il noyabrın 20-də Ağdam yenidən Azərbaycan Respublikasının nəzarəti altına keçmişdir. Ermənistan silahlı qüvvələri Ağdamı boşaldıb Azərbaycan Respublikasına təhvil vermişdir. – 28, 122, 248.

25. Şuşa – Azərbaycan Respublikasında şəhər. Ümumi sahəsi 289 km², əhalisi 32,8 min nəfərdir. Elmi ədəbiyyatda Şuşanın əsasının XVIII əsrin 50-ci illərinin əvvəllərində Qarabağ xanı Pənahəli xan Cavanşir tərəfindən qoyulması göstərilə də, tədqiqatlar Şuşanın qədim yaşayış məntəqəsi olduğunu qeyd edir. Qarabağ xanlığının mərkəzi olan Şuşa bir müddət Pənahəli xanın adı ilə Pənahabad adlandırılmışdır.

Şuşa 1813-cü il Gülüstən müqaviləsinə əsasən, Qarabağ xanlığının tərkibində Rusiyaya birləşdirildi. 1920-ci ilin martında erməni daşnaklarının Qarabağda törətdikləri qırğın nəticəsində Şuşanın bir hissəsi tamamilə yandırıldı və minlərlə günahsız insan qətlə yetirildi. Lakin iyun ayının əvvəlində müsavətçilər və türk generalı Nuru Paşa Şuşanı erməni qəsbkarlarından xilas etdi. 1923-cü il Azərbaycan MİK-nin dekretinə əsasən, keçmiş Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti təşkil olunduqda Şuşa muxtar vilayətin tərkibinə daxil edildi.

1992-ci ildə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir.

Ali Baş Komandan İlham Əliyevin birbaşa rəhbərliyi ilə Müzəffər Azərbaycan Ordusu Şuşa şəhərini 8 noyabr 2020-ci ildə işğaldan azad etmişdir. – 29, 147, 149.

26. Xankəndi – Azərbaycan Respublikasında şəhər. Sahəsi 29,12 km², əhalisi 55 min nəfərdir. 1991-ci ildə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir.

2023-cü ilin sentyabr ayında Azərbaycan Ordusunun həyata keçirdiyi antiterror əməliyyatlarından sonra 29 sentyabr 2023-cü ildə Azərbaycan polisi şəhərə nəzarəti bərpa etmişdir. 15 oktyabr 2023-cü ildə Azərbaycan Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyev Xankəndi şəhərində Azərbaycan Respublikasının Dövlət bayrağını qaldırmışdır. Zəfər Günü münasibətilə erməni separatçılarından birdəfəlik azad olunmuş Xankəndidə Qələbə paradı keçirilmişdir. – 29.

27. Müstəqil Dövlətlər Birliyi (MDB) – 1991-ci il dekabrın 8-də Belarusiya, Rusiya və Ukrayna dövlət başçıları arasında imzaladıqları saziş əsasında SSRİ dağıldıqdan sonra yeni dövlətlərarası birlik kimi yaradılmışdır. Azərbaycan 1993-cü ilin sentyabrında MDB-yə daxil olmuşdur. Tərkibinə Azərbaycan, Belarus, Ermənistan, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Moldova, Özbəkistan, Rusiya, Tacikistan, Türkmənistan daxildir. MDB-nin 1993-cü ildə qəbul edilmiş Nizamnaməsində aşağıdakı birgə fəaliyyət sahələri nəzərdə tutulur: insan hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi; xarici siyasi fəaliyyətin əlaqələndirilməsi; ümumi iqtisadi məkanın formalaşdırılmasında, nəqliyyat sisteminin və rabitənin inkişafında əməkdaşlıq; əhəlinin sağlamlığının və ətraf mühitin mühafizəsi; sosial və mühacirət məsələləri, mütəşəkkil cinayətkarlıqla mübarizə; müdafiə siyasətində və sərhədlərin qorunmasında əməkdaşlıq.

MDB-nin orqanları aşağıdakılardır: Dövlət başçıları Şurası; Hökumət başçıları Şurası; Xarici İşlər

nazirləri Şurası; Dövlətlərarası İqtisadi Şura; Mərkəzi Sankt-Peterburq şəhərində olan Parlamentlərarası Assambleya və s. MDB-nin daimi fəaliyyət göstərən orqanı Minsk şəhərində yerləşən Əlaqələndirmə Məsələlər Komitəsidir. – 29, 30, 39, 40, 41, 60.

28. Gəncə – Azərbaycan Respublikasında əhəliyinə görə Bakıdan sonra ikinci böyük şəhər. Gəncə şəhəri Kiçik Qafqazın şimal-şərqində, Gəncə–Qazax düzənliyində yerləşir. Sahəsi 298 km², əhalisi 360,4 min nəfərdir. – 29, 30, 222, 223, 244.

29. Nizami Gəncəvi, İ l l y a s Y u s i f o ğ l u (1141–1209) – dahi Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri. Dünya ədəbiyyatı tarixinə məsnəvi formasında yazdığı 5 epik poemadan ibarət «Xəmsə» müəllifi kimi daxil olmuşdur. Onun ilkin Şərq Renessansının zirvəsi olan yaradıcılığında dövrünün ən humanist, ümumbəşəri ictimai-siyasi, sosial və mənəvi-əxlaqi idealları parlaq bədii əksini tapmışdır, Yaxın Şərq ədəbiyyatında mənzum roman janrının əsasını qoymuş, yeni ədəbi məktəb yaratmışdır. Nizami Gəncəvi həm də dövrünün görkəmli mütəfəkkiri olmuşdur. Onun bütün əsərlərində şəxsiyyət azadlığı, insanın mənəvi azadlığı tərənnüm olunur. – 30.

30. Şərqi Zəngəzur və Qarabağ iqtisadi rayonları – 7 iyul 2021-ci ildə Azərbaycan Prezidentinin «Azərbaycan Respublikasında iqtisadi rayonların yeni bölgüsü haqqında» Fərmanına əsasən yaradılmışdır. Qarabağ iqtisadi rayonuna Ağdam, Şuşa, Füzuli,

Tərtər, Ağcabədi və Bərdə rayonları, yeni yaradılmış Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonuna isə işğaldan azad olunmuş Zəngilan, Qubadlı, Cəbrayıl, Laçın və Kəlbəcər rayonları daxil edilmişdir. – 31, 74, 75, 76, 77, 115, 121, 123, 282.

31. İraq, İ r a q R e s p u b l i k a s ı – Qərbi Asiyada dövlət. Şimalda Türkiyə, şərqdə İran, cənubda Səudiyyə Ərəbistanı və Küveyt, qərbdə isə Suriya və İordaniya ilə həmsərhəddir. Ərazisi 437 min km², əhalisi 46,4 milyon nəfərdir. Paytaxtı Bağdad şəhəridir. – 36, 214, 218.

32. İrakli Kobaxidze (d.1978) – Gürcüstan siyasətçisi və dövlət xadimi. 2016–2019-cu illərdə Gürcüstan Parlamentinin Sədri olmuşdur. 8 fevral 2024-cü ildən Gürcüstanın Baş Naziridir. – 37, 171, 190, 191, 194, 198.

33. Gürcüstan – Cənubi Qafqazın mərkəzi və qərb hissəsində dövlət. Sahəsi 69,7 min km², əhalisi 3,7 milyon nəfərdir. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı parlamentdir. Paytaxtı Tbilisi şəhəridir. – 37, 103, 129, 134, 154, 171, 190, 191, 192, 193, 194, 196, 197, 198, 223, 240, 242, 243.

34. Heydər Əliyev, H e y d ə r Ə l i r z a o ğ l u (1923–2003) – Müstəqil Azərbaycan dövlətinin memarı və qurucusu, xalqımızın ümummilli lideri, görkəmli dövlət xadimi, Azərbaycan Respublikasının

Prezidenti (1993–2003), 2 dəfə Sosialist Əməyi Qəhrəmanı.

1964-cü ildə Azərbaycan SSR Nazirlər Soveti yanında Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsi sədrinin müavini, 1967-ci ildə isə sədri vəzifəsinə irəli çəkilməşdir.

Azərbaycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin iyul (1969) plenumunda Heydər Əliyev MK-nın Büro üzvü, Azərbaycan KP MK-nın Birinci katibi seçilmişdir.

H.Əliyevin respublikaya rəhbərlik etdiyi ilk illərdən əhatəli iqtisadi konsepsiya hazırlanmış, yeni istehsal sahələri yaradılmış, Azərbaycanın iqtisadi potensialı güclənmişdir. H.Əliyevin respublikaya bilavasitə rəhbərlik etdiyi dövrdə (1969–82-ci illər) idarəetmə mexanizminin və metodlarının təkmilləşdirilməsi, əmək və ictimai-siyasi fəallığın artırılması, kənd təsərrüfatının inkişafında yüksək göstəricilərin əldə edilməsi, azərbaycançılıq məfkurəsinin, milli ruhun, milli özünüdərk-in yüksəlişi, müstəqil dövlətçilik ideyalarının güclənməsi və reallaşması üçün dəyərli işlər görülmüşdür.

H.Əliyev 1976-cı ildə Sov. İKP MK Siyasi Büro üzvlüyünə namizəd, 1982-ci ildə isə Siyasi Büro üzvü seçilmiş və eyni zamanda, SSRİ Nazirlər Soveti Sədrinin Birinci müavini təyin edilmişdir.

H.Əliyev Moskvada işlədiyi dövrdə də həmişə Azərbaycanı düşünmüş, onun taleyi ilə yaşamış, doğma respublikanın dünyada tanınması üçün əlindən gələni etmişdir.

H.Əliyev 1990-cı ilin 20 yanvarında sovet qoşunlarının Bakıda törətdiyi qanlı faciəni qətiyyətlə pislə-

miş və Azərbaycanın Moskvadakı nümayəndəliyində kəskin bəyanatla çıxış etmişdir.

H.Əliyev 1990-cı ilin iyulunda Azərbaycana qayıtmış, əvvəlcə Bakıda, sonra isə Naxçıvanda yaşamışdır. O, 1991–93-cü illərdə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri, Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Sədr müavini olmuş, Ali Sovetin sessiyalarında fəal iştirak etmiş, Azərbaycanda mövcud ictimai-siyasi vəziyyəti həmişə obyektiv təhlil etmiş, mühüm prinsipial fikirlər söyləmiş, keçmiş Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin səbəblərini aşkara çıxarmış və təqsirkarların dəqiq ünvanını göstərmişdir. 1993-cü ilin may–iyununda dövlət böhranının, hakimiyyətsizliyin, başıpozuqluğun kulminasiya nöqtəsinə çatması ilə ölkədə vətəndaş müharibəsi və müstəqilliyin itirilməsi təhlükəsi yarandıqda Azərbaycan xalqı H.Əliyevin hakimiyyətə gətirilməsi tələbi ilə ayağa qalxdı və Azərbaycanın ozamankı dövlət rəhbərliyi onu rəsmən Bakıya dəvət etməyə məcbur oldu. H.Əliyev iyunun 15-də Azərbaycan Ali Sovetinin Sədri seçildi, iyunun 24-də Milli Məclisin qərarı ilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin səlahiyyətlərini həyata keçirməyə başladı.

1993-cü il oktyabrın 3-də ümumxalq səsverməsi nəticəsində H.Əliyev Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçildi. H.Əliyevin Azərbaycan rəhbərliyinə qayıdışı ilə ölkənin ictimai-siyasi, sosial, iqtisadi, elmi-mədəni həyatında böyük dönüş oldu, beynəlxalq norma və prinsiplərə uyğun müstəqil dövlət quruculuğu prosesi başlandı. Dövlətimizin xarici siyasəti, eləcə də dünyanın aparıcı dövlətləri və beynəlxalq təş-

kilatları ilə əlaqələri milli maraqlara əsaslanan xətlə inkişaf etməyə başladı. Keçmiş Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllində ilk mərhələ kimi, cəbhə xəttində atəşkəs elan edilməsinə nail olundu. H.Əliyevin fəal diplomatiyası nəticəsində ATƏT-in Lissabon Sammitində (1996) bu beynəlxalq təşkilatın 54 üzvündən 53-ü (Ermənistandan başqa) Dağlıq Qarabağ probleminin həllində Azərbaycanın mənafeyinə uyğun prinsipləri açıq şəkildə müdafiə etdi.

1994-cü ilin sentyabrında Bakıda dünyanın aparıcı neft şirkətləri ilə «Əsrin müqaviləsi» adı almış mühim müqavilələr bağlandı.

1999-cu ilin aprelində GUÖAM birliyinin geniş bir məkanda yaranmasında H.Əliyevin önəmli xidməti olmuşdur.

H.Əliyevin «İnsan hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi haqqında» fərmanı Azərbaycanın dünyaya və Avropaya integrasiyası prosesinin sürətləndirilməsinə geniş imkanlar yaratdı. Məhz bunun nəticəsində Azərbaycan 1996-cı ilin iyunundan Avropa Şurasına «Xüsusi qonaq» statusu almış, 2001-ci il yanvarın 25-də isə onun tamhüquqlu üzvü olmuşdur.

H.Əliyev 1998-ci il oktyabrın 11-də xalqın yüksək siyasi fəallığı şəraitində keçirilən seçkilərdə yekdilliklə yenidən Prezident seçildi.

H.Əliyev bir sıra beynəlxalq mükafatlara, o cümlədən Beynəlxalq Atatürk Sülh Mükafatına, müxtəlif ölkə universitetlərinin Fəxri doktoru və digər yüksək nüfuzlu fəxri adlara layiq görülmüşdür. – 41, 59, 60, 202, 203, 245, 309, 317.

35. Ukrayna – Cənub-Şərqi Avropada dövlət. Sahəsi 603,5 min km², əhalisi 42,4 milyon nəfərdir. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı Radadır. Paytaxtı Kiyev şəhəridir. – 56, 134, 148, 174, 220.

36. Volodimir Zelenski (d.1978) – Ukraynanın siyasi və dövlət xadimi. 2019-cu ildən Ukrayna Prezidentidir. – 56, 220.

37. Eldar Əzizov, Eldar Əziz oğlu (d.1957) – 2000–2003-cü illərdə Bakı şəhəri Nizami Rayon İcra Hakimiyyətinin, 2003–2011-ci illərdə Gəncə Şəhər İcra Hakimiyyətinin, 2011–2015-ci illərdə Sumqayıt Şəhər İcra Hakimiyyətinin, 2015–2018-ci illərdə Bakı şəhəri Səbail Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı olmuşdur. 2018-ci il noyabrın 15-dən isə Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısıdır. – 57, 277.

38. Mehriban Əliyeva, Mehriban Arif qızı (d.1964) – ictimai və siyasi xadim, fəlsəfə doktoru, Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti, Prezident İlham Əliyevin həyat yoldaşı. 1988-ci ildə M.Seçenov adına 1-ci Moskva Dövlət Tibb İnstitutunu bitirmişdir. 1988–92-ci illərdə akademik M.Krasnovun rəhbərliyi altında Moskva Elmi-Tədqiqat Göz Xəstəlikləri İnstitutunda işləmişdir. 1995-ci ildə «Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları» xeyriyyə fondunu yaratmışdır. Fəaliyyətə başladığı ilk gündən fond milli mədəniyyətimizin inkişafı, təbliği, tanınması üçün xeyli işlər görmüşdür. 1996-cı ildə fond

Azərbaycan mədəniyyətini xarici ölkələrdə geniş təbliğ etmək üçün 3 dildə – Azərbaycan, rus və ingilis dillərində çıxan «Azərbaycan–İrs» jurnalını təsis etmişdir. 2004-cü ildən Azərbaycan xalqının ümummilli liderinin zəngin irsinin öyrənilməsi, həmçinin Heydər Əliyevin milli dövlətçilik ideyalarını yeni nəsillərə aşılamaq məqsədilə yaradılmış Heydər Əliyev Fonduna başçılıq edir.

Mehriban Əliyevanın təşəbbüsü ilə Heydər Əliyev Fondu respublikanın bir çox şəhər, rayon və kəndlərində yeni məktəb binaları tikdirmiş və təmir etdirmişdir. Onun keçirdiyi xeyriyyə aksiyaları şəkər, talassemiya və anemiya xəstəliklərindən əziyyət çəkən Azərbaycan uşaqlarına yardım məqsədilə təşkil olunur. İşğaldan azad olunmuş ərazilərin bərpaasına və aztəminatlı ailələrin sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılmasına daim diqqət göstərir.

Azərbaycanın şifahi xalq yaradıcılığı və musiqi irsinin qorunub saxlanılması və inkişaf etdirilməsi sahəsindəki yorulmaz işlərinə görə UNESCO və ISESCO-nun Xoşməramlı səfiri seçilmişdir.

Yeni Azərbaycan Partiyası Siyasi Şurasının üzvü, 2005–2017-ci illərdə isə Milli Məclisin üzvü olmuşdur. Mehriban Əliyeva ölkəmizdə təhsil sisteminin inkişafına, milli mədəni irsimizin qorunub saxlanılmasına və dünyada təbliğinə, xarici ölkələrdə xalqımızın müsbət imicinin möhkəmlənməsinə, genişmiqyaslı xeyriyyəçilik işlərinə xüsusi diqqət yetirir. 2015-ci ildə Bakıda keçirilmiş ilk Avropa oyunlarının Təşki-

lat Komitəsinin sədri olmuş, oyunların yüksək səviyyədə keçirilməsində müstəsna xidmətlərinə görə «Heydər Əliyev» ordeni ilə təltif edilmişdir. – 59, 80, 83, 277.

39. «Azərbaycan Televiziya və Radio Verilişləri» QSC (AzTV) – Azərbaycanın ilk milli televiziya kanalı. Azərbaycan televiziyası 1956-cı il fevralın 14-də yayıma başlamışdır. Kanada, Rusiya, Türkiyə kimi ölkələrdə müxbir məntəqələri fəaliyyət göstərir. – 60, 96.

40. Litva, L i t v a R e s p u b l i k a s ı – Avropada, Baltik dənizinin şərq sahilində dövlət. Şimalda Latviya, cənub-şərqdə Belarus, cənub-qərbdə Polşa və Rusiyanın Kalininqrad bölgəsilə həmsərhəddir. Ərazisi 65 min km², əhalisi 2,8 milyon nəfərdir. Ölkəni Prezident idarə edir. Paytaxtı Vilnüs şəhəridir. – 71, 173, 174.

41. Xocalı soyqırımı – 1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə Ermənistan silahlı qüvvələri və Xankəndidə yerləşən Rusiyanın 366-cı alayının əsgər və zabitləri Xocalıya hər tərəfdən hücum etmiş, şəhəri tamamilə yandırmış, 613 azərbaycanlı öldürülmüş, yüzlərlə şəhər sakini yaralanmış, itkin düşmüşdür. Fəciəni qətləmin kimi dünyanın 10-dan çox ölkəsi, həmçinin ABŞ-in 22 ştatı tanımışdır. – 75, 117, 163, 241.

42. Monteneqro – Cənub-Şərqi Avropada dövlət. Monteneqro Balkan yarımadasında yerləşir. Sahəsi

13,8 km², əhalisi 633 min nəfərdir. Dövlət quruluşu parlamentli respublikadır. Paytaxtı Podqoritsa şəhəridir. – 84.

43. Qırğız Respublikası – Orta Asiyanın şimal-şərqində dövlət. Sahəsi 200 min km², əhalisi 7 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 7 vilayət və 40 rayona bölünür. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı Joqorku Keneşdir. Paytaxtı Bişkek şəhəridir. – 89.

44. Çin, Çin Xalq Respublikası – Mərkəzi və Şərqi Asiyada dövlət. Sahəsi 9,6 milyon km², əhalisi 1,4 milyard nəfərdir. İnzibati cəhətdən 22 əyalətə (Tayvansız), 5 muxtar rayona və mərkəz tabeliyində olan 3 şəhərə (Pekin, Şanxay, Tyantszin) bölünür. Ali dövlət hakimiyyəti orqanı Ümumçin Xalq Nümayəndələri Məclisidir. Dövlət başçısı Çin Xalq Respublikasının Sədridir. Paytaxtı Pekin şəhəridir. – 95, 264, 289, 290, 293, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 303.

45. Si Cinpin (d.1953) – Çinin dövlət və siyasi xadimi, fəaliyyətdə olan Çin Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin baş katibi. 2013-cü ildən Çin Xalq Respublikasının, ÇXR Mərkəzi Hərbi Şurasının Sədridir. – 95, 264, 298.

46. Fransa, Fransa Respublikası – Qərbi Avropada dövlət. Sahəsi 643,8 min km², əhalisi 68 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 101 departamentə bölünür. Qanunverici orqanı iki palatadan ibarət parlamentdir.

İcra hakimiyyəti Prezident və Nazirlər Şurasına məxsusdur. Paytaxtı Paris şəhəridir. – 101, 103, 118, 119, 124, 125, 127, 155, 158, 159, 164.

47. Avropa Komissiyası (AK) – Avropa İttifaqının (Aİ) dövlət strukturundan üstün siyasi institutlarından biri, ümumi idarəetmə orqanı. 1958-ci ildə Avropa iqtisadi integrasiya təşkilatları çərçivəsində yaradılmışdır.

Komissiya Avropa komissarları, sədr, sədrin 2 müavini və üzvlərdən ibarətdir. Avropa İttifaqına hər bir üzv dövlət Avropa Komissiyasında 1 yerə malikdir.

Avropa Komissiyasının hazırladığı aktların və qərarların layihələri kitab formasında dərc olunur və geniş müzakirəyə təqdim edilir. Avropa Komissiyası Avropa İttifaqının büdcə layihəsini hazırlayır və onun yerinə yetirilməsini təmin edir. – 101, 103, 104, 116, 134, 150, 151, 163.

48. «Qoşulmama Hərəkatı» – özlərini heç bir bloka tərəfdar olmadığını bildirmiş 120 dövlətin üzv olduğu, digər 17 ölkənin və 10 beynəlxalq təşkilatın müşahidəçi statusunda birləşdikləri blok. 1961-ci ildə yaradılmışdır. Mənzil-qərargahı Cakartadadır. Azərbaycan Respublikası 25–26 oktyabr 2019-cu il tarixində Bakı şəhərində Hərəkatın 18-ci dövlət və hökumət başçıları-nın Zirvə görüşünə ev sahibliyi etmişdir. Bakı Sammiti ilə Hərəkata sədrlik 2019–2023-cü illər üzrə Azərbaycan Respublikasına keçmişdir. – 102, 177, 185, 232, 233, 287.

49. Avropa İttifaqı (Aİ) – Avropa dövlətlərinin ən iri integrasiya birliyi. Avropa İttifaqına 27 dövlət daxildir.

Avropa İttifaqının yaradılması haqqında müqavilə 1993-cü ildə Maastrixtdə imzalanmışdır. Aİ azadlıq, demokratiya, insan hüquqları və azadlıqlarına hörmət, həmçinin hüququn aliliyi prinsiplərinə – üzv dövlətlər üçün ümumi olan prinsiplərə əsaslanır.

Aİ Avropada iqtisadi integrasiyanın daha da inkişaf etmiş formasıdır. İqtisadi və valyuta ittifaqı 1999-cu ildən fəaliyyətə başlamış və vahid valyuta – avro dövriyyəyə buraxılmışdır. Aİ üzvləri yalnız Avropa dövlətləri ola bilər. Azərbaycan Respublikası Avropa İttifaqı ilə əməkdaşlıq edir. Təşkilatın mənzil-qərargahı Brüsseldə yerləşir. – 102, 115, 116, 127, 134, 136, 150, 151, 152, 153, 154, 168, 169, 172, 174, 215, 225, 231, 293.

50. Macarıstan – Mərkəzi Avropada dövlət. Sahəsi 93 min km², əhalisi 9,6 milyon nəfərdir. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı birpalatalı Dövlət Şurasıdır. Paytaxtı Budapeşt şəhəridir. – 103, 133, 135.

51. Rumıniya – Cənub-Şərqi Avropada dövlət. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqan isə ikipalatalı parlamentdir. Ərazisi 238,3 min km², əhalisi 19 milyon nəfərdir. Paytaxtı Buxarest şəhəridir. – 103, 135.

52. Birləşmiş Millətlər Təşkilatı (BMT) – müasir dünyanın ən nüfuzlu beynəlxalq təşkilatı. Qərargahı Nyu Yorkda yerləşir. Əsas vəzifəsi beynəlxalq sül-

hü və təhlükəsizliyi qorumaq və möhkəmlətmək, dövlətlər arasında əməkdaşlığı inkişaf etdirməkdir. BMT Nizamnaməsi 1945-ci il iyulun 26-da San-Fransisko Konfransında 50 dövlətin nümayəndəsi tərəfindən imzalanıb və 1945-ci il oktyabrın 24-də qüvvəyə minib. Hazırda BMT-yə 193 dövlət daxildir.

BMT-nin əsas orqanları Baş Assambleya, Təhlükəsizlik Şurası, İqtisadi və Sosial Şura, Qəyyumluq Şurası, Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsi və Katiblikdir. Azərbaycan Respublikası 1992-ci ildən BMT-nin üzvüdür. – 104, 108, 177, 185, 232, 233, 285, 312.

53. Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri (BƏƏ) – Yaxın Şərqdə dövlət. Sahəsi 83,6 min km², əhalisi 10,2 milyon nəfərdir. Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin tərkibinə 7 əmirlik daxildir. Ali orqanı Federal Milli Şuradır ki, Prezidenti 5 il müddətinə seçir. Paytaxtı Əbu-Dabi şəhəridir. – 105, 179, 180, 181, 182, 183, 184.

54. COVID-19 – koronavirus pandemiyası. 2019-cu ilin ortalarında Çinin mərkəzi Hubey əyalətində yerli sakinlərdə naməlum mənşəli virusun yayılması ilə başlanan xəstəlik. – 108.

55. Fələstin, Fələstin Dövləti – BMT Baş Məclisinin 1947-ci il 29 noyabr tarixli Qərarına əsasən, Böyük Britaniya mandatlığı ləğv edilərək, Fələstin ərazisində müstəqil ərəb və yəhudi dövlətləri yaradılmalı idi. Fələstin Ərəb Dövləti üçün ayrılmış ərazinin böyük hissəsi 1948–49-cu illərdə və 1967-ci ildə İsrail tərəfindən zəbt edilmişdir. 1988-ci ildə Fələstin Azadlıq Təşkilatı müstəqil Fələstin Dövlətinin yaran-

masını elan etdi. 1994-cü ildə isə Müvəqqəti Fələstin Muxtariyyəti yaradıldı. Sahəsi 6 min km², əhalisi 5,2 milyon nəfərdir. Paytaxtı Qüds şəhəridir. – 108, 139.

56. İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı (İƏT) – 1969–2011-ci illərdə İslam Konfransı Təşkilatı adlanırdı. Müsəlman ölkələrinin çoxunu birləşdirir. Nizamnaməsinə görə İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının fəaliyyəti müsəlmanların həmrəyliyinə möhkəmlənməsinə, üzv dövlətlər arasında əməkdaşlığa yönəlmişdir. İqamətgahı Ciddədə yerləşir. Azərbaycan 1991-ci ildən İƏT-in üzvüdür. – 108, 139, 177, 232, 233, 312.

57. İkinci dünya müharibəsi (1939–1945) – Almaniya, İtaliya və Yaponiya tərəfindən başlanılmış böyük müharibə. İkinci dünya müharibəsi 1939-cu il sentyabrın 1-də Almaniyanın Polşaya girməsi ilə başladı. Sentyabrın 3-də Böyük Britaniya və Fransa Almaniya müharibə elan etdi. 1940-cı ilin ortalarından alman qoşunları Danimarka, Norveç, Belçika, Niderland, Lüksemburq, sonra isə Fransanı işğal etdi.

1941-ci il iyunun 22-də Almaniya SSRİ-yə qarşı müharibəyə başladı. 1942–43-cü illərdə sovet ordusunun Stalinqrad və Kursk vuruşmalarında qələbəsi Almaniyanı qəti sürətdə sarsıtdı.

1945-ci il mayın 2-də sovet ordusu Berlini tutdu. Mayın 8-də Karlsruhda (Berlin yaxınlığında) Almaniyanın danışıqsız təslim olması haqqında akt imzalandı.

Yaponiyanın təslim olması haqqında sənəd isə sentyabrın 2-də imzalandı. Bununla da İkinci dünya müharibəsi başa çatdı. İkinci dünya müharibəsində 62 ölkə iştirak etmişdi. Müharibədə iştirak edən ölkələrin silahlı qüvvələrinə 110 milyon adam çağırılmışdı. Müharibədə 62 milyon adam həlak olmuş, minlərlə şəhər, qəsəbə və kənd dağıdılmışdı. – 109.

58. Amerika Birləşmiş Ştatları (ABŞ) – Şimali Amerikada dövlət. Şimaldan Kanada, cənubdan Meksika, şərqdən Atlantik okeanı və qərbdən Sakit okeanla əhatə olunur. Sahəsi 9,5 milyon km², əhalisi 333,3 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 50 ştat və Kolumbiya federal paytaxt dairəsinə bölünür. Ali qanunvericilik orqanı ikipalatalı (Nümayəndələr Palatası və Senat) ABŞ Konqresidir. Dövlət başçısı Prezidentdir. Paytaxtı Vaşinqton şəhəridir. – 109, 116, 145, 147, 148, 150, 154, 189, 208, 213, 221, 235, 242, 243, 266, 294, 295.

59. Donald Tramp (d.1946) – ABŞ-ın siyasi xadimi, ABŞ Respublikaçılar Partiyasının üzvü. 2017–2021-ci illərdə ABŞ Prezidenti olmuşdur, 2024-cü ildə yenidən ABŞ Prezidenti seçilmişdir. – 110, 145, 147, 149, 208, 209, 221, 266, 294, 295, 296.

60. İrəvan – qədim Azərbaycan şəhəri. Azərbaycan Milli Şurasının 1918-ci il 29 may tarixli Qərarı ilə «bir siyasi mərkəz» olaraq, ermənilərə güzəşt edilmiş və o dövrdə Cənubi Qafqazda yaradılmış ilk erməni dövlətinin – Ermənistan Respublikasının

paytaxtına çevrilmişdir. İrəvan müxtəlif dövrlərdə Sasani dövlətinin (III–VII əsrlər), Ərəb xilafətinin (VII–IX əsrlər), Səlcuq dövlətinin (XI–XIII əsrlər), Monqol imperiyasının (XIII–XIV əsrlər), Azərbaycan Qaraqoyunlu (1410–1468), Ağqoyunlu (1468–1501), Səfəvilər (1501–1736) dövlətlərinin, Nadir şah (1736–47) imperiyasının tərkibində olmuşdur. Nadir şahın ölümündən sonra Azərbaycan torpaqlarında müstəqil dövlətlər – xanlıqlar meydana gələrkən, burada İrəvan xanlığı (1747–1828) yaranmışdır.

Bütün tarixi dövrlərdə azərbaycanlılar İrəvan əhalisinin etnik tərkibində əsas yer tutmuşlar. Rusiyanın İrəvanı işğal etdiyi dövrdə İrəvanın 9700 nəfərlik əhalisinin 75,6 %-i Azərbaycan türkləri idi. Çarizmin erməniləri İran və Türkiyədən kütləvi şəkildə Şimali Azərbaycan torpaqlarına köçürməsi nəticəsində ermənilərin sayı artmağa başladı. – 110, 161.

61. Avropada Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Təşkilatı (ATƏT) – 57 üzv, 11 əməkdaşlıq üzrə tərəfdaş dövlətlə dünyanın ən böyük regional təşkilatıdır. Əsası 1973-cü ilin iyulunda Helsinkidə qoyulmuşdur. Burada Avropanın 33 dövlətinin, həmçinin ABŞ və Kanadanın dövlət və hökumət rəhbərləri iştirak edir. ATƏT «soyuz müharibə»nin qurtarmasından sonra ümumavropa təhlükəsizlik sistemini formalaşdıran, yeni Avropanın siyasi və iqtisadi həyatının sivil birgəyaşayış qaydalarını müəyyən edən, dövlətlərarası münasibətləri rəqiblik və münaqişə yolundan əmək-

daşlıq və qarşılıqlı mənafe istiqamətlərinə yönəldən bir təşkilat funksiyasını icra edir.

Azərbaycan 1992-ci ildən ATƏT-in üzvüdür və 1993-cü ilin ikinci yarısından ATƏT-in Zirvə görüşlərində Azərbaycan nümayəndə heyəti fəal iştirak edir. – 111, 163.

62. İkinci Qarabağ müharibəsi – Azərbaycan Silahlı Qüvvələri və Ermənistan silahlı qüvvələri arasında atəşkəsdən sonra müşahidə olunan ən gərgin döyüşlər. Tarixə «Vətən müharibəsi», «Dəmir yumruq» əməliyyatı kimi daxil olan döyüşlər Azərbaycanın inamlı qələbəsi ilə başa çatmışdır. Qarşıdurmalar 27 sentyabr 2020-ci il səhər saatlarında başlamışdır. Rusiyanın vasitəçiliyi ilə həm Ermənistan, həm də Azərbaycan tərəfindən qəbul edilmiş humanitar atəşkəs rəsmi olaraq 10 oktyabr tarixində qüvvəyə minsə də, Ermənistan silahlı qüvvələri atəşkəsi yənidən pozmuşdur. Döyüşlər zamanı Azərbaycan Ordusu Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin birbaşa rəhbərliyi ilə işğal altındakı torpaqlar uğrunda qəhrəmancasına mübarizə aparmış və qələbə qazanmışdır. 44 günlük müharibə ərzində 4 oktyabrda Cəbrayıl, 17 oktyabrda Füzuli, 20 oktyabrda Zəngilan, 25 oktyabrda Qubadlı, 8 noyabrda isə Şuşa şəhəri işğaldan azad edilmişdir. Şuşa şəhərinin azad edilməsi ilə Ermənistan silahlı qüvvələrinə ciddi zərbə vurulmuş, bununla da məğlubiyyətə məcbur edilmişdir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Rusiya Federasiyasının Prezidenti və Ermənistanın baş naziri arasında imzalanmış müqaviləyə əsasən, 10 noyabr

2020-ci il tarixində Bakı vaxtı ilə saat 00:00-dan etibarən keçmiş Dağlıq Qarabağ münaqişə zonasında atəşin və hərbi əməliyyatların tam dayandırılması, 1 dekabr 2020-ci il tarixinədək Ermənistan silahlı qüvvələrinin Azərbaycan ərazisindən çıxarılması razılaşdırılmışdır. Bu müqaviləyə əsasən, işğal altındakı digər ərazilər Azərbaycana qaytarılmış, döyüşlər Azərbaycan tərəfinin inamlı qələbəsi ilə başa çatmışdır. – 112, 114, 119, 130, 239, 311.

63. 10 noyabr Bəyanatı – Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Rusiya Federasiyasının Prezidenti və Ermənistanın baş naziri arasında imzalanmış, 10 noyabr 2020-ci il tarixində Bakı vaxtı ilə saat 00:00-dan etibarən keçmiş Dağlıq Qarabağ münaqişə zonasında atəşin və hərbi əməliyyatların tam dayandırılması, 1 dekabrədək Ermənistan silahlı qüvvələrinin keçmiş Dağlıq Qarabağın ətrafında Ermənistanın nəzarətindəki Azərbaycan ərazilərindən çıxarılması və Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə Azərbaycanın qərb rayonlarını birləşdirən yeni nəqliyyat kommunikasiyalarının inşasının təmin edilməsi haqqında bəyanat. – 112.

64. Cozef Bayden (d.1942) – Amerika siyasətçisi və dövlət xadimi. ABŞ Demokrat Partiyasının üzvü, Amerika Birləşmiş Ştatlarının 46-cı Prezidenti olmuşdur. – 119, 147, 149, 221.

65. Zəngəzur, Zəngəzur qəzası – XIX əsrin ikinci yarısında Azərbaycanda inzibati ərazi va-

hidi. 1861-ci ildə təşkil edilmişdir. Çar Rusiyası hökumətinin 1867-ci il tarixli fərmanına əsasən yaradılmış Gəncə quberniyasının tərkibinə daxil edilmişdir. – 120, 162, 164, 238, 239, 241.

66. Naxçıvan – Azərbaycan Respublikasında şəhər, Naxçıvan Muxtar Respublikasının paytaxtı. Sahəsi 35 km², əhalisi 95 min nəfərdir. Azərbaycanın ən qədim şəhərlərindəndir. Müasir Naxçıvan Antik və orta əsr şəhər yerinin xarabalıqları üzərində yerləşmişdir. E.ə. IX–VI əsrlərdə qədim Manna və Midiyanın, eramızın əvvəllərində Albaniyanın, IV əsrdən Sasanilərin tərkibində olmuşdur. 654-cü ildə isə Naxçıvanı ərəblər işğal etmişlər. Atabəylər dövlətinin (1136–1225) paytaxtlarından biri olmuşdur. 1828-ci il Türkmənçay müqaviləsinə qədər müxtəlif dövlətlərin nüfuz dairəsində olmuş, məhz bu ildən Rusiya imperiyasına birləşdirilmiş və qəza mərkəzinə çevrilmişdir. 1924-cü il fevralın 9-da Naxçıvan MSSR təşkil ediləndən muxtar respublikanın paytaxtıdır. – 120, 244.

67. Naxçıvan Muxtar Respublikası (1920–23-cü illərdə Naxçıvan Sovet Sosialist Respublikası, 1923–24-cü illərdə Naxçıvan Muxtar Diyarı, 1924–90-cı illərdə Naxçıvan Muxtar Sovet Sosialist Respublikası, 1990-cı ildən isə Naxçıvan Muxtar Respublikası) – Azərbaycan Respublikasının tərkibində muxtar dövlət. Sahəsi 5,5 min km², əhalisi 440 min nəfərdir. Hazırda 7 inzibati rayonu (Babək, Culfa, Ordubad, Sədərək, Şahbuz, Şərur, Kəngərli), 4 şəhəri (Naxçıvan,

Ordubad, Culfa, Şərur), 9 qəsəbəsi, 160 kəndi vardır. – 123, 239, 240.

68. Laçın – Azərbaycan Respublikasında inzibati ərazi vahidi. İnzibati mərkəzi Laçın şəhəridir. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. Sahəsi 1835 km², əhalisi 79,9 min nəfərdir. Laçın rayonu 18 may 1992-ci ildə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir.

10 noyabr 2020-ci ildə imzalanmış üçtərəfli Bəyannatə əsasən, 1 dekabr 2020-ci ildə Laçın rayonu 28 ildən sonra Azərbaycan Respublikasına təhvil verilmişdir. – 130.

69. Yunanıstan, Yunanıstan Respublikası – Cənubi Avropada dövlət. Sahəsi 132 min km², əhalisi 10,7 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 13 vilayətə bölünür. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı birpalatalı parlamentdir. Paytaxtı Afina şəhəridir. – 133, 134.

70. İtaliya, İtaliya Respublikası – Avropanın cənubunda dövlət. Ərazisinə Alp dağlarının qərb yamaqları, Padan düzənliyi, Apennin yarımadası, Siciliya və Sardiniya adaları daxildir. Sahəsi 301,3 min km², əhalisi 58,8 milyon nəfərdir. İnzibati cəhətdən 20 vilayətə bölünür. Dövlət başçısı Prezidentdir. Paytaxtı Roma şəhəridir. – 133, 134.

71. «Cənub Qaz Dəhlizi» – Azərbaycanda hasil olunan enerjidaşıyıcılarını Gürcüstan və Türkiyə vasitəsi ilə qərb bazarlarına nəql edir. – 133.

72. Bolqarıstan, Bolqarıstan Respublikası – Cənubi Avropada, Balkan yarımadasında dövlət. Sahəsi 110,9 min km², əhalisi 6,8 milyon nəfərdir. İnzi-bati cəhətdən 9 vilayətə bölünür. Dövlət başçısı Pre-zident, ali qanunverici orqanı birpalatalı Xalq Məclisi-dir. Paytaxtı Sofiya şəhəridir. – 135.

73. Serbiya, S e r b i y a R e s p u b l i k a s ı – Cənub-Şərqi Avropada, Balkan yarımadasının mər-kəzi hissəsində dövlət. Sahəsi 88 min km², əhalisi 7 milyon nəfərdir. Dövlət başçısı Prezident, qanun-verici orqanı Skupşinadır. Paytaxtı Belqrad şəhəri-dir. – 135.

74. Şimali Makedoniya, Ş i m a l i M a k e d o n i y a R e s p u b l i k a s ı – cənub-şərqi Avropada dövlət. Şimal-şərqdə Serbiya, şimal-qərbdə Kosovo, cənub-da Yunanistan, qərbdə Albaniya ilə həmsərhəddir. Ümumi sahəsi 25,7 min km², əhalisi 2 milyon nəfərdir. İdarəetmə forması parlamentli respublikadır. Paytaxtı Skopje şəhəridir. – 135.

75. Slovakiya, S l o v a k R e s p u b l i k a s ı – Mərkəzi Avropada dövlət. Şimalda Polşa, şərqdə Uk-rayna, cənubda Macarıstan, cənub-qərbdə Avstriya, şimal-qərbdə Çexiya ilə həmsərhəddir. Paytaxtı Bra-tislava şəhəridir. Sahəsi 49 min km², əhalisi 5,4 milyon nəfərdir. Slovakiya parlamentli respublikadır. – 135.

76. İsrail, İ s r a i l D ö v l ə t i – Yaxın Şərqdə döv-lət. Sahəsi 20,7 min km², əhalisi 9,8 milyon nəfərdir.

İsrail Dövləti BMT Baş Məclisinin 1947-ci il 29 noyabr tarixli Qərarına əsasən yaradılmışdır. İsrail inzibati cəhətdən 6 mahala bölünür. Dövlət başçısı Prezidentdir, onu birpalatalı parlament seçir. Hökumətə geniş səlahiyyəti olan Baş Nazir başçılıq edir. Paytaxtı Yerusəlim şəhəridir. – 136, 139, 216, 234, 235.

77. SOCAR, Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti (ARDNŞ) – Azərbaycan Respublikası ərazisində neft sərvətlərindən istifadəni vahid siyasət əsasında həyata keçirən, neft sənayesinin idarəetmə strukturunu təkmilləşdirən, yanacaq-enerji kompleksinin inkişafını təmin edən şirkət. Respublikanın bütün ərazisində (quru və dənizdə) neft və qaz yataqlarının axtarışı, kəşfiyyatı və işlənməsi, emalı və nəqli, həmçinin onlardan alınan məhsulların daxili və xarici bazarlarda satışı ilə məşğul olur. 1992-ci ildə «Azərneft» Dövlət Konserninin və «Azərneft-kimya» İstehsalat Birliyinin bazasında yaradılmışdır. ARDNŞ Azərbaycan Respublikasının təmsilçisi kimi, dünyanın tanınmış neft şirkətləri ilə «Həsilatın Pay Bölgüsü» Sazişi üzrə 30-a qədər neft müqaviləsi imzalamışdır.

ARDNŞ 2008-ci ildən mühasibat hesablarının beynəlxalq standartlarına keçmişdir. – 140, 321.

78. Kanada – Şimali Amerikada dövlət. Sahəsi 9,98 milyon km², əhalisi 40 milyon nəfərdir. Kanada 10 əyalətə və 3 əraziyə bölünmüş federasiyadır. Dövlət başçısı Böyük Britaniya Kralıdır. Onu ölkədə General-qubernator təmsil edir. Qanunverici orqanı iki-

palatalı parlamentdir. Paytaxtı Ottava şəhəridir. – 145, 295.

79. Əfqanıstan, Əfqanıstan İslam Əmirliyi – Cənub-Qərbi Asiyada dövlət. Sahəsi 652,8 min km², əhalisi 43,3 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 34 vilayətə bölünür. Paytaxtı Kabil şəhəridir. – 148.

80. Corc Uolker Buş (d.1946) – ABŞ-ın 43-cü Prezidenti (2001–2009). ABŞ-ın 41-ci Prezidenti Corc Herbert Buşun oğludur. 1968-ci ildə Yel Universitetini, 1975-ci ildə isə Harvard Universitetini bitirmişdir. «Spektrum-7» firmasının yaradıcısıdır. 1994–2000-ci illərdə Texas ştatının qubernatoru olmuşdur. – 149.

81. Bill Klinton (d.1946) – Amerika Birləşmiş Ştatlarının 42-ci Prezidenti (1993–2001). 1 avqust 1997-ci ildə Heydər Əliyev ilə Bill Klinton Vaşinqtonda ABŞ ilə Azərbaycan arasında dəyəri milyardlarla dollar olan neft müqaviləsi bağlamışlar. Həmin gün ABŞ ilə Azərbaycan arasında birgə bəyanat da imzalanmışdır. – 149.

82. Avropa Şurası Parlament Assambleyası (AŞPA) – 1949-cu ildə yaradılmışdır. AŞPA-ya 47 Avropa ölkəsi daxildir. Üzv dövlətlərin məclis üzvlərinin təmsil olunduğu Parlament Assambleyası 324 deputatdan ibarətdir. Assambleya baş katibi, İnsan hüquqları üzrə komissarı və Avropa İnsan Hüquqları Məh-

kəməsinin hakimlərini seçir. Mənzil-qərargahı Strasburqda yerləşir. – 153.

83. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti – Müsəlman Şərqiində ilk dəfə dünyəvi, demokratik respublikanın əsasını qoymuş müstəqil Azərbaycan dövləti. Cəmi 23 ay (1918-ci il mayın 28-də yaradılmış, 1920-ci il aprelin 28-də bolşeviklərin və daşnakların səyi ilə devrilmişdir) yaşamışdır. Paytaxtı əvvəlcə Gəncə (1918, 16 iyun–17 sentyabr), sonra Bakı şəhəri (1918, 17 sentyabr–1920, 28 aprel) idi. Azərbaycan hökuməti yeni suveren milli dövlətin müxtəlif problemlərinin həlli yollarında böyük əzmlə çalışırdı. Nazirlər Şurasının 27 iyun 1918-ci il tarixli Fərmanı ilə respublikada dövlət dili türk (Azərbaycan) dili elan edildi. Azərbaycan Respublikasının parlamenti 1919-cu il avqustun 11-də «Azərbaycan vətəndaşlığı haqqında» Qanun qəbul etdi. Xalq maarifi sahəsində qısa müddətdə böyük tədbirlər həyata keçirildi. Qori müəllimlər seminariyasının Azərbaycan şöbəsi Qazaxa köçürüldü, Bakı Dövlət Universiteti təsis edildi, xarici ölkələrdə kadr hazırlığı məqsədi ilə 1919–20-ci tədris ilində 100 gənc Avropanın müxtəlif təhsil müəssisələrinə göndərildi. Məktəblərin xeyli hissəsi milliləşdirildi, kitabxanalar açıldı, savadsızlığın ləğvi üçün kəndlərdə kurslar yaradıldı. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin dövlət rəmzləri (üçrəngli bayraq, gerb, himn) milli Azərbaycan rəmzləri kimi tanındı. Azərbaycan Dövlət Bankı yaradıldı, 1918-ci ilin martında dağıdılmış neft sənayesi və Bakı–Batum neft kəməri bərpa edildi. – 162.

84. Küveyt, K ü v e y t D ö v l ə t i – Qərbi Asiyada dövlət. Sahəsi 17,8 min km², əhalisi 4,6 milyon nəfərdir. Küveyt konstitusiyalı monarxiyadır. Dövlət başçısı Əmirdir. Qanunverici orqan və hökumət Əmirə və birpalatalı Milli Məclisə tabedir. Paytaxtı Əl-Küveyt şəhəridir. – 176, 177.

85. OPEC+ – neft ixrac edən ölkələr təşkilatı. 1960-cı ildə yaradılmışdır. Tərkibinə İran, Venesuela, Küveyt, Səudiyyə Ərəbistanı, Əlcəzair, Nigeriya, Ekvador, Qabon, Anqola, İraq, Konqo, Liviya, BƏƏ, Ekvatorial Qvineya daxildir. Mənzil-qərar-gahı Vyanada yerləşir. – 177.

86. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Təhlükəsizlik Şurası (BMT TŞ) – BMT-nin daimi fəaliyyət göstərən mühüm orqanı. BMT Nizamnaməsinə görə, beynəlxalq sülhün və təhlükəsizliyin qorunmasında əsas məsuliyyət daşıyır. 15 üzvü var: 5 daimi (Çin, Fransa, Rusiya, Böyük Britaniya, ABŞ), 10 üzvü isə 2 il müddətinə seçilir. Şuranın hər bir üzvü 1 səsə malikdir. Prosedura məsələlərinə dair qərarlar Şuranın 9 üzvü səs verdikdə qəbul olunmuş sayılır.

Dövlətimizin apardığı uğurlu xarici siyasət nəticəsində Azərbaycan 24 oktyabr 2011-ci ildə BMT Təhlükəsizlik Şurasına qeyri-daimi üzv qəbul olunmuşdur. – 185, 285.

87. Dövlət Neft Fondu – 1999-cu ildə yaradılmışdır. Əsas fəaliyyəti neft və qaz ehtiyatlarına dair sənədlərin həyata keçirilməsi ilə bağlı Azərbaycan Res-

publikasının əldə etdiyi gəlirlərin toplanılmasını, səmərəli idarə edilməsini, gələcək nəsillər üçün saxlanılmasını təmin edən xüsusi məqsədli dövlət qurumudur. – 188, 189, 212.

88. Hakan Fidan (d.1968) – Türkiyə siyasətçisi və dövlət xadimi. 2010–2023-cü illərdə Türkiyənin Milli İstihbarat (Milli Təhlükəsizlik) Təşkilatının rəhbəri olmuşdur. 2023-cü ildən Türkiyənin Xarici İşlər naziridir. – 199.

89. 1990-cı il 20 Yanvar hadisələri – 1990-cı ilin yanvarında Azərbaycanda faciə baş verdi. Yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə fəvqəladə vəziyyət elan edilmədən sovet ordusunun xüsusi təyinatlı cəza dəstələri, dəniz donanmasının və daxili qoşunların bölmələri Bakı şəhərinə yeridildi. Sovet ordusunun bu kütləvi zorakılıq aktı nəticəsində 131 nəfər öldürülmüş, 744 nəfər yaralanmış, yüzlərlə adam qanunsuz həbs edilmiş və itkin düşmüş, dövlət əmlakına, ictimai və şəxsi əmlakə, şəhər təsərrüfatına və vətəndaşlara böyük maddi ziyan dəymişdir. 1990-cı ilin qanlı yanvarı Azərbaycanın ərazi bütövlüyü uğrunda aparılan mübarizə tariximizdə Vətənin şəhid övladlarının qanı ilə yazılmış şərəfli səhifə oldu. – 200, 201, 202, 203, 204, 205, 241, 260, 261.

90. İsveçrə, İ s v e ç r ə K o n f e d e r a s i y a s ı – Mərkəzi Avropada dövlət. Sahəsi 41,3 min km², əhalisi 8,6 milyon nəfərdir. İsveçrə federativ, 23 kantona bölünmüş respublikadır. Dövlət başçısı Prezi-

dentdir. Prezidenti parlament Federal Şura üzvlərindən 1 il müddətinə seçir, yenidən seçilmək hüququ yoxdur. Prezident, həmçinin hökumət başçısıdır. Qanunverici hakimiyyət iki palatadan ibarət Federal Məclisə məxsusdur. Paytaxtı Bern şəhəridir. – 206.

91. Latviya, L a t v i y a R e s p u b l i k a s ı – Şərqi Avropada, Pribaltikada dövlət. Sahəsi 64,5 min km², əhalisi 1,9 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 26 rayona bölünür. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı Seymdir. Paytaxtı Riqa şəhəridir. – 211.

92. Olaf Şolts (d.1958) – Almaniya siyasətçisi və dövlət xadimi. Almaniya Sosial-Demokrat Partiyasının üzvüdür. 8 dekabr 2021-ci ildən Almaniyanın Federal Kansleridir. – 215.

93. İshaq Hersoq (d.1960) – İsrail siyasətçisi və dövlət xadimi. 2021-ci ildən İsrail Dövlətinin Prezidentidir. – 216.

94. Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı – Qərbi və Şərqi Avropa, həmçinin MDB ölkələrini uzunmüddətli kreditlə təchiz edən regional dövlətlərarası bank. 1991-ci ildə yaradılmışdır. Mənzil-qərargahı London-da yerləşir. Bankın 71 üzvü var, eləcə də Avropa İnvestisiya Bankı və Avropa İttifaqı ora daxildir. – 222.

95. Mikayıl Cabbarov, Mikayıl Çingiz oğlu (d.1976) – hüquqşünas-iqtisadçı. 2004–2009-cu illərdə Azərbaycan Respublikasının İqtisadi İnkişaf nazi-

rinin müavini, 2013–2017-ci illərdə Azərbaycan Respublikasının Təhsil naziri, 2017–2019-cu illərdə isə Vergilər naziri olmuşdur. 23 oktyabr 2019-cu ildən İqtisadiyyat naziridir. – 223.

96. Avstraliya, A v s t r a l i y a İ t t i f a q ı – Avstraliya qitəsində dövlət. Sahəsi 7,7 milyon km², əhalisi 27 milyon nəfərdir. Avstraliya İttifaqı inzibati cəhətdən 6 ştata və 2 əraziyə bölünür. Dövlət başçısı Böyük Britaniya Kralıdır. Ölkədə Kralı General-qubernator təmsil edir. Qanunverici orqanı ikipalatalı (Senat və Nümayəndələr Palatası) parlamentdir. Paytaxtı Kanberra şəhəridir. – 226.

97. Belarus, B e l a r u s R e s p u b l i k a s ı – Avropada dövlət. Sahəsi 207,6 min km², əhalisi 9,2 milyon nəfərdir. İnzibati ərazisi 6 vilayətə, 117 rayona bölünür. Dövlət başçısı Prezident, qanunverici orqanı parlamentdir. Paytaxtı Minsk şəhəridir. – 228, 229, 318, 319.

98. Aleksandr Lukaşenko (d.1954) – Belarusun siyasi və dövlət xadimi. 1994-cü ildən Belarus Respublikasının Prezidentidir. Azərbaycan Respublikasının «Heydər Əliyev» ordeni ilə təltif edilmişdir. – 228, 229, 318.

99. Zəngilan – Azərbaycan Respublikasında inzibati ərazi vahidi. 1930-cu ildə təşkil edilmişdir. Sahəsi 707 km², əhalisi 42 min nəfərdir. 1993-cü ildə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir.

20 oktyabr 2020-ci ildə Azərbaycan Silahlı Qüvvələri tərəfindən işğaldan azad edilmişdir. – 240, 245.

100. Bakı–Tbilisi–Qars – Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyəni dəmir yolu ilə birləşdirən nəqliyyat dəhlizi. 30 oktyabr 2017-ci ildə istifadəyə verilmişdir. Yolun uzunluğu 826 km-dir. – 242, 243.

101. Rəşad Nəbiyev, Rəşad Nəbi oğlu (d.1977) – iqtisadçı. 2011–2021-ci illərdə «Azərkosmos» ASC-nin sədri olmuşdur. 2021-ci ildən Azərbaycan Respublikasının Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat naziridir.

Azərbaycan Respublikasının «Tərəqqi» medalı ilə təltif edilmişdir. – 249.

102. Əziz Əliyev, Əziz Məmməd Kərim oğlu (1897–1962) – görkəmli dövlət və siyasi xadim, səhiyyə təşkilatçısı. Tibb elmləri doktoru, professor. Müxtəlif illərdə Azərbaycan Klinik İnstitutunun direktoru, Bakı Səhiyyə şöbəsinin müdiri, Azərbaycan Xalq Səhiyyə komissarının müavini və Xalq Səhiyyə komissarı, Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutunun və Azərbaycan Dövlət Universitetinin rektoru, Azərbaycan SSR Ali Soveti Rəyasət Heyətinin katibi, Azərbaycan KP MK-nın katibi, Dağıstan MSSR Vilayət Komitəsinin Birinci katibi, Azərbaycan SSR Nazirlər Soveti Sədrinin Birinci müavini, Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Ortopediya və Bərpa Cərrahiyyə İnstitutunun direktoru, Azərbaycan Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutunun direktoru vəzifələrində çalış-

mışdır. SSRİ Ali Sovetinin və Azərbaycan SSR Ali Sovetinin üzvü olmuşdur. – 257.

103. Ziya Bünyadov, Z i y a M u s a o ğ l u (1923–1997) – görkəmli Azərbaycan şərqşünası, tarixçi. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının akademiki. Əməkdar elm xadimi. Dövlət mükafatı laureatı. Tarix elmləri doktoru. Akademik Vasim Məmmədliyəvlə birlikdə Quranın Azərbaycan dilinə tərcüməçisi, Sovet İttifaqı Qəhrəmanı. – 260.

104. Həzi Aslanov, H ə z i Ə h ə d o ğ l u (1910–1945) – tank qoşunları qvardiya general-mayoru, 2 dəfə Sovet İttifaqı Qəhrəmanı. İkinci dünya müharibəsinin ilk günlərindən döyüşlərdə iştirak edən Həzi Aslanov Stalinqrad vuruşmasında feldmarşal Manşteynin tank ordusunun darmadağın edilməsində xüsusi məharət göstərmişdir. 1944-cü ildə Həzi Aslanovun 35-ci qvardiya tank briqadası Belarusiyanı, Pribaltika respublikalarını azad etmək uğrunda vuruşmalarda xüsusilə fərqlənmişdi. 1945-ci il yanvarın 24-də Latviyanın Liepay şəhəri yaxınlığındakı vuruşmada qəhrəmancasına həlak olmuşdur. – 261.

105. Emin Əmrullayev, E m i n E l d a r o ğ l u (d.1982) – 2015–2020-ci illərdə Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyinin Təhsilin inkişafı proqramları şöbəsinin müdiri, 2020-ci ilin yanvar–iyul aylarında Azərbaycan Respublikası Təhsil İnstitutunun direktoru vəzifələrində çalışmışdır. 2020–2022-ci illərdə Azərbaycan Respublikasının Təhsil naziri

olmuşdur. 2022-ci ildən Azərbaycan Respublikasının Elm və Təhsil naziridir. – 267.

106. BMT Baş Assambleyası – BMT-nin qanunverici orqanı. Hal-hazırda hər bir sessiyada iştirak etməli olan və 5-dən çox nümayəndəsi olmayan 191 üzv dövlətdən ibarətdir. Baş Assambleya, Baş Assambleyanın sessiyalarıarası görüşən 7 Əsas Komitə, Prosesual Komissiya və Daimi Komissiyalar kimi Daimi Komitələrdən ibarətdir. O həmçinin Təhlükəsizlik Şurasının rəyi ilə növbəti 5 il müddətində fəaliyyət göstərəcək Baş Katibi təyin etmək üçün də məsuliyyət daşıyır. – 287.

107. Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı (ŞƏT) – Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı, həmçinin Şanxay Paktı kimi tanınan transkontinental siyasi, iqtisadi, təhlükəsizlik və hərbi ittifaq. Coğrafi əhatə dairəsi və əhalisi baxımından dünyanın ən böyük regional təşkilatlarından biridir. Ali qanunverici orqanı ildə bir dəfə toplanan Dövlət Başçıları Şurasıdır. – 290.

108. Pərviz Şahbazov, P ə r v i z O q t a y o ğ l u (d.1969) – mühəndis, diplomat. 1998–2001-ci illərdə Azərbaycan Respublikasının Avstriyadakı səfirliyində müşavir, 2005-ci ildə ATƏT-in Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Forumunun sədri, 2005–2016-cı illərdə Azərbaycanın Almaniyada səfiri olmuşdur. 2017-ci ildən isə Azərbaycan Respublikasının Energetika naziridir. – 306.

109. Ceyhun Bayramov, Ceyhun Əziz oğlu (d.1973) – iqtisadçı-hüquqşünas. 2018–2020-ci illərdə Azərbaycan Respublikasının Təhsil naziri olmuşdur. 16 iyul 2020-ci ildən isə Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər naziridir. – 307.

110. Zakir Həsənov, Zakir Əsgər oğlu (d.1959) – general-polkovnik. 2003–2013-cü illərdə Azərbaycan Respublikası Daxili İşlər nazirinin müavini – Daxili Qoşunların komandanı vəzifəsində çalışmışdır. 2013-cü ildən Azərbaycan Respublikasının Müdafiə naziridir. «Azərbaycan Bayrağı», «Rəşadət», «Zəfər», «Qarabağ» və «Şöhrət» ordenləri ilə təltif edilmişdir. – 307.

111. Mustafa Kamal Atatürk, Qazi Mustafa Kamal (1881–1938) – Türkiyənin dövlət, siyasi və hərbi xadimi, Türkiyə Respublikasının banisi və ilk Prezidenti (1923–1938).

Atatürk 1919-cu ildə «Kamalçılar hərəkatı»na – milli azadlıq hərəkatına başçılıq etmişdir. 1920-ci ildə Atatürk Ankarada yeni parlament – Türkiyə Böyük Millət Məclisini (TBMM) yaratdı, məclisin və təşkil edilən hökumətin sədri seçildi. Sakarya çayı yaxınlığında qələbəyə görə TBMM Atatürkə marşal rütbəsi və «Qazi» fəxri adını vermişdir. 1922-ci ildə Atatürkün komandanlığı ilə Türk Ordusu Türkiyəni xarici müdaxiləçilərdən tamamilə azad etdi.

Atatürk soyadı ona 1934-cü ildə TBMM tərəfindən verilmişdir. – 317.

Şəxsi adlar göstəricisi

Abbasova Zərqələm	– 33
Abdullayev Nəriman	– 32
Ağabalayeva Vəfa	– 114, 139, 147
Akgün Birol	– 316
Al-Burhan Abdelrəhman	– 51
Andersen Yakob	– 219
Aslanov Həzi	– 261
Atatürk Mustafa Kamal	– 317
Bağırov Nətiq	– 32
Bayden Cozef	– 119, 147, 149, 221
Bayramov Ceyhun	– 307
Bermudes Migel	– 50
Bərzani Məsrur	– 218
Buş Corc	– 149
Bünyadov Ziya	– 260
Bünyatəliyev Rauf	– 32
Cabbarov Mikayıl	– 223
Cəfərov İqrar	– 33
Cinpin Si	– 95, 264, 298
Conson Cenni	– 188, 189
Dumbuya Mamadi	– 233
Əbdülkadir Nur	– 307
Əhmədian Əli Əkbər	– 165, 166
Əliyev Əziz	– 257
Əliyev Fərhad	– 33

Əliyev Heydər	– 41, 59, 60, 202, 203, 245, 309, 317
Əliyev Sərxan	– 33
Əliyeva Mehriban	– 59, 80, 83, 277
Əlizadə Elgiz	– 33
Əl-Mutairi Məhəmməd Feysal	– 176
Əl-Nəhyan Zaid	– 179, 180, 181
Əl-Sabah əl-Həməd Xalid	– 176
Əmrullayev Emin	– 267
Ərdoğan Rəcəb Tayyib	– 5, 34, 43, 107, 137, 170, 199, 210, 227, 271, 316
Əs-Sabah əl-Cabir Məşəl	– 177
Əs-Sisi Əbdülfəttah	– 7
Əzimov Vüqar	– 33
Əzizov Eldar	– 57, 277
Fidan Hakan	– 199
Fiq Əhməd	– 307
Fransisk	– 16
Gitanas Nauseda	– 71, 173, 174
Hacıbəyli Ceyhun	– 277
Hacıyev Rövşən	– 33
Hersoq İshaq	– 216
Heybətov Tərlan	– 267
Heydərov Hidayət	– 33
Həsənov Sabir	– 33
Həsənov Zakir	– 307
Həsənova Rəna	– 33
Hüseynov Ceyhun	– 33
Xamenei Ayətullah	– 165, 275
Xəlilov İmaməddin	– 33

Xudaverdiyev Şahin	– 33
II İohann Pavel	– 17
Kande Umar	– 232, 233
Kirill	– 38
Klinton Bill	– 149
Kobaxidze İrakli	– 37, 171, 190, 191, 194, 198
Kohen Cared	– 212
Koşa Antonio	– 172
Kotsoyev Zelim	– 33
Kumara Anura	– 270
Kutukov Vadim	– 33
Qarayev Faiq	– 33
Qiyasov Mirağa	– 33
Qurbanov Cavanşir	– 32
Lukoşenko Aleksandr	– 228, 229, 318
Mahmud Hasan	– 304, 305, 306, 308, 312
Maqdalena Qrono	– 168
Maqomedov Qaşım	– 33
Mehdiyev Ülvi	– 306
Məmmədov Anar	– 33
Məmmədov Aydın	– 33
Məmmədov Musa	– 33
Mikayılova Könül	– 33
Milatoviç Yakov	– 84
Mirziyoyev Şavkat	– 22, 23, 45
Misner Conatan	– 234
Mostin Samanta	– 226
Mur Conni	– 221
Musayev Nəsimi	– 33

Nəbiyev Rəşad	– 249
Nizami Gəncəvi	– 30
Penya Santyaqo	– 320
Peralta Valdez	– 320
Pezeşkian Məsud	– 9, 46, 165, 273
Pineviç Dmitri	– 318, 319
Plenkoviç Andrey	– 224
Poulsen Henrik	– 219
Putin Vladimir	– 21, 40, 54, 71
Rençel Qorazd	– 230
Reno-Basso Odil	– 222
Rəhimov Şəmsi	– 277
Rəsullu Rəşad	– 33
Rəşid Camal	– 36, 214
Riqterink Yurqen	– 223
Rinkeviçs Edqars	– 211
Rzayev Anar	– 253
Rzayev Sənan	– 110, 124, 129, 150
Rzayeva Aynur	– 33
Rzazadə Əliabbas	– 33
Sabirqızı Nigar	– 106, 110, 129, 133, 136, 155, 156
Sadıqov Sadıq	– 32
Sağdıç Ərkan	– 33
Sarıbay Kayrat	– 185
Seferino Peralta	– 320
Seyid Əli	– 275
Skidan Anna	– 33
Studer Nik	– 207
Sulaim bin Əhməd	– 217

Süleymanov Anar	– 33
Şahbazov Pərviz	– 306
Şərif Şahbaz	– 11, 47
Şirinov Nazim	– 80
Şolts Olaf	– 215
Şoun Qay	– 101, 133, 159, 160
Ştaynmayer Frank-Valter	– 13
Şulikin Vladimir	– 33
Tağıyev Ramiz	– 33
Tahirov Tahir	– 33
Tatar Ersin	– 24
Tokayev Kasım-Jomart	– 19, 48, 50, 66, 67
Tramp Donald	– 110, 145, 147, 149, 208, 209, 221, 266, 294, 295, 296
Umudov Rövsən	– 33
Varsame Abdullahi	– 306
Vaşkelevičus Kestutis	– 173, 174, 175
Verdiyev Vüqar	– 33
Yusuf Abdihakim	– 306
Zelenski Volodimir	– 56, 220

Coğrafi adlar göstəricisi

Afrika	– 129, 157, 232, 314
Ağdam	– 28, 122, 248
Ağstafa	– 244
Aktau	– 42, 44, 54, 60, 61, 64, 66, 87, 88, 90
Almaniya	– 13, 215
Amerika Birləşmiş Ştatları	– 109, 116, 145, 147, 148, 150, 154, 189, 208, 213, 221, 235, 242, 243, 266, 294, 295
Asiya	– 138, 145, 154, 185, 186, 194, 196, 223, 243, 290, 293, 297
Astara	– 244
Avrasiya	– 238
Avropa	– 133, 134, 135, 136, 138, 145, 146, 151, 152, 163, 168, 194, 196, 225, 243, 294
Avstraliya	– 226
Balakən	– 244
Belarus	– 228, 229, 318, 319
Bərdə	– 248
Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri	– 105, 179, 180, 181, 182, 183, 184
Bolqarıstan	– 135

Bolu	– 210, 227
Braziliya	– 90, 105
Brüssel	– 116
Çetinye	– 84
Çin	– 95, 264, 289, 290, 293, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 303
Davos	– 206, 207, 211, 212, 214– 222, 224, 285
Əbu-Dabi	– 179, 180, 181, 183, 184
Əfqanıstan	– 148
Ələt	– 244, 245
Ərdəbil	– 132
Fələstin	– 108, 139
Fransa	– 101, 103, 118, 119, 124, 125, 127, 155, 158, 159, 164
Füzuli	– 28, 245
Gəncə	– 29, 30, 222, 223, 244
Gürcüstan	– 37, 103, 129, 134, 154, 171, 190, 191, 192, 193, 194, 196, 197, 198, 223, 240, 242, 243
Xankəndi	– 29
Xırdalan	– 259, 260, 261
Xorvatiya	– 135, 224, 225
İraq	– 36, 214, 218
İran	– 9, 10, 46, 129–132, 136, 154, 165, 166, 167, 240, 273, 274, 275, 276

İrəvan	– 110, 161
İsrail	– 136, 139, 216, 234, 235
İsveçrə	– 206
İtaliya	– 133, 134
Kahramanmaraş	– 272
Kanada	– 145, 295
Kuba	– 50
Küveyt	– 176, 177
Qafqaz	– 71, 74, 75, 76, 109, 115, 119, 120, 128, 129, 138, 144, 169, 170, 174, 215, 290, 293, 317
Qahirə	– 5, 7, 9, 11
Qali	– 171
Qarabağ	– 28, 81, 98, 117, 121, 123, 130, 148, 152, 160, 241, 317
Qazax	– 73, 74, 110, 112
Qazaxıstan	– 19, 20, 48, 49, 54, 60, 61, 63, 66, 67, 89, 90, 299
Qəbələ	– 244, 245
Qəzza	– 136, 139
Qırğızıstan	– 89
Qroznı	– 39, 40, 41, 42, 44, 54, 56, 59, 60, 63, 87, 88, 89, 92
Quba	– 235
Qvineya	– 232, 233
Laçın	– 130

Lahıc	– 80
Latviya	– 211
Lənkəran	– 244
Litva	– 71, 173, 174
Livan	– 136
Macarıstan	– 103, 133, 135
Mahaçqala	– 64
Maqdeburq	– 13
Minvod	– 64
Misir	– 5, 7, 8
Monteneqro	– 84
Moskva	– 38, 202
Münhen	– 112
Naxçıvan	– 120, 244
Naxçıvan Muxtar Respublikası	– 123, 239, 240
Nyu York	– 189, 213
Ordubad	– 123
Özbəkistan	– 22, 45, 293, 299, 316
Pakistan	– 11, 12, 47, 316
Paraqvay	– 320, 321
Paris	– 125
Praqa	– 151
Rumıniya	– 103, 135
Rusiya	– 21, 39, 40, 41, 54, 61, 62, 63, 65, 67, 68, 70, 89, 90, 91, 92, 93, 125, 134, 154, 155, 167, 293
Saberio	– 171
Sankt-Peterburq	– 39, 40, 41, 60

Serbiya	– 135
Sidzan	– 95
Slovakiya	– 135
Sloveniya	– 230, 231
Somali	– 304, 305, 306, 308, 310, 311, 312, 313, 314, 315
Sudan	– 51
Sumqayıt	– 244, 259
Suriya	– 34, 35, 109, 137, 138, 317
Şamaxı	– 260, 261
Şiqatse	– 95
Şimali Kipr Türk Respublikası	– 24
Şimali Makedoniya	– 135
Şri-Lanka	– 270
Şuşa	– 29, 147, 149
Türkiyə	– 5, 6, 34, 43, 106, 107, 120, 122, 133, 134, 137, 138, 170, 199, 210, 227, 240, 243, 271, 272, 293, 316, 317
Ukrayna	– 56, 134, 148, 174, 220
Vaşinqton	– 266, 294
Yunanıstan	– 133, 134
Zaqatala	– 245
Zəngəzur	– 120, 162, 164, 238, 239, 241
Zəngilan	– 240, 245

MÜNDƏRİCAT

**TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB RƏCƏB TAYYİB
ƏRDOĞANA**

20 dekabr 2024-cü il..... 5

**MİSİR ƏRƏB RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB
ƏBDÜLFƏTTAH ƏS-SİSİYƏ**

20 dekabr 2024-cü il..... 7

**İRAN İSLAM RESPUBLİKASININ PREZİ-
DENTİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB MƏSUD
PEZEŞKİANA**

20 dekabr 2024-cü il..... 9

**PAKİSTAN İSLAM RESPUBLİKASININ
BAŞ NAZİRİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB
MƏHƏMMƏD ŞAHBAZ ŞƏRİFƏ**

20 dekabr 2024-cü il..... 11

**ALMANİYA FEDERATİV RESPUBLİKASI-
NIN PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB
FRANK-VALTER ŞTAYNMAYERƏ**

21 dekabr 2024-cü il..... 13

**«DİNİ MAARİFLƏNDİRMƏNİN AKTUAL
MƏSƏLƏLƏRİ: ƏNƏNƏ, TƏCRÜBƏ VƏ
PERSPEKTİVLƏR» MÖVZUSUNDA KEÇİ-
RİLMİŞ AZƏRBAYCAN DİN XADİMLƏRİ
FORUMUNUN İŞTİRAKÇILARINA**

23 dekabr 2024-cü il..... 14

ROMA PAPASI FRANSİSK HƏZRƏTLƏRİNƏ

23 dekabr 2024-cü il..... 16

**QAZAXISTAN RESPUBLİKASININ PREZİ-
DENTİ KASIM-JOMART TOKAYEV AZƏR-
BAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
İLHAM ƏLİYEVƏ TELEFONLA ZƏNG EDİB**

24 dekabr 2024-cü il 19

**RUSİYA FEDERASIYASININ PREZİDENTİ
VLADİMİR PUTİN AZƏRBAYCAN RESPUB-
LİKASININ PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVƏ
TELEFONLA ZƏNG EDİB**

24 dekabr 2024-cü il 21

**ÖZBƏKİSTAN RESPUBLİKASININ PREZİ-
DENTİ ŞAVKAT MİRZİYOYEV AZƏRBAY-
CAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
İLHAM ƏLİYEVƏ TELEFONLA ZƏNG EDİB**

24 dekabr 2024-cü il 22

**ŞİMALİ KİPR TÜRK RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ ERSİN TATAR AZƏRBAYCAN**

**RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM
ƏLİYEVƏ TELEFONLA ZƏNG EDİB**

24 dekabr 2024-cü il..... 24

**2024-cü İLİN İDMAN YEKUNLARINA
HƏSR OLUNMUŞ MƏRASİMDƏ İŞTİRAK**

24 dekabr 2024-cü il..... 25

**TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
RƏCƏB TAYYİB ƏRDOĞAN AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM
ƏLİYEVƏ TELEFONLA ZƏNG EDİB**

24 dekabr 2024-cü il 34

**İRAQ RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ƏBDÜLLƏTİF CAMAL RƏŞİD
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVƏ
TELEFONLA ZƏNG EDİB**

24 dekabr 2024-cü il 36

**GÜRCÜSTANIN BAŞ NAZİRİ İRAKLİ
KOBAXİDZE AZƏRBAYCAN RESPUB-
LİKASININ PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVƏ
TELEFONLA ZƏNG EDİB**

24 dekabr 2024-cü il 37

**MOSKVANIN VƏ BÜTÜN RUSİYANIN
PATRİARXI KİRİLL AZƏRBAYCAN**

RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVƏ TELEFONLA ZƏNG EDİB

24 dekabr 2024-cü il 38

SANKT-PETERBURQDA KEÇİRİLƏCƏK
MDB ÜZV ÖLKƏLƏRİ DÖVLƏT BAŞÇI-
LARININ QEYRİ-RƏSMİ ZİRVƏ GÖRÜ-
ŞÜNDƏ İŞTİRAK ETMƏK ÜÇÜN RUSİYA
FEDERASIYASINA YOLA DÜŞƏN AZƏR-
BAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
İLHAM ƏLİYEV AZAL ŞİRKƏTİNƏ MƏXSUS
TƏYYARƏNİN QƏZAYA UĞRAMASI İLƏ
ƏLAQƏDAR GERİ DÖNMÜŞDÜR

25 dekabr 2024-cü il 39

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİ-
DENTİ İLHAM ƏLİYEVİN RUSİYA FEDE-
RASİYASININ PREZİDENTİ VLADİMİR
PUTİN İLƏ TELEFON DANIŞIĞI

25 dekabr 2024-cü il 40

HEYDƏR ƏLİYEV BEYNƏLXALQ HAVA
LİMANINDA MÜŞAVİRƏ

25 dekabr 2024-cü il 41

TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
RƏCƏB TAYYİB ƏRDOĞAN AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM
ƏLİYEVƏ TELEFONLA ZƏNG EDİB

25 dekabr 2024-cü il 43

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI PREZİDENTİNİN
SOSIAL ŞƏBƏKƏ HESABLARINDAN**

25 dekabr 2024-cü il 44

**ÖZBƏKİSTAN RESPUBLİKASININ PREZİ-
DENTİ ŞAVKAT MİRZİYOYEV AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM
ƏLİYEVƏ TELEFONLA ZƏNG EDİB**

26 dekabr 2024-cü il 45

**İRAN İSLAM RESPUBLİKASININ PREZİ-
DENTİ MƏSUD PEZEŞKİAN AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM
ƏLİYEVƏ TELEFONLA ZƏNG EDİB**

26 dekabr 2024-cü il 46

**PAKİSTAN İSLAM RESPUBLİKASININ
BAŞ NAZİRİ MƏHƏMMƏD ŞAHBAZ ŞƏRİF
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVƏ
TELEFONLA ZƏNG EDİB**

26 dekabr 2024-cü il 47

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN
QAZAXISTAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ KASIM-JOMART
TOKAYEV İLƏ TELEFON DANIŞIĞI**

27 dekabr 2024-cü il 48

KUBA RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB MİGEL DİAS-KANEL
BERMUDESƏ

27 dekabr 2024-cü il 50

SUDAN RESPUBLİKASININ SUVEREN
KEÇİD ŞURASININ SƏDRİ ZATİ-ALİLƏRİ
CƏNAB ABDEL FATTAH AL-BURHAN
ABDELRƏHMAN AL-BURHANA

27 dekabr 2024-cü il 51

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI PREZİ-
DENTİNİN SOSİAL ŞƏBƏKƏ HESABLA-
RINDAN

28 dekabr 2024-cü il 52

RUSİYA FEDERASIYASININ PREZİDENTİ
VLADİMİR PUTİN AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM
ƏLİYEVƏ TELEFONLA ZƏNG EDİB

28 dekabr 2024-cü il 54

UKRAYNA PREZİDENTİ VOLODİMİR
ZELENSKİ AZƏRBAYCAN RESPUBLİ-
KASININ PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVƏ
TELEFONLA ZƏNG EDİB

28 dekabr 2024-cü il 56

**BAKIDA KOMMUNAL XİDMƏT GÖSTƏ-
RƏCƏK MÜXTƏLİF XÜSUSİ TƏYİNATLI
NƏQLİYYAT VASİTƏLƏRİNƏ BAXIŞ**

28 dekabr 2024-cü il 57

**BAKİ-QROZNI İSTİQAMƏTİNDƏ UÇAN
TƏYYARƏNİN QƏZAYA UĞRAMASI
NƏTİCƏSİNDƏ HƏLAK OLAN EKİPAJ
ÜZVLƏRİNİN AİLƏLƏRİNƏ VƏ
YAXINLARINA BAŞSAĞLIĞI**

29 dekabr 2024-cü il 59

**HEYDƏR ƏLİYEV BEYNƏLXALQ HAVA
LİMANINDA AZƏRBAYCAN TELEVİ-
ZİYASINA MÜSAHİBƏ**

29 dekabr 2024-cü il 60

**RUSİYA FEDERASIYASININ PREZİDENTİ
VLADİMİR PUTİN AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM
ƏLİYEVƏ TELEFONLA ZƏNG EDİB**

29 dekabr 2024-cü il 70

**LİTVA RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
GİTANAS NAUSEDƏ AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM
ƏLİYEVƏ TELEFONLA ZƏNG EDİB**

30 dekabr 2024-cü il 71

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI PREZİ- DENTİNİN SOSİAL ŞƏBƏKƏ HESABLA- RINDAN

30 dekabr 2024-cü il 72

DÜNYA AZƏRBAYCANLILARININ HƏMRƏYLIYI GÜNÜ VƏ YENİ İL MÜNASİBƏTİ İLƏ AZƏRBAYCAN XALQINA MÜRACİƏT

31 dekabr 2024-cü il 73

ŞAHDAĞ TURİZM KOMPLEKSİNİN ƏRAZİSİNDƏ İNŞA EDİLƏN «LAKESİDE» HOTELİNDƏ GÖRÜLMÜŞ İŞLƏRLƏ TANIŞLIQ

2 yanvar 2025-ci il..... 80

MONTENEQRO PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB YAKOV MİLATOVIÇƏ

3 yanvar 2025-ci il..... 84

AZƏRBAYCANIN PRAVOSLAV XRİSTİAN İCMASINA

5 yanvar 2025-ci il..... 85

AZƏRBAYCAN HAVA YOLLARINA MƏXSUS BAKI-QROZNI REYSİNİ YERİNƏ YETİRƏRKƏN QƏZAYA UĞRAMIŞ «EMBRAER 190» TIPLI SƏRNIŞIN TƏYYARƏSİNİN HƏLAK OLAN EKİPAJ HEYƏTİNİN AİLƏ ÜZVLƏRİ VƏ

**QƏZA ZAMANI SAĞ QALAN TƏYYARƏ
BƏLƏDÇİLƏRİ İLƏ GÖRÜŞ**

6 yanvar 2025-ci il..... 87

**ÇİN XALQ RESPUBLİKASININ SƏDRİ
ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB Sİ CİNPİNƏ**

7 yanvar 2025-ci il..... 95

**YERLİ TELEVİZİYA KANALLARINA
MÜSAHİBƏ**

7 yanvar 2025-ci il..... 96

**İRAN İSLAM RESPUBLİKASININ MİLLİ
TƏHLÜKƏSİZLİK ÜZRƏ ALİ ŞURASININ
KATİBİ ƏLİ ƏKBƏR ƏHMƏDİAN İLƏ GÖRÜŞ**

8 yanvar 2025-ci il..... 165

**AVROPA İTTİFAQININ CƏNUBİ
QAFQAZ ÜZRƏ XÜSUSİ NÜMAYƏNDƏSİ
MAQDALENA QRONO İLƏ GÖRÜŞ**

8 yanvar 2025-ci il..... 168

**TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
RƏCƏB TAYYİB ƏRDOĞAN AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM
ƏLİYEVƏ TELEFONLA ZƏNG EDİB**

8 yanvar 2025-ci il..... 170

**GÜRCÜSTANIN BAŞ NAZİRİ ZATİ-ALİLƏRİ
İRAKLİ KOBAXİDZEYƏ**

9 yanvar 2025-ci il..... 171

AVROPA İTTİFAQI ŞURASININ PREZİ-
DENTİ ANTONİO KOŞTA AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ İLHAM
ƏLİYEVƏ TELEFONLA ZƏNG EDİB

9 yanvar 2025-ci il..... 172

LİTVA RESPUBLİKASININ ÖLKƏMİZDƏ
YENİ TƏYİN OLUNMUŞ FÖVQƏLADƏ
VƏ SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ KESTUTİS
VAŞKELEVİÇUS İLƏ GÖRÜŞ

10 yanvar 2025-ci il..... 173

KÜVEYT DÖVLƏTİNİN ÖLKƏMİZDƏ
YENİ TƏYİN OLUNMUŞ FÖVQƏLADƏ
VƏ SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ MƏHƏMMƏD
FEYSAL ƏL-MUTAİRİ İLƏ GÖRÜŞ

10 yanvar 2025-ci il..... 176

BİRLƏŞMİŞ ƏRƏB ƏMİRLİKLƏRİNƏ
İŞGÜZAR SƏFƏR

13 yanvar 2025-ci il..... 179

BİRLƏŞMİŞ ƏRƏB ƏMİRLİKLƏRİNİN
PREZİDENTİ ŞEYX MƏHƏMMƏD BİN ZAİD
ƏL-NƏHYAN İLƏ BİRGƏ NAHAR

13 yanvar 2025-ci il..... 180

BİRLƏŞMİŞ ƏRƏB ƏMİRLİKLƏRİNİN
PREZİDENTİ ŞEYX MƏHƏMMƏD
BİN ZAİD ƏL-NƏHYAN İLƏ GÖRÜŞ

13 yanvar 2025-ci il..... 181

**DAYANIQLILIQ HƏFTƏSİNİN RƏSMİ
AÇILIŞI VƏ ZAİD DAYANIQLILIQ MÜKA-
FATININ TƏQDİMAT MƏRASİMİNDƏ
İŞTİRAK**

14 yanvar 2025-ci il..... 183

**ASIYADA QARŞILIQLI FƏALİYYƏT VƏ ETİMAD
TƏDBİRLƏRİ ÜZRƏ MÜŞAVİRƏNİN BAŞ KATİBİ
KAYRAT SARIBAY İLƏ GÖRÜŞ**

15 yanvar 2025-ci il..... 185

**AKTİVLƏRİN İDARƏ EDİLMƏSİ ÜZRƏ
DÜNYANIN APARICI ŞİRKƏTLƏRİNDƏN
BİRİ OLAN «FRANKLİN TEMPLETON»
ŞİRKƏTİNİN BAŞ İCRAÇI DİREKTORU VƏ
PREZİDENTİ CENNİ CONSON İLƏ GÖRÜŞ**

16 yanvar 2025-ci il..... 188

**GÜRCÜSTANIN BAŞ NAZİRİ İRAKLİ
KOBAXİDZE İLƏ GÖRÜŞ**

17 yanvar 2025-ci il..... 190

**GÜRCÜSTANIN BAŞ NAZİRİ İRAKLİ
KOBAXİDZE İLƏ BİRGƏ MƏTBUATA
BƏYANATLARLA ÇIXIŞLAR**

17 yanvar 2025-ci il..... 191

**NAHAR ƏSNASINDA GENİŞ TƏRKİBDƏ
GÖRÜŞ**

17 yanvar 2025-ci il..... 198

**TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ XARİCİ
İŞLƏR NAZİRİ HAKAN FİDAN İLƏ GÖRÜŞ**

18 yanvar 2025-ci il..... 199

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI PREZİDENTİNİN
SOSIAL ŞƏBƏKƏ HESABLARINDAN**

19 yanvar 2025-ci il..... 200

**ÜMUMXALQ HÜZN GÜNÜNDƏ ŞƏHİDLƏR
XİYABANINI ZİYARƏT**

20 yanvar 2025-ci il..... 201

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI PREZİDENTİNİN
SOSIAL ŞƏBƏKƏ HESABLARINDAN**

20 yanvar 2025-ci il..... 205

İSVEÇRƏ KONFEDERASIYASINA SƏFƏR

20 yanvar 2025-ci il..... 206

**«OLİVERWYMAN GROUP» ŞİRKƏTİNİN
BAŞ İCRAÇI DİREKTÖRÜ NİK STUBER İLƏ
GÖRÜŞ**

20 yanvar 2025-ci il..... 207

**AMERİKA BİRLƏŞMİŞ ŞTATLARININ
PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB
DONALD TRAMPA**

21 yanvar 2025-ci il..... 208

TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB RƏCƏB TAYYİB
ƏRDOĞANA

21 yanvar 2025-ci il..... 210

LATVİYA RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
EDQARS RİNKEVIČS İLƏ GÖRÜŞ

21 yanvar 2025-ci il..... 211

«THE GOLDMAN SACHS GROUP INC.»
ŞİRKƏTİNİN QLOBAL MƏSƏLƏLƏR ÜZRƏ
PREZİDENTİ CARED KOHEN İLƏ GÖRÜŞ

21 yanvar 2025-ci il..... 212

İRAQ RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ƏBDÜLLƏTİF CAMAL RƏŞİD İLƏ GÖRÜŞ

21 yanvar 2025-ci il..... 214

ALMANİYA FEDERATİV RESPUBLİKASININ
KANSLERİ OLAF ŞOLTS İLƏ GÖRÜŞ

21 yanvar 2025-ci il..... 215

İSRAİL DÖVLƏTİNİN PREZİDENTİ İSHAQ
HERSOQ İLƏ GÖRÜŞ

21 yanvar 2025-ci il..... 216

«DP WORLD» ŞİRKƏTLƏR QRUPUNUN
SƏDRİ VƏ İCRAÇI DİREKTORU SULTAN
ƏHMƏD BİN SULAIM İLƏ GÖRÜŞ

21 yanvar 2025-ci il..... 217

**İRAQ KÜRDÜSTAN REGIONUNUN BAŞ
NAZİRİ MƏSRUR BƏRZANİ İLƏ GÖRÜŞ**

21 yanvar 2025-ci il..... 218

**«CARLSBERG GROUP» ŞİRKƏTİNİN
MÜŞAHİDƏ ŞURASININ SƏDRİ HENRİK
POULSEN VƏ BAŞ İCRAÇI DİREKTORU
YAKOB AARUP-ANDERSEN İLƏ GÖRÜŞ**

21 yanvar 2025-ci il..... 219

**UKRAYNA PREZİDENTİ VOLODİMİR
ZELENSKİ İLƏ GÖRÜŞ**

22 yanvar 2025-ci il..... 220

**ABŞ-ın XRİSTİAN LİDERLƏR KONQRESİNİN
RƏHBƏRİ CONNİ MUR İLƏ GÖRÜŞ**

22 yanvar 2025-ci il..... 221

**AVROPA YENİDƏNQURMA VƏ İNKİŞAF
BANKININ PREZİDENTİ ODİLE RENO-
BASSO İLƏ GÖRÜŞ**

22 yanvar 2025-ci il..... 222

**XORVATİYA RESPUBLİKASININ BAŞ
NAZİRİ ANDREY PLENKOVIÇ İLƏ GÖRÜŞ**

22 yanvar 2025-ci il..... 224

**AVSTRALİYA İTTİFAQININ GENERAL-
QUBERNATORU XANIM SAMANTA
MOSTİNƏ**

23 yanvar 2025-ci il..... 226

**TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
RƏCƏB TAYYİB ƏRDOĞAN İLƏ TELEFON
DANIŞIĞI**

23 yanvar 2025-ci il..... 227

**BELARUS RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB ALEKSANDR
LUKAŞENKOYA**

27 yanvar 2025-ci il..... 228

**BELARUS RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ALEKSANDR LUKAŞENKO İLƏ TELEFON
DANIŞIĞI**

27 yanvar 2025-ci il..... 229

**SLOVENİYA RESPUBLİKASININ ÖLKƏ-
MİZDƏ YENİ TƏYİN OLUNMUŞ FÖV-
QƏLADƏ VƏ SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ
QORAZD RENÇEL İLƏ GÖRÜŞ**

27 yanvar 2025-ci il..... 230

**QVİNEYA RESPUBLİKASININ ÖLKƏMİZDƏ
YENİ TƏYİN OLUNMUŞ FÖVQƏLADƏ VƏ
SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ UMAR KANDE İLƏ
GÖRÜŞ**

27 yanvar 2025-ci il..... 232

**İSRAİL İQTİSADİ FORUMUNUN HƏMTƏ-
SİSÇİSİ VƏ İDARƏ HEYƏTİNİN ÜZVÜ
CONATAN MİSNERİN BAŞÇILIQ ETDİYİ
NÜMAYƏNDƏ HEYƏTİ İLƏ GÖRÜŞ**

27 yanvar 2025-ci il..... 234

NƏQLİYYAT MƏSƏLƏLƏRİNƏ HƏSR OLUNMUŞ MÜŞAVİRƏ

28 yanvar 2025-ci il..... 236

ÇİN XALQ RESPUBLİKASININ SƏDRİ ZATİ- ALİLƏRİ CƏNAB Sİ CİNPİNƏ

29 yanvar 2025-ci il..... 264

NÖVBƏTİ BƏLƏDİYYƏ SEÇKİLƏRİNİN SƏSVERMƏ AKSİYASINDA İŞTİRAK

29 yanvar 2025-ci il..... 265

AMERİKA BİRLƏŞMİŞ ŞTATLARININ PREZİDENTİ ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB DONALD TRAMPA

30 yanvar 2025-ci il..... 266

TƏRLAN HEYBƏTOV ADINA «VƏTƏN» İDMAN LİSEYİNDƏ APARILMIŞ YENİDƏN QURULMA İŞLƏRİNDƏN SONRA YARADILMIŞ ŞƏRAİTLƏ TANIŞLIQ

4 fevral 2025-ci il..... 267

ŞRİ-LANKA DEMOKRATİK SOSİALİST RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ ZATİ- ALİLƏRİ CƏNAB ANURA KUMARA DİSSANAYAKEYƏ

4 fevral 2025-ci il..... 270

**TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB RƏCƏB TAYYİB
ƏRDOĞANA**

5 fevral 2025-ci il 271

**İRAN İSLAM RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ
ZATİ-ALİLƏRİ CƏNAB MƏSUD PEZEŞKİANA**

7 fevral 2025-ci il 273

**İRAN İSLAM RESPUBLİKASININ ALİ
RƏHBƏRİ AYƏTULLAH SEYİD ƏLİ
XAMENEİ HƏZRƏTLƏRİNƏ**

7 fevral 2025-ci il 275

**METRONUN «GƏNCLİK» STANSİYASININ
YAXINLIĞINDA «ANTENA» SAHƏSİ
ADLANAN ƏRAZİDƏ YENİ YARADILMIŞ
PARKIN AÇILIŞI MƏRASİMİ**

7 fevral 2025-ci il 277

**«VERGİ XİDMƏTİ – 25: DAVAMLI İNKİŞAF
VƏ EFFEKTİV TRANSFORMASIYA»
MÖVZUSUNDA KEÇİRİLMİŞ FORUMUN
İŞTİRAKÇILARINA**

12 fevral 2025-ci il 280

**DAVOSDA ÇİNİN CGTN (CHINA GLOBAL
TELEVISION NETWORK) TELEKANALINA
MÜSAHİBƏ**

12 fevral 2025-ci il 285

**SOMALİ FEDERATİV RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ HASAN ŞEYX MAHMUDUN
RƏSMİ QARŞILANMA MƏRASİMİ**

12 fevral 2025-ci il 304

**SOMALİ FEDERATİV RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ HASAN ŞEYX MAHMUD İLƏ
TƏKBƏTƏK GÖRÜŞ**

12 fevral 2025-ci il 305

SƏNƏDLƏRİN MÜBADİLƏSİ MƏRASİMİ

12 fevral 2025-ci il 306

**SOMALİ FEDERATİV RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ HASAN ŞEYX MAHMUD İLƏ
BİRGƏ MƏTBUATA BƏYANATLARLA
ÇIXIŞLAR**

12 fevral 2025-ci il 308

**TÜRKİYƏ RESPUBLİKASININ ÖLKƏMİZDƏ
YENİ TƏYİN OLUNMUŞ FÖVQƏLADƏ VƏ
SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ BİROL AKGÜN İLƏ
GÖRÜŞ**

13 fevral 2025-ci il 316

**BELARUS RESPUBLİKASININ ÖLKƏMİZDƏ
YENİ TƏYİN OLUNMUŞ FÖVQƏLADƏ VƏ
SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ DMİTRİ PİNEVİÇ
İLƏ GÖRÜŞ**

13 fevral 2025-ci il 318

PARAQVAY RESPUBLİKASININ
ÖLKƏMİZDƏ YENİ TƏYİN OLUNMUŞ
FÖVQƏLADƏ VƏ SƏLAHİYYƏTLİ SƏFİRİ
SEFERİNO VALDEZ PERALTA İLƏ GÖRÜŞ

13 fevral 2025-ci il 320

QEYDLƏR 322

Şəxsi adlar göstəricisi..... 362

Cəğrafi adlar göstəricisi..... 367

Redaksiya heyəti:*Əlövsət Ağalarov**Sevinc Əzizova**Rəsmiyə Qarayeva**İradə Məmmədova**Aysel İsmayılova***Kompüter tərtibatı****Yığım üzrə operator****Texniki redaktor***Məhəbbət Orucov**İlhamə Kərimova**Zoya Nəcəfova*

Cildin hazırlanmasında AZƏRTAC-ın materiallarından istifadə olunmuşdur.

«Tayms» qarnitur. Formatı 84×108 1/32. Ofset kağızı № 1
Şerti çap vərəqi 24,5. Uçot nəşr vərəqi 25,0. Tirajı 5000
Müqavilə qiyməti ilə.

Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyi
Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı
Bakı, Mehdi Hüseyn küç., 55, dalan 2, ev 3.

«Şərq-Qərb» mətbəəsi, Aşıq Ələsgər küçəsi 17.